

მზიანი ღამე

დაბადების დღე

ასმეშვიდე აუდიტორიაში ქრისტეს ტირილი იდგა. პოლიტეკონომიას თვითონ პატივცემული პროფესორი კასიანე გოგიჩაიშვილი იბარებდა. ეს ამბავი მოულოდნელი იყო ჩვენთვის და არც ერთ ჩვენთაგანს ამის დარდი არ ჰქონია, მაგრამ როდესაც აუდიტორიიდან ლოყებდაკონილი ლუბა ნოდია გამოვიდა და გვითხრა, ყველაფერი ეყურებაო, გავშრიო. ვინ იფიქრებდა, რომ ამ სათნოებით სავსე ყრუ კაცს, რომლისთვისაც გამოცდაზე მერკანტილიზმის ნაცვლად იონჯის ფესვთა სისტემა რომ მოგეყოლა, მაინც ხუთიანს წერდა, სწორედ წელს, საგაზაფხულო სესიებზე დაუბრუნდებოდა სმენა. ამ ამბის შემდეგ პირადად ჩემთვის გამოცდა დამთავრებული იყო, მაგრამ ცნობისმოყვარეობამ წამძლია და ლუბას მივვარდი, რომელიც გადამწიფებული ნესვივით გაყვითლებულიყო და მატრიკულში ჩაწერილ ორიანს დაშტერებოდა.

– რაო, გოგო? – ვკითხე ლუბას და სახელო მოვქაჩე.

– რა ვუყო ახლა ამას? – თქვა ლუბამ და უაზრო თვალები მომაშტერა.

– კი მაგრამ, არ იცოდა მაგ ოჯახდანგრეულმა, მატრიკულში ორი რომ არ იწერება? – ჰკითხა გურამმა.

– ვუთხარი და ასე მიპასუხა, აბა, რა ვიცი, გოგონი, ჩემს სიცოცხლეში პირველად ვწერ ორიანსო, რა ვქნა ახლა მე? – ისევ იკითხა ლუბამ და თვალები ცრემლით ავესო.

– მაინც რა შეგზვდა? – ჰკითხა გურამმა.

– პირველი, საქონლის წრებრუნვა. მეორე, ფულის ინფლაცია, მესამე აღარ მახსოვს...

– ვერაფერი ვერ უპასუხე?

– დავიწყე!

– რა?

– როგორც შარშან, ამ ზაფხულს სოფელში ვიყავი, ბებიას ვეხმარებოდი ბოსტნის დამუშავებაში-მეთქი, ბებიჩემი ძალიან კეთილი ქალია-მეთქი... ჰოდა, ბებიამენი დაგიწერს ნიშანსო, ასე მითხრა. – დაამთავრა ლუბამ და მატრიკულზე დაემხო.

აუდიტორიის კარი გაიღო და ჩვენი ჯგუფის მამასახლისმა სია წაიკითხა:

– ბარამიძე, ჭიჭინაძე, შემოდით!

– ბ-ს მერე ჭ-ა, დეგენერატო? – ჰკითხა გურამმა.

– ერთი ქვევიდან, ერთი ზევიდანო! – განმარტა ეფრემმა და გადმოცვენილი თვალებით აუდიტორიისაკენ მიგვითითა, ვითომდა, რა ჩემი ბრალია, პროფესორმა ასე თქვაო. მე არ ვიცი, რა ჰქვია ისეთ ავადმყოფობას, როდესაც გული ყელში ამოვარდება, ენა მუცელში ჩაგივარდება, შუბლზე ცივი ოფლი დაგასხამს, მუხლები მოგეკვეთება, ხელები აგიკანკალდება და თვალები დაგიბნელდება, მაგრამ როდესაც გადავხედე გურამს, რომელიც ვეებერთელა ცხვირსახოცით შუბლსა და ხელებს იმშრალებდა და გამხმარ ტუჩებს ილოკავდა, მივხვდი, რომ ეს ავადმყოფობა გადამდები იყო.

აუდიტორიაში ფეხაკრეფით შევედით. პროფესორი მწვანე მაუღადაფარებულ მაგიდას უჯდა და ილიმებოდა. მას ოქროსვარაყიანი, სქელშუმიანი სათვალე ეკეთა, რომლის ორთავე ყურში შეკვეხებული ბოლოები ჩვენს დამღუპველ ორ პატარა მემბრანას უერთდებოდა.

– დაბრძანდით! – მიგვიპატიჟა მან. ჩვენ აღვილიდან არ დავძრულვართ.

– თქვენ ყურს ხომ არ გაკლიათ?.. მობრძანდით და დაბრძანდით! – ისევ მიგვიწვია პროფესორმა, მაგიდას მივუსხედით, რომელზეც სასიკვდილო განაჩენივით ეყარა ხელისგულის სიფართე თეთრი, ჯერ თითქმის უხმარი საგამოცდო ბილეთები.

- აიღეთ ბილეთები და მოიფიქრეთ! – გვთხოვა პროფესორმა.
- მე ავიღე ბილეთი და ვიდრე გადმოვაბრუნებდი, უკვე ვიცოდი, რომ ეს იყო ის ბილეთი, რომელზე ფიქრიც სიკვდილამდე არ მომბეზრდებოდა. გურამმაც აიღო ბილეთი, დახედა და შავნაბადაზე შესაწირავად აყვანილი მოზვერივით მომაპყრო სევდიანი თვალები.
- თქვენი სახელი და გვარი? – მკითხა პროფესორმა.
- ბარამიძე თეიმურაზი. – ვუპასუხე პირველ კითხვაზე. პროფესორმა პასუხი უბის წიგნაკში ჩაიწერა.
- თქვენი? – მიუბრუნდა გურამს.
- ჭიჭინაძე გურამი. – ასევე ყოჩაღად უპასუხა გურამმა. პროფესორმა ისიც ჩაიწერა. მე და გურამი, როგორც ეს გამოცდაზეა მიღებული, ერთმანეთისაგან მოშორებით დავჯექით. მე საოცარი გულგრილობით დავიწყე ბილეთის კითხვა. პირველი კითხვა იყო მიწის რენტა.
- ხომ არ დაიწყებთ? – მკითხა უცებ პროფესორმა.
- რატომაც არა! – ვუპასუხე მე, გურამმა გაკვირვებისაგან პირი დაალო.
- აბა, დაიწყეთ! – გაუხარდა პროფესორს.
- მიწის რენტა. მიწა კაპიტალისტურ ქვეყნებში იყიდება, საერთოდ, იქ ყველაფერი იყიდება, სინდისიც კი, სინდისი, რა თქმა უნდა, იაფად, რენტა არის მიწის გადასახადი. კაპიტალისტურ ქვეყნებში გადასახადი ძალიან ძალიანია, გლეხები გმინავენ სამხედრო გადასახადების გამო, რადგან კაპიტალისტები იარაღს აჟღერებენ. შეიარაღებას დიდი ხარჯი უნდა... დიდ ხარჯს – ბევრი ფული, ბევრ ფულს შოვნა უნდა, საიდან? გვეკითხება მოვლენათა ლოგიკა, რა თქმა უნდა, გადასახადებისაგან.
- რა გკვირთ თქვენ, ახალგაზრდავ? – შემაწყვეტინა პროფესორმა.
- თემო, ბატონო!
- ჩემს ლექციებს თუ ესწრებოდით?
- როგორ გეკადრებათ, პატივცემულო? – მეწყინა მე.
- რატომღაც არ მახსოვხართ, თქვენ კი, საერთოდ, არ გიცნობთ! – მიუბრუნდა იგი გურამს.
- ჩვენ გიცნობთ შესანიშნავად, პატივცემულო ლექტორო, თქვენ კასიანე გოგიჩაიშვილი ბრძანდებით, ყველასათვის საყვარელი პროფესორი... თქვენ ჩვენი სიამაყე ხართ, თქვენს ლექციას ვინ გააცდენს, თქვენს ლექციებს კი არ ვიწერთ, ყველაპავთ, – ჩავარდა ექსტაზში გურამი.
- აბა, ერთი, მომიყევით, რას ყლაპავთ? – შეაჩერა პროფესორმა, გურამი ჯერ გაქვავდა, მერე წყლიდან ამოსული ძალღივით თავი გაიბერტყა და მე შემომხედა. მე ენაზე ვიკბინე, რომ არ გამცინებოდა. ახლა პროფესორს შეხედა გურამმა.
- აბა, – შეახსენა პროფესორმა.
- ბარამიძის გამოკითხვა დაამთავრეთ, პატივცემულო? – დანაზა ხმა გურამმა და სათნოებით სავსე ღიმილი მჩუქა.
- ბარამიძე მეორე კითხვას მოიფიქრებს! – უპასუხა პროფესორმა. გურამმა კიდევ ერთხელ დახედა ბილეთს, მერე თვალები ამოატრიალა და სადღაც, შუბლზემოდ, შიგ ტვინში დაიწყო რაღაცის კითხვა. მერე, ეტყობა, ვერაფერი ამოიკითხა და ნორმალურ მდგომარეობას დაუბრუნდა.
- შეიძლება, ბატონო, ბილეთი გამოვცვალო? – ჰკითხა უცებ პროფესორს.
- შეიძლება! – უპასუხა პროფესორმა და ამოიხრა. გურამის აკანკალებული ხელი ბილეთებზე დაცურდა, მერე უცებ ერთ-ერთს დააცივდა და ასე დარჩა დიდხანს.
- ჭიჭინაძე, თქვენს გარდა კიდევ მყავს გამოსაცდელი ხალხი! – შეახსენა პროფესორმა. ხელი მექანიკურად ამოდრავდა, მას თან აჰყვა ბილეთი და გურამის თვალებთან გაშეშდა. გურამი ტუნებს აცმაცუნებდა. ეტყობოდა, საკითხებს იმეორებდა.
- აბა, რას იტყვით? – თქვა პროფესორმა და თითები ნერვიულად დააკაკუნა მაგიდაზე.

– რამდენი ბილეთის გამოცვლის უფლება მაქვს, პატივცემულო? – შეეკითხა გურამი გაბზარული ხმით.

– მომეცით თქვენი მატრიკული! – გაუშვირა ხელი პროფესორმა. გურამი მოტყდა.

– არ დამლუპოთ, ბატონო, სტიპენდია დამეკარგება!

– თქვენი სტიპენდია კი არა, ოცი წლის უნახავი მეგობარი დაკარგე, მაგრამ საფლავეში არ ჩავეყოლივარ!

– მაგი ისედაც დაკარგული გყოლიათ. რა მოუვიდა უბედურს? – აუჩუყდა გული გურამს.

– ჭიჭინაძე, მომეცით თქვენი მატრიკული! – გაუმეორა თხოვნა პროფესორმა.

მიშველეო, გადმომხედა გურამმა.

– პატივცემულო პროფესორო, დიდი უსამართლობა იქნება, ახლა თქვენ რომ მაგას ორი დაუწეროთ, მთელი ღამე ერთად ვსწავლობდით! – შევაწიე სიტყვა გურამს.

– ყმაწვილო, მთელი ღამე კი არა, ხუთი წელი ვსწავლობდი ჩემბერლენთან ერთად ოქსფორდის უნივერსიტეტში, მერე ის კაცი ინგლისის პრემიერ-მინისტრი გახდა, მე კი თქვენისთანა იდიოტებს ვასწავლი თბილისში, გასაგებია? – მკითხა პროფესორმა. ყველაფერი მხესავით ნათელი იყო, მაგრამ გურამს არ უნდოდა უკან დახევა.

– პატივცემულო პროფესორო, წარმოიდგინეთ, რომ თქვენ ხართ მილიონერი, – დაიწყო მან, – ხართ მილიონერი და გაქვთ რამდენიმე მილიონი სამიანი, მოვიდა თქვენთან მათხოვარი და გეუბნებათ – პატივცემულო მილიონერო, გაიღეთ მოწყალება, მომეცით ერთი სამიანი თუ შეიძლება, – ახლა წარმოიდგინეთ, რომ ის მათხოვარი მე ვარ და გთხოვთ...

მე ველარ გავეუბელი მილიონერისა და ღვთის გლახის ამ დიალოგს და პირზე ხელაფარებული გამოვვარდი გარეთ. ღერეფანში არავინ არ შემომგებებია და არ უკითხავს, რა მიიღეო.

მხოლოდ გულიკო გამომყვა ღერეფნის ბოლომდე, ისიც უხმოდ, მერე, რომ აღარ მოვხედე, თანდათან ჩამომრჩა. კიბეს ჩავეყვი. ბოლო საფეხურზე რომ ჩავედი, ვიგრძენი, მიყურებდა. ზევით ავიხედე, გულიკო კიბის თავზე იდგა, ხელები ნიკაპის ქვეშ ამოეღო, იდაყვებით მოაჯირს დაყრდნობოდა, თან თვალს არ მაცილებდა.

– რას მიყურებ? – ვკითხე. გულიკო გაიმართა, უარყოფის ნიშნად თავი გაიქნია და გაბრუნდა. მე უნივერსიტეტის ბაღში გამოვედი და სკამზე დავეჯექი. ჩემს წინ ჩაცუცქული გოგონა ნიჩბით მიწას თხრიდა და ფეხებზე აყრიდა მასზე პატარა ბიჭუნას, რომელიც მორჩილად იდგა ახალდარგული ნერგით და ილიმებოდა. გოგონა ზმირ-ზმირად ამოხედავდა ხოლმე, აბა, თუ გაიზარდაო, და მერე ისევ და ისევ თხრიდა და აყრიდა ფეხებზე მიწას, ბიჭი კი იდგა გაუნძრევლად, მორჩილად და ალბათ ისიც გაზრდის მოლოდინში ილიმებოდა და ილიმებოდა. ბაღში მაისის მწვანე და თბილი ღარი იდგა.

სწორედ ამ მაისის ამ თბილ ღღეს ჩემი ორიანის წყალობით სახელმწიფო ბიუჯეტის გასავალი 275 მანეთითა და 40 კაპიკით შემცირდა. სტიპენდია ფულის იმ განსაცვიფრებელ კატეგორიას ეკუთვნის, რომელიც ციდან ჩამოვარდნილს გავს. მე, როგორც პატიოსან კაცს, მუდამ მიკვირდა სამი რამ – რატომ მამლევედნენ სტიპენდიას, რატომ მიქვითავდნენ საშემოსავლოს ამ ღვთის ნაჩუქარი ფულიდან და რაში მახდევინებდნენ სწავლის ფულს. მიუხედავად ამისა, მე არ მეგულებოდა ქვეყანაზე სტუდენტი, რომელსაც ჩემზე უფრო სჭირდებოდა სტიპენდია, ან ჩემზე უფრო სცოდნოდა მისი ფასი. ჰოდა, ახლა მე, უსტიპენდიო, ვიჯექი უნივერსიტეტის ბაღში და ვუცქეროდი პატარა ბაფთიან გოგონას, რომელსაც ბიჭუნას რგვა დაემთავრებინა და მის მორწყვაზე გადასულიყო.

დარგულმა ბიჭმა შემომხედა და გამიცინა.

– რა გქვია, ბიჭი? – ვკითხე მე.

– მაგას ლაშა ჰქვია, მე ია! – მიპასუხა გოგონამ ორთავეს მაგივრად.

– მერე, წყალს რომ ასხამ ფეხებზე, არ გეშინია, რომ გაცივდეს?

– უნდა გაიზარდოს.

– ეგრე კი არ იზრდებიან. აი, მე, თქვენხელა რომ ვიყავი, ბევრს ვჭამდი და სომ ხედავთ, როგორ გავიზარდე, – გავისხენე ჩემი ბავშვობა. გოგონამ ეჭვით ამათვალიერ-ჩამათვალიერა.

– რას ჭამდით? – მკითხა უცებ მან.

– კარაქიან პურს, რძეს, ფაფას, ნამცხვარს... – დავიწყე თვლა ნეკიდან: ცერზე რომ მივედი, ნერწყვი გადავყლაპე და გავჩერდი.

– ახლა? – მკითხა გოგონამ.

– რა, ახლა? – ვკითხე მე.

– ახლა რას ჭამთ?

– ახლა კიდევ არა მიშავს და აწი რას შევჭამ, ეს აღარ ვიცი! – გაუუცინე გოგონას.

– რატომ? – მკითხა გოგონამ.

– რატომ და სტიპენდია დაკარგე!

– რა?

– სტიპენდია!

– სად დაკარგეთ?

– რა სად დაკარგე?

– აი, რომ თქვით, რა დაკარგეთ? – ღმერთო, რამდენი შეკითხვები იცოდა ბავშვებმა.

– არაფერი არ დამიკარგავს, ვიხუმრე.

– თქვი რა, ძია, რა დაკარგე?

– პერპეტუუმ-მობილე.

– რაა?

– პერ-პე-ტუ-უმ-მო-ბი-ლე! – დავუმარცვლე მე, თან მიხაროდა, რომ ამ სიტყვას ვეღარ გაიძეოდა და თავს დამანებებდა. მაგრამ მოხდა სასწაული?

– პერპენდუტობილე? – მკითხა უცებ ბიჭმა.

– აუჰ, როგორ გაზრდილხარ, გეყოფა აწი, ამოდი მაგ ტალახიდან! – აუუგლე სიტყვა ბანზე ლაშას.

– არ ამოხვიდე, თორემ გახმები! – გააფრთხილა იამ. ბიჭი არ განძრეულა.

– ძია, შენ ღონიერი ხარ? – მკითხა ლაშამ.

– ისე, არა უშავს.

– აბა, ხელი მოლუნე! – მე მოვლუნე ხელი და კუნთი დავბერე. ბიჭი საჩვენებელი თითით დააწვა ჩემს კუნთს, მოწონების ნიშნად დაასლოკინა და მკითხა:

– მთაზე ღონიერი ხარ?

– აბა, რა!

– დათვზე?

– კი! – ავიბზუე ტუჩი.

– ძია სტალინს მოერევი? – მკითხა ბავშვმა უცებ და პასუხის მოლოდინში გაინაბა. მე აქეთ-იქით გავიხედე. გოგონაც სმენად იყო ქცეული და ელოდა, რას ვიტყოდი, მე ხმას არ ვიღებდი.

– ძია სტალინს მოერევი? – მკითხა ახლა გოგონამ.

– იმას რა მოერევა, ბიძია! – ვთქვი და ავდექი. ბავშვებმა შვებით ამოისუნთქეს.

– გეყოფა, უკვე დიდი ხარ! – ვუთხარი მე ლაშას, მხრებში ხელი მოვკიდე, ავწიე ოდნავ და მიწიდან ამოვთხარე. ბიჭმა ფეხები შეათამაშა, მერე ერთმანეთზე მიაბაკუნა და მიწა ჩამოიბერტყა.

– ნახვამდის, სახლში რომ მიხვალ, ძილის წინ კარაქიანი პური ჭამე და დილას სულ დიდი, დიდი ადგები. – ვაკოცე და მიწაზე დავსვი.

– მიდიხარ, ძია? – მკითხა გულდაწყვეტილმა ლაშამ.

– მივდივარ. აბა, შენი კუნთი მაჩვენე! – ლაშამ წვრილი მკლავი მოლუნა, კისრის ძარღვები დაჭიმა, სუნთქვა შეიკრა და მომაშტერდა.

მე თითი დავაჭირე კუნთზე.

- აუჰ, შენ ვინ ყოფილხარ, კაცო! – გამიკვირდა მე, ლაშა გაიბადრა და იას გადახედა.
- ხვალ უფრო ღონიერი ვიქნები, კარაქიან პურს შევჭამ! – დამაიმედა ლაშამ.
- აბა, შენ იცი, თუ ძმა ხარ, არ დამაღალატო!.. – ვთხოვე მე და ბალიდან გამოვედი.

* * *

ჩემი ოთახი, ვარაზის ხევის მარჯვნივ რომ სახლი დგას, იმის მეოთხე სართულის შუაგულშია. აღმოსავლეთით და დასავლეთით კეთილი მეზობლები მესაზღვრებიან, ჩრდილოეთიდან ვარაზის ხევის ამოსავსებად მოთრეული ნაგავი, სამხრეთიდან კი, სამზარეულოზე გავლით, უნივერსიტეტი. ოთახის ფართობი 26 კვადრატული მეტრია, მაგრამ საბინაო სამმართველოში გატარებულია, როგორც 20, ბინის ქირის შეღავათიან ფასებში გადახდის კეთილშობილური მიზნით. ოთახის ავეჯი ორი საწოლით, ერთი საწერი მაგიდით, სამი სკამითა და ერთი კარადით განისაზღვრება. კარადაში სამნახევარი თეფში და 4 ჭიქა აწყვია თავისი კოვხებითა და ჩანგლებით. რაც შეეხება ტანსაცმელს, მისი საკიდი მე თვითონ ვარ – რაც გამაჩნია, ზედვე მაცვია, ამიტომ ოთახიდან გამოსვლის დროს გასაღებს პირველსავე შემხვედრ მეზობელს ვუტოვებ, ან კარს საერთოდ ღიად ვტოვებ.

კიბეზე უხალისოდ ავლიოდი. დერეფნის კარი ღია დამხვდა, ოთახის კარი შევალე და ადგილზე გავქეკავდი. ტანში ჟრუანტელმა დამიარა, მუხლები მომეკვეთა. ჩემი ოთახი სავსე იყო მეზობლებით. ისინი გარს შემოხვეოდნენ საწოლს, რომელზეც შუახნის ჭაღარა, საოცრად დაღლილი, თეთრი სახის, გამხდარი ქალი იჯდა. იგი ოდნავ იღიმებოდა და სუსტი ხმით ყვებოდა რაღაცას. ჩემთვის ყურადღება არავის მოუქცევია. ჭაღარა ქალმა მშვიდად შემხედა, ცოტა ხანს მიყურა. მერე ისევ განაგრძო ამბავი. მეზობლები სინანულით თავებს იქნევდნენ აქეთ-იქით, ჭაღარა ქალმა უცებ საუბარი შეწყვიტა და ისევ დამაცქერდა, ახლა უფრო ხანგრძლივად და დაჟინებით, მერე თვალები მეზობლებისაკენ გაექცა, მეზობლები კარისკენ შემოტრიალდნენ. ოთახში სამარისებური სიჩუმე ჩამოვარდა. მე მესმოდა მხოლოდ ჩემი გულისცემა, ვიდაცის სკამის სულისწამლები ჭრიალი, მეტი არაფერი. ჭაღარა ქალი თვალს არ მაცილებდა, მერე მან შეშინებული თვალებით შეხედა ჩემი კარის მეზობელს, ელიკოს. ელიკომ თავი დაუქნია თანხმობის ნიშნად, მაშინ ჭაღარა ქალი ადგა, მას ხელები და ტუჩები უკანკალებდა, იგი საოცრად ჰგავდა იმ ქალს, რომელმაც ამ ოთახში 12 წლის წინ, დამის ოთხ საათზე გამაღვიძა, პირველი გადამსახა და მკერდზე მაკოცა. მერე იგი წაიყვანა ორმა მამაკაცმა, რომელთაგან ერთი შეშინებული ჩანდა, მეორე კი იღიმებოდა და პირი ვერცხლის კბილებით ჰქონდა გამოტენილი. ეს იყო ჩემი დედა. ახლა მე და მას სულ სამი ნაბიჯი გვაცილებდა. იგი მოდიოდა ჩემკენ ნელი, ძალიან ნელი ნაბიჯით, უკვე მესმოდა მისი სუნთქვა, მინდოდა, შეგბრუნებულიყავი და გავქეცულიყავი, მაგრამ არ შემეძლო, მე უბრალოდ დავხუჭე თვალები და ველოდი, რა მოხდებოდა. მერე მე ვიგრძენი მისი თავი ჩემს მხარზე და გავიგონე ჩემი ჩურჩული:

- გამარჯობა, შვილო...
- გამარჯობა, შვილო, – და ასე განუწყვეტლივ, დიდხანს, ძალიან დიდხანს, – გამარჯობა, შვილო... მე მივხვდი, რომ იგი ელოდა პასუხს, – გამარჯობა, დედა, – მაგრამ ვერ შევძელი.
- გამარჯობათ, ქალბატონო!.. – ვთქვი და ტირილი დავიწყე.

* * *

სამზარეულოში ვზივარ და უნივერსიტეტის წინ ჩარიგებულ ჭადრებს ვუცქერ. ერთი, ორი, სამი, ოთხი. მეზობლები დაწვნიენ, ალბათ. ელიკო აღარ შემოდის და აღარ მეუბნება – შედი, ბიჭო, ოთახში, ქვა ხომ არ ხარ, ცოდვას ის ქალი... ხუთი, ექვსი... ალბათ, ისიც დაწვა, არაფერი არ მკითხა, რომელ კურსზე ვარ, რომელ ფაკულტეტზე ვსწავლობ, როგორ ვარ... შვიდი, შვიდი ჭადარია, ალბათ, წლის ჩაგდებით რგავდნენ, თორემ მეშვიდე ჭადარი ყველაზე დიდი რატომ უნდა იყოს... ახლა შევალ ოთახში და ვეტყვი: – დაიძინე, დედა? ეს რა კითხვაა... ვკითხავ, როგორ ხარ, დედა, ან არ გეწყინოთ, ქალბატონო... არა, ამის თქმა არ შეიძლება... ეს, ალბათ, ბოლო ტრამპიაა, ჩაივლის და დილის ოთხ საათამდე აღარ ამოივლის. ამ ვატმანს ვიცნობ, წინა ბაქნიდან მიშვებს ხოლმე, თან იკრიჭება – ჯიგარო, დეპუტატი კი ხარ, მაგრამ ბილეთის აღება არ დაგავიწყდეს. წავიდა... დინ, დინ, დინ... ეს საათი ჩემი მხრიდან ღამის პირველ საათს უჩვენებს, იქითა მხრიდან, ალბათ, თენდება; ახლა შევალ და რამეს ვეტყვი. რას? არ ვიცი... იქნებ, თვითონ მითხრას რამე...

ფრთხილად შევალე ოთახის კარი. დედას ხელები ამოეღო თავკევემ და ჭერს უცქერდა. ჩემ საწოლთან მივედი და დაწვექი. ვიწვექი, ალბათ, ერთი საათი, იქნებ, ორი, იქნებ, ერთი წუთი ან მთელი 12 წელიწადი. გავიხსენე დრო იმ დღიდან დღემდე, დავხუჭე თვალები და თვალწინ დადგა ყველაფერი, ისე ცხადლივ, როგორც ის შვიდი ჭადარი, მაგრამ არსად არ იყო დედა, ვიყავი ან მარტო, ან სხვასთან, ვიყავი ყველგან და ყველასთან და არსად არ იყო დედა. ახლა მე და ის ვიყავით ერთ ოთახში, ეს არ იყო სიზმარი, ეს იყო ცხადი, როგორც შვიდი ჭადარი უნივერსიტეტის წინ. ახლა ჩვენ ვიწვექით ოთახის სხვადასხვა კუთხეში ერთნაირად უბედურები, რადგან ეს ბედნიერი დღე დადგა.

ღმერთო, ნუთუ არაფერს არ მეტყვის, იქნებ, მე უნდა ვუთხრა რამე?

– თემურ! – გავიგონე ძალიან ჩუმი ხმა.

– თემურ, თემო!.. – ხმა ვერ ამოვიღე, გული ყელში მომებჯინა. დედა ადგა, მას კოჭებადღე თეთრი პერანგი ეცვა და მოჩვენებასავით უახლოვდებოდა ჩემს საწოლს. იგი მოვიდა და ჩემს წინ მუხლებზე დაეშვა. თვალები დავხუჭე, მისი ათრთოლებული ხელები საფეთქლებზე შემეხო.

– თემურ, ჩემო პატარა ბიჭო, თემო, თემიკო, გამეცი ხმა, შვილო! – მე მინდოდა, მოვმკვდარიყავი, დავყრუებულიყავი, მეკივლა, დამეძახა მეზობლებისათვის, რომ ეშველათ ჩემთვის.

– თემურ, რამხელა ხარ, ბიჭო! რამ გაგზარდა, დედა, ვინ გაგზარდა, ჩემო ბიჭო, ჩემო თემიკო? შენ იცი, რომ ხვალ ოცი წლის ხდები?... რატომ, რატომ მერე? რატომ რვა წლის არ ხარ ისევ, ჩემო პატარა ბიჭო, რატომ რვა წლის არა ხარ, რატომ, რატომ არა ხარ... – იგი დამემხო მკერდზე და ატირდა. მე ლოგინიდან წამოვდექი, წამოვაყენე ფეხზე, მხრებზე ხელი მოვხვიე, თავის საწოლთან მივიყვანე და დავსვი.

– რატომ, რატომ... – იმეორებდა იგი.

– დაწყნარდით, თუ შეიძლება, ძალიან გთხოვთ! – როგორც იქნა, ამოვიღე ხმა. დედამ სახეზე აიფარა ხელები და ცოტათი დაწყნარდა. მე ჩემს საწოლთან მივედი, მერე უკან მოვიხედე. დედა ისევ ისევ იჯდა. ტანზე ჩავიცვი და ოთახიდან ფეხაკრეფით გამოვედი.

* * *

ვარაზის ხევით დავეშვი. მდინარე ვერეს მარჯვნივ მიმავალ ბილიკს აყყვი და ფასკუნჯებიან ხიდან ამოვედი. ქუჩაში ადამიანის ჭაჭანება არ იყო. მარტო

თერთმეტსართულიანი სახლის ბოლო სართულის მარჯვენა ფანჯარაში ენთო სინათლე და, რომ შევხედე, ისიც მონუსხულივით ჩაქრა. სადღაც, ჩელუსკინელების ხიდის გაღმა, მილიციელმა გაბმულად დაუსტვინა, თითქოს ქვეყანას ამცნო: ახლა კი ოფიციალურად დაღამდაო, მერე ერთხელაც დაუსტვინა უფრო გაბმულად, აქაოდა, ჭკუით იყავითო, და ისევ სიჩუმე ჩამოვარდა. ვერე ხმაურობდა, სასიამოვნოდ, ისე სასიამოვნოდ, რომ თუ არა მისი ხმაური, ალბათ, ასეთი სავსე სიჩუმე არ იქნებოდა. მოედანი გადავჭერი და თერთმეტსართულიანი სახლის გასტრონომთან მივედი. გასტრონომის დიდი კარის წინ, პირდაპირ ქვის კიბეზე, ცხვრის ქურქში გახვეული ღამის დარაჯი იჯდა, კალთაზე ცალსართულიანი ცენტრალი ედო გარდიგარდმო, და კასრში გაღვივებულ ნაკვერჩხლებს ხელისგულებს აფიცებდა. მივუახლოვდი. მან ცალი თვალთ ამომხედა ისე, რომ თავი არ აუწევია და საქმე განაგრძო.

– გცივა, ბიძაჩემო? – ვკითხე მე.
– მცხელა! – მიპასუხა მოკლედ და კასრში გარუჯული ჯოხი აურია.
– შეიძლება, ცოტა გავთბე?
– არ შეიძლება!
– რატომ?
– არ ვიცი, არ შეიძლება და მორჩა! – მომიჭრა მოხუცმა. მე მის წინ გავიარ-გამოვიარე, მერე გავჩერდი და ისევ ვკითხე:

– ესე იგი, შენ ამბობ, რომ არ შეიძლება?
– მე კი არ ვამბობ, უსტავი ამბობს! – მიპასუხა მან და თავის აწევა იკადრა.
– წესდება, არა? – გავუსწორე მე.
– რა გინდა, შვილო, შარი ხომ არა ხარ, გაიარე, მე სამსახურში ვარ. შენ ღვინოს ინელებ, სხვა ადგილი ვერ ნახე?

– არაფერს არ ვინელებ, კაცო, უბრალოდ დაგელაპარაკე.
– ჰოდა, გაიარე ახლა!

მე გავიარ-გამოვიარე, მერე ისევ გავჩერდი. დარაჯმა უბეში ხელი ჩაიყო და კისერზე უშველებელი ბაწრით დაბმული სასტვენის ამოიღო.

– სამამდე ვითვლი, არ გაივლი, ვუსტვენ, – გამაფრთხილა მან, სასტვენის პირთან მიიტანა და ლოყები დაბერა.

– მოიცა, კაცო, რა მოგივიდა, ქურდი ხომ არ ვარ? – გავაჩერე დარაჯი.
– ერთი!.. – დაიწყო მან.

– არ გრცხვენია, რამ შეგაშინა? – ვუთხარი მე და ჯიბეები ამოვიტრიალე, – ნახე, არაფერი არ მაქვს, ისე, ვიღაცას მინდოდა, დავლაპარაკებოდი და შენთან მოვედი. თუ გინდა, წავალ! – ვუთხარი მე და ისეთი გამომეტყველება მივიღე, თითქოს ძალიან მეწყინა და წასასვლელად ვემზადებოდი. – ნახვამდის! – პლაშის დიდი გავისხენი და ისევ შევიკარი.

– წადი, შვილო, თუ მიდიხარ, ვაა, ეს ვინ ყოფილა?! – გააგრძელა ღამის დარაჯმა.
– ააა, გეშინია? – ნიშნისმოგებით გავაგრძელე მეც.
– რისი უნდა მეშინოდეს, თოფი აქა მაქვს, სასტვენის აქა მაქვს! – ეწყინა მოხუცს.
– თოფი, თორემ რელსი არ განვრიტოს ერთბაშად! – დავუწუნე შეიარაღება.
– წადი, ორმოც ნაბიჯზე დადექი და მერე ვნახოთ! – დამენიძლავა მოხუცი.

მე შევეტრიალდი, ორმოცი ფეხის ნაბიჯი გადავთვალე და შუა მოედანზე აღმოვჩნდი. მერე პირით მოხუცისკენ შემოვტრიალდი, გული გავიღე, ტყვედჩავარდნილი პარტიზანისვით ფეხები გაფჩაჩხე და სასიკვდილოდ მოვემზადე. მე მოხუცის თვალებს ვერ ვხედავდი, მაგრამ აშკარად ვგრძნობდი, რომ გიჟი ვეგონე!

– მიდი, შე ღელალო! – წამოვისროლე უკანასკნელი ლოზუნგი.
მოხუცი დინჯად წამოდგა, გზის პირს მოადგა, საკეტი ააჩნაკუნა, თოფი მხარზე მიიბჯინა, ზედ ლოყა მიისვენა და, როგორც შევატყვე, შუბლში დამიმიზნა.

– ეეე, გაგიჟდი?! – ვიბლავლე მე და მოხუცისკენ ზიგზაგებით გამოვქანდი. გულამოვარდნილი მივვარდი. მოხუცს თოფი ჩამოელო და ლულაზე ორთავე ხელით დაყრდნობილი ისე გულიანად ხითხითებდა, რომ ბრაზი მომივიდა.

– შენ, ჩემო ძმაო, გიჟი ყოფილხარ! – ვუთხარი. მოხუცი ხითხითს არ ათავებდა. მე ხელი ჩავიქნიე, მივედი და კასრთან დავჯექი. ბოლოს, სიცილით რომ გული იჯერა, თვითონაც მოვიდა და ჩემს გვერდით დაჯდა.

– რა გაცინებს, კაცო? – ვკითხე მე.

– შეგეშინდა, მაიმუნო? – მითხრა მან და ისევ ჩაბჟირდა.

– თუთუნი ხომ არ გაქვს? – ვკითხე და თვალი ავარიდე.

მოხუცმა დიდხანს მიყურა, ქისა ამოიღო ქურქის ჯიბიდან, მომაწოდა და ფეხზე აღვა. მე თამბაქო გავახვიე და ქისა უკან გავუწოდე. მან ქისა ჩამომართვა და თვითონაც გაახვია. თან თვალს არ მაშორებდა. როდესაც გავაბოლე, დაჯდა.

– ეგრე გეთქვა თავიდან, თუთუნი თუ გინდოდა, – თქვა მან.

მე ერთი ნაფაზი დავარტყი და თუთუნი კასრში ჩავაგდე. გაკვირვებულმა მოხუცმა თუთუნს თვალი გააყოლა, მერე თავი გაიქნია და ამოიხსრა:

– შენს თავზე რაღაც კარგი ამბავი არ არის!

მე არაფერი არ ვუპასუხე.

– არ ეწევი?

– კი! – ვუპასუხე მე.

– რად გადააგდე?

– არ ვიცი.

– ცუდი იყო?

– არა, კარგი, – მოხუცი ისევ დადუმდა.

– დღეს რა დღეა? – მკითხა უცებ.

– ორშაბათი.

– ორშაბათი თარსი დღეა, შაბათიც. – თქვა მან.

– შაბათი რატომ?

– შაბათს, ელიას უბანში... კოლას იცნობ, შაშუბემას?

– არა.

– ჩემსავით ყარაულია.

– ჰოო...

– ჰოდა, შაბათს, ელიას უბანში... ახლა რომელი საათია?

– ოთხი იქნება.

– ორ საათზე, შენსავით ორი ჯეელი მისულა კოლასთან, ისიც ჩემსავით ყარაულია, ოღონდ იმას პატარა მაღაზია აბარია, ჩემი – გასტრონომია. ჰოდა, მისულან და შენსავით თუთუნი უთხოვიათ. კოლას აუღია და ჩემსავით, აი, როგორც მე შენ, ისე მიუცია. იმათ აუღიათ და ეს თუთუნი კოლასთვის შიგ თვალებში შეუყრიათ. სანამ კოლა თვალებს იწმენდა, პირიც აუკრავთ, თოფიც წაურთმევიათ, ოღონდ იმისი გეკო იყო, ჩემი ცენტრალია, მერე უთქვამთ – ხმა არ ამოიღო, თორემ მოგკლავთო. კოლას გულში უფიქრია – ხმას როგორ ამოვიღებ, პირი აკრული მაქვსო, და გაჩუმებულა.

– მერე?

– მერე რა? მაღაზია გაუტეხიათ, კოლასთვის ერთი-ორი უთაქებიათ, – შე ვირიშვილო, თუ მაღაზია ცარიელია, რა ჩვენს ფეხებს ყარაულობო, – კოლას გულში უფიქრია, – მაღაზია რომ სავსე იყოს, მე ვინ მანდობდაო, და ისევ გაჩუმებულა.

– არაფერი არ წაუღიათ?

– სასწორი წაიღეს და 10 გირი, ასი გრამიდან სამ კილომდე. დირექტორის ოთახში დიდი კედლის სარკე რომ ეკიდა, ისიც თან წაუღიათ.

- მერე?
- ახლა, ვიდრე იმათ იპოვიან, წადებული საქონლის საფასურს კოლა იხდის.
- მილიცია რას ამბობს?
- მილიცია არ ვიცი, კოლა კი ამბობს, ერთხელაც რომ მოვიდნენ, ვიცნობო! – დაამთავრა ამბავი მოხუცმა და ნდობის ნიშნად ქისა ისევ მომაწოდა.
- მოწიე! – მითხრა მან. მე ქისა ჩამოვართვი და თუთუნი გავახვიე, თვითონაც გაახვია. ერთად გავაბოლეთ.
- რა გქვია? – მკითხა ღუმლის შემდეგ.
- თემო! – ვუპასუხე მე.
- რა გვარი ხარ?
- ბარამიძე!
- მე ართავაზა მქვიან, სომეხი ვარ!
- ჰოო!
- ჰოო, სომეხი ვარ,.. შენ რა, სახლი არა გაქვს? – მკითხა ართავაზამ. ცოტა ხნის შემდეგ კეფა მოიფხანა და ისევ ცალი თვალით გამომხედა.
- მაქვს.
- კაცს რომ სახლი აქვს და შიგ არ შეესვლება, ესე იგი, არა გაქვს! – თქვა თავისთვის ართავაზამ.
- შენ დედა გყავს? – ვკითხე ახლა მე.
- ეგლა მაკლია! – გაიღიმა ართავაზამ.
- დიდი ხანია არა გყავს?
- დიდი.
- რამდენი წლის იყო.
- მე 6 წლის ვიყავი მაშინ. დედაჩემი არ ვიცი.
- ცოლი გყავს?
- არა!
- შვილი?
- შვილი რომ მყავდეს, აქ ვიმუშავებდი? – ეწყინა ართავაზას. მე გავჩუმდი.
- შენ? – მკითხა ღუმლის შემდეგ ართავაზამ.
- რა მე?
- შენ გყავს დედა?
- დედაჩემი გუშინ ჩამოვიდა.
- მერე შენ ქუჩაში გამოხვედი?
- დედაჩემი გადასახლებიდან ჩამოვიდა.
- საიდან?
- ციხიდან გამოვიდა!
- როგორ ციხიდან?
- აი, ისე, გაუღეს კარი და გამოვიდა!
- მერე, შე ბემურაზო, დედაშენი ციხიდან გამოვიდა და შენ აქ ჩემთან ზიხარ? – ართავაზა ფეხზე ადგა, მერე ისევ დაჯდა. მოედანზე პირველმა მორიგე ტრამპაიმ ჩაიარა ბორბლების ჭრიალითა და ხრიგინით. მე ცას ავხედე. ღამე გაფერმკრთალებულიყო. სადღაც სვანეთის უბანთან, კახეთისაკენ მიმავალმა თუ იქიდან მომავალმა ორთქლმავალმა გაბმულად იკივლა. დილა ნარიყალას მხრიდან შემოდოდა თბილისში.
- ადექი! – თქვა ართავაზამ. მე არ ავდექი.
- ადექი, ჩემი სამუშაო მორჩა, უკვე თენდება! – მე ავდექი და მოედნისკენ წავედი.
- სად მიდინარ, ბიჭო? – მკითხა ართავაზამ.
- არ ვიცი! – ავიჩიჩე მე მხრები.

– მოიცა, მეც იქით მოვდივარ, – თქვა ართავაზამ, თოფი მხარზე გადაიკიდა და წამოვიდა. მოედანი გადავჭვრიეთ, ლენინის ქუჩის აღმართს შევყევით, ართავაზა გვერდით მომყვებოდა, სიარული ცოტა უჭირდა, ამიტომ ნაბიჯს უუკელი. დილის სიგრილემ შემაჟრჟოლა. პლაშის საყელო ავიწიე და ჯიბეებში ხელები ღრმად ჩაგყავი. მილიციას რომ გავუსწორდით, ართავაზა შეჩერდა, მილიციის წინ ახალგაზრდა მილიციელი მოტოციკლეტს ქოქავდა, ცალ ფეხს ზუსტად ისე იქნევდა, ძაღლებმა რომ იციან ჩხუბის წინ, მაგრამ არაფერი გამოსდიოდა, მოტოციკლეტი ერთს დააცემინებდა და ისევ ღუმდებოდა. მილიციელმა, ჩვენ რომ დაგვინახა, ფეხი გააჩერა.

– ჰა, ართავაზ, დღეს რაღაც ადრე მიგიტოვებია, პოსტი, აი! – გამოსძახა ართავაზას ილლიის ქვეშიდან.

– შიმშილისაგან გულწასულ იმ ორ ვირთხას რომ ამდენ ხანს ვდარაჯობდი, ისიც მეტია. – უპასუხა ართავაზამ.

– შენ აქ დამიცადე, ახლავე გამოვალ! – მითხრა მე და მილიციაში შევიდა.

– არ იქოქება ეს შობელძაღლი! – მითხრა მილიციელმა და მოტოციკლეტს ძრავაში მიაფურთხა.

– დააგორე დღემართზე და დაიქოქება! – ვუთხარი მე.

– ზევით ვარ წასასვლელი! – გაიმართლა თავი მილიციელმა.

– შე კაცო, ჯერ ქვევით წადი და მერე მოუხვიე ზევით! – ვასწავლე მე.

მილიციელმა მაღლიერად გამიღიმა და მოტოციკლეტი დააგორა. ართავაზა მილიციიდან გამოვიდა, თოფი თან აღარ ჰქონდა, ეტყობა, სამორიგეოში დატოვა.

– ვინ არი? – ვკითხე მე და თავით მილიციელზე ვანიშნე.

– სულელია, ყოველ დღით ეგრე ქოქავს. წამოდი! – მითხრა და მხარზე ხელი დამარტყა. წავედით. მთელი გზა სიტყვა არ უთქვამს. სასადილო „გემოსთან“ გაჩერდა. მეც გაჩერდი.

– ჩავიდეთ! – მითხრა ართავაზამ. მე მხრები ავიწურე და თვალები დავხუჭე.

– ჩავიდეთ! – გაიმეორა მან და ჩავიდა. ჩავეყვი. სულ ბოლო მაგიდასთან მივიდა, ქურქი გაიხადა, სკამზე გადაკიდა და დაჯდა. მე არ გამიხდია, ისე დავეჯექი. სარდაფში ნივრის, ნახარში ხორცისა და თამბაქოს კვამლის სასიამოვნო სუნი ტრიალებდა. მაგიდები ჯერ კანტიკუნტად იყო დაკავებული, მაგრამ ხალხი განუწყვეტლივ ჩამოდიოდა სარდაფში. ოფიციალტი მოვიდა და ჩვენს წინ გულგრილად დადგა.

– ორი ხაში, ორი არაყი, ერთი ლიმონათი! – თქვა ართავაზამ. ოფიციალტმა ჩაიწერა.

– ხაში ჩლიქიანი იყოს! – თქვა ართავაზამ.

– ძროხას ოთხი ჩლიქი აქვს! – უპასუხა ოფიციალტმა.

– რვა! – გაუსწორა ართავაზამ, – ახლა წადი და მოიტანე.

ორ წუთში მე და ართავაზა ხაშში ნიორს ვაზავებდით.

სარდაფი თანდათან ივსებოდა სახედაბიჟინებული, დასიებული, თვალებდასისხლიანებული, ცხვირებდაწითლებული, მთელი ღამის უძილო და ნაქეფარი ხალხით.

– ერთი ხაში, ორი არაყი!

– კიდევ ორი ას-ასი.

– ერთიც მშრალი!

– ხაშია თუ პადოში, ოფიციალტ!

– საჩივრის წიგნი და დირექტორის გადიღებული სურათი!

– ეგ ჯიგარი პრაჩკას წაუღე!

– აფიციალტ, ვივოლკა არა გაქვს?

– ვირიშვილო, ამ ძვლებით კამათლები გამოვთალო თუ კოჭი ვითამაშო, ხორცი მაიტა!

ისმოდა აქეთ-იქიდან, ოფიციალტები გულგრილი ღიმილით დააფრიალებდნენ ხაშის ჯამებს, მერე საანგარიშოებს აჩხაკუნებდნენ, დროს იხელთებდნენ თუ არა, სუფრაზე მიტოვებულ

ნაარყალ ჭიქებს პირში იმზობდნენ, ბინძურ სახელოებს იყნოსავდნენ და თვალებს ნაბავდნენ. საკუთარ ოფლში გახვითქული სარდაფი ოხრავდა, კენესოდა, ხარხარებდა, ყვიროდა, ბლაოდა, ბარბაცებდა და კვამლში გახვეული დაღლილი კაცივით მძიმედ სუნთქავდა!

– შეგვეწიოს! – თქვა ძია ართავაზამ და ჭიქა მომიჯახუნა.

– შეგვეწიოს! – ვთქვი მე და გადავკარი!

– შეიძლება? – გვკითხა მალაღმა, გაფითრებულმა ინტელიგენტმა, ჩვენს მაგიდას მოადგა და მესამე სკამის ზურგს ორთავე ხელით დაეყრდნო.

– არ შეიძლება! – უთხრა ართავაზამ.

– ვა? – გაუკვირდა გამხდარს! – რატომ არ შეიძლება.

– მე ტიფი მაქვს, ამას ჭლექი! – მიუთითა ჩემზე ართავაზამ. გამხდარმა ეჭვით გადმოგვხედა და მოგვცილდა.

– ოფიციატ! – დაიძახა ართავაზამ, ოფიციატი მოვიდა.

– ეგ სკამი წაიღე და ორი ას-ასიც მოიტანე! – უთხრა ართავაზამ. ოფიციატმა სკამი წაიღო და ერთი ბოთლი არაყი მოიტანა.

– რაც დაგრჩებათ, უკან წავიღებ! – თქვა მან და გვერდზე გადაა. ართავაზამ დაასხა.

– ეს ჩემო...

– თემო! – გავახსენე მე.

– ეს, ჩემო თემო, მე და შენს გაცნობას გაუმარჯოს... – ისევ მომიჯახუნა ძია ართავაზამ.

– გაუმარჯოს! – ვთქვი მე და გადავკარი, მერე ვიგრძენი, როგორ ჩაიარა არაყმა ყელი, ჩაიღვარა სხეულში, შეუერთდა სისხლს, მერე დაიარა ყველა ფოსო, ყველა უჯრედი, ყველა ძარღვი, დაბრუნდა უკან, შემიხურა სახე და დამიბუჟდა საფეთქლები. დაღლილი ქუთუთოები თავისით დამეხურა. დარბაზი სიბნელეში ჩაწვა, მერე თანდათან გალღვა სიბნელე და წინ ვარდისფერი ნისლი დაიღვარა ათასი თეთრი, თეთრი, მოციმციმე ვარსკვლავით. თვალები გავახილეთ. ნისლი გაიფანტა. ნელ-ნელა ამოცურდა ნისლიდან ჯერ უფორმო სახე, მერე სწორი, ლამაზი, ოდნავ ნაყვავილარი ცხვირი, შავი წარბები, გაუპარსავი წვერი და მერე საოცრად მშვიდი, წყლიანი და დაღლილი, თაფლისფერი თვალები, დიდრონი თაფლისფერი, სიბერით ოდნავ მოჭუტული და მშვიდი თვალები. მე მიცქერდნენ ეს კითხვადგადაქცეული თვალები დიდხანს, დაუხამხამებლად. ისინი რალაცის თქმას ელოდნენ ჩემგან, მივხვდი, რომ ისინი არაფერს იტყოდნენ, ვიდრე მე არ ვიტყოდი და არაფერი ვთქვი. მაშინ ძია ართავაზამ ისევ დაასხა.

– ეს, ჩემო თემო, გაუმარჯოს კაცს, რომელიც ღამით დადის და კაცს დაემებს, ეს გაუმარჯოს კაცს, რომელიც ღამით ზის და კაცს ელოდება. მერე გაუმარჯოს კაცს, რომელსაც ღამით არ სძინავს, ზოგს იმიტომ, რომ არ ეძინება, ზოგს იმიტომ, რომ ეძინება, მაგრამ არ უნდა დაიძინოს. ისე კი, ორთავე დღეს ელოდება. ჰოდა, გაუმარჯოს ღამეს, რომელიც თენდება... – ძია ართავაზამ ისე დაღია, არ მომიჯახუნა, ერთი კოვზი ხაში დააყოლა და ისევ მომაჩერდა. მე ისევ არაფერი არ ვთქვი და დავლიეთ. მაშინ ძია ართავაზამ ისევ დაასხა. მე მივხვდი, რომ იგი აღარ დაღევდა, ვიდრე ჩემს სათქმელს არ ვიტყოდი და ჭიქა ავიღეთ.

– შენ, ძია ართავაზ, გათენებას ელოდები... მე ახლა მთვრალი ვარ. შენ რამდენი წლისა ხარ, ძია ართავაზ?

ართავაზი დუმდა.

– შენ გეკითხები, რამდენი წლისა ხარ? – არ მოვეშვი მე.

– ორასის!

– აი, ხომ ხედავ, ორასი წლისა ხარ... მე ოცი წლისა ვარ, დღეს ჩემი დაბადების დღეა! აი, შენ ორასი წლისა ხარ და გათენებას ელოდები, მე კი... რას მიყურებ, მე გათენების მეშინია, იცი შენ? არ იცი. მე გათენების მეშინია, სახლში მისვლის მეშინია. აბა, თუ იცი რატომ? არ იცი!...

– რატომ, ბიჭო, რატომ?! – მკითხა ართავაზამ და ისედაც წყლიანი თვალები სულ აევსო ცრემლით.

– რატომ და, სახლში ახლა ერთი ქალი მელოდება, იგი ზის საწოლზე, თეთრ პერანგში, აი, ამხელა თეთრ პერანგში, კოჭებამდე პერანგში ზის და მელოდება, უცხო ქალი, სულ უცხო, უცხო, უცხო, იცი შენ რა არის უცხო? ის ქალი დედაჩემია, თორმეტი წელი არ მინახავს... ახლა მელოდება, რომ დედა დავუძახო, მე კი ვერ ვუძახი, გაიგე?... იმიტომ, რომ მრცხვენია... კი არ მრცხვენია, მეშინია... კი არ მეშინია, გადავეჩვიე... გაიგე? – ძია ართავაზამ თავი დამიქნია. – ჰოდა, ასე... – დავამთავრე მე სიტყვა და დაველიე. ართავაზამ დიდხანს მიყურა, მერე ჭიქა აიღო.

– ეს იმ დედას გაუმარჯოს, თემო, თორმეტი წელი რომ შვილი არ უნახავს, თორმეტი წელი იჯდა, ელოდა და ჯიგარი არ გაუხმა. მაინც თავისი ლეკვი მონახა და შვილი დაუძახა. იმ დედას გაუმარჯოს, ღამე რომ არ სძინავს, იმიტომ კი არა, რომ არ უნდა დაიძინოს, იმიტომ, რომ არ ეძინება და გათენებას ელოდება. იმ ღამეს გაუმარჯოს, ჩემო თემური, რომელიც თენდება!.. – ართავაზამ არაყი გადაკრა. მე ბოთლი ავიღე, ართავაზამ ჩემს ჭიქას ხელისგული დააფარა.

– აღარ გინდა! – თქვა მან. მე ბოთლი დავდგი.

– ოფიციანტი! – დაუძახა.

ოფიციანტი მოვიდა.

– ანგარიში!

– ცხრა თუმანი! – ისე თქვა, არც გაწითლებულა, ართავაზამ ასი მანეთი მისცა და წამოდგა.

– სალოლო! – გაიღიმა ოფიციანტმა.

– შეგარგოს! – თავი დაუქნია ართავაზამ და ქურქის ჩაცმა დაიწყო.

დარბაზი დაცლილიყო. დამლაგებელი ქალები სუფრებს ალაგებდნენ. მეც წამოვდექი, ძალზე მთვრალი ვიყავი და რომ არ წავქცეულიყავი, ძია ართავაზას ხელი მოვკიდე. მან კბეზე ფრთხილად ამიყვანა და ჭადარზე მიმაყუდა.

– შეგიძლია წასვლა? – მკითხა.

– ჰო!

– მაშ, წადი, ნელა იარე!

– ძია ართავაზ, შენ არ წამოხვალ?

– სად, ბიჭო?

– ჩემთან!

– შენთან? ჰო, ოღონდ დღეს არა, სხვა დროს.

– ახლა!

– ახლა კუკიაზე მივდივარ!

– კუკიაზე რა გინდა?

– დედაჩემის საფლავი უნდა ვნახო. – თქვა ართავაზამ...

– მეც წამოვალ...

– შენ სახლში წადი, მე კუკიაზე წავალ...

– ძია ართავაზ!

– რაო?

– მოდი, გაკოცო! – ართავაზა მოვიდა, ტურები ხელისგულით მოიწმინდა, შუბლზე მაკოცა. ვიდრე მეც ვაკოცებდი, შებრუნდა და წავიდა. იგი მიდიოდა ოღნავ წელში მოხრილი, რხევით, ფეხებს მძიმედ მიათრევდა, ალბათ, ისიც მთვრალი იყო, გადასასვლელზე გადავიდა, აფთიაქთან რომ მივიდა, უკან მოიხედა, მე ისევ იქ ვიდექი და ვუცქერდი. ართავაზამ ხელი ჩაიქნია, შებრუნდა და ვერის დაღმართს დაჰყვა. ჭადარს ხელი გაუშვი და ფილაქანს გავეყვი. არაყმა გამიქნია, ჯერ კედელს მივეხეთქე, მერე ისევ ხეს. შევჩერდი. სირცხვილია. აბა,

სწორად თუ გავივლი, სწორად, სულ სწორად, ახლა იმ ხემდე. ჩქარი ნაბიჯით ჯობს წასვლა. აბა, წავედი. მივედი. ახლა იმ ხემდე. ხალხი ქუჩაში მეჩხრად მოძრაობდა, ჯერ ისევ ადრე იყო.

– უკაცრავად, რომელი საათია? – გავაჩერე მოქალაქე.

– შვიდი! – მიპასუხა მან ისე, რომ საათზე არ დაუხედა. სულ არ მწყენია. ალბათ, ზებირად იცოდა, ან მომატყუა, თავიდან მომიცილა. შეიძლება, საათი არც ჰქონდა, მერე რა, მეც ასე ვაკეთებ ხოლმე, როდესაც მთვრალი მაჩერებს.

– უკაცრავად, პაპიროსი ხომ არ გექნებათ? – გავაჩერე მეორე მოქალაქე. მან უკმაყოფილოდ ამოიხრა და ნაჩქარევად გამომიწოდა პაპიროსის კოლოფი. ამას ასანთიც ექნება, მაგრამ ისე ჩქარობს, ან არ მომიკიდებს, ან გამლანძღავს, შეიძლება, გამლახოს კიდევ. არა უშავს, სხვას გავაჩერებ.

– გამაღობთ, ჩემო ბატონო! – თავი დაუეკარი.

– არაფრის, ბატონო, არაფრის! – მომახალა მან და სასწრაფოდ გამშორდა.

მელიქიშვილის ქუჩაზე გავედი. გამყიდველები უკვე მალაზიის კარს ალებდნენ.

– უკაცრავად, ასანთი ხომ არ გექნებათ... – მივედი ერთ-ერთთან, რომელიც კარს ლუქს აძრობდა. მან უხმოდ ამოიღო ჯიბიდან ბრტყელი ასანთი და გამომიწოდა. მე მოვუკიდე პაპიროსს და უკან გავუწოდე.

– შენთან იყოს, მე მეორეც მაქვს, – მითხრა მან და მალაზიის კარი გააღო.

– გამაღობთ! – ვუთხარი მე და წავედი.

ეს ჩემი სახლის სადარბაზოა, ერთი საფეხური, მეორე, მესამე, მეოთხე, მეხუთე, მეექვსე, ნეტავ რამდენი საფეხურია?... ჩემს სიცოცხლეში არ დამითვლია... თუმცა, როგორ არ დამითვლია. ბავშვობაში მეტს რას ვაკეთებდი... მაგრამ არ მახსოვს. უკან ვბრუნდები და ხელახლა ვითვლი. ერთი, ორი, სამი, ოთხი, ხუთი, ექვსი, შვიდი, რვა, ცხრა, ათი, თერთმეტი საფეხურია. მე მეოთხე სართულზე ვცხოვრობ, ესე იგი, რვაჯერ თერთმეტი... რამდენია რვაჯერ თერთმეტი?... რვაჯერ თერთმეტი ბევრია... მთელი სიცოცხლე უნდა იარო, მთელი სიცოცხლე, ბოლოში რომ მიხვიდე... რვაჯერ თერთმეტი... ელექტრონის დილაკს ხელი დავაჭირე და ვიდრე დარეკავდა, კარი გაიღო. კარში იდგა დედა, ჩემი დედა, ჭაღარა და ლამაზი, ისეთი ლამაზი, როგორიც თორმეტი წლის წინ, როდესაც იგი მსოფლიოში ყველა დედაზე ლამაზი იყო.

– გამარჯობა, დედა! – ვთქვი მე.

დედა იდგა კარში. იგი არ ტიროდა, იგი იღიმებოდა, თვალებიდან მღუღარე ცრემლები ჩამოსდიოდა და აცახცახებულ ნიკაბთან ეკვრებოდა.

– გამარჯობა, დედა! – გავიმეორე მე.

guliko

ლოტკინის გორაზე ისევ გაზაფხულია, თბილისში კი გაგანია ზაფხულია. თბილისი იწვის, დნება, ასფალტს ოხშივარი ასდის, თაკარა მზე დადის თუნუქის სახურავებზე, იხედება ყველა სახლის ფანჯარაში, მერე, დალოცვილი, დაეკიდება ქალაქს ზედ თავზე და ისე დიდხანს დასცქერის, გეგონებათ, წასვლას არ აპირებსო, მტკვარი ილევა, ილევა და ბოლოს ისე პატარავდება, რომ იმ დღეს ვიღაც თავხედი ფეხით გადიოდა მუხრანის ხიდთან. ზაფხულია ახლა თბილისში და სახლში არ დაიდგომება. ჰოდა, ვიდრე მზე სახურავებზე ბორიალს დაიწყებდა, მე ავდექი. დედა უკვე სამზარეულოში იყო და ჩაის ადუღებდა. რომ დამინახა, გამზადებულ ჭიქაში ფერი ჩაასხა.

ზარმა დარეკა.

– წადი, გაუდე, შვილო! – მითხრა მან.

მე კარი გავაღე. გურამს ოთახისკენ არც გაუხედია, პირდაპირ სამზარეულოში შემოვიდა.

– გამარჯობათ, დეიდა ანიკო! – თქვა მან და ჩემს ჭიქას მიუჯდა.

– გაგიმარჯოს, შვილო!

– გაიგე, თემო, ჩერჩილი იარაღს აჟღარუნებს! – თქვა მან და წარბები შეიკრა.

– კარგი თუ ძმა ხარ! – გავიკვირვე მე.

– ჩემი თუ არ გჯერა, რადიოს ჰკითხე! – გაიღიმა მან ირონიულად.

– რაო, რადიომ? – ვკითხე ახლა მე.

– რადიომ თქვა, ჩერჩილი იარაღს აჟღარუნებსო!

– მერე?

– მერე არაფერი, შევარცხვინე ის კაცი, იარაღს რომ ამოიღებს და არ იხმარს! – ისე თქვა, თითქოს პროფესიონალი მაუზერისტი ყოფილიყო.

– ვის უჟღარუნებს, შვილო, იარაღს, რა თქვა რადიომ? – ჰკითხა დედამ.

– ჩვენ გვიჟღარუნებს, დეიდა ანიკო, ჩვენ! – დააწვა ბოლო სიტყვას გურამი.

– ომი გინდა, ბიჭო? აღარ მოგბეზრდა ნავთის და პურის რიგში დგომა? – ვკითხე მე და ჩაი მოვსვი.

– ომი კი არა, ქვეყანა დაინგრეს მინდა! – თქვა მან და თითოთ ქვესკნელი გახვრიტა.

– რატომ?

– იმიტომ, ამხანაგო ბარამიძე, რომ აღარ შემიძლია ამდენი ნერვიულობა, გამოცდაზე შტერივით ჯდომა, დაკარგული სტიპენდიის შეცხადება, მუხლების კანკალი, ყელის ბღღვნა, ამომხდა სული სამიანის ნატვრაში, სტატისტიკის ჩამბარებელი მე მაინც არ ვარ და ბარემ დაიწყოს, თუ დასაწყება, ჩერჩილს მაინც დავაბრალებ, არ მაცალა ჩაბარება-მეთქი, არადა, მარტო მამაჩემის ანგლობამ მომკლა.

– რაო, რა მინდაო?

– შენ რას გერჩი, შვილო, ჩემი დაღუპული ხარ, დებილების სკოლაში უნდა შემეყვანე, ოქროს მედალოსანი იქნებოდიო.

– ვითომ? – შემეპარა ეჭვი.

– შენ ხუმრობ და რა ადვილი სწავლა ყოფილა თურმე. მაგალითად, მიმდინარეობს გამოცდა, კედელზე გაკრულია სურათები: ვაშლი, მსხალი, ატამი; გამოიხსარ, გამომცდელი გეკითხება:

– აბა, ბარამიძე, კარგად დააკვირდი, ნუ აჩქარდები, დაფიქრდი და ისე მიპასუხე, რა არის ეს? – და ხელს ადებს ვაშლს. შენ აკვირდები ვაშლს და პასუხობ:

– ვაშლი, პატივცემულო მასწავლებლო!

– ყოჩაღ, ყოჩაღ! ხუთი, ბარამიძე! – გეუბნება კმაყოფილი პედაგოგი და გიწერს ხუთს. თუ ვაშლზე იტყვი მსხალიაო, მაშინ ოთხს გიწერს, თუ იტყვი ატამიო – სამს.

– კომპოტი რომ თქვა?

– რას ამბობ, კომპოტზე ასპირანტურაში აწყობენ.

– ორს რაზე წერენ? – გამეცინა მე.

– ორს წერენ იმ შემთხვევაში, თუ ვაშლზე იტყვი ტრამვაიაო!

– აბა, კი იქნებოდი, შვილო, ოქროს მედალოსანი. – დაამშვიდა დედამ. სამთავეს სიცილი აგვიტყდა.

ჩაის სმას მოვრჩით. მე კონსპექტები ავიღე.

– მალე დაბრუნდებით? – გვკითხა დედამ.

– დღეს გავათენებთ! – უპასუხა გურამმა.

კიბეზე ჩავიბრინეთ, ხუთ ნომერ ტრამვაიში ჩავსხედით, დახურულ ბაზრამდე, რა თქმა უნდა, უბილეთოდ ვიმგზავრეთ, იქიდან ათ ნომერში გადავჯექით. იმაშიც, რა თქმა უნდა, უბილეთოდ ვიმგზავრეთ. ნაძალადევთან ჩამოვედით და ლოტკინის გორას ფეხით შევუდექით,

ლოტკინის გორას, სადაც ჯერ ისევ გაზაფხული იყო, სადაც იდგა პატარა სახლი, პატარა ეზოთი, დეზებიანი მამლით, ავი ძაღლით, პატარა ჩერთი და სადაც კარგი, ძალიან კარგი გულიკო ცხოვრობდა.

გულიკო ჩემი თანაკურსელია და, როდესაც თბილისი დულს, მე და გურამი მასთან ვმეცადინებთ. გარდა იმისა, რომ გულიკოს ეზოში გრილა და მე და გურამს გვიხარია მასთან მეცადინეობა, გულიკოს კომკავშირის კომიტეტის მიერ დავალებული აქვს, თვალყური ადევნოს ორებისა და სამების სწორ ბალანსირებას ჩვენს მატრიკულებში. ამ ბოლო დროს საქმე გართულდა, რადგან ორების კუთრი წონა მკვეთრად გაიზარდა ჩემსა და გურამის შემოსავალში. მეცნიერების მწვერვალებისკენ მიმავალი ფართო შარავნა რომ არ არსებობს და რომ ამ მწვერვალებისკენ ვიწრო ბილიკებს მივყავართ, ეს მე და გურამმა პირველსავე კურსიდან ვიცოდით და ამიტომ გულმოდგინედ ვუსმენდით გულიკოს, რომელიც ისე მხატვრულად გვიკითხავდა ჯავშნოსან პოტიომკინზე ბორშში აღმოჩენილი მატლის გამო დაწყებულ აჯანყებას, რომ პირადად მე რამდენიმეჯერ ნერწყვიც კი გადავყლაპე.

გულიკო კონსპექტს კითხულობს, თან დროდადრო ამოგვხედავს, გვამოწმებს, ყურს თუ მიგდებენო. გურამი ზის მრგვალ მაგიდაზე იდაყვდაყრდნობილი, ნიკაპი ცალ მუშტზე ჩამოუსვენებია და თვალები მიუნაბავს. კარგად ვერ გაიგებ – თვლემს თუ ყურს უგდებს გულიკოს. მე ალუჩის ტანზე ვარ მიყრდნობილი ზურგით და თვალს არ ვაცილებ მის ლამაზ, პატარა თავს, რომელსაც ამომავალი მზე ნათელივით ადგას და მხრებზე დაყრილ ოქროსფერ თმას ცეცხლივით ეკიდება.

– გულიკო! – ვამბობ მე, რატომ, თვითონაც არ ვიცი.

– რა? – მეკითხება გულიკო თავაულებლად.

– არაფერი.

– მაინც?

– გადააჯექი. თორემ თმაზე ცეცხლი მოგეკიდება. – ვიკრიჭები მე.

– სულ არ არის სასაცილო! – ამბობს გულიკო და კითხვას განაგრძობს. გურამმა, ზარმაც კატასავით, ცალი თვალი აახილა. მერე ჯიბიდან პაპიროსი ამოიღო და ხელის ჩაქნევით მანიშნა, ასანთი ხომ არ გაქვსო. მე გულიკოს თავზე ვანიშნე. გურამი ზანტად ადგა, პაპიროსი გულიკოს ცეცხლივით თმაში ჩარგო და ხარბად მოქაჩა.

– არ ეკიდება. – თქვა მან და მხრები აიჩეჩა.

– მორჩით ახლა ლაზღანდარობას! – გაბრაზდა გულიკო და თმაზე ხელი გადაისვა. – თუ არ გინდათ, ნუ გინდათ, მე ეს კონსპექტი სამჯერ მაქვს წაკითხული.

– გულიკოს შემოგველე, ჩემს კეთილ, ჩემს კარგ, ლამაზ და ნიჭიერ გულიკოს, გვეყოფა ახლა სწავლა-განათლება. წავიდეთ სადმე, გავიაროთ! – გამოიგლიჯა ყელი გურამმა.

– შენც ასე ფიქრობ? – მეკითხა გულიკომ.

– დიდი ხანია და ვერ გიმხელ სიყვარულივით! – თავი დაეხარე მე.

გულიკოს გაეღიმა და წიგნი დაკეცა.

– დედა! – გასძახა მან ოთახში მოფუსფუსე დეიდა თამარს.

– რაო, შვილო! – გამოხედა დედამისმა.

– დედა, ბიჭები მიდიან, მე გავაცილებ. თუ დამაგვიანდა, არ შეგეშინდეს.

– წადი, შვილო, მაგრამ ამსისქე კონსპექტი ასე მალე ისწავლეთ? – გაუკვირდა დეიდა თამარს.

– მეკითხეთ, რაც გინდათ! – უთხრა ნაწყენმა გურამმა და საპასუხოდ მოემზადა.

– მე რა გკითხო, შვილო, არც ჩამიხედია შიგ. – თქვა დეიდა თამარმა.

– არ ვარგა, არ ვარგა, ქალიშვილო, ასე შორს ვერ წახვალთ, ჩაიხედეთ, წაკითხეთ და შემოდგომაზე მობრძანდით! – დაარიგა ჭკუა გურამმა და ჭიშკრისკენ წავიდა.

– წავედით, დედა! – თქვა გულიკომ და ხელი მომკიდა.

– წადი, შვილო, ძალიან ნუ დაიგვიანებთ!

* * *

ფუნიკულიორიდან ღამის თბილისი ვარსკვლავებით მოჭედულ ცას ჰგავს, და ისე ჰგავს, რომ გეგონებათ, ზეცა დაბლა ჩამოვიდა, გულაღმა ამოტრიალდა და თქვენ ზევიდან დასცქერით. ყველა ნაცნობი ვარსკვლავი და თანავარსკვლავედი აქ არის, თქვენს ქვემოთ, დიდი და პატარა დათვის თანავარსკვლავედები, სასწორ-სამართალი, მარეზი, ირმის ნახტომივით დაღვრილი მსუბუქი ნისლი. შორს, უამრავი მოწყვეტილი ვარსკვლავებივით გაელვებული და ჩამქრალი მანქანის ფარები. ფუნიკულიორი კოსმოსში მოცურავე დედამიწას ჰგავს. რადგან დაბლაც ზეცაა, მაღლაც და ყველგან, ყოველი მხრიდან ზეცაა: უსაზღვრო, უნაპირო, დაუსაბამო, ვარსკვლავებით მოჭედული ზეცა და კიდევ მეტი, თქვენ თვითონა ხართ დედამიწა, პატარა დედამიწა, ცოცხალი, მსუნთქავი, ფიქრიანი, მეოცნებე, დაკარგული და გზადაბნეული თქვენი ბადალი, ყველა თქვენი ტკივილისა და სინარულის ბადალი, ცოცხალი მიწის მადიებელი ამ ვარსკვლავების უსაშველო ორომტრიალში.

* * *

მე არ ვიცი რაზე ფიქრობს გულიკო. იგი დაყრდნობილია მოაჯირზე და თბილისს გასცქერის. ჩემთვის სულერთია რაზე ფიქრობს გურამი, მაგრამ არ არის სულერთი – რაზე ფიქრობს გულიკო. მე მინდა, გულიკო იმაზე ფიქრობდეს, რაზეც მე, ზუსტად იმაზე თუ არა, მსგავს რამეზე მაინც. რამდენჯერ მინატრია, ღმერთო, აი, ახლა ვკითხავ და ნეტა იმაზე ფიქრობდეს, რაზედაც მე. ათასჯერ ვკითხე და გულიკო არასოდეს არ ფიქრობს იმაზე, რაზედაც მე, ახლა მე ვფიქრობ: გურამი რომ რამეს მოიმიზეზებდეს და წასვლას დააპირებდეს, გულიკო სთხოვს, არ წახვიდო. გურამი მაინც წავა. მაშინ გულიკოც დააპირებს წასვლას, მაგრამ მე ვთხოვ, და გულიკო დარჩება. მერე მე გულიკოს ვეტყვი ყველაფერს, ვეტყვი, რომ მე იგი მიყვარს უკვე ორი წელია, რომ სულ მასზე ვფიქრობ, რომ მას შეიძლება არ ვუყვარდე, მაგრამ ეს ჩემთვის არაფერს არ ნიშნავს, მაგრამ... გულიკოს არ შეიძლება, არ ვუყვარდე, რადგან ვატყობ, რომ ძალიან ვუყვარვარ. მე ვფიქრობ...

– წავედი მე! – თქვა უცებ გურამმა და ამოიხრა. – ხვალ დილით ადრე ვარ ასადგომი, ნავთია მოსატანი.

– ცოტაც მოიცადე და ერთად წავალთ! – ვუთხარი მე.

– არ შემიძლია! – თქვა გურამმა.

– თუ არ შეგიძლია, წადი, მე და თემური დავრჩებით, არა, თემო? – მკითხა გულიკომ.

– აბა რა, ახლა თბილისში ჩასვლა იქნება? – სული ამოძვრება კაცს.

– ჰოდა, წავალ, კარგად იყავით!

– კარგად!

– დილას გამოიარე.

– ჰო!

გურამი წავიდა.

მე ახლა გულიკოს ვუცქერ, გულიკო კი თბილისს. მე ახლა მხოლოდ გულიკოზე ვფიქრობ, გულიკო კი ნეტავ რაზე? ღმერთო, აი ახლა ვკითხავ და ნეტავ ამისრულდებოდეს და ახლაც თუ სხვა რამეზე ფიქრობს, ჩემს სიცოცხლეში აღარ ვკითხავ.

– თემო!

– რა, გულიკო?

– თემო, რაზე ფიქრობ? – მკითხა გულიკომ და თვალებში ჩამხედა.
მე მოულოდნელობისაგან პირი დავადე. გულიკო თვალს არ მაცლილებდა.

– არაფერზე, გულიკო, აბა, რაზე უნდა ვიფიქრო! – ძლივს ამოვღერდე. გულიკომ ოდნავ გაიღიმა და თვალი ამარიდა.

– შენ რაზე ფიქრობ, გულიკო?
– მე რაზე ვფიქრობ? შენზე ვფიქრობ. – თქვა გულიკომ და ისევ გამიღიმა.
– ახლა, ამ წუთში?
– ახლა, ამ წუთში!
– კიდევ რაზე ფიქრობ, გულიკო? – ვთქვი მე და ხმაში ხრინწი შემეპარა.
– კიდევ ჩემზე, თემო!
– კიდევ?
– მეტი არაფერზე. როდესაც შენზე ვფიქრობ, მაშინ ჩემზეც ვფიქრობ, მეტზე არაფერზე. ალბათ, ჭკუა არ მყოფნის, კიდევ რამეზე რომ ვიფიქრო.
– სხვა დროსაც თუ ფიქრობ ჩემზე?
– კი.
– ხშირად?
– ხშირად.
– ძალიან?
– არა! – გულიკო ახლა თავჩალუნული იდგა მოაჯირთან და თავის თხელ და გამჭვირვალე თითებს დასცქეროდა. მე რალაცის შემეშინდა და აღარაფერი ვკითხე, მაგრამ გულიკომ თვითონ თქვა:
– ხანდახან ვფიქრობ, თემო, ხანდახან და დიდხანს.
ახლოს მივიწიე გულიკოსთან, ჩემი მკლავი მის მკლავს შეეხო. ვიგრძენი, როგორ შეუტოკდა მკლავი გულიკოს, მაგრამ არ გაწეულა.
– გულიკო! – გულიკომ შემომხედა პირდაპირ თვალებში. ვერ გავუძელი და თვალი ავარიდე.
– გულიკო, რას ფიქრობ ჩემზე? – ვკითხე ხმის კანკალით და პასუხის მოლოდინში თვალები დავხუჭე.
– რასაც შენ ჩემზე! – თქვა გულიკომ ჩუმად. გული ყელში მომეზვინა და სუნთქვა შემეკრა. ხელი გადავხვიე და გულიკომ ჩემი ხელი მხარსა და ლოყას შორის მოიმწყვდია, ზედ თავი დაასვენა და თვალები მოხუჭა.
– გულიკო, იცი, მე რას ვფიქრობ შენზე? ახლა ყველაფერს გეტყვი... – გულიკოს თვალები არ გაუხელია, ისე გაიქნია თავი – არ მითხრაო, მაგრამ მე არ შემეძლო გაჩერება, როგორც მთიდან დაგორებულ ლოდს, რომელიც წლობით ბეწვზე ეკიდა და რადგან მოწყდა, ახლა თან უნდა წამოეღო ყველაფერი, რაც გზაზე შეხვდებოდა, რათა ქვევით ზვავად, მეწყრად და ნამქერად ჩასულიყო...
– მე ამ ზაფხულს ზღვაზე წავალ... არა ჯერ ცხვარში წავალ, ლებაის კარის მთებში, მერე ზღვაზე... შეიძლება სოფელშიც წავიდე... ზღვა ისე მიყვარს, როგორც არაფერი, ზღვა და მზე, მზე და ზღვა ორი სასწაულია... ხომ არის სასწაული? არის, რა თქმა უნდა. მე შემეძლია, დაგვდე ზღვის პირას, ზღვისკენ ზურგით და ვუყურო მზის ამოსვლას, მერე შევტრიალდე ზღვისკენ და ვუცქირო მზის ჩასვლას პირდაპირ ზღვაში. მერე დაველოდო მზის ამოსვლას, მერე ჩასვლას და ასე მთელი სიცოცხლე. წელს მე და შენ ერთად წავალთ ზღვაზე. მე დავდებ შენს კალთაზე თავს და მთელი დღე შენ გიყურებ, შენ თუ გინდა, მზეს უყურე, ან ზღვას, რასაც გინდა უყურე, ოღონდ მე ნუ მიყურებ... როდესაც შენ მიყურებ, მეშინია... თან მიხარია, ამიტომ მირჩევნია, მე გიყურო, შენ კი არა, შენ ხანდახან მიყურე, ჰო, გულიკო? მე და შენ ერთად წავალთ ზღვაზე, არა?

– ჰო, თემურ, ჰო, – ჩურჩულთ თქვა გულიკომ და თვალები ოდნავ გაახილა. მე შემოვატრიალე იგი, ცეცხლივით თმებში ორთავე ხელი შევაპარე საფეთქლებთან და ჩემსკენ მოვიხიდე. მის ფართოდ გახელილ თვალებში ცრემლში შეზავებული უსაზღვრო ბედნიერება, სიყვარული და კიდევ ჩემთვის მუდამ გამოუცნობი რაღაც ციმციმებდა, ის გამოუცნობი რაღაც, რისიც ასე მეშინოდა, და რომ გამეჭრო ეს შიში, ორთავე თვალში ვაკოცე გაბმულად და ფრთხილად...

მერე ყველაფერი თავის ადგილზე დაბრუნდა. თბილისი ისევ ციმციმებდა დაბლა და საოცრად ჰგავდა გულალმა ამობრუნებულ ზეცას. მაღლა ისევ უსაზღვრო ცა იყო მოჭედილი დიდი და პატარა ვარსკვლავებით. ყველგან ზეცა იყო, საითაც არ გაიხედავდი, დაუსაბამო ზეცა, და მე ვიყავი დედამიწა, პატარა დედამიწა, ცოცხალი, მსუნთქავი, ფიქრიანი, მეოცნებე, ნატანჯი, გადარჩენილი, უსაზღვროდ ბედნიერი და გვერდით მედგა ყველა ჩემი ტკივილისა და სიყვარულის ბადალი, სიყვარულისა და ტკივილის მატარებელი, ცოცხალი მიწა, და მე აღარ ვიყავი მარტო ამ ვარსკვლავების უსაშველო ორომტრიალში.

deda

კარი ჩუმად შევალე. დედა სარკმელთან იჯდა და ვარაზის ხეცს გასცქეროდა. იგი ყოველთვის მელოდა, რა დროსაც არ უნდა მივსულიყავი. მელოდა ჩუმი, სევდიანი და საყვედურით სავსე თვალებით. მე ვგრძნობდი, რომ რაღაც დანაშაულს ჩავდიოდი, როდესაც მივდიოდი და არ ვაფრთხილებდი, მაგრამ სხვანაირად არ შემეძლო, 12 წლის მანძილზე ჩემთვის არავის უკითხავს, როდის დაბრუნდებიო და როდესაც ახლა მეკითხებოდნენ, სასტიკად ვღიზიანდებოდი. ამიტომ ხან განზრახ ვიგვიანებდი, ხან სულ არ მოვდიოდი სახლში. დედა გრძნობდა ამას და რაც დრო გადიოდა, უფრო დარდიანი და უფრო უსიტყვო ხდებოდა. მე ღამეებს თეთრად ვათენებდი და ჩემთან ერთად ისიც. ღამენატენი უგრძნობლად ვიძინებდი და როდესაც თვალს ვახელოდი, კვლავ მისი სევდიანი თვალები მიმზერდნენ, იგი არაფერს მეკითხებოდა, არც მიყვებოდა. არც მე ვეკითხებოდი არაფერს და არც არაფერს ვუყვებოდი, მაგრამ დღეს სულ სხვა დღე იყო. დღე, როდესაც მოსაუბრე თუ არა გყავს, გინდა კედელს, ქვას, ხეს, რასაც გინდა, ვისაც გინდა ელაპარაკო. მივედი დედასთან, გვერდით მიგუჯექი, ორთავე ხელი ფრთხილად კალთაზე დავაწყვე და თაფლისფერ, ჭკვიან თვალებში ჩავხედე.

– რა იყო, შვილო? – მკითხა მან და თავზე ხელი გადამისვა.

– დედა, შენ ხომ განსოვს ზღვა, მე მახსოვს, ქობულეთში დაგყავდი ბავშვობაში!

– ჰო, შვილო!

– ზღვაში მზის ჩასვლას ერთად ვუცქერდით.

– მახსოვს, შვილო. – დედა გაკვირვებული მიცქერდა.

– ხომ არის ზღვა და მზე ორი სასწაული? მზე ისეთი სასწაულია, რომლის ცქერა არასოდეს მოგწყინდება... ხომ, დედა?

– არა, შვილო! – თქვა დედამ, თვალები დახუჭა და თავი გაიქნია. იგი დიდხანს დუმდა, ალბათ, რაღაცას იგონებდა.

– დედა. – გავახსენე მე თავი.

– მზე სასწაულია, – დაიწყო მან დუმილის შემდეგ, – მზე სასწაულია, მაგრამ შენ არ გინახავს ნამდვილი მზე... მზით დამწვარი უსაზღვრო ტრამალი... მზით დამწვარი ქვა, მიწა, ხე, ქვიშა, გამხმარი ხახა, გამხმარი ტვინი. არის წუთები ცხოვრებაში, როდესაც მზე გეზიზღება და უცქერ მზის ჩასვლას მხოლოდ იმიტომ, რომ იგი ჩადის და გიხარია მისი ჩასვლა, რათა ხელმეორედ აღარ ამოვიდეს, ისეთი უღმობელი, როგორიც გუშინ. გაიგე, შვილო?

მე არაფერი არ ვუპასუხე. დედამ სევდიანად გაიღიმა.

– ისეთი მზე, შენ რომ გიყვარს, მართლაც სასწაულია, მისი ცქერა სიკვდილამდე არ მოსწყინდება კაცს. – დაამთავრა მან და ცხელი ხელი სველ შუბლზე გადამისვა. თავი კალთაში ჩავუდეთ.

– დედა, შენ ხომ ხედავ, რომ მე პატარა აღარა ვარ. შენ ისევ რვა წლის გგონივარ, მაგრამ მე უკვე ოცი წლისა ვარ. შენ ჩემი ყველაფერი გიკვირს, ის, რაც მე კარგი მგონია, შენ არ მოგწონს, რაც მახარებს, შენ იმის გეშინია, სულ ეჭვის თვალთ უყურებ. ან დაივიწყე, დედა, ყველაფერი, ან მითხარი, რა კენა?... – ვთხოვე მე და კალთაზე ვაკოცე.

– მაგის დაივიწყება არ შეიძლება! – თქვა დედამ.

– რისი, მე რომ რვა წლის აღარ ვარ? – ავწიე თავი და თვალებში ჩავხედე.

– არც მაგის. – მიპასუხა მან და ნიკაპი აუკანკალდა.

– რატომ, დედა, რატომ?!

– იმიტომ, რომ ბავშვი ფიქრსა და შეგნებაში არ იზრდება.

– კი მაგრამ, შენ ხომ ხედავ, რომ მე ოცი წლის ვარ და არა რვის?

– ეს ჩემთვის არაფერს არ ნიშნავს! – თქვა დედამ და მწარედ გაიღიმა.

– ის, რომ მე დღეს, მე დღეს... – ენა დამება.

– რა დღეს? – მკითხა მან მშვიდად.

– მე დღეს გულიკოს ვუთხარი, რომ იგი ქვეყანას მირჩევნია და რომ ჩვენ წავალთ ზღვაზე, მე მას კალთაში ჩავუდებ თავს, ჩვენ დილიდან საღამომდე ვუყურებთ ამომავალ და ჩამავალ მზეს, მზეს, რომელიც შენ არ გიყვარს და, რომ ჩვენ მთელი სიცოცხლე ერთად ვიქნებით. ეს შენთვის არაფერს არ ნიშნავს?

დედა ფეხზე წამოდგა, ჩემი თავი ერთი ხელით მკერდზე მიისვენა, მეორეთი თმის ვარცხნა დამიწყო და ჩუმად, თავისთვის ჩურჩულს მოჰყვამ...

– ნიშნავს, როგორ არ ნიშნავს, ყველაფერს ნიშნავს, ჩემო თემური, ყველაფერს ნიშნავს, შვილო, ოღონდ შენ იყავი ჩემთან, ჩემი შვილი იყავი, უცხო ნუ იქნები... გესმის, უცხო, და მე ყველაფერს დაივიწყებ, ოღონდ მეც მითხარი ის, რაც შენს გულიკოს უთხარი. მითხარი, შვილო, რომ გიყვარვარ, რომ მთელი სიცოცხლე ერთად ვიქნებით, თორემ გასკდა ეს ოხერი გული, ბიჭო, გასკდა!... – დედა სკამზე დაეშვა და ხელები სახეზე აიფარა. მე რაღაც მომაწვა ყელში, მაგრამ თავი შევიკავე, წინ დავუჯექი და ისევ დავაწყვე ხელები კალთაზე. დედა არ ტიროდა, მას ხელები უთრთოდა მხოლოდ. ცოტა ხნის შემდეგ იგი დაწყნარდა და ხელები ჩამოიღო სახიდან.

– დედა! – დავიწყე მე. – უკვე ორი წელია გულიკო მიყვარს, წარმოგიდგენია? ორი წელი...

– ეგ ბევრი არ არის, შვილო! – თქვა დედამ და გამიღიმა. მე აღარ ვიცოდი, რა მეთქვა.

– მე შენც ძალიან მიყვარხარ... – ვთქვი გაუბედავად.

– ვიცი! – თქვა დედამ და ისევ გამიღიმა.

– ოღონდ...

– გულიკო უფრო გიყვარს და სულ მასთან გინდა იყო. – გამაწყვეტინა მან.

– არა!

– ჰო!

– გულიკო სხვანაირად მიყვარს. გულიკო ახლა შემეყვარდა, შენ კი... რამდენი ხანია.

– ბევრი, ძალიან ბევრი, იმდენად ბევრი, რომ დაგავიწყდა! – თქვა დედამ.

– დედა, შენ მამა გიყვარდა? – ვკითხე უცებ.

დედამ თვალები დახუჭა და არაფერი მიპასუხა. მე მივხვდი, რომ სისულელე ვთქვი...

– შენ მამამენი თუ გახსოვს? – მკითხა დედამ ცოტა ხნის შემდეგ. მე დაფიქრდი: ღმერთო, ნუთუ არ მახსოვს? ვიკონებ, გვერდზე ორი ოქროს კბილი ჰქონდა, საშუალო ტანის იყო, ლამაზი, შავი თმა ჰქონდა, იმდენად შავი, რომ ლურჯი ფერი გადაჰკრავდა. ტყავის პალტოს იცვამდა, ხან ჩექმა ეცვა, ხან ცხვირწაჭრილი ფეხსაცმელი და ვიწრო შარვალი,

მკაცრი კაცი იყო და თუ ვინმეს რამე ჭირდებოდა, ჩემთვის უნდა ეთხოვა. მე ვუყვარდი ძალიან. კიდევ რა? მეტი არაფერი. თვალები დახუჭული მაქვს და მინდა, წარმოვიდგინო ასეთი კაცი, მამაჩემი. ვერაფერს ვხედავ, სიცარიელეა, აბსოლუტური სიცარიელე. ესე იგი, რაც ვიცი, მონაყოლია, სხვისი მონაყოლი, მე არაფერი არ მახსოვს და რაც უნდა ვიხსენო, ვერ გავიხსენებ.

– არა, დედა, არ მახსოვს, სულ არ მახსოვს. მეგონა, მახსოვდა...

– არც სურათი გინახავს?

– არა!

დედა კარადასთან მივიდა, ჩანთა გახსნა, რაღაც სურათი ამოიღო და წინ დამიდო. მე გამტერებული დავცქეროდი სურათს, მერე დედას ავხედე, იგი იდგა გაფითრებული და ხმას არ იღებდა. სურათი ხელში ავიღე. ჩემს წინ დათვის ტყავზე დაგორებული ერთი წლის შიშველი ბავშვი უდარდელად იდებოდა.

– რა არის ეს? – კკითხე შეშინებულმა.

– ეს არის მამაშენი, შენი სურათი ეგონათ და დამიტოვეს. – თქვა დედამ.

– მერე? – ვთქვი მე და ტანზე ბუსუსები დამაყარა.

– მერე არაფერი, ეს არის მამაშენი, მე კი დედაშენი.

სურათი მაგიდაზე დავაგდე. მერე მივედი დედასთან, მკერდზე თავი დავამხე და ავტირდი. დედა ჩუმად იდგა, იგი არც მაწყნარებდა, არც არაფერს მეუბნებოდა.

– დედა, მაპატიე, ჩემო საწყალო დედიკო! – დავიწყე მე და, რომ არ მებღავლა, კბილებს კბილებზე ვაჭერდი. – მაპატიე, რაც ტკივილი მოგაყენე. მეც, მამაჩემმაც. მე მაპატიე, დედა. მე შენი გულისთვის ყველაფერს გავაკეთებ, რასაც მეტყვი, ყველაფერს, თუ გინდა, კაცს მოვკლავ, გინდა, გულიკოს თავს დავანებებ, თუ გინდა, თავს მოვიკლავ, ოღონდ მაპატიე ყველაფერი, მაპატიე... – ვამბობდი მე და მკერდს ვუკოცნიდი. დედა თავზე ხელს მისვამდა და ხმას არ

იღებდა. მერე თითქოს რაღაც გაახსენდაო, ჩუმად დაიწყო:

– მე შენ არაფერს არ გთხოვ და არც გავალებ, შენ ჩემი გულისთვის არც თავი მოიკლა და არც სხვა მოკლა, მაგას ნუ ამბობ... გულიკოს თავი რატომ უნდა დაანებო, გიყვარდეს, თუ გიყვარს და იმასაც თუ უყვარხარ. ჯერ თქვენ არ იცით, რა არის სიყვარული და დიდხანს ვერ გაიგებთ. მე ჩემი სიცოცხლე ჯერ არ დამიმთავრებია. გზა კი, მგონი, დავამთავრე, ბოლოში გავედი. ვიდრე ცოცხალი ვარ, ვეცდები, მოგყვე გზაზე, რომ არსად გადავარდე. იქნებ ხელი დაგჭირდეს და შეგაშველებ. შენ შენი გზა გაქვს და შენი გზით უნდა იარო, შვილო...

– როგორ, დედა, როგორ!

– არ ვიცი, შვილო! ეგ რომ ვიცოდე, მაშინ რა გვიშავს?

– მაინც, რა უნდა გავაკეთო?

– ყველაფერი, რასაც სიკეთე და პატიოსნება ჰქვია.

– მაინც?

– არ ვიცი, შვილო. ზოგი ისე ჩადის ბოროტებას, სიკეთეს აკეთებს ჰგონია... – დედა დადუმდა, მეც დავდუმდი. მერე სარკმელთან მივიდა და ისევ ვარაზის ხევს დაუწყო ცქერა. მე მივედი და გვერდში ამოვუდექი. იგი მიხვდა, რომ კიდევ ველოდი მისგან რაღაცის თქმას. მობრუნდა და გამიღიმა.

– ოღონდ ჯერ სიკეთის და ბოროტების გარჩევა უნდა ისწავლო!

– როგორ, დედა? – კკითხე ისევ.

– არ ვიცი! – მხრები აიჩეჩა დედამ. – ცხოვრება თვითონ გასწავლის.

– ახლა რა გქნა?

– ახლა? – დედა დაფიქრდა. – ახლა წადი და დაწექი. – მითხრა მან და შუბლზე მაკოცა. მე უხმოდ შევეტრიალდი და დავწექი. დილით, როდესაც გავიღვიძე, დედა კვლავ

სარკმელთან იჯდა, მკლავზე თავი დაედო, ტკბილად ეძინა და ილიმებოდა. ჩუმად ჩავიცვი, წიგნი ავიღე და კარი გავაღე.

– ადექი, შვილო? – გავიგონე მისი ხმა.

შემოვტრიალდი და თანხმობის ნიშნად გავუღიმე.

– სად მიდიხარ? – მკითხა მან.

...მე, ჩემდა გასაოცრად, ჩემს სიცოცხლეში პირველად ვიგრძენი, როგორ მიხაროდა, რომ ვიღაც მეკითხებოდა, სად მიდიხარო, ვიღაცას აინტერესებდა ჩემი წასვლა, ჩემი მოსვლა და, რომ არ დამეკარგა ამ სიტყვების სიტბო და სიახლოვე, სახლში დავრჩი.

parnasi

უნივერსიტეტში სამი ათასამდე სტუდენტს ასწავლიდნენ, აქედან ნახევარი სწავლობდა, ერთი მეოთხედი დიპლომს უდარაჯებდა, ხოლო დანარჩენი პროფესიას ირჩევდა, ფაკულტეტიდან ფაკულტეტზე გადადიოდა, განცხადებებს წერდა, აკადემიურ შევბუღებებს იღებდა, ავადმყოფობის ცნობე-ბი მოჰქონდა გამოცდებზე, გამჭოლი ქარივით შედიოდა და გამოდიოდა, ჭიდაობდა, მღეროდა, უკრავდა და ასე შემდეგ.

ჩვენ, ლიტერატურის მოყვარულთ, ოფიციალური ლიტერატურული წრე „პარნასი“ გვქონდა, რომელსაც თავისი ოფიციალური ხელმძღვანელი, ბატონი შალვა ჰყავდა. ეს იყო დაახლოებით ხუთი კრიტიკოსის, ოციოდე პოეტის, ექვსი პროზაიკოსის, ორი მენარკვევისა და ცხრა მთარგმნელისაგან შემდგარი ლიტერატურული გაერთიანება. მე, რა თქმა უნდა, პოეტი ვიყავი, მაგრამ ხანდახან ჩუმად მოთხრობებსაც ვწერდი. ჩვენ პარასკეობით ვიკრიბებოდით 94-ე აუდიტორიაში და მთელი შემოქმედებითი კვირის ნაწევასა და ნაოფლარს ჯერ ერთმანეთსა და მერე ხელმძღვანელს ვუკითხავდით, ხოლო ამათგან საუკეთესო მასალა თვეში ერთხელ გამიზნულ ლიტერატურულ საღამოზე გაგვქონდა და ლიტერატურის მოყვარული სტუდენტებით გაჭედვითი კლუბის თაღებქვეშ ვაფრქვევდით უმოწყალოდ.

გურამი ჩვენს არც ერთ სხდომას არ აცდენდა. მართალია, იგი არც პოეტი, არც პროზაიკოსი, არც მენარკვევე, არც კრიტიკოსი, არც მთარგმნელი არ იყო, მაგრამ თავის თავს მოფერებით „დილეტანტს“ ეძახდა და რითმების კეთებაში მეხმარებოდა.

დღეს პარასკევია. მე და გურამი ვსხედვართ უკანა მერხზე და ველოდებით, როდის აივსება აუდიტორია 40 გენიოსით, რომლებიც შემოდინან შთაგონებით, თვალბმობუტული, ავიწყლებათ საღამო, მერე ბოდიშს იხდიან – უჰ, შენ აქ ხარ? სულ ვერ შეგამჩნიე, სადღაც ვიყავიო, და ასე შემდეგ.

– ბიჭო, ერეკლე! – დაუძახა გურამმა ილღიაში უამრავ წიგნამოჩრილ წითურ პოეტს, რომელიც ისე შემოვიდა აუდიტორიაში, ისე დაჯდა ჩვენს წინ და ისე მიაპყრო თვალები ჭერს, თითქოს ჭერი ჩამოვარდნას აპირებდა. ერეკლემ ხმა არ გაგვცა.

– ბიჭო! – შეანჯღრია გურამმა ერეკლე. – ვიცი, სადღაც ხარ, მაგრამ ერთი წუთით დაბრუნდი, თუ შეიძლება. – ერეკლე შეკრთა, გაფანტულ აზრებს მოუხმო და მოჭუტული თვალებით გაგვცვითა.

– უჰ, თქვენ აქა ხართ? როგორ ვერ შეგამჩნიეთ! – გაუკვირდა უცებ.

– სად იყავი? – ჰკითხა გურამმა.

– სახლიდან მოვდივარ! – მოთენთილი ხმით თქვა ერეკლემ.

– არა, ამ წუთში სად იყავი? – ჩააცვიდა გურამი.

– ამ წუთში? – კითხვაზე კითხვით უპასუხა ერეკლემ და ისევ შთაგონებული გამომეტყველების მიღება დააპირა, მაგრამ გურამმა არ აცალა:

– ჰო, ამ წუთში, ჭერს რომ უყურებდი, სად იყავი?

- რალაცას ვფიქრობდი!
 - რას?
 - რას ჩამაცივდი, რალაცას ვფიქრობდი! – ეწყინა ერეკლეს.
 - ლექსს ხომ არ იგონებდი?
 - არა!
 - რითმას ხომ არ ეძებდი?
 - შენ რა იცი? – გაუკვირდა ერეკლეს.
 - მითხარი და აქ ვარ! – დაჰკრა მხარზე ხელი გახარებულმა გურამმა.
 - სამგორზე ვაკეთებ ციკლს და ერთ ადგილას...
 - გაგეჭვდა?
 - არა, კი არ გამეჭვდა, რითმა არ მოდის.
 - თქვი, რა რითმა! – გურამმა მსუყე ლუკმის მოლოდინში ნერწყვი გადაყლაპა.
 - მეფისტოფელი! – თქვა ერეკლემ დამარცვლით.
- გურამი გაშტერდა.
- დავარტყა? – ჰკითხა მან ერეკლეს და მოწყალების დასავეთ გაუღიმა.
 - ყველა პოეტი თავისებურად დარტყმულია. – დიდმნიშვნელოვნად თქვა ერეკლემ და თვალი გაახილა. გურამმა ახლა მე გამიღიმა ისევე, როგორც ერეკლეს.
 - თუ ძმა ხარ, ნუ იკრიჭები და თუ შეგიძლია, მოუნახე რითმა. – გავბრაზდი მე.
 - რა უნდა, ბიჭო, სამგორში მეფისტოფელს? – შეეკითხა გურამი.
 - რა უნდა, ბიჭო სამგორში მეფისტოფელს? – ვკითხე ახლა მე ერეკლეს.
- ერეკლე ამ ქვეყანას აღარ იყო. იგი კვლავ სადღაც წასულიყო, თვალები ჭერისთვის მიეპყრო და თავისთვის ბუტბუტებდა: მეფისტოფელი, მეფისტოფელი, მეფისტოფელი...
- მოიხედე! – დაჰქაჩა გურამმა. ერეკლემ მოიხედა.
 - წაიკითხე სტროფი! – ერეკლემ დაიწყო:
 - და იდგა გვალვა სამგორში მკაცრი,
 - ვით ჯოჯოხეთში მეფისტოფელი...
 - მეფის ტოფელი! – შეაწყვეტინა გურამმა.
 - არ ვარგა! – გაიქნია თავი ერეკლემ.
 - ჩვენი სოფელი! – არ მოეშვა გურამი.
 - არ ვარგა! – არ შეიბრალა ერეკლემ.
 - ბევრ კიტრს მოველით! – არ დანებდა გურამი.
 - კიტრი წინა ლექსში მაქვს! – ჩაიქნია ხელი ერეკლემ.
 - მეფის სტაფილო!
 - კარგია, მაგრამ მეფე არ ვარგა!
 - მართო სტაფილო!
 - არც მართო სტაფილო!
 - მეტი სტაფილო!
 - არა!
 - მაშინ იდიოტი!
 - არ ერთიმება!
 - სამაგიეროდ, შენ გერთიმება, შე დეგენერატო, მეფისტოფელის მეტს ვერაფერს ვერ შეადარე გვალვა? – გადაირია გურამი და წამოხტა. ერეკლემ ისეთი თვალებით შეხედა გურამს, გული ამიტირდა.
 - გეყოფა ახლა! – ვუთხარი მე გურამს და დავსვი.
- აუდიტორია აივსო. ხელმძღვანელი შემოვიდა. საათზე დაიხედა, აუდიტორია შეათვალიერა და იკითხა:
- არჩილი აქ არის?

- კი, ბატონო!
- თამაზი?
- თამაზიც!
- ნოდარი?
- აქა ვარ, ბატონო!
- ტარიელი სადაა, კაცო, ტარიელი?
- ტარიელიც აქ არის, ბატონო!
- გამარჯობათ, თქვენი, ამხანაგებო!
- გამარჯობათ, ბატონო შალვა!
- სალამი!
- გამარჯობათ!
- დავიწყით? – იკითხა მან მოსაღმების შემდეგ.
- დავიწყით! – თქვა ყველამ ერეკლეს გარდა. იგი კვლავ რითმას ეძებდა.
- რას შერები, ტარიელ, როგორ ხარ შენ? – მოიკითხა ბატონმა შალვამ ტარიელი.
- გმადლობთ, ბატონო, არა მიშავს! – უპასუხა ტარიელმა და ფეხზე ადგა.
- წერ ახალ რამეს?
- ვწერ რალაცას...
- წერე, თუ ძმა ხარ, წერე. თქვენ თუ არ წერეთ, აბა, მე ხომ არ დავწერ, ხომ ხედავთ, როგორ უჭირს ჩვენს ლიტერატურას!
- კი, ბატონო, დავწერ! – დაპირდა ტარიელი.
- აბა, შენ იცი, ოღონდ დროზე! – გაამხნევა ხელმძღვანელმა ტარიელი და ისევ საათზე დაიხედა.
- შენ როგორა ხარ, გურამ? – მოიკითხა ახლა გურამი, გურამი წამოდგა.
- არა მაქვს საბაბი, ჭმუნვით რომ ვიყო! – გამოიღო თავი ქართულზე გურამმა.
- არა, ხომ?
- არა, ბატონო!
- ეს რა არის, კაცო, თმები გცვივა? – შეწუხდა ბატონი შალვა და გურამს თავზე გადაუსვა ხელი.
- რას ბრძანებთ, ბატონო შალვა, სისტემატური თმა მაქვს! – გაუკვირდა გურამს.
- სისტემატური?
- კი, ბატონო!
- მაგას რა სჯობია! რას შვები, ლექსების წერა არ დაიწყე?
- არა, ბატონო!
- პროზა?
- არც პროზა!
- თარგმნი რამეს?
- არა, ბატონო!
- არც კრიტიკულ წერილებს წერ?
- არა!
- რატომ, კაცო, რატომ, ყველა წერს და შენ რა დააშავე, დაწერე, თუ ძმა ხარ, რამე, ავერ ოთარი, შენი მეგობარი არაა? დრამაშიც მუშაობს, პოეზიაშიც, პროზაშიც, კრიტიკაშიც, თარგმანშიც და, საერთოდ, მუშაობს, დაწერე შენც რამე...
- კი, ბატონო!
- აბა, შენ იცი! – ბაირალივით გაწითლებულ გურამს ხელმძღვანელმა ლოყაზე ხელი მოუთათუნა და ისევ საათზე დაიხედა.
- ახლა დავიწყით, არა? ვის ლექსებს ვარჩევთ დღეს?
- ჩემსას! – თქვა საიდანლაც დაბრუნებულმა ერეკლემ და წამოდგა.

- გამოდი, აბა, თუ კაცი ხარ! – შეეხვეწა ბატონი შალვა.
- ერეკლე გამოვიდა. კათედრაზე ავიდა, საერთო რვეულს ხელი დაადო ისე, როგორც მოწმეები დებდნენ ხელს ბიბლიაზე და ამბობდნენ – ღმერთი გამიწყრეს, თუ ტყუილი ვილაპარაკო და თვალები ისევ ჭერს მიაპყრო. სამარისებური სიჩუმე ჩამოვარდა. ღუმდა დარბაზი, ღუმდა ერეკლეც. მე გულში სამოცი დავითვალე, ეს ბრიყვი კი არ იწყებდა.
- სამოცდაერთი, – განვაგრძე თვლა, – სამოცდაორი, სამოცდასამი...
- აღარ იწყებ, კაცო? – შემაწყვეტინა თვლა ხელმძღვანელმა. ერეკლე ღუმდა.
- მუხას ელოდება! – თქვა გურამმა.
- კაცო, მაგან დაიწყოს და მუხა მოვა, აბა, სად ოხრობაში წავა! – თქვა ხელმძღვანელმა. დარბაზმა გადაიხარხარა. ერეკლე ისევ დაბრუნდა საიდანღაც და დაიწყო...
- ამ ერთი კვირის წინ სახლიდან რომ გამოვედი, ჟურნალ-გაზეთების კიოსკს მივაშურე და გამყიდველს გაზეთი ვთხოვე...
- რა არის, კაცო, ეს, მოთხრობების წერა დაიწყე? – შეეშინდა ბატონ შალვას.
- წინასიტყვაობა! – მძიმედ თქვა ერეკლემ.
- რად უნდა ლექსს წინასიტყვაობა. ბარათაშვილის „მერანს“ არაფერი წინასიტყვაობა არა აქვს, პირდაპირ ასე იწყება: „მირბის, მიმაფრენს უგზო-უკვლოდ ჩემი მერანი“, ასე არ არის, გურამ?
- კი, ბატონო! – დაემოწმა გურამი.
- მე და ბარათაშვილი ერთი არა ვართ! – აგვიხსნა ერეკლემ.
- ნამდვილად არის ცოტა განსხვავება. – თქვა ბატონმა შალვამ. დარბაზში ისეთი თავშეუკავებელი ხარხარი ატყდა, მინებმა ზრიალი დაიწყეს.
- დამცინით? – მოგვიჭრუტა თვალები ერეკლემ.
- ჩვენი დასაცინი რა გჭირს, წიკლაურო, ერთი კვირის წინ გაზეთი წაგიკითხავს!.. – თქვა ბატონმა შალვამ. დარბაზი ისევ ახარხარდა.
- თქვენ იცით, რა ეწერა იმ გაზეთში? – დაგვემუქრა წიკლაური.
- რა ეწერა, კაცო, ასეთი?
- რომ სამგორი ჩართულია კომუნიზმის დიად მშენებლობათა ციკლში!
- დალოცვილო, შარშანდელი გაზეთი გიყიდა და კიდევ აქეთ გვიყვრი? – დააშოშმინა წიკლაური ბატონმა შალვამ. წიკლაური გაშტერდა. მერე გაზეთს დახედა, რომელიც ყოველი შემთხვევისათვის წინ ელო და ისევ გაშტერდა, ბატონი შალვა მიხვდა, წიკლაური გაფუჭდაო, და გაამხნევა:
- არა უშავს, კაცო, შენ ის თქვი, რომ წაიკითხე, მერე რა მოხდა!
- მერე ლექსების ციკლი დაწვერე სამგორზე! – გაბედა ირაკლიმ.
- ჰოდა, წაგვიკითხე, დალოცვილო! – ისევ პაუზა ჩამოვარდა.
- მე ისევ თვლა დავიწყე გულში.
- ერთი, ორი, სამი... – და მოხდა სასწაული, წიკლაურმა დაიწყო:

samgoris dila

აქ გვალვას ეწყო ტორები,
 დაძრწოდა ქარი ზმორებით,
 სდუმდნენ სამგორის გორები
 სასწაულია, აბა რა!
 სულ მალე გამხმარ ტრამალზე
 გვექნება სვავი, ბარაქა
 წითელი პამიდორების.
 ბედნიერი ხარ, სამგორო,
 სულ მალე გაიკვირტები,
 მოგწყავენ ივრის ზვირთები
 და სუფრას დაგიშვენებენ
 შენი ამაყი კიტრები.

ერეკლემ ერთი გვერდი გადაფურცლა. ეტყობა, ახალ ლექსს იწყებდა. ბატონ შალვას გავხედე, იგი ცოცხალ-მკვდარი იჯდა.

– დიალოგი სამგორელ გლეხთან, – დაიწყო წიკლაურმა ახალი ლექსი:

მე – ვინ ხარ, ძმაო, მითხარი,
კაცი ხარ თუ არაკი?
გლეხი – წინათ მთაში ვიყავი,
მთაში მედგა ბანაკი.
მე – ახლა რას იქ, როგორ ხარ,
ხომ გაკეთდი გლახაკი?
გლეხი – როგორ არა, ძმობილო,
კარგად არაუშავს, კი,
დღეს შვილი მყავს თბილისში
მეცნიერი მუშაკი,
რომ ვეწვევი, ჩაუტან
ჩვენს სამგორულ მუშაკიტრს.

ერეკლემ ისევ გადაფურცლა რვეული, მაგრამ ბატონმა შალვამ არ აცალა.

– ეს ციკლი კიტრებზეა, კაცო, თუ სამგორზე?

– მაცალეთ, ბატონო! – შეეხვეწა წიკლაური. ბატონი შალვა დანებდა.

წიკლაურმა დიდხანს იკითხა ლექსები კიტრებზე, პამიდორებზე, ხახვზე, ივრის ცივ წყალზე, თბილისის ზღვის კალმანებზე, ბოლოს გემიც შეაცურა შიგ. „მეფისტოფელი სამგორში“ აღარ წაიკითხა ურითობის გამო და, როგორც იქნა, დადუმდა.

დუმდა დარბაზი, დუმდა ბატონი შალვაც.

– კიდევ ვისი ლექსების კითხვა გვაქვს? – იკითხა მან ბოლოს.

– ჩემი! – თქვა სიმონ აბესაძემ და ადგა.

– აბა, ჰე, მოგვანათლე, შენ დაჯექი, წიკლაურო! – წიკლაურმა დაკეცა რვეული და შეშინებული თვალებით შეხედა ბატონ შალვას.

– დაჯექი, დაჯექი, მსჯელობა შემდეგ პარასკევს გვექნება! – დაამშვიდა ხელმძღვანელმა წიკლაური. იგი ფეხებნარძობივით წამოვიდა ჩვენსკენ. მისი ადგილი აბესაძემ დაიკავა.

– როგორი იყო? – გვკითხა წიკლაურმა ჩურჩულით მე და გურამს.

– ცოტა ძმარი რომ მოასხა მაგ ლექსებს, ხოშინი წნილი გამოვა. – ჩურჩულითვე უპასუხა გურამმა. წიკლაურმა ხელი ჩაიქნია და მიბრუნდა. მე ენაზე ვიკბინე, სიცილი რომ არ ამჟარდნოდა.

– გვადირსე, აბესაძე! – შეეხვეწა ხელმძღვანელი სიწყნარის მოლოდინში წარბშეკრულ აბესაძეს.

– ხმაურია, ბატონო!

– ჰოდა, დაგვაწყნარე, თუ შეგიძლია!

– „კომპასი“ – თქვა ხმამაღლა აბესაძემ. ლექსის ასეთი სათაური იმდენად მოულოდნელი იყო ჩემთვის, რომ აუდიტორიაში სამარისებური სიჩუმე ჩამოვარდა.

– „კომპასი!“ – გაიმეორა აბესაძემ.

– რომელი? – ჰკითხა ხელმძღვანელმა.

– კომპასი! – ჩვეულებრივი! – გაუკვირდა აბესაძეს.

– სახმელეთო, თუ საზღვაო?

– ამ შემთხვევაში – სახმელეთო!

– ესე იგი, ზღვაზე მაგ ლექსს ვერ წავიკითხავთ? – ჰკითხა ხელმძღვანელმა. სასოებით დაწყნარებული დარბაზი ისევ გამოცოცხლდა.

– მაცალეთ, ბატონო, სულ ორი სტროფია. – ეწყინა აბესაძეს.

– ბრძანეთ, ბატონო!

ერთი ისარი კომპასისა ჩრდილოეთითა,
ხოლო მეორე მუდამ სამხრეთს ეაღერსება,
რად ზღება ასე? საიღუმლო რაშია ნეტავ?
ან რად მომინდა მე ამ ფიქრის ახსნა ლექსებად?...
რატომ იზიდავს ისარს მხოლოდ ჩრდილო-სამხრეთი?
ანდა, ოდითგან კომპასს რად აქვს ისარი ორი?
ეს იმიტომ, რომ ჩრდილოეთში მოსკოვი არი,
ხოლო სამხრეთში – პატარა გორი.

აბესაძემ დაამთავრა და კომპასის გამოძგონებელივით გაგვიღიმა. გატრუნული დარბაზი გაშტერდა ამ ახალი სახის აღმოჩენით. გურამს შევხედე. იგი სიბნელიდან მზეზე გამოყვანილი ტუსაღივით აპარპალებდა თვალებს. სიმართლე გითხრათ, მეც განცვიფრებული ვიჯექი და ველოდი, როგორ შეაფასებდა ამ ლექსს ხელმძღვანელი.

– ამხანაგებო, ვის უნდა აზრის გამოთქმა? – იკითხა უცებ ხელმძღვანელმა. ხმა არავის ამოუღია.

– რაშია საქმე, არ მოგეწონათ ლექსი?

– ლექსი ძალიან საინტერესოა, მაგრამ... – თქვა ერთ-ერთმა კრიტიკოსმა.

– გამოდი და თქვი, რითია საინტერესო! – სთხოვა ბატონმა შალვამ.

– ჯერ სხვამ ილაპარაკოს. – შეიშმუშნა კრიტიკოსი.

– შენ შენი სათქმელი თქვი, სხვა თავისას იტყვის.

– ჩემი სათქმელი მე ვთქვი – ლექსი საინტერესოა, განსაკუთრებით ფინალი კარგი მიგნებულია.

– რითია კარგი მიგნებული? – არ მოეშვა ბატონი შალვა.

– იმით, რომ კომპასის ერთ ისარს იმიტომ იზიდავს თურმე ჩრდილოეთი, რომ ჩრდილოეთში მოსკოვია, ხოლო მეორეს სამხრეთი, იმიტომ, რომ სამხრეთში გორია.

– სწორია მერე ეს?

– შეიძლება, სწორი არ იყოს, მაგრამ პოეტურია. – არ დაიბნა კრიტიკოსი.

– დაჯექი, წეროძე. შენ რას იტყვი, გურამ?

– მე – არაფერს.

– რატომ, ჭიჭინაძე, აზრი არა გაქვს?

– აზრი როგორ არ მაქვს, მაგრამ ამ ლექსზე არ მაქვს. – თქვა გურამმა.

– ლექსია უაზრო?

– ლექსი უაზრო არაა, პირიქით, ძალიან ორიგინალურადაა დანახული კომპასი. სხვაგან ლექსში კომპასი ასე დანახული არ წამიკითხავს.

– საერთოდ, წაგიკითხავს კომპასზე ლექსი? – ჩასდია საფლავში ბატონმა შალვამ. გურამმა თვალები ამოატრიალა, ტვინს გადახედა, მერე ჩვენ, და უარყოფის ნიშნად თავი გაიქნია.

– ვერ გავინსენე, ალბათ, არ წამიკითხავს.

– დაჯექი, ჭიჭინაძე, და თუ გაინსენებ, მერე ისევ მოგცემ სიტყვას, – უთხრა ბატონმა შალვამ. გურამი ისევ გაწითლდა და დაჯდა.

– აღარავის გაქვთ აზრი?... – დარბაზი დუმდა, ხელმძღვანელმა ერთხანს გვიცადა, მერე უცებ აბესაძეს მიმართა:

– აბესაძე, კომპასი თუ გინახავს შენ? – აბესაძეს მოულოდნელობისაგან და შეურაცხყოფისაგან ყბა მოექცა.

– დამცინით, ბატონო შალვა?

– მე კი არა, შენ დაგვცინი, დალოცვილო, კომპასს ორი ისარი აქვს?

აბესაძემ ირონიულად გაიღიმა.

– აბა, რამდენი აქვს?

- ერთი, აბესაძე, ერთი, ორფრად შელებილი ორი ბოლოთი, გასაგებია?
- მაგას არა აქვს პოეზიისთვის გადამწყვეტი მნიშვნელობა.
- მოგზაურისთვის აქვს მნიშვნელობა.
- მთავარი აზრია, თქვენ, ალბათ, ვერ მიხვდით. – გაცხარდა აბესაძე.
- შექსპირს ვხვდები და შენი კომპასი რა გახდა ასეთი, ბიჭო?! – გაიღიმა ხელმძღვანელმა.
- ნუთუ ვერ ხვდებით, ბატონო შალვა, რატომ იზიდავს ისარს ჩრდილოეთი და სამხრეთი!
- რატომ? – დაინტერესდა ხელმძღვანელი.
- იმიტომ, რომ ჩრდილოეთში მოსკოვია, მოსკოვში – კრემლი, კრემლში – სტალინი.
- სტალინს მაგნიტი აქვს ჯიბეში, თუ რაშია საქმე? – შეაწყვეტინა ბატონმა შალვამ. აბესაძე გალურჯდა.
- ამხანაგებო! – წამოდგა ფეხზე ხელმძღვანელი. – არ შეიძლება ასე ლექსის წერა, და საერთოდ, კომპასებზე, ღურბინდებზე და თერმომეტრებზე არაა საჭირო ლექსების წერა. და თუ დავწერთ, უნდა ვიცოდეთ, რას ვწერთ, რაზე, რისთვის და ვისთვის.
- მე ძალიან კარგად ვიცოდი, რასაც ვწერდი! – წამოიძახა აბესაძემ ადგილიდან.
- რა იცოდი, აბესაძე, კომპასს რომ ორი ისარი აქვს? ან რა დააშავა პეკინმა, გაუკეთოთ მაშინ კომპასს მესამე ისარი. სულაც ჩინელებმა არ გამოიგონეს ეს ოხერი? ან რა ქნას სპარსელმა, მისთვის რომ გორი და მოსკოვი ორივე ჩრდილოეთია?
- ჩემი ლექსი სპარსეთში არ წავა! – ისევ წამოხტა აბესაძე.
- არც გორში წავა, ისე ვატყობ! – დააკონკრეტა ხელმძღვანელმა.
- მე ჯერ ახალგაზრდა ვარ! – დაისაწყლა თავი აბესაძემ.
- ახალგაზრდა რომ ხარ, იმიტომ გეუბნები, თორემ ძველგაზრდა რომ იყო, მაგ კომპასს თავზე დაგაფხვნიდი! – გაცოფდა ბატონი შალვა. დარბაზში თავშეკავებული სიცილი გაისმა.
- წავიღებ მე ამ ლექსს და სულ აღარ მოვალ ამ წრეში! – დაგვეშუქრა აბესაძე.
- მაგ კომპასით თუ იარე, წრეს კი არა, საკუთარ სახლს ვერ მიაგნებ! – უთხრა ბატონმა შალვამ. დარბაზში ხარხარი ატყდა. აბესაძე წამოხტა და კარი გაიჯახუნა. ბატონ შალვას ყურადღება არ მიუქცევია. ცოტათი რომ დავწყნარდით, ისევ დაჯდა.
- აბა, ბარამიძე, წავიკითხე, ახალი რა დაწერე! – თქვა მან და გამიღიმა. მე ჯიბეზე, რომელშიც ლექსი მელო, ცეცხლი წამეკიდა და ხელი სწრაფად ამოვიღე. მერე ის ხელი გაყინულ შუბლზე მოვისვი და ცივი ოფლი მოვიწმინდე.
- ბატონო შალვა, დღეს მე ვერაფერს წავიკითხავ! – ვთქვი მე.
- რატომ, კაცო, – გაუკვირდა ბატონ შალვას.
- არაფერი დამიწერია! – ვიცრუე მე და ისევ ამეწვა ჯიბე.
- რატომ მერე, კაცო, ამას გთხოვთ მე ყოველდღე?
- რა უნდა დავწეროთ, ბატონო შალვა, მოვალთ მერე აქ და გვაბითურებთ! – თქვა თენგიზმა.
- რას ქვია, გაბითურებთ, თქვენ თუ გგონიათ, მე მიხარია ოთხი საათი აქ ჯდომა და თქვენი ბუჟუტურის მოსმენა? თქვენ გგონიათ, მეტი საქმე არ მაქვს? წავალ და გალაკტიონს წავიკითხავ, ჰემინგუეის, ტოლსტოის, მოვისვენებ მაინც. – ეწყინა ბატონ შალვას.
- პოეტი ფაქიზი ორგანიზმია, უფრო სათუთად უნდა მოექცეთ! – ადგა ფეხზე წიკლაური.
- ვინ არის, წიკლაურო, ფაქიზი, შენ ხარ ფაქიზი? თუ აბესაძეა ფაქიზი? – უღელში რომ შეგაბათ კაცმა, თითო ჰექტარ მიწას მოხნავთ!
- ფიზიკური კომპლექსი არაფერს ნიშნავს. პოეტს სულში უნდა ჩახედოთ, – თქვა ერთ-ერთმა დამწყებმა კრიტიკოსმა.
- ვუყურებ, ბატონო, და ვერაფერს ვერ ვხედავ!
- უნდა აღმოაჩინოთ! – არ მოეშვა დამწყები კრიტიკოსი.
- მე კოლუმბი კი არ ვარ, კრიტიკოსი ვარ! – გაიმართლა თავი ხელმძღვანელმა.

– ილია ჭავჭავაძემ ხომ აღმოაჩინა ბარათაშვილი? – წამოიძახა ვილაძამ.

– ბარათაშვილი არსებობდა და იმიტომ აღმოაჩინა ილიამ. კი არ გამოუგონებია! კი, ბატონო, ვუძახოთ ერთმანეთს ბარათაშვილები და ბელინსკები, მაგრამ ვინ დაგვიჯერებს?

– ვინც არ დაგვიჯერებს, ახია იმაზე! – თქვა წიკლაურმა.

– წიკლაურო, ერთი ლექსი დამიწერე ისეთი, ცოტა რომ გავდეს ბარათაშვილის ლექსს და მე თვითონ დაგიდგამ ძეგლს ზემელზე, რუსთაველის გვერდით, მეტი რა კქნა! – დაპირდა წიკლაურს ბატონი შალვა.

– გვაცალეთ, ბატონო! – თქვა ახლა ალავიძემ.

– რამდენ ხანს, ალავიძე? შენხელა რომ იყო ბარათაშვილი, მკვდარი იყო უკვე!

– სამაგიეროდ, გოეთემ ოთხმოცი წლისამ დაწერა „ფაუსტი“! – თქვა გურამმა.

– ჭიჭინაძე, რას მირჩევ შენ, დავჯდე და ველოდო წიკლაურს, როდის გახდება ოთხმოცი წლის და როდის დაწერს „ფაუსტს“? – ჰკითხა ბატონმა შალვამ.

– წიკლაურზე არ ვამბობ მე! – თქვა გურამმა.

– აბა, აბესაძეზე?

– არც აბესაძეზე ვამბობ!

– აბა, ვიზე ამბობ, ჭიჭინაძე?

– მე საერთოდ ვამბობ!

– საერთოდ რას ჰქვია, ვიჯდეთ კრიტიკოსები და 80 წლამდე არ ვაკრიტიკოთ ხალხი? გურამმა ნერწყვი გადაყლაპა და დაჯდა.

– თქვენც ხომ წერდით, ბატონო შალვა, ლექსებს ახალგაზრდობაში და, თუ არ ვცდები, საკმაოდ ცუდ ლექსებს? – ჰკითხა დამწყებმა კრიტიკოსმა.

– ვწერდი და, რომ მითხრეს, ცუდიაო, დავანებე თავი, მეყო მაგდენი ჭკუა! – თქვა ბატონმა შალვამ. დარბაზი გამოცოცხლდა. კრიტიკოსი ცივად დაჯდა.

– ამხანაგებო, მე თქვენი მტერი კი არ ვარ, – დაიწყო ბატონმა შალვამ და ფეხზე წამოდგა, – დაწერეთ თქვენ კარგი ლექსები და მე პირველი მენოტბე ვიქნები თქვენი. მე იმიტომ ვარ აქ, რომ გითხრათ, რა არის ცუდი და რა არის კარგი. აბა, არ უნდა ვუთხრათ წიკლაურს, რომ ამაყი შეიძლება იყოს ადამიანი, ცხოველი, პირუტყვი, ფრინველიც კი, მაგრამ – კიტრი? არ შეიძლება ასე, ამხანაგებო! რა გამოვა, ამხანაგებო, ახლა რომ ადგეს ვინმე ამერიკელი პოეტი და დაწეროს ლექსი; კომპასის ისარი იმიტომ არის მიმართული ჩრდილოეთით და სამხრეთით, რომ ჩრდილოეთში ტრუმენია და სამხრეთში – ჩანკაიშიო. მერე მიადგნენ ყველა ქვეყნის პოეტები და წერონ ასე? საუბედუროდ, ყველა ქვეყანას აქვს ჩრდილოეთი და სამხრეთი. საერთოდ, იცოდეთ, ამხანაგებო, ჩვენი ლიტერატურული წრე არ არის მოწოდებული იმისათვის, რომ ორმოცი გენიოსი გამოზარდოს. დმერთმა დაიფაროს, რომ ორმოცი ბარათაშვილი, ორმოცი ილია, ვაჟა და აკაკი იყოს უნივერსიტეტში, ისიც იმ წრეში, რომელსაც მე ვხელმძღვანელობ! არ მოიტყუოთ თავი, ბედნიერი იქნება საქართველო, თუ თქვენში ერთი, ან ორი ნიჭიერი პოეტი, ნიჭიერი პროზაიკოსი, კრიტიკოსი და მთარგმნელი გაიზრდება. და თუ თქვენ ეს არ იცით და ასე არ გჯერათ, სჯობს, ახლავე ადგეთ, დაიხუროთ ქულები და წახვიდეთ სახლში! – ბატონი შალვა დადუმდა. დარბაზი მონუსხულივით გასუსულიყო და ადგილიდან არ იძროდა. ორმოცი კაცი განაბული იჯდა.

სხდომა დამთავრდა, მაგრამ ვერც ერთი ჩვენგანი ვერ ბედავდა პირველი ამდგარიყო და გასულიყო აუდიტორიიდან. ბატონი შალვა, ალბათ, მიხვდა ამ უხერხულობას, ამიტომ ადგა და პირველი გავიდა.

oqropetas duqani

ოქროპეტას ღუქანი ნავთლულშია, ისეთ მიკარგულ ადგილას, რომ წესიერი კაცი ძნელად მიაგნებს. ოქროპეტა დამოუკიდებელი სახელმწიფოა. ოქროპეტას ღუქანში მუდამ ბატონის

ხორცია, სუკი, ბასტურმა, ჩანახი, ფითი, მუჟუჟი, მჟავე, შოთი პური, თუშური ყველი, სამწლიანი ღვინო და ოთუზბირი ფასები. ოქროპეტასთან რომ იქეიფო, საცხოვრებელი უნდა დააგერაო. სამაგიეროდ, მისი სუფრის ლაზათი და გემო საფლავში ჩაგყვება. ამიტომ, ვინც თბილისის სახელგანთქმულ რესტორნებში თავისი ქონების საჯაროდ გამობაირალებას ერიდება, ოქროპეტასთან მიდის, სვამს, ჭამს, ქეიფობს, დამწვრის სიმღერებს ისმენს და გულაჩუყებული ათთუმნიანებს აწებებს შუბლზე ცალთვალა მქარაღნე ორშაურას. ოქროპეტა იცნობს თავის მუშტარს, ოქროპეტამ იცის, ვის როგორ მოემსახუროს და ელაპარაკოს.

ჩვენ რომ დავგინახა, ოქროპეტამ ცალი ხელით დონიჯი შემოირტყა, მეორეთი უზარმაზარი დანა დაარჭო დახლზე და ხმამაღლა თქვა:

- საათებს, პასპორტებსა და პიჯაკებს გირაოში აღარ ვიტოვებ!
- ძია ოქროპეტას გაუმარჯოს! – გაუღიმა გურამმა და გერმანელი გენერალივით აუქნია ხელი.

- არც სტუდბილეთებს! – თქვა ოქროპეტამ და თვალები გადმოქაჩა.
- დღეს სტიპენდიები იყო, ძია ოქროპეტ! – თქვა გურამმა და ჯიბისკენ წაიღო ხელი.
- დღეს რა რიცხვია? – იკითხა დაეჭვებულმა ოქროპეტამ.
- ოცდახუთი! – ვთქვი მე.
- დაჯექით! – მოლბა ოქროპეტა.
- რაღაც მუშტარს ვერა ვხედავ, აი! – მხარზე დაარტყა ხელი გურამმა.
- ჯერ ადრეა. – თქვა ოქროპეტამ.

მე და გურამი მაგიდას მივუჯექით. ოქროპეტა დახლიდან გამოვიდა და ჩვენს მაგიდას დაეყრდნო ვეებერთელა ტორებით.

- რას მიირთმევთ? – თქვა მან.
- რა გაქვს? – კკითხე მე.
- ოქროპეტას ღუქანი ზღაპარია, ოქროპეტა – ნატვრის თვალი, ინატრე! – მითხრა ოქროპეტამ. მე ვინატრე. ათ წუთში სუფრაზე ორი შოთი პური, თუშური ყველი, ორი სუკი, მწვანელი, კიტრი, პამიდორი და ოთხი ბოთლი ღვინო გაჩნდა.

- ის სად არის? – იკითხა ოქროპეტამ.
- ვინ ის?
- აი ის, დიდი თავი რომ აქვს, ძალიან გრძელ და მაზალო ლექსებს კითხულობს ხოლმე.
- ეგეთი რამდენიც გინდა, იმდენია! – ვერ გავიხსენე მე.
- წვრილი ხმა რომ აქვს და ძალით რომ იბოხებს, ბოლოს ბოთლებს ირტყამს ხოლმე თავში. – არ მოეშვა ოქროპეტა.

– ააა, ის დღეს მოკლეს, მომავალ პარასკევს გავასვენებთ! – გავიხსენე მე წიკლაური და ღვინო დავასხი.

– ვიცოდი, მოკლავდნენ, ფინთი სიმძვრალე იცოდა! – დაენანა ოქროპეტას. – რითი მოკლეს?

- რითი მოკლეს? – კკითხე გურამს მე ჩემი მხრიდან.
- ვიზე ამბობს? – მკითხა გაკვირვებულმა გურამმა.
- წიკლაურზე.
- ჰოო, მარტო ის კი არა, მეორეც მოკლეს, ამასაც კლავდნენ, მაგრამ გადარჩა. – თქვა გურამმა და თავზე ხელი გადამისვა.

- როგორ, კლავდნენ! – აღშფოთდა ოქროპეტა.
- აი, ეგრე, არაფრისთვის კლავდნენ!
- ვინა?
- არის ერთი კაცი!
- ალბათ, რამე დააშავეთ!.. – თქვა ოქროპეტამ და დახლში დაბრუნდა.
- არაფერი ისეთი, ცუდ ლექსებს რატომ წერთო!

– ახლა მე მინდა, დედაშენის სადღეგრძელო დავლიო, – დაიწყო მან. მე თავი ავწიე. გურამი ნეკით ჭიქიდან საცობის ნამცეცს იღებდა დინჯად და აუჩქარებლად. ალბათ, ფიქრობდა, რა და როგორ ეთქვა.

– მარტო დედაშენის კი არა, საერთოდ, დედების, დედაშენის თამალობით.

– რატომ – დედაჩემის?

– იმიტომ!

– გმადლობ! – ვთქვი მე და ჭიქა ავიღე.

– მოიცა, არ დალიო! – გამაჩერა გურამმა. მე ჭიქა მაგიდაზე დავდგი.

– მე ღმერთის სადღეგრძელო მინდა, დავლიო!

– აკი დედაჩემის სადღეგრძელოს სვამდი?

– მე ღმერთის სადღეგრძელო მინდა დავლიო. – გაიმეორა გურამმა, – გაწბილებული ღმერთის, დაკარგული ღმერთის, დავიწყებული ღმერთის, გაბითურებული ღმერთის.

– გაუმარჯოს გაბითურებულ ღმერთს! – ვთქვი მე.

– ბითური ხარ შენ. – თქვა გურამმა.

– შენ? – ვკითხე გურამს.

– მეც ბითური ვარ, შენზე უფრო დიდი ბითური იმიტომ, რომ შენთან ღვინოს ვსვამ და ღმერთს ვადღეგრძელებ.

– რა გინდა, ბიჭო, რას გადამეკიდე?

– მე მინდა ღმერთის სადღეგრძელო შევსვა.

– შესვი, ვინ გიშლის?

– ადექი ფეხზე! – მე ავდექი. – დედაშენს გაუმარჯოს!

– მაღლობელი ვარ!

– შენ იცი, ვინ არის დედაშენი? – მკითხა გურამმა. მე არაფერი არ ვუპასუხე. გურამმა დიდხანს მიყურა, დიდხანს, მერე ჭიქას ღვინო დაამატა და დაიწყო:

– დედაშენი არის ღმერთი. შენ რომ ზიხარ და უყურებ, ისიც რომ გიყურებს, შენ რომ დედას ეძახი და ის შვილოს გეძახის, ამიტომ შენ გგონია, ღმერთი არ არის? შენ ღმერთი ვინ გგონია? წვერებიანი ბაბუა? ღრუბლებზე ზის და პირს რომ იბანს, წვიმა მოდის? ღმერთი ისე ნათელია, ისე ახლობელი, ისე ცხადი და ისე უბრალო, რომ როდესაც ხედავ, არ იცი, რომ ღმერთია, ამაშია ღმერთის უბედურება, ამიტომ არ წამთ ღმერთი. ღმერთი რომ სხვაგან იყოს, შორს ჩვენგან, ცალკე და მაღლა, ღმერთი რომ ჩვენში არ იყოს, მაშინ ყველა იწამებდა. ამაშია საქმე!.. ღმერთი მაშინ უნდა იწამო, ღმერთის სახე რომ არ აქვს, რომ არ გავს ღმერთს, რომ არ გეუბნება, ღმერთი ვარო, პურს რომ გიყოფს, სადილს რომ გიკეთებს, ტანზე რომ გაცმევს, თავზე რომ გახურავს, გიღიმის და გეფერება, გკოცნის და ტირის შენი გულისთვის, კვდება შენი გულისთვის, ცივა, წყურია, შია შენთან ერთად, სულს აძლევს ეშმაკს შენი გულისთვის, მაშინ უნდა იწამო. აბა, ღმერთმა თუ თავისი სახე გაჩვენა, კედელთან მიგაყენა, ყური ავიწია და თვითონ თუ გითხრა, ღმერთი ვარ და მიწამეო, მაშინ რაღად უნდა ღმერთს შენი რწმენა? ასეთ ღმერთს შენ კი არა, ყველა იწამებს. ღმერთი მაშინ უნდა იწამო, შენ რომ გგავს, მე რომ მგავს, დედაშენს რომ ჰგავს, გასაგებია? – დაამთავრა გურამმა და ნისლიანი თვალები მომაპყრო.

– გასაგებია! – ვუთხარი მე და კიდევ რომ არ გაეგრძელებინა, ღვინო დავლიე.

– გაამოს! – დამლოცა გურამმა და დაჯდა. ოქროპეტამ კიდევ ორი ბოთლი ღვინო მოიტანა და თვალთ დაელამებულ გურამზე მიმითითა, რა მოუვიდაო.

– შენი რცხენია და თვალს ვერ გისწორებს. – ვუთხარი მე. გურამმა ოქროპეტას ღვინო დაუსხა.

– დალიე ამის დედის სადღეგრძელო!

ოქროპეტამ ქონიანი ტუჩები მაგიდის საფარით გაიხოცა და ჭიქა აიღო.

– ცოტას მოვსვამ! – თქვა მან.

– ბოლომდე დალიე! – არ მოეშვა გურამი.
– თქვენს დედებს ვენაცვალე ჯივრებში! – თქვა ოქროპეტამ.
– დალიე!
– დედათქვენის ძუძუებს ვენაცვალე, კარგი ჯველების გაზრდისათვის! – განაგრძო ოქროპეტამ.
– დალიე! – გაამხნევა გურამმა.
– თქვენი დედების...
– დალიე, თუ ძმა ხარ, და ნუ ივინები! – ვთხოვე ოქროპეტას.
ოქროპეტამ დალია, მერე გვერდულად გადმოხედა და მოტანილი ბოთლებიდან ერთი უკან წაიღო.

– სად მიგაქვს? – ჰკითხა გურამმა.
– გეყოფათ! – თქვა ოქროპეტამ.
– გვეყოფა? – მკითხა ახლა მე გურამმა, მე თავი დავუქნიე.
– აბა, დაასხი. – მე დავასხი. გურამმა ჭიქა აიღო.
– ეს შენი სადღეგრძელო იყოს, თემურ! – თქვა მან.
– ჩემი და შენი ერთად! – ვთხოვე მე.
– კარგი, ჩემი და შენი, თემურ. მე შენ ძალიან მიყვარხარ, აბა, თუ იცი რატომ?
– ვიცი!
– არაფერი არ იცი, აბა, რატომ?
– არ ვიცი!
– ჰოდა, ეგრე. შენ ჩემი ძმა ხარ, ნამდვილი ძმა... წინათ მე შენი მეშინოდა, მერე მრცხვენოდა, დიდხანს მეშინოდა და მრცხვენოდა.

– რისი გეშინოდა?
– არ ვიცი, ისე, მეშინოდა, სულ მარტო რომ იყავი...
– რატომ? – გამიკვირდა მე.
– არ ვიცი, კლასში რომ რამე დაიკარგებოდა, მეშინოდა, შენი წაღებული არ ყოფილიყო. გაკვეთილს რომ გააცდენდი, მეშინოდა, სკოლაში აღარ დაბრუნდება-მეთქი. თავერა რომ ქურდობაზე დაიჭირეს, მეშინოდა, შენც დაგიჭერდნენ, მეგონა, მასთან ერთად. ათწლედი რომ დავამთავრეთ, მეშინოდა, უმაღლესში არ შემოვა-მეთქი... მერე ჩემი შიში რომ არ მართლდებოდა, მრცხვენოდა, თან მიხაროდა. – გურამი დადუმდა. ცოტა ხანს ასე იყო, მერე ისევ დაიწყო:

– მე და შენ ხომ ძმაკაცები ვართ?
– ჰო, მერე?
– მერედა, შენ რომ რამე მოგივიდეს, თავს მოვიკლავ.
– ხომ გეუბნები, გიჟი ხარ-მეთქი!
– ვიყო!

მერე ჭიქა აიღო და უხმოდ დალია. მე სადღეგრძელოს თქმა მომიხდა და ფეხზე ავდექი.
– მე და შენ გაგვიმარჯოს, გურამ, გაუმარჯოს იმას, რასაც შენ ღმერთს ეძახი, გაუმარჯოს კაცს, მაღალს, ძლიერს, მართალს, კეთილს. გაუმარჯოს რწმენას და მის დაკარგვას, მე წავალ ახლა და რაც ლექსები დამიწერია, სუყველას დავწვავ, ყველას, ყველას!

– მაგას დაგიფასებს მაღლიერი შთამომავლობა! – გაიღიმა გურამმა.
– დავწვავ ყველას, მერე დავვადები და დილაზე ერთ ლექსს ვიკითხავ, ღმერთის დაწერილ ლექსს, იმ ღმერთის ლექსს, რომელიც ისე უბრალოა, ისე ნათელი, ისე ახლობელი, რომ არც კი გჯერა, რომ ღმერთია.

მაქვს მკერდს მიღებული
ქნარი, – როგორც მინდა –
ჩემთვის დიდებული
სხივი ამობრწყინდა,

მკვიდრად ააშენა,
ვინაც ააშენა
და ცით დაამშვენა
დიდი ნიკორწმინდა..

– ღმერთს გაუმარჯოს, გურამ, ჩემსა და შენს ღმერთს, რომელიც ღრუბელზე არ ზის, რომელსაც პირის ბანის დროს წვიმა არ მოყავს და რომელიც ჩვენი გულისთვის სულს აძლევს ეშმაკს.

მე ჭიქა გამოვცალე და დავჯექი. მერე თვალები დავხუჭე და ფერად-ფერადი, ლურჯი და ვარდისფერი ვარსკვლავების ზღვაში შევცურე. მერე მხარზე უზარმაზარი ტორი ვიგრძენი და თვალები გავახილე. იგი ნისლში ცურავდა, იგი არ იყო ღმერთი, ეს იყო ეშმაკი, რომელსაც ხელში საანგარიშო ეჭირა და ჩემი და გურამის სულის წასაღებად იყო მოსული.

* * *

ოთახში რომ შევედი, დედა ფანჯარასთან იჯდა და რაღაცას კითხულობდა. კარი ღია იყო და მას არ შეუმჩნევია ჩემი მოსვლა. წარბებშეკრული კითხულობდა, გულდასმით და ყურადღებით. ამ ხნის მანძილზე მე არასოდეს არ მითქვამს მისთვის, რომ ლექსებს ვწერდი, არც მას უკითხავს, თუმცა ვგრძნობდი, რომ რაღაცას ხვდებოდა, რადგან ღამით, ლექსის წერის დროს ხშირად შემიმჩნევია, თვალყურს მადევნებდა. რამდენჯერ ავმდგარვარ სკამიდან, მივსულვარ მასთან, დავხრილვარ მის სახეზე და მიგრძენია, რომ ათრთოლებული ქუთუთოების იქიდან ორი ცნობისმოყვარე და გაკვირვებული თვალი მიმზერდა. ვეღარაფერს ვწერდი, ვხურავდი რვეულს და ვწვებოდი. და ახლა დედის ხელში ჩემი რვეული ვიცანი. ტანში რაღაც არასასიამოვნო და შიშისმაგვარმა ჟრუანტელმა დამიარა. იგი გართული იყო ლექსების კითხვით. მე თავზე დავადექი.

– დედა! – დედა შეცბა, რვეული დახურა და შეშინებულმა ამომხედა. მერე უცებ გაწითლდა.

– ეს რვეული, შვილო... – დედას ენა დაება. – არ გეწყინოს, წავიკითხავ და ისევ თავის ადგილზე დავდებ! – დედა მუდარით მიმზერდა. მე ძალიან უხერხულად ვიგრძენი თავი.

– რას ამბობ, დედა, უბრალოდ, მრცხვენოდა, შენთვის მეჩვენებინა, არ მოგეწონებოდა, მეგონა. – ვთქვი მე.

– ცოტა დამრჩა, ერთი თუ ორი ლექსი. – თქვა დედამ და რვეული გაშალა. მე სამზარეულოში გავედი, რომ მეცლია მისთვის კითხვის დამთავრება. როდესაც დავბრუნდი, დედას კითხვა დამთავრებული ჰქონდა და მაგიდაზე თეფშებს აწყობდა.

– რაო, დედა, მოგეწონა? – ვკითხე მე მოგონებული სიმშვიდით და მაგიდას მივუჯექი. დედამ გამიღიმა და თავი დამიქნია.

– მაინც? – დავინტერესდი, გული ამიჩქარდა.

– არა უშავს! – თქვა დედამ მშვიდად და ჰურის დაჭრა დაიწყო.

– როგორ, არა უშავს? – გამიკვირდა მე.

– ისე, არა უშავს! – თქვა დედამ და სახე ამარიდა.

– არ მოგეწონა? – ვკითხე შეშინებულმა.

– შენ მოგწონს? – მკითხა ახლა დედამ. პირი გამიშრა და ნერწყვი გადავყლაპე.

– მე, მე, რა თქმა უნდა, მომწონს, რადგან ვწერ, ესე იგი, მომწონს, საერთოდ ყველას მოსწონს თავისი ნამუშევარი...

– რატომ, შვილო?... აი, მე დღევანდელი სადილი ვაკეთე, ვაკეთე და არ მომწონს. – მითხრა დედამ.

– მე რაც არ მომწონს, ვხევ... და ვყრი.

– მაინც დაგელოდე, იქნებ თემურის მოეწონოს-მეთქი. აბა, გასინჯე! – მოხოვა დედამ, უხალისოდ მოვსვი ლობიოს წვენი, არ ვიცი, მომეჩვენა თუ მართლა, იგი საოცრად უგემური იყო და თეფში გვერდზე გავეწიე.

– აი, ხომ ხედავ, მშვიერი დაგტოვე... – მითხრა დედამ და შეწუხებული სახით მიუჯდა მაგიდას.

– მაინც რა აკლია ჩემს ლექსებს?

– არაფერი, შვილო, არაფერი არ აკლია, ყველაფერი თავის ადგილზეა, რითმაც, რიტმიც, მარცვალაც, წერტილიც და მძიმეც...

– აბა, სხვა რა გინდა? – ვკითხე მე.

დედამ თავზე ორთავე ხელი შემოიწყო და თვალები დახუჭა. იგი დიდხანს იჯდა ასე და ბოლოს ხმამაღლა დაიწყო:

– ლექსი ადამიანივით არის, შვილო, რამდენი კაცია, ხელიც აქვს, ფეხიც, ყურიც, ცხვირიც, თვალიც, ყველაფერი თავის ადგილზე, მაგრამ კაცი არ არის, უყურებ – ადამიანია, ნამდვილი ადამიანი, გაიცნობ და არ არის ადამიანი, რაღაც აკლია, და აი, ის რაღაც რომ აკლია, ამიტომ ცხოველია, პირუტყვი. შენ არ გეწყინოს, შვილო, და შენს ლექსებსაც აი ის რაღაც აკლია, რაც ქალღმერთს არ ჩანს ხოლმე და არ იწერება.

– შენ გინდა თქვა, რომ ჩემს ლექსებს სული აკლია?

– არა, შვილო, სული როგორ აკლია, პირიქით, ძალიან ბევრი სულია შიგ, იმდენი, იმდენი, რომ შენი სულისთვის ადგილი აღარ არის.

– არ მესმის, რას ამბობ!

– აი, რომ არ გესმის, ამაშია საქმე!

– შენ ჩემი არაფერი არ მოგწონს, არაფრის არ გჯერა, შენს მოსაწონს მე ვერაფერს ვერ ვაკეთებ... – გაგბრაზდი მე.

– არა, შვილო, საიდან მოიტანე. შენ ჩემი სიკვდილის განაჩენი რომ დაწერო, ისიც ძვირფასი იქნება ჩემთვის, ოღონდ შენი სული უნდა იყოს შიგ, შენი სისხლი, ოფლი და წუხილი. რაც გაწუხებს, ის უნდა წერო.

– აბა, ეს რა არის? – ვიყვირე მე და რვეულს ვტაცე ხელი.

– ეგ არაფერი არ არის, შვილო, უბრალოდ ვარჯიშია, შენ ნიჭიერი ბიჭი ხარ, სხვაზე უკეთესად რითმაც ბალახს და ტალახს, მეტი არაფერი. – თქვა დედამ და თეფშების ალაგება დაიწყო.

ასე მართალი, ასე პირდაპირი, ასე მოურიდებელი და მკაცრი ჩემს მიმართ მე დედა არასდროს არ მინახავს და შეშინებული ვუმხერდი. დედამ იგრძნო, რომ ძალიან მკაცრად მომექცა. მე მის თვალებში სიბრაღული დავინახე. იგი უხერხულად ალაგებდა თეფშებს. ჯერ ჭიქა წაექცა, მერე კოვზი გაუვარდა ხელიდან, ბოლოს თეფშიც გაუტყდა. მე მივედი და მხრებზე ხელი მოვხვიე.

– შენ გგონია მეწყინა, დედა? – ვკითხე და გაუღიმიე.

– არა, შვილო, რაღაც ცუდ გუნებაზე ვიყავი, ალბათ, თორემ მშვენიერი ლექსები გაქვს. განსაკუთრებით, ის, ალბათ, გულიკოზეა დაწერილი – „შენი ღიმილი მაჩუქე“, ან ის „მთვარე კვესივით დაეცა მეტეხს“, ისიც „მე სოფლად დამრჩა პატარა ოდა“ ძალიან, ძალიან მომეწონა... ალბათ, გულიკოსაც მოსწონს შენი ლექსები. დღეს რაღაც ცუდ ფეხზე ავდექი, მე თვითონ არ ვიცი, რა დამემართა, ისეთი სიამოვნებით ვკითხულობდი და უცებ... არ ვიცი, ღმერთმანი...

დედა აღელდა, ენა აერია, ხელები ოდნავ აუცანცახდა...

– ნამდვილად მომეწონა, ერთ ადგილას ვიტყვი კიდევაც... რომელ ლექსში იყო? აი, ჩემზე რომ გაქვს დაწერილი, ძალიან, ძალიან მომეწონა... – იგი, ტყუოდა უსაშველოდ და თვალს არ მაცილებდა. მან დაივიწყა ყველაფერი, რაც მითხრა წუთის წინ, იგი განგებ ისაწყლებდა თავს და მხოლოდ იმისათვის, რომ ისევ არ დავეკარგე, ისევ უცხო არ გამხდარიყო ჩემთვის

და რამდენად მეტს ღელავდა, რამდენად მეტს ლაპარაკობდა და ტყუოდა, მით უფრო ახლობელი, საყვარელი და მშობლიური ხდებოდა ჩემთვის. მე რაღაც მომავლა ყელში, მინდოდა მივვარდნოდი მწვანე რვეულს, რომელიც ახლა დედას ეჭირა, დამეხნია, დამეწვა, დამეგლიჯა, მერე ჩავხვეოდი მაგრად, დიდხანს, დიდხანს მეკოცნა მისი ათრთოლებული ხელები, მაგრამ ვერ გავბედე და ოთახიდან გავედი.

zRva

ქვიშა ცხელია. თვალბეზვებზე გულიკოს თავსაფარი მაფარია და ისე გავცქერი მზეს. მზე გულიკოს თავსაფარით ჭრელია, წითელი, მწვანე, შავი, ყვითელი, ლურჯი, იასამნისფერი და კიდევ რაღაცფერი, რომელსაც მზე ამ უამრავ ფერთა და საკუთარი ფერის შეზავებით ქმნის. საჩვენებელი თითით ვიწვრილებ თვალის გუგას, ახლა რამდენიმე ფარშავანგის კუდივით მარაოდგაშლილი და ლამაზი მზე ცახცახებს ცაზე, მეორე თვალის გუგასაც ვიწვრილებ და ახლა ცა მხოლოდ ასეთი მზეებით არის მოქარგული, უამრავი, ულამაზესი, ერთმანეთზე დაფენილი და მოცახცახე მზეებით. ალბათ, ესკიმოსები ასეთს ხედავენ ცას, ცას მზეებითა და ფერებით სავსეს. რა ბედნიერებაა, ღმერთო, – ჩემსავე გულუბრყვილო ფიქრებზე მელიმება და გუგებს ხელებს ვუშვებ. ახლა ისევ ერთი მზე მიმზერს ციდან.

– გავიდა ხუთი კალორია, გადაბრუნდით! – გაგვაფრთხილა პლაჟის ადმინისტრაციამ. ალბათ, უკვე ოცი კალორია გავიდა, მე კი ისევ გულაღმა ვწევარ. რუსების გარდა ბათუმის პლაჟზე კალორიებს არავინ ითვლის, ამიტომ მათ უფრო ზომიერი და ლამაზი სიშავე აქვთ. ჩვენ კი უსაშველოდ ვართ დახრუკულები. უცებ სახეზე ჩრდილი დამეცა. თავსაფარი ჩამოვიცალე და ჩრდილს ავხედე. თავზე, თეთრ მარმარილოსავით სახექათქათა, დიდრონ ცისფერთვალბიანი და კუპრივით შავთმიანი ქალი მადგა. ძალაუნებურად წამოვჯექი და გავუღიმიე.

ეს ის გოგონა იყო, გუშინ საღამოს ჩემს ოთახში რომ შემოვიდა და ვიღაც ავთო იკითხა.

– უკაცრავად, თქვენ და ავთო ერთად ცხოვრობთ? – მკითხა მან.

– რომელი ავთო?

– ავთო!

– აა, როგორ არა, დაბრძანდით!

– თქვენ გივი გქვიათ, არა?

– დიახ, – ღმერთო, რა ლამაზია! – დაბრძანდით.

– სად არის ავთო?

– ავთო? – რა ლამაზი თვალბეზვები აქვს, ღმერთო, რა შავი თმა!

– მალე მოვა ავთო? – ისევ მკითხა მან.

– დიახ, სულ მალე. დაბრძანდით! – ქალიშვილი დაჯდა და ოთახს დაუწყო თვალბეზვება.

– შამპანურს ზომ არ მიირთმევთ? – ვეცი ბოთლს.

– არა, გმადლობთ!

– ლიმონათს?

– არა?

– შოკოლადი მიირთვით!

– სად არის ავთო? დამპირდა, სადგურში დაგხვდებოდა. ალბათ, არ ეცალა, ნომერსაც დამპირდა, კიდევ კარგი, მომცეს. თბილისიდან ერთი დღით გვიან წამოვედი. თქვენ ერთად ჩამოდით, არა?

– ვინ? მე და ავთო? ჰო... ერთად ჩამოვედით...

– მე ასმეხუთე ნომერში ვარ დაბლა. უთხარით, რომ მოვა, დამირეკოს. – თქვა მან და ადგა.

– იცით, რა, დაბრძანდით, კიდევ ცოტა ხანს დაბრძანდით! ერთი ჭიქა დალიეთ ჩვენი გაცნობის.

– კარგი! – გაიღიმა ქალიშვილმა და ჭიქა აიღო.

მეც ავიღე და ჭიქები მივაჯახუნეთ.

– ჩვენი გაცნობის იყოს.

– იყოს! – თქვა ქალიშვილმა. ჩვენ გავუცინეთ ერთმანეთს და უცებ ღიმილი სახეზე შემახმა, გაავითრდი. გაკვირვებულმა ქალიშვილმა ჯერ მე შემხედა, მერე ჩემს გაშტერებულ მზერას გააყოლა თვალი. კარში სიბრაზისაგან გაწითლებული, გაქვავებული და შეურაცხყოფილი გულიკო იდგა. ყველაფერი ისე მოხდა, როგორც გლახა ოპერეტაში. გულიკომ კარი მიიჯახუნა და გაკვირვებულმა ქალიშვილმა ჭიქა დადგა!

– რა მოხდა? – მკითხა მან.

– არაფერი, ისე... – ვთქვი მე და ოთახიდან გავვარდი. გულიკოს კარს ვეცი. კარი ჩაკეტილი იყო შიგნიდან. ჩემს ოთახში რომ დაგებრუნდი, განცვიფრებული გურამი საწოლზე იჯდა და კეფას იფხანდა. ქალიშვილი არსად ჩანდა.

– რა მოხდა? – მკითხა ახლა მან.

– რა გითხრა?

– ავთო როდის მოვაო!

– მერე?

– მე ვუთხარი, არ მოვა-მეთქი. რატომო, მე ვუთხარი, იმიტომ, რომ, ჯერ ერთი, არ ვიცი ვინ არის ავთო-მეთქი და მეორეც, ავთო აქ არ ცხოვრობს-მეთქი.

– მერე?

– მერე არაფერი, კრეტინიო, თქვა რუსულად და წავიდა. რას მერჩოდა, არ ვიცი.

– დავილუპე, გულიკომ დაგვინახა.

– რას აკეთებდით?

– შამპანურს ვსვამდით.

– მერე?

– მერე არაფერი.

– ვინ არის?

– არ ვიცი!

– კარგი, თუ ძმა ხარ, მაგას ვინ ჭამს. – გაიცინა გურამმა და ლოგინზე წამოწვა.

* * *

ერთხელ, თურმე, ორი დიდი ხნის უნახავი მეგობარი შეხვდა ერთმანეთს, ერთი – დაღვრემილი, მეორე – მხიარული.

– როგორ ხარო, – ჰკითხა მხიარულმა.

– ისეთი უცნაური და უბედური ამბავი შემემთხვა, ვისაც არ მოუყევი, არავის არ სჯერა და რაღა შენ დამიჯერებო, – უთხრა დაღვრემილმა და ამოიოხრა.

– ასეთი რა შეგემთხვა, შე კაცოო. – შეწუხდა მხიარული.

– ცოლმა გამომადლო სახლიდანო. – შესჩივლა დაღვრემილმა.

– რათაო, კაცო? – გაუკვირდა მხიარულს.

– რათა და ამისთვისაო. – თქვა დაღვრემილმა და ამბავი დაიწყო.

ამ ერთი თვის წინათ გზაში მივდიოდი, საშინლად წვიმდა და ციოდა, უცებ მიკნავებული ხმა გავიგონე ჩემს წინ. დავიხარე, ვხედავ, ბაყაყი, ჩვეულებრივი ბაყაყი.

– ამიყვანე, კეთილო კაცო, ხომ ხედავ, სიცივით ვკვდებიო, – მითხრა. ავიყვანე, უბეში ჩავისვი და სახლში მივიყვანე. ფანჯრის რაფაზე დავსვი. საჭმლის ჭამა დავიწყე.

– ცოტა მეც მაჭამე, კეთილო კაცო, – მთხოვა ბაყაყმა. რას ვიზამდი, მაგიდაზე დავსვი და ვაჭამე, არ მახსოვს, მგონი, ცოტა დალია კიდევ.

ლოგინში რომ ჩავწექი, ისევ მომესმა ბაყაყის ხმა.

– მარტოს მეშინია, კეთილო კაცო, ჩამიწვინე ლოგინშიო... – შენ ჩემს ადგილზე როგორ მოიქცეოდი? ავიყვანე და ჩავიწვინე ლოგინში. ბაყაყი მომეკრა, მომეკრა და, ერთიც ვნახოთ, მშვენიერ ქალად არ გადაიქცა?

ამ დროს ოთახში ჩემი ცოლი შემოვიდა. ეს რომ დაინახა, ქვა ააგდო, თავი შეუშვირა და გული წაუვიდა. გონს რომ მოვიდა, ყველაფერი დალაგებით ვუამბე, როგორც იყო. არ დამიჯერა, მაინც გამომავლო სახლიდან.

– ამას ვინ დაგიჯერებს, შე უბედურო. – უთხრა მხიარულმა.

– აკი გითხარი – შენც არ დამიჯერებ-მეთქი! – თქვა დაღვრემილმა, თავი ჩაქინდრა და უფრო დაღვრემილი გაუდგა გზას.

* * *

არ ვიცი, დამიჯერა თუ არა გულიკომ, რასაც მოვუყევი, მაგრამ ერთ დღეზე ცხადი და ნათელი იყო, ის ქალიშვილი ახლა თავზე მადგა.

– უკაცრავად, ეს ტახტი თავისუფალია? – მკითხა მან და გულიკოს ტახტს ლამაზი ფეხით შეეხო.

– დაბრძანდით. – ვთხოვე მე და გულიკოს ქოშები ჩემკენ გამოვწვი.

– თავისუფალია? – გამიმეორა კითხვა, ვიგრძენი, სათვალის ქვეშიდან თვალი გულიკოს ქოშებს გააყოლა.

– დიახ, თავისუფალია! – ვუთხარი მე და ფეხზე წამოვდექი. ქალი დაინახა, ტახტს ხელი მოკიდა. გაასწორებს და დაჯდება, – გავიფიქრე გულში და გამიხარდა. ქალმა ტახტი აიღო ერთი ბოლოდან და დაითრია. სახტად დავრჩი.

წავიდა ისე, რომ ჩემსკენ არც მოუხედია.

– უკაცრავად, ქალიშვილო!... – ვთქვი მე.

– მე მითხარით რამე? – მომიბრუნდა ქალიშვილი...

– იცით რა? ისაა... – და მე მინდოდა მეთქვა, რომ ტახტი დაკავებულია, რომ მე მეგონა, იგი ჩემთან დაჯდებოდა... მაგრამ ვერ მოვახერხე, უხერხულად შევიშმუშნე.

– თქვენ თბილისელი ხართ? – ვკითხე მაინც.

– დიახ, რაშია საქმე? – თქვა მან და სათვალე მოიხსნა.

– არაფერი, ისე, ძალიან თეთრი ხართ! – გავიკრიჭე მე.

– არა უშავს, გავშავდები! – დამამშვიდა მან.

– თუ ღმერთი გწამთ, ნუ იზამთ მაგას! – ვთხოვე მე.

– ვეცდები! – ისევ დამამშვიდა მან.

– მადლობელი ვარ! – ვთქვი მე და თავი დავხარე.

– არაფრის! – მიპასუხა მან. სათვალე გაიკეთა და გზა განაგრძო, იგი ათი მეტრის მოშორებით შეჩერდა, ტახტი მოხერხებულად დადო და კაბის გახდა დაიწყო. კაბა რომ მკლავებსა და თავს ზევით ჰქონდა წამოხდილი, ჩემკენ გამოიხედა. მე თვალი ავარიდე და ზღვას გავხედე.

ზღვა იყო ძალიან წყნარი, იმდენად წყნარი, რომ ტალღების ხმა თითქმის არ ისმოდა. ზღვა შრიალებდა თუ ჩურჩულებდა. ნაპირი კი გუგუნებდა, ღრიალებდა, ქვიშა ჩხრიალებდა. გატრუნული ხალხი თვალმძილულული ეყარა მცხუნვარე მზის ქვეშ. ზოგი ბანქოს თამაშობდა

და ხვითქმი ცურავდა, ზოგი ბურთს თამაშობდა, ზოგი ხმამაღლა ლაპარაკობდა, იცინოდა, ხარხარებდა. ზოგიც სახით ჩამხობილიყო, მკლავები ამოეტრიალებინა და მზისუნახავ ილღიებს ირუჯავდა. უმეტესობა ზღვაში ჩაყრილიყო და ისეთი სახით ნებივრობდა, თითქოს ზღვა აბსოლუტური სიყვარულით ყოფილიყო სავსე. ზოგი შორს, ძალიან შორს წასულიყო, სადაც ზღვა ლურჯია, სულ ლურჯი, მათი თავები პატარა, ძალზე პატარა კუნძულებით ხან გამოჩნდებოდა, ხან გაქრებოდა. შორიდან ისმოდა იმ კუნძულების გადაძახილები, სიცილი, ცრუ კივილი, ყიჟინა, რომელიც ზღვის ნიავს პატარა ტალღებით უჩუმრად, ჩურჩულივით მოჰქონდათ ნაპირზე და ისეთი შთაბეჭდილება იქმნებოდა, თითქოს ზღვა თავის თავს ელაპარაკებოდა ათას სხვადასხვა ხმაზე და ეს მსოფლიოს ყველა კუთხიდან მოცვნილი მიღეთის ხალხი, – რომელიც ახლა მის უბეში იწვა, ბორგავდა, სიამოვნებისაგან კვნესოდა, ოხრავდა, იცინოდა, ხარხარებდა და დუმდა. – ზღვისთვის არ არსებობდა. ზღვა იყო ძალიან წყნარი.

ქალიშვილმა გაიხადა. მუქი შინდისფერი საცურაო კოსტუმი ეცვა. ჩემდა გასაოცრად ტანი არც ისე თეთრი ჰქონდა, უფრო ხორბლისფერი, და ეს თეთრი, შავი, შინდისფერი და ხორბლისფერი, ფერების საოცარ ეფექტს ქმნიდა. ალბათ, სახეზე უმარულს ისვამს, – გავიფიქრე და წამოვდექი. ქალიშვილი ტახტზე წამოწვა.

უცებ მასთან მხარბეჭიანი, მოკლედ თმაშეკრევილი, საკმაოდ ძალადი, ლამაზი ვაჟი მივიდა და უცერემონიოდ თავზე დაადგა.

– რა უნდოდა? – ჰკითხა მან ქალს, მე გავიგონე ეს და გული შემეკუმშა.

– ვის? – კითხვითვე უპასუხა ქალმა.

– იმ ტიპს! – თქვა ვაჟმა და ისე გამოიხედა ჩემკენ, არც მორიდებია, იქნებ ესმისო. მე ხელები გამიცვივდა, მაგრამ ისეთი გამომეტყველება მივიღე, თითქოს არ მესმოდა, დავიხარე და ქვა ავიღე, მერე მოწყვეტით ვისროლე ზღვაში. ქვა გაცურდა.

– იმას? არაფერი.

– რაღაცას გეუბნებოდა!

– არაფერს! – თქვა ქალმა და სათვალე მოიძრო, – ტახტი ვთხოვე და მომცა.

– მეტი არაფერი?

– მეტი არაფერი!

– გიცინოდა რაღაცას.

– მე არ მიცინოდა, – თქვა ქალმა და ისევ გაიკეთა სათვალე.

– ჰო! – მერე კიდევ რაღაც თქვეს, მაგრამ უფრო ხმადობლა. არ ვიცი, რა თქვეს ისეთი, მაგრამ ვაჟმა ხმამაღლა გაიცინა, მერე მუხლებზე დაემხო მის თავთან, ორთავე ხელები შიშველ მკლავებზე მოუჭირა და თავი თავზე დაადო. მე ისევ ზღვისკენ გავიხედე.

– თემო, თემო! – მიქნევდა ხელს შორიდან გურამი, გულიყო და გურამი ნაპირისაკენ მოცურავდნენ. ხელი დაუქნიე და ისევ გავწიქი გულალმა ქვიშაზე.

ზღვა ძალიან მიყვარს, მაგრამ შორს არასდროს არ მივდივარ სხვასთან ერთად. შორს მივდივარ მხოლოდ მარტო... ხანდახან ისე შორს, რომ ნაპირს ვერ ვხედავ. მე მაშინ ძალიან მეშინია ზღვის, იმიტომ, რომ ზღვა არის უხარმაზარი მილიონჯერ, მილიარდჯერ, უსასრულობამდე ჩემზე დიდი და შეიძლება ისე დამკარგოს, ისე ჩამნთქას, ისე გამთქვიფოს თავის ღინჯ, მძიმე ზმორებაში, რომ ვერც შეიტყოს, ვერც მიხვდეს და ვერც იგრძნოს... თან არ მეშინია იმიტომ, რომ ზღვას საოცრად რბილი სხეული აქვს და ზღვა საოცრად თბილია. თუ შეგიშვა ზღვამ, იგი არასოდეს არ დაგახრჩობს. ზღვამ არ იცის ლალატი. მაგრამ ზღვას არ უყვარს, როდესაც მისი არ ეშინიათ. იგი თვითონ გაფრთხილებს, გეუბნება, გთხოვს, ღრიალებს, ქვეყანას ანგრევს, სახლისოდენა ტალღებით გაწვევა ხმელეთისკენ, ხელს გკრავს, არ მოხვიდუო და თუ შებედე, ზღვას არ უყვარს, როდესაც მისი არ ეშინიათ. ზღვას ზღვასავით დიდი გული და თავმოყვარეობა აქვს, ზღვა ცოცხალია და, როდესაც ზღვა ლაპარაკობს, ზღვას უნდა უსმინო.

...ერთი, ორი, სამი, ოთხი. მზის ჩასვლას ოთხი თითის დადება აკლია. თვითონ მზე სამი თითის დადებაა, სულ შვიდი. – ვითვლი მე, შვიდი თითის დადება, ორ საათში მზე ჩავა. სად არიან, ველარ გამოაღწიეს?

პირველი ნაპირზე გურამი ამოვიდა. იგი ქოშინით მოვარდა ჩემთან, ცალ ფეხზე დაიწყო ხტუნვა და წვეთები მომაშხეფა.

– ცოტა იქით გაიფერთხე, თუ ძმა ხარ! – ვთხოვე მე.

– აუ, სად ვიყავით?! – თქვა მან და გალურჯებული ნიკაპი სილაში ჩარგო.

– სად? – კკითხე მე.

– შორს!

– რა ნახეთ?

– რა უნდა გვეჩვენებოდა? – გაუკვირდა გურამს. ნაპირზე გულიკო ამოვიდა. ახლა მან დაიწყო ჩემს გარშემო ასკინკილა.

– პირსახოცი! – თქვა გულიკომ.

– არის, პირსახოცი. – ვესროლე მე.

გულიკომ ტანი გაიმშრალა და აქეთ-იქით გაიხედ-გამოიხედა გაკვირებულმა. მე თვალი ავარიდე.

– ტახტი რა იქნა? – მკითხა მან.

– რომელი? – გავიკვირე მე.

– ტახტი!

– აა, ტახტი? სად არის ტახტი? – კკითხე გურამს.

– რომელი? – ჩემზე უფრო გაუკვირდა გურამს.

– არ არის ტახტი! – ვთქვი მე.

– აქ იდგა ჩემი ტახტი! – თქვა გულიკომ და წარბი შეიკრა.

– აქ იყო გულიკოს ტახტი! – თქვა გურამმა.

– არსებობს საგანთა გადახანცვლების სპეციალური მეცნიერება.

– ახლავე ადექი და მოიტანე ტახტი! – მითხრა გულიკომ.

გავიხედე, ქალი და ის ვაჟი ზღვაში ჩასულიყვნენ. ტახტზე ახლა მათი ტანსაცმელი იდო.

– ადე, გურამ, მოიტანე ტახტი, ეგერ ღვას! – ვუთხარი მე.

– როგორც გაატანე, ისე მოიტანე! – თქვა გურამმა და თვალები დახუჭა.

ქალი ამოვიდა ზღვიდან და ტახტისკენ წამოვიდა. გულიკომ ჯერ ქალს შეხედა, მერე მე.

– შენ გაატანე? – მკითხა უცებ. მე არაფერი არ ვუპასუხე.

– რატომ გაატანე? – ისევ მკითხა გულიკომ.

– არ ვიცი! – ვუპასუხე და თვალებში შევხედე.

– ვინ არის?

– არ ვიცი!

– არ იცი?

– არა. – ქალისკენ გავიხედე. იგი ჩვენკენ იცქირებოდა. ალბათ, მიხვდა, რაზე იყო ლაპარაკი. უცებ წამოდგა, ტახტს ხელი დაავლო და ჩვენკენ გამოათრია. მე სად წავსულიყავი, არ ვიცოდი.

– უკაცრავად, დაუკითხავად ავიდე! – თქვა მან, როდესაც მოგვიანლოვდა და ტახტი თავის ადგილზე დადგა.

– არაფრის! აღარ გვჭირდება! – უპასუხა გულიკომ საკმაოდ ცივად.

– ჩვენც არ გვჭირდება! – გაუღიმა ქალმა.

– მით უმეტეს! – თქვა გულიკომ.

– რა მით უმეტეს? – გაუკვირდა ქალს.

– არაფერი, წაიღეთ, ჩვენ აღარ გვჭირდება.

– არც ჩვენ გვჭირდება.

– მაშინ წაიღეთ და ჩააბარეთ, ოღონდ საბუთი დამიბრუნეთ, ჩემი სახელი გულიკოა, გვარი ციბაძე, სტუდბილეთი მაქვს დატოვებული.

– გულიკო! – მუდარით ვთქვი.

– მიბრუნდი! – თქვა გულიკომ. მე მივბრუნდი, როდესაც მოვბრუნდი, აღარც ქალი იყო, აღარც ტახტი, აღარც გულიკო. გულიკოს კაბა გადაეცვა და პლაჟიდან გადიოდა.

– მეც წავიდე! – თქვა გურამმა და შარვალი აიღო.

– მოიცა, მზის ჩასვლას ვუცქიროთ. – ვთხოვე მე.

– იმ გოგოს მართო ხომ არ გავუშვებ!

– მოიცა!

– შენი ამბავი მიკვირს, ნამდვილი კრეტინი ხარ! – მითხრა გურამმა და დაჯდა. ქალისკენ გავიხედე, იმ ვაჟს ტახტი ილღიაში ამოედო და ჩასაბარებლად მიჰქონდა, ქალი კი კაბას იცვამდა. თვალი აღარ ამირიდებია. იგი ძალიან მკლავებაწვდილი, ცალ მუხლში ოდნავ მოხრილი, რომელიღაც ძალიან ლამაზ, ანტიკურ ქანდაკებას ჰგავდა. კაბა რომ ჩაიცვა და თეძოებზე შემოირგო, ჩემკენ გამოიხედა და გამიღიმა. მეც გავუღიმე.

– მგონი, არ ხარ კრეტინი! – მითხრა გურამმა და ამოიოხრა.

მზის ჩასვლას სამი თითის დადება აკლდა. მერე მზე ოდნავ შეეხო ზღვას და შორეული ჰორიზონტიდან ნაპირამდე ოქროს მოციმციმე ბილიკი გაწვა. მინდოდა, წამოვმხტარიყავი, გამერბინა ამ ბილიკზე, მერბინა ჩქარა, ჩქარა, მიმესწრო და ვიდრე ჩავილოდა, ხელით შეეხებოდი მზეს. ისე მომინდა, ისე, რომ ფეხზეც კი წამოვდექი. გურამი იჯდა დაფიქრებული და მზეს გასცქეროდა. მზე უკვე შუამდე იყო ჩასული ზღვაში, ბილიკი დავიწროვდა, გაბუქდა, შეიკრა და ახლა ბაგირივით იყო გაჭიმული ნაპირიდან მზემდე. გურამი უცებ წამოხტა და გიჟივით გაიქცა ბულვარისკენ. მე გაცოცხლებმა გავაყოლე თვალი. იგი გარბოდა დიდი ნაბიჯებით, ქვიშაში ეფლობოდა, ეცემოდა, ღგებოდა, ისევ გარბოდა და ასე გავარდა პლაჟიდან. მერე უცებ ისევ მოვარდა გიჟივით, ნაპირთან მიიბრინა და მზის ბილიკთან უზარმაზარი ლურჯი ჰორტენზია დადო. მერე მობრუნდა და ჩემს გვერდით დაჯდა აქომინებული.

– მზეს ყვავილი მივართვი! – მითხრა მან და ბედნიერი ღიმილით გამიღიმა. მე არაფერი ვუპასუხე, მხოლოდ თავი დაგუქნიე და გავუღიმე. თან შემშურდა დიდი შურით, ნამდვილი შურით, რომ ეს მე ვერ მოვიფიქრე. მზეს წვერილა უჩანდა და სხივი ახლა ცის დასალიერიდან გამოწვდილ ოქროს ხელს ჰგავდა, რომლის მტევანზე უზარმაზარი ლურჯი ჰორტენზია ესვენა. მზე ჩავიდა. ბინდში გაქრა ბილიკი და ყვავილიც.

– ნახე, გურამ, მზემ ყვავილი წაიღო! – ვუთხარი მე. გურამმა ისევ გაიღიმა. მზემ წაიღო ყვავილი.

* * *

„ინტურისტის“ ფოიეში ყველა სავარძელი დაკავებული იყო. გულიკო არსად ჩანდა. ზევით ასვლა არ მინდოდა.

– კაფეში ჩამოდიოთ! – ვუთხარი გურამს და პირსახოცი მხარზე გადავიკიდე.

– გულიკო? – მკითხა გურამმა.

– დავურეკავ!

– ასულიყავი, ჯობდა.

– დავურეკავ! – გავიმეორე მე.

– შენ იცი! – თქვა გურამმა და წავიდა.

ადმინისტრატორის ჯიხურთან მივედი და ტელეფონის მილი ავიღე.

– თემურს გაუმარჯოს! – მომესალმა ადმინისტრატორი.

- გაუმარჯოს საშას!
- ახალ ნომერში უნდა გადავიყვანო, უცხოელები ჩამოვიდნენ.
- რა გამიჭირეთ საქმე, გარდამავალი დროშა ხომ არ ვარ, ყველა ნომერი უნდა მოვიარო?
- რას იზამ, ზევიდან დარეკეს! – აიწურა მხრები საშამ.
- საიდან ზევიდან? – ადმინისტრატორმა სადღაც ღმერთისკენ აიხედა და თვალები ააპარპალა.

- მერე, შენ ვერ უთხარი ქვევიდან, რომ კაცი მყავს ნომერშიო?
- არ გადის.
- არ გადის და არ გავალ!
- ძალით გაგიყვანებენ.
- ვინ?
- ისინი!
- ვინ ისინი?
- თუ ძმა ხარ, თავი დამანებე, ჩემი გაჭირვება მეყოფა, გეუბნები, სხვა ნომერს მოგცემ.
- ალო! 302, თუ შეიძლება, – ვთხოვე კომპუტატორს.
- 302 არ პასუხობს! – თქვა კომპუტატორმა. მილი დაგკიდე.
- როდის გადაგყავარ? – ვკითხე ადმინისტრატორს.
- უკვე გადასული ხარ 303-ში – მიპასუხა მან თავაულებლივ.
- ახალი ლექსი ხომ არ დაგიწერია რამე? – ვკითხე ადმინისტრატორს.
- დავწერე წუხელ, წაგიკითხო?
- ახლა არ მცალია, ხვალ.

გულიკო სარკის წინ იჯდა და თმას ივარცხნიდა.

- ჯერ აკაკუნებენ და შემდეგ შემოდიან. – თქვა მან.

მე გარეთ გავედი, დავაკაკუნე და ისევ შემოვედი.

- დაბრძანდით! – მითხრა გულიკომ, მე საწოლზე ჩამოვვექი. გულიკო თმის ვარცხნას განაგრძობდა, ოქროსფერი თმები გაეშალა და ახლა იმ ჩამავალ მზეს ჰგავდა ზურგიდან, წელან რომ ყვავილი წაიღო.
- არ გრცხვენია, გოგო? რას მებუტები! – ვკითხე მე.
- როგორ არ მრცხვენია, ვერ ხედავ, თმებიც კი გამიწითლდა! – თქვა გულიკომ.
- ჩავიდეთ ქვევით, ყავა დავლიოთ!
- ჩადი და მოვალ!
- მე შენს გვერდით ნომერში გადმომიყვანეს, უცხოელები ჩამოდიან.
- ძალიან კარგი.
- კიდევ ერთი დელეგაცია და, ალბათ, შენთან შემომასახლებენ.
- საწყალი ბიჭი, როგორ მეცოდები. – შემიბრალა გულიკომ და თავი გაიქნია.
- ადექი, წავიდეთ.
- ჩადი და მოვალ, ხომ გითხარი.
- ერთად ჩავიდეთ.
- კაბა უნდა გამოვიცვალო!
- ლურჯი კაბა ჩაიცვი!
- შენი საქმე არ არის, რას ჩავიცვამ.
- წავედი! – ვთქვი მე და კარი გავიხურე.

* * *

გურამი კაფეში დამხვდა. ადგილები დაეკავებინა ჩვენთვის, გაზეთს კითხულობდა. მივედი, ფანჯარასთან რომ სკამი იდგა, იმაზე დავჯექი.

– სადა ხარ, ძმაო, კუჭი გამინმა! გულიყო არ მოდის?

– მოვა. შეუკვეთე?

– რად უნდა შეკვეთა, თვითონ არ იცის? – თქვა გურამმა და კითხვა განაგრძო.

ოფიცინტმა სამი ყავა, სამი ბუტერბროდი და ერთი ბოთლი ბორჯომი მოიტანა.

– რა ფასიანია ეს ძეხვი? – ეჭვის თვალით გადახედა გურამმა ბუტერბროდს.

– ნუ გეშინია, ხუთ მანეთს არ ავაცილებ! – დაამშვიდა ოფიცინტმა.

– მე რისი მეშინია, შენ გეშინოდეს!

– ფული თუ არ გქონდათ, ბიძებო, თბილისში ვერ დაეტყუებ? რაა ამ ბათუმში, ერთი თვეა თავს რომ იკლავთ შიმშილით. პატრონი არ გყავთ? მომკლა თქვენმა საცოდაობამ. – აუჩუყდა გული ოფიცინტს.

– ძილის წინ ბევრი ჭამა არ შეიძლება! – დაარიგა ჭკუა გურამმა.

– დილას თუ შუადღეზე?

– წადი, თუ ძმა ხარ, შენს საქმეს მიხედე. ნუ გეშინია, არ მოგკვდებით შიმშილით. – ეწყინა გურამს.

– ის გოგო მეცოდება, თორემ, შენ ისე გიქნია, ნემსის ყუნწში გამძვრალხარ. – თქვა ოფიცინტმა და წავიდა.

კაფეში თამბაქოსა და თურქული ყავის საამო სუნი დგას. ფანჯარა ღიაა და ზევიდან ნიაგი უბერავს. კაფე სავსეა ხალხით. შორეულ კუთხეში მაგიდას ღურსუნა უზის, წინ ათიოდე უკვე გამოცლილი და დამხობილი ყავის პაწია ფინჯანი უდგას. მეთერთმეტეს კი სვამს. დროდადრო რომელიმე ფინჯანს ამოატრიალებს, დიდხანს დაკვირვებით უძწერს ფსკერზე დალექილ ყავას, მერე ისევ დგამს და მეორეს იღებს, ასე ნახულობს ყველას, უკმაყოფილოდ აქნევს თავს და სმას განაგრძობს. ძია ღურსუნა 55–60 წლისა იქნება. საერთოდ მისი ასაკი ძნელი დასადგენია.

ღურსუნა შარშან, შარშანწინ, იმის წინ და კიდევ იმის წინ სულ ამ ადგილზე იჯდა, სულ სვამდა ყავას, სულ მუდამ ეძებდა რაღაცას ფინჯნის ფსკერზე და ახლაც ასე ზის, იმავე ადგილზე, სვამს ყავას და ისევ ეძებს რაღაცას ფინჯნის ფსკერზე დალექილ ყავაში.

ღურსუნამ, როგორც ამბობენ, მარჩიელობა იცის ყავაზე. იგი საოცარ რაღაცეებს ხედავს ფინჯანში, ხედავს უბედურებას, ბედნიერებას, სიყვარულს, სიძულვილს, ფულს, ქონებას, ქალებს, სიკვდილს, გზებს – მოკლეს და ხალისიანს, გრძელსა და ფათერაკიანს, ხედავს გზებს, რომლებიც სადღაც ფინჯნის კედლებზე დახლართულნი წყდებიან, მერე ისევ ერთდებიან, მოკლდებიან, გრძელდებიან, წყდებიან, კვლავ ერთდებიან და კვლავ გრძელდებიან უსაშველოდ და დაუსაბამოდ. ასე ზის იგი, ურჩევს ყველას, ვისაც გაუხარდება, უწინასწარმეტყველებს ყველას ცხოვრების გზას. ასე ზის ღურსუნა მაგიდის კუთხეში, უამრავი ფინჯნის ფსკერზე ამოუკითხავს უამრავი კაცისთვის სიცოცხლის გზა და, ნუთუ ერთხელ არ ამოსვლია თვითონ მას გზა, რომ ერთხელ მაინც ამდგარიყო და დადგომოდა იმ გზას. მისი გზა რატომღაც ამ კაფეში დამთავრებულია.

კაფეში ის მოკლედ თმაშეკრეჭილი ბიჭი და კიდევ ვიღაც ვაჟი შემოვიდნენ. ჩვენს გვერდით მაგიდასთან დასხდნენ და ერთი სკამი მაგიდას მიაყუდეს – ალბათ, იმ ქალიშვილს ელოდებიან, გავიფიქრე მე. ოფიცინტი ეახლათ.

– თქვენც მარტო ყავას და ბორჯომს მიირთმევთ, ბიძებო? – ჰკითხა მან და ჩვენკენ გამოიხედა.

– სამი ტაბაკა, ერთი კონიაკი, ერთი ბორჯომი, სამი ლიმონათი, ერთი შამპანური და ექვსი ყავა. – უთხრა შეკრეჭილმა.

– აგაშენოთ ღმერთმა! – გაუხარდა ოფიცინტს.

– ტკბილი რა გაქვთ? – ჰკითხა შეკრეჭილმა.

– წნილი! – გაიკრიჭა ოფიცინტი.

– მაგარი ხარ! – გაუცინა შეკრეჭილმა და მხარზე ხელი დაჰკრა. ოფიცინტი წავიდა.

– გამყიდა ამ შობელძაღვლმა, ათი დღე გაგრამი ვიყავით... – უთხრა მან თავის თვალბეგადმოცვენილ ძმაკაცს და უკმაყოფილო სიამაყით საფერფლე მაგიდაზე დაატრიალა.

– რა ანგარიშები გაქვს? – ჰკითხა თვალბეგადმოცვენილმა.

– ისე, რა ანგარიშები უნდა მქონდეს, ამეკიდა, შარშან ჯემალას ყავდა სოჩაში.

– აეთესე და მორჩა!

– ახლა ვერ ავეთესები.

– გიყვარს? – ცალყბად გაიკრიჭა თვალბეგადმოცვენილი.

ყველაფერი მესმოდა და მე თვითონ არ ვიცი, რატომ, ტანზე ბუსუსები მაყრიდა.

– გიყვარს? – არ მოეშვა თვალბეგადმოცვენილი; ოფიცინტი შეკვეთა მოიტანა და მაგიდაზე დააწყო.

– მიყვარს არა, ფეხები, ისე, კარგი ტანი აქვს. – გაიღიმა შეკრეჭილმა.

– მაგაზე კარგი კახა ზღვაზე ვერ ნახე? შენი მაყუთი მომცა, ანგელოსს დავაბამ. – თქვა თვალბეგადმოცვენილმა.

– მორჩი ბაზარი, მოდის. ლია, აქეთ! – დაუძახა შეკრეჭილმა და ხელი დაუქნია. კაფეში ის ქალი შემოვიდა. იგი ისეთი ლამაზი იყო, გურამმა სახეზე ხელები აიფარა, ერთხანს ასე იყო, მერე ხელები მოიშორა თვალებიდან, შეხედა და კვნესა აღმოხდა.

– ვაა!

– ზახრუმა! – დავამშვიდე მე. ლიას შევხედე. მან ისევ გამიღიმა და დაჯდა. უცებ კარი გაიღო და მე და გურამმა გოცებისაგან პირები დავაღეთ. კარში ჯვირანივით ყელმოღერებული, უზარმაზარ ქუსლებზე შემდგარი, ბაირალივით წითელ ვიწრო კაბაში განვეული, მკერდზე თმებჩამოშლილი და ჭიპამდე დეკოლტეჩასნილი გულიკო იდგა. მთელი კაფე მისკენ მიბრუნდა. იგი ამაყი მზერითა და ტანის ნაზი რხევით წამოვიდა ჩვენკენ. მე ძალაუნებურად ავდექი და ადგილი დავუთმე, გურამმა ყავა ღვინოსავით გადაკრა და ხველები აუვარდა. გულიკო დაჯდა, წითელი ჩანთიდან სიგარეტი ამოიღო, ფეხი ფეხზე გადაიდო და გააბოლა.

– გაგიჟდი, გოგო? – კკითხე მე.

– რა მოხდა? – გაუკვირდა გულიკოს.

– რას გავხარ?

– რას ვგავარ, გურამ? – ჰკითხა გულიკომ გურამს და კვამლი სახეში მიაბოლა.

– ტარი რომ გაგიკეთონ, ნამდვილი დროშა ხარ! – თქვა გურამმა და მე შემომხედა.

– მართლა? – მკითხა ახლა გულიკომ.

– ადი და ახლავე გამოიცვალე! – უთხარი მე.

– რატომ, გენაცვალე? შენ ხომ ასეთი ქალები მოგწონს? ოფიცინტი! – დაუძახა უცებ გულიკომ ოფიცინტს. იგი მოცუნცულდა.

– გისმენთ, ბატონო!

– ერთი კონიაკი, ერთი შამპანური, სამი ტაბაკა!

– ერთიც ექიმი და ერთიც მილიციელი, ექიმი ამას, მილიციელი მე. მე მაგის გადამხდელი არა ვარ. – თქვა გურამმა. ოფიცინტი შეყოყმანდა.

– რასაც გეუბნებიან, მოიტანეთ! – უთხრა გულიკომ. ოფიცინტი წავიდა.

– რა მოგივიდა, გულიკო?! – კკითხე მე ჩუმად და თვალი მეზობელი სუფრისკენ გავაპარე. ლიას შამპანურით სავსე მაღალი ჭიქა აეწია თვალბეგად და ჭიქის მეორე მხრიდან გვიყურებდა გაღიბებული.

– ხელს თუ გიშლით, წავალ. – თქვა გულიკომ და პაპიროსი ჩააქრო. ცოტა გულზე მომეშვა.

– იყავი, თუ ქალი ხარ, ოღონდ ასე გამომწვევად ნუ იქცევი! – ვთხოვე მე.

– ვაშავებ რამეს, გურამ? – ჰკითხა ახლა გურამს.

– პირიქით, აწითლებ! – უთხრა გურამმა, ოფიციალტმა კონიაკი და ტაბაკა მოგვართვა. გულიკომ კონიაკი დაასხა და სადღეგრძელო დაიწყო.

– ლამაზ ქალებს გაუმარჯოს, თეძომაღალ, ლამაზ და ვნებიან ქალებს. – მერე ჭიქა მომიჯახუნა და გადაკრა, მე უხმოდ დავლიე. სად წავსულიყავი, არ ვიცოდი.

– გულიკოს გაუმარჯოს! – თქვა გურამმა.

– მე კი არა, ლამაზ ქალებს გაუმარჯოს! – გაუსწორა გულიკომ და ისევ დაასხა.

– გულიკოს შემოვევლე, თუ იცი, რა ღირს ეს კონიაკი? – ჰკითხა გურამმა და ბოთლი შეატრიალა ხელში.

– მილიონი!

– ცოტა დაუკელი!

– ნახევარი მილიონი!

– საიდან მოგაქვს მერე ეს ნახევარი მილიონი?

– თემური იხდის! – მე ჭიქა გამივარდა ხელიდან. გურამს კონიაკი გადაცდა და სლოკინი აუტყდა.

– შეავსეთ ჭიქები! – ბრძანა გულიკომ. გურამმა ჭიქები შეავსო. მეზობელი მაგიდიდან თმაშეკრეჭილი ადგა და ჩვენკენ წამოვიდა. გულიკომ გაკვირვებული მზერა მიაპყრო.

– ბოდიში, ბიჭებო! – თქვა მან და თავი დაგვიკრა. მერე ჯიბიდან სტუდბილეთი ამოიღო, გაშალა და ხმამაღლა წაიკითხა: – გულნარა დავითის ასული ციბაძე, ეკონომიკის ფაკულტეტის მესამე კურსის სტუდენტი. თქვენი სტუდბილეთი, ქალიშვილო! – და სტუდბილეთი მაგიდაზე დადო.

– გმადლობთ, დაბრძანდით! – სთხოვა გულიკომ.

– გმადლობთ, მელოდებიან! – მკერდზე მიიღო ხელი გაკრეჭილმა.

– თემო, სთხოვე! – მითხრა გულიკომ.

– ერთი ჭიქა დაგვილიეთ! – ვთხოვე მე და ჭიქა გავუწოდე.

– ეს ჩემი თემურია, ეს კი გურამ ჭიჭინაძე, კრიტიკოსი, ლექსებსაც წერს, „ნიკორწმინდა“ წავიკითხავთ?

– არა.

– ჰოდა, ამისი დაწერილია! – უთხრა გულიკომ და გაიცინა.

– სასიამოვნოა, თქვენს სუფრას გაუმარჯოს, კარგად იყავით...

– თქვენი სახელი? – ჰკითხა გულიკომ.

– ავთო!

– ავთანდილი კარგი სახელია, მიირთვით, ჩემს საქმროს თემურაზი ჰქვია. ის ქალიშვილი თქვენი ცოლია? – არ მოეშვა გულიკო.

– არა! – შეიშმუშნა ავთო.

– აბა, თქვენი მეგობრის?

– არა.

– აბა, არავისი?...
– კარგად იყავით... – აჩქარდა ავთო.

– ესე, იგი, ქალი არავისია? გესმის, თემო, არავისი არ ყოფილა...

– გულიკო! – შევევედრე მე.

– კარგად იყავით, გმადლობთ! – თქვა ავთომ, გადაკრა და სასწრაფოდ წავიდა. მე მეზობელი სუფრისკენ გავიხედე, ღია იჯდა თავლახრილი, ჭარხალივით წითელი და ნერვიულად ხევდა პაპიროსის კოლოფს.

– არ გრცხვენია, გოგო, ყველაფერი გაიგონა! – ვუთხარი გულიკოს. გულიკომ ყურადღება არ მომაქცია. იგი გურამს მიუბრუნდა:

– გაუმარჯოს იდიოტებს, სიმპათიურ იდიოტებს, ჩემს თემურს, უსიმპათიურეს იდიოტს უსიმპათიურესთა შორის. კაცობრიობის არცერთ ერას არ ახსოვს ასეთი ბაჯალლო იდიოტი, როგორც ეს...

– გულიკო, შენ მთვრალი ხარ! – უთხრა გურამმა. ლია ადგა და კაფედან გავიდა. ბიჭები უკან გაყვნენ.

– შენც იდიოტი ხარ, მაგრამ თემური უფრო ღიღი იდიოტია და ამიტომ მიყვარს შენზე უფრო.

– გულიკო, მორჩი! – ვთხოვე მე და ავდექი.

გულიკომ ხელჩანთიდან ოთხი ასმანეთიანი ამოიღო და მაგიდაზე დაყარა.

– დღეს ფული მივიღე, დედამ გამომიგზავნა, ორასი კიდეც მაქვს. – მერე ადგა და კაფედან გავიდა.

– გაყევი, თუ ძმა ხარ! – ვთხოვე გურამს. გურამი გაყვა, მთელი კაფე მე შემომცქეროდა. მაგიდები გავიარე და ძია ღურსუნთან მივედი.

– გამარჯობა, ძია ღურსუნ! – ვუთხარი მე.

– დაჯექი! – თქვა მან და ყავა მოსვა.

– მოგკლავს ამდენი ყავა, ძია ღურსუნ!

– რაც გიყვარს, იმისგან სიკვდილი საამოა!

– ვინ თქვა?

– ვინც თქვა, მართალი თქვა.

– კონიაკი და ყავა მოიტანე! – გავძახე ოფიციანტს.

ოფიციანტმა კონიაკი და ყავა მოიტანა. მაგიდაზე დადგა.

უხმოდ ვიჯექით. მე ღურსუნს ჭიქა ავუვსე, მან გადაკრა და ისევ მომიშვირა ჭიქა, ისევ ავუვსე, ისევ გადაკრა, მე ყავას ვსვამდი, ღურსუნი კონიაკს. თითქმის ნახევარი ბოთლი დალია უხმოდ. მე ყავა დავამთავრე და ფინჯანი თეფშზე დავამხე.

– მიმარჩიეღე, ძია ღურსუნ.

– ვერა!

– რათა, ძია ღურსუნ?

– არ ვიცი მარჩიელობა.

– შენ თუ არ იცი, აბა, ვინ იცის?

– არავინ.

– მაშ, სხვებს რომ მარჩიელობ?

– ვატყუებ სხვებს.

– შენს თავს?

– ჩემს თავს რომ ვერ ვატყუებ, ამიტომ ვზივარ აქ.

– მეც მომატყუე.

– ვერა.

– რათა, ძია ღურსუნ, რათა!

– შენი მოტყუება არ შეიძლება, ალალი ბიჭის თვალები გაქვს! – თქვა ღურსუნმა და ადგა.

– წავედი!

– მოიცა, ძია ღურსუნ, მაინც მიმარჩიეღე. – ხელი მოკვიდე და დავსვი.

– კარგი! – თქვა მან და ჩემი ფინჯანი აიღო.

– სად ცხოვრობ? – მკითხა ღურსუნმა.

– მე თბილისელი ვარ.

– თბილისი მისამართი არ არის. აქაური რომ არა ხარ, გატყობ, ბათუმში სად ცხოვრობ?

– სასტუმროში.

- ჩემგან რა გინდა, შვილო? – მკითხა მან უცებ. შვიმშუშნე.
- შენგან არაფერი არ მინდა, ძია ღურსუნ!
- მაშინ დამანებე თავი! – მითხრა და ფინჯანი ისევ დაამხო თეფშზე.
- რატომ არ გინდა მიმარჩიელო...
- აკი ვითხარი, არ მინდა მოგატყუო-მეთქი.
- მომატყუე.

ღურსუნმა თავი ჩაღუნა. დიდხანს დუმდა. მერე ყრუდ, ძალიან ყრუდ დაიწყო, მისი ჩახლენილი და გაბზარული ხმა ისე აჟღერდა, სხეულში უსიამო ჟრჟოლა ვიგრძენი.

– აი ის ქალი, წითელთმიანი ქალი, შენ რომ გახლავს, შენი ცოლი გახდება. ჯერ ხომ არ არის შენი ცოლი?

– არა!

– ჰოდა, გახდება! – ღურსუნმა ფინჯანი ხელში შეატრიალა, ოდნავ გადახარა, ცოტა ხანს უცქირა ფსკერზე დაღეჟილ ყავას და განაგრძო:

– მერე თქვენ გეყოლებათ შვილები: ქალი და ვაჟი, ჯერ ქალი, მერე ვაჟი, შენ გექნება კარგი სამსახური, გეყოლება ლამაზი ცოლი, ლამაზი ბავშვები და არ იქნება ქვეყანაზე კაცი შენზე ბედნიერი ერთ, ორ, სამ, ათ წელიწადს – ღურსუნმა ფინჯანი დადო და ხელები საფეთქლებზე შემოიწყო, თვალები დახუჭა და დადუმდა.

– მერე, ძია ღურსუნ, მერე?

– მერე შენ დაკარგავ შენს ლამაზ ცოლს, შენი ლამაზი ცოლი გემს გაყვება, თეთრ, უზარმაზარ გემს. შენ დაუწყებ ძებნას ცოლს და გაიგებ, რომ შენ შენმა მეგობარმა ჩაგაფურთხა სულში. შემდეგ შენ დაუწყებ ძებნას სიკვდილს და სიკვდილი არ მოვა შენთან იმიტომ, რომ სიკვდილს არ სჭირდება შენი მძორი, სული კი ამორთმეული გექნება. მერე შენს ნაკვალევზე წაიშლება ყველაფერი – გვარი, სახელი, სიყვარული, ძმა, მეგობარი, შვილი, თესლი და ნაყოფი. მერე შენ იტყვი, რომ არ ღირს სიცოცხლე და გაუყრი თავს ბაწარში, მაგრამ შენ ჩამოგხსნიან, მერე შენ გადაწყვეტ, რომ არ ღირს სიკვდილი, რადგან არ არსებობს არაფერი, რისთვისაც სიკვდილი ღირდეს...

ძია ღურსუნი ისევ დადუმდა.

– მერე, ძია ღურსუნ? – ვკითხე მე და ვიგრძენი, როგორ მიკანკალებდა ხმა.

– მერე შენ ფეხებზე დაიკიდებ ყველაფერს, უპირველეს ყოვლისა, შენს თავს, მერე მთელ სამყაროს და შენ გახდები სხვა.

– ვინ?

– შენ გახდები მე, ღურსუნი, იპოვი ადგილს აი, ასე ჩემსავით და ყავის ფინჯანის ფსკერზე დაუწყებ ძებნას რაღაცას, რისი პოვნაც საერთოდ არ შეიძლება. და იქნები ასე, ჩემსავით არაფერი.. – ღურსუნი ისევ დადუმდა და მე მივხვდი, რომ მას სათქმელი აღარაფერი ჰქონდა. ჩემს წინ იჯდა კაცი, კაცი კი არა, ის, რაღაც, რომელიც ოდესღაც ღმერთმა თიხისაგან შექმნა, სული ჩაუდგა და შემდეგ ერთი ვაშლის გულისთვის გაწირა, გაიძეა და უპატრონოდ დააგლო ამ ვეებერთელა ცის ქვეშ.

– ტყუილია! – ვთქვი მე.

– რა არის ტყუილი? – თქვა ღურსუნმა და უაზრო თვალებით შემხედა.

– ტყუილია სულ ყველაფერი, რაც შენ თქვი!

– მე არაფერი არ მითქვამს. – გაიქნია თავი ღურსუნმა.

– როგორ არა, შენ თქვი, რომ არ არსებობს არაფერი. არც მეგობარი, არც სიყვარული, არც რამე, რისთვისაც სიკვდილი ღირდეს.

– მე არაფერი არ მითქვამს, მე შენ გირჩევდი და მეტი არაფერი... – ჯიუტად თქვა ღურსუნმა, – მე არაფერი არ მითქვამს, მე შენთვის არაფერი არ მომიყოლია, ყველაფერი არსებობს, სიყვარულიც, მეგობრობაც, სიცოცხლაც, სიკვდილიც, ბედნიერებაც, სიხარულიც, მე სხვა არაფერი არ მითქვამს...

- მე მყავს ისეთი მეგობარი, რომელიც სულში არასდროს ჩამაფურთხებს...
- შენ ჯერ პატარა ხარ! – გაიღიმა ღურსუნმა.
- მე პატარა აღარ ვარ!
- ლლაპი ხარ! – თქვა ღურსუნმა.
- ტყუილია.
- აკი გითხარი, მოგატყუებ-მეთქი!
- არაფერიც, რაც მითხარი, სიმართლე იყო!
- თუ სიმართლეა, რაღა გინდა ჩემგან?
- შენ რომ არაფერი გწამს ამ ქვეყანაზე, მე რა ვიწამო.
- იწამე, რაც გინდა, ქვეყანა ხატებით არის სავსე.
- მე ერთი ხატი მინდა.
- ჰოდა, ამოირჩიე!
- მირჩიე!
- ვერა!
- არაფერი გწამს, არც ხატი, არც ღმერთი?
- არა!
- გლახაკი ხარ შენ, მათხოვარი, მშიშარა!
- ღმერთი რომ იყოს, მე არ გამაჩენდა. არ არის ღმერთი!
- არის!
- რას ეძახი შენ ღმერთს? – მკითხა ძია ღურსუნმა.
- სიყვარულს, სიკეთეს, სიმართლეს, მეგობარს, დედას... ამაზე ყველაფერზე უარს ამბობ, ძია ღურსუნ? – კკითხე მე.

ღურსუნს ნიკაპი აუკანკალდა, თვალები ცრემლით აევსო, იგი ფეხზე წამოდგა, ავდექი მეც. მერე ათრთოლებული ხელით ფინჯანი აიღო და მაგიდაზე დაანარცხა, ფინჯანი მარილივით დაიფშვნა, მერე მეორე, მესამე, მეოთხე... მე ორთავე ხელი მკერდში ჩამავლო და შემანჯღრია.

– და მაინც არ არის, არ არის, არ არის ღმერთი, გესმის შენ, არ არის! – იყვირა მან, მერე ხელი გამიშვა და ატირებული მაგიდაზე დაემხო. მე ფული თეფშზე დავდე და კაფედან გამოვედი.

გარეთ წვიმდა.

ბულვარი გადავჭერი და ზღვას მივადექი. წვიმდა უსაშველოდ, მაგრამ წვიმა იყო თბილი, ძალიან თბილი. ბნელოდა. უცებ პროჟექტორის ვეება თვალმა გახია ზღვაზე ჩამოშვებული წვიმის სქელი ფარდა და ზღვა გაანათა, მერე ნაპირზე გაწვა და ასე იწვა ნაპირზე მთელი წუთი. მერე ისევ ზღვაზე გადაინაცვლა და ბოლოს სულ ჩაქრა. მერე ისევ აინთო, ისევ გახია წვიმის ფარდა, ისევ გაწვა ნაპირზე. მე სიბნელეში გადმოვინაცვლე და ქვიშაზე დავეჯექი. ზღვა შრიალებდა, შრიალებდა, შრიალებდა განუწყვეტლივ, გეგონებოდათ, მთელი მსოფლიოს მოცლილი ხალხი მიდგომია ნაპირს და პეშვებით სილას აბნევენო ზღვაში. ზღვა კი შრიალებდა და შრიალებდა. უსაშველოდ წვიმდა.

– თემო! – მომესმა უცებ გურამის ხმა. – თემო! – ხმა არ გავეცი.

– თემო! – მიახლოვდებოდა ხმა. მე პერანგი გავიხადე და ახლა წელზევით შიშველი დავჯექი, წვიმის ათასმა, ათი ათასმა, ასი ათასმა თბილმა თითებმა გადამირბინეს სხეულზე – თემო! – მომიახლოვდა გურამის ხმა, მერე ფეხის ხმაც გავიგე, ჯერ შორს, მერე სულ ახლოს.

- თემო, შენა ხარ?
- რა გინდა?
- გაგიჟდი?
- დაჯექი!

- სად?
- დაჯექი ჩემს გვერდით.
- ადე, თუ ძმა ხარ, ნუ იბრიქები. რაა ეს ტანზე რომ გაგიხდია! – მითხრა გურამმა და ხელი მომკიდა მკლავში.
- დაჯექი, სალაპარაკო მაქვს შენთან.
- შენ, თუ ძმა ხარ, „ვადალაზი“ ხომ არ გგონივარ, წამო ნომერში ვილაპარაკოთ. – ისევ მომქანა გურამმა.
- შენ მე სულში ჩამაფურთხებ? – ვკითხე მე.
- კრეტინი რომ იყავი კი ვიცოდი, მაგრამ გიჟი?
- გეკითხები – სულში თუ ჩამაფურთხებ?
- ადექი, თორემ წავალ!
- წადი!
- გულიკოს რა ვუთხრა?
- გაგიჟდა-თქო, უთხარი.
- ეგ იცის.
- მაშინ უთხარი, ვერ ვნახე-თქო!
- ადე, თუ ძმა ხარ, შენი თავი არ მაქვს, დავსველდი.
- დაჯექი, მეტს აღარ დავსველდები.
- რა დალიე, ასე რომ გამოშტერდი, ამის ღმერთი არ იყოს, ერთად არ ვსვამდით? – თქვა გურამმა, გადააფურთხა და გვერდით მომიჯდა.
- თქვი, რა გინდა!
- რას შეება გულიკო?
- ტირის!
- იტიროს, არა უშავს, ღურსუნიც ტირის.
- ვინ? – მკითხა გურამმა.
- ღურსუნი.
- ღურსუნი ლოთია. – გაიცინა გურამმა.
- ლოთი შენ ხარ! – ვუთხარი მე.
- რა გინდა, ძმაო! შენ თუ თავს იკლავ, მე რას მერჩი, გამიშვი ნომერში! – შემომტირა გურამმა.
- ბიჭო, შენ თუ გინახავს კაცი, რომელსაც არაფერი არ სწამს ამ ქვეყანაზე?
- შენ! – თქვა გურამმა. – ღმერთი შენ არ გწამს და ამხანაგი. დავისვივარ წვიმაში და მკლავ უდანაშაულო ადამიანს.
- შენ თუ გწამს რამე? – არ მოვეშვი მე.
- რა, მაგალითად?
- რამე!
- რამე რას ნიშნავს, რას გულისხმობ? – მკითხა გურამმა.
- ამხანაგი, სიყვარული, სიძულვილი, ბედნიერება, უბედურება. რისი გჯერა ამ ქვეყანაზე და რისი არა?
- მაგის დროა ახლა, თემო? – თქვა გურამმა და ფეხად ჩამოსულ ცას ახედა.
- თქვი, რა გიყვარს ამ ქვეყანაზე? – შევანჯღღრე მე.
- ღვინო, ღუდუკი, ქალები! – გაიკრიჭა ისევ გურამი.
- გეკითხები და მიპასუხე!
- დედა, მამა.
- კიდევ?
- კიდევ სიცოცხლე, სიხარული, ბედნიერება.
- კიდევ!

– კიდეც მზე მიყვარს, ზღვა მიყვარს.
– კიდეც, კიდეც!
– შენ მიყვარხარ, შე თათარო, ოღონდ ადექი და წამოდი ახლა! – შემომატრიალა გურამმა.

– შენ მე ჩამაფურთხებ სულში როდისმე?
– არა, ბატონო, არა.
– არასდროს?
– არასდროს.
– მე რომ ჩაგაფურთხო სულში, არც მაშინ? – ვკითხე მე. გურამი დადუმდა.
– რას გაჩუმდი?
– არ უნდა ჩამაფურთხო. – თქვა მან ყრუდ.
– რომ ჩაგაფურთხო?
– არა, არა, არა, გესმის, არ უნდა ჩამაფურთხო! – წამოხტა გურამი.
– ვთქვით და, ჩაგაფურთხე, რას იზამ? – გურამი ისევ დადუმდა, მერე დაჯდა და მხარზე დამადო ფუთიანი მკლავი.

– მაშინ მეც ჩაგაფურთხებ.
– სულში?
– სახეში, სახეში ჩაგაფურთხებ!
– მერე?
– მერე თუ კიდეც მკითხავ ასეთ რამეს, მე შენ დაგამტკრევე ყბებს და დაგიმტკრევე ხერხემალს. – თქვა გურამმა და მე მივხვდი, რომ იგი რასაც დამპირდა, იმის ნახევარს მაინც შემისრულებდა, თუ არ გაეჩუმდებოდი. წვიმა შეწყდა, პროჟექტორი ახლა უფრო დაჟინებით ათვალეირებდა ზღვას. ზღვა კი ღუღღა ვეებერთელა ქვაბივით და ნაპირზე ყვითელ ქაფად იღვრებოდა.

ავლექი, ადგა გურამიც. „ინტურისტიკენ“ წაველით.

სასტუმროს ფოიეში არავინ იყო, მხოლოდ გაკრეჭილი ავთო იდგა ადმინისტრატორის ტელეფონთან და ვილაცას ელაპარაკებოდა. ძალაუნებურად შევჩერდი და ყური მივუგდე.

– ძალიან გთხოვ... – ამბობდა გაკრეჭილი.
– წამოდი! – მითხრა გურამმა.
– წადი და დაგეწევი! – ვუთხარი მე. გურამმა აღმაცერად გადმომხედა და წავიდა.
– ერთი წუთით!... განაგრძო ავთომ, მერე საათზე დაიხედა.

...

– მაშინ მე მოვალ!

...

– შენი ხვალ აღარ გათავდა!

...

– მეც აღარ შემიძლია!

...

– მოიცა!

...

– შენ არ გინდა, მე მინდა.

...

– რატომ?

...

უცებ ავთომ ყურმილი დაკიდა და ისევ დაიწყო რეკვა.

მე კიბეს ავყევი. პირველი სართულის ღერეფანთან გაეჩერდი და უცებ მარჯვნივ გავუხვიე. ოთხმოცდათვრამეტი, ას ორი, აქეთ წყვილი ნომრებია, მარჯვნივ ას ერთი, ას სამი, ას

ხუთი... ას ხუთი ნომერი. გული შემეკუმშა, ას ხუთ ნომერზე უნდა დავაკაკუნო! ხელი ავწიე და ვერ გავბედე დაკაკუნება, საკუთარი გულის ცემა მესმის. ნომერში კი განუწყვეტლივ რეკავს ზარი, ეს გაკრეჭილი რეკავს, რეკავს განუწყვეტლივ, დაჟინებით, ღია არ იღებს ყურმილს, არ იღებს. ისევ არ იღებს. ისევ ზარი... და ბოლოს ღიამ აიღო ყურმილი.

– გისმენთ! – ახლა უნდა ელაპარაკოს, ისევ შემეკუმშა გული, პირი გამიშრა, ათრთოლებული ხელი ავიღე და კარზე დავაკაკუნე. ოთახში საუბარი შეწყდა, ისევ დავაკაკუნე.

– ვინ არის? – მომესმა ოთახიდან.

– მე ვარ! – სხვა ვერაფერი მოვიფიქრე.

– ვინ თქვენ?

– მე, თემური! – ოთახში ისევ დარეკა ტელეფონმა.

– ღია, ძალიან გთხოვთ, გამიღოთ კარი.

– ახლავე გაბრუნდით უკან!

– ღია, ერთი წუთით, რაღაცას გეტყვით და წავალ!

– ახლავე წადით, თორემ ადმინისტრატორს დავურეკავ!

– ერთი სიტყვა!

– რა გნებავთ?

– გამიღეთ კარი!

– მაქედან მითხარით!

– არ შემიძლია, შემომიშვით!

– გაეთრიეთ, თორემ ახლავე დავრეკავ! – თქვა ღიამ და გავიგონე ფეხის ხმა. სისხლი მომაწვა სახეში.

– ღია!

– თქვით, რა გინდათ!

– თქვენი ავტო არის ნაგავი, მათხოვარი და მაიმუნი!

– ვინ ავტო?

– აი, ის, თქვენი ავტო, ახლა რომ გირეკავთ!

– ის ჩემი ავტო არ არის!

– ვისიც არ უნდა იყოს, მათხოვარია, მას თქვენ არ უყვარხართ!

– ვიცე!

– იგი თქვენზე ამბობს... რომ თქვენ... რომ თქვენ...

– რა მე?

– რომ თქვენ აეკიდეთ მას... – მე გავჩერდი პასუხის მოლოდინში. გული ყელში მებჯინებოდა და მახრჩობდა. პასუხი არ ისმოდა.

– თქვენი ავტო ლაწირაკია, ჭუჭყიანი ლაწირაკი, მაგას არაფერი არ სწამს ქვეყანაზე, არც თქვენ, არც ძმაკაცი, მაგან სულში ჩაგაფურთხათ თქვენ დღეს, ჩემს თვალწინ, ვიდრე კაფეში მოხვიდოდით... მე არაფერი არ მინდა თქვენგან, მე მარტო მინდა, იცოდეთ, რომ ავტო მათხოვარია და თქვენ არ უნდა გიყვარდეთ ასეთი ნაგავი...

– წადით, თემურ, თქვენ მთვრალი ხართ!

– ვიცე, და მაინც თქვენი ავტო მათხოვარია...

– წადით! – თქვა ღიამ შიგნიდან ძალიან წყნარად, ისე წყნარად, რომ მე გამიკვირდა, როგორ გავიგე. ჩემი სათქმელი ვთქვი და ახლა წასვლის მეტი აღარაფერი დამრჩენოდა. თვალი რომ გავახილე და შემოვბრუნდი, ჩემს წინ გაფითრებული ავტო იდგა. იგი ილიმებოდა.

– გამარჯობათ, საშინლად დავსველდი! – ვთქვი მე უხერხულად და ალელვება რომ დამეფარა, სველი და დაჭმუჭნული პერანგის სახელოების ჩამოშვება დავიწყე, თან დავიძაბე ყოველ წამს რაღაცას ველოდი. ავტო მშვილდით მოზიდული იდგა და უცებ ტანმა მიგრძნო, თავი გვერდზე გავწიე, ავტოს მუშტმა ყურთან ქარივით ჩამიქროლა, მან თავი ვერ შეიკავა და

მთელი სხეულით დამეჯახა. მე წავბორძიკდი, ნოსს ფეხი წამოვდე და გულადმა გადავვარდი. ელვის სისწრაფით წამოვხტი და, ვიდრე წელში გავიმართებოდი, თვალებს შორის საშინელი ტკივილი ვიგრძენი და ღვეცი. ისევ წამოვხტი, მაგრამ ვერაფერს ვერ ვხედავდი. ავთომ მკერდში ჩამავლო ორთავე ხელი და კედელს მიმაყუდა. აზრი და სინათლე თანდათან დამიბრუნდა. ავთომ ახლა სილა გამაწნა ლოყაში. სისხლი ისე მომაწვა საფეთქლებში, ძარღვები დამისკლებოდა მეგონა, და ვიდრე ავთო ისევ მაჭმევდა სილას, მხრებში ხელი დავავლე, ჩემკენ დავქაჩე და, რაც ძალი და ღონე მქონდა, თავი დავარტყი. ავთომ დაიკენესა, ჯერ მკერდზე ჩამომეკიდა და შემდეგ ორთავე მუხლზე დაეშვა ჩემს წინ, პერანგზე ხელი დააცივდა, ვერაფრით ვერ გავაშვებინე, გავიქაჩე უკან და ნახევარი პერანგი ხელში შერჩა.

– ადექი! – ვუთხარი მე დამხობილ ავთოს, მას ხმა არ გაუცია, ორთავე ხელი სახეზე აიფარა და ასე დამხობილი დარჩა.

– ადექი! – გავუბეორე მე და მხრებში ხელი მოვკიდე. იგი ჯერ ცალ მუხლზე წამოდგა, შემდეგ მეორეზე, იგივე რომ არ განმეორებულებოდა, რაც წუთის წინ, უკან დავიხიე. ავთო წელში გაიმართა, დიდხანს მიყურა უაზრო თვალებით.

– სადმე შეგხვდები! – თქვა მან ყრუდ და გახეთქილი ტუჩიდან სისხლი მოიწმინდა.

– სადაც გინდა! – ვუთხარი მე. იგი შეტრიალდა და ღერეფანს გაყვა, მერე გაჩერდა და ჩემკენ მოტრიალდა.

– კაცი არ ვიყო, თუ შეგარჩინო! – თქვა მან.

– ფეხები არ მომჭამო!

– ვნახოთ! – გაიღიმა მან ცალყბად.

– ვნახოთ! – ვუთხარი მე. იგი შეტრიალდა და წავიდა.

მესამე სართულზე ავედი და ვიდრე ჩემს ნომერში შევიდოდი, გულიკოს კარზე დავაკაკუნე.

– ვინ არის? – მომესმა შიგნიდან.

– გულიკო, მე ვარ, თემური, გააღე კარი!

– ვწევარ!

– არა უშავს, გააღე კარი!

– დილით მოდი, ახლა მძინავს!

– დილით არა, ახლა გამიღე! – კარი გაიღო, გულიკო არ იწვა. სველი, პერანგშემოსხეული და ნაცემი რომ დამინახა, უკან დაიხია.

– რა მოგივიდა, ბიჭო? – მკითხა მან გაკვირვებულმა.

– დაჯექი! – ვუთხარი მე. გულიკო საწოლზე დაჯდა და გაკვირვებული თვალს არ მაცილებდა.

– რა მოგივიდა?

– მე ახლა იმ კრეტინს ვეჩხუბე, – ვთქვი მე და პაპიროსს მოვუკიდე, ნაფაზი დავარტყი და პაპიროსს რომ დავხედე, მხოლოდ მაშინ ვიგრძენი, რომ ტუჩები გახეთქილი მქონდა. პაპიროსი სისხლიანი იყო.

– ვინ კრეტინს? – გაუკვირდა გულიკოს.

– იმ გაკრეჭილ კრეტინს!

– რისთვის?

– არ ვიცი!

– იმ გაპრანჭული გოგოსთვის?

– ჰო!

– მერე, იმდენად თავხედი ხარ, მოდიხარ და ყველაფერს მე მიყვები?

– იმ კრეტინმა იმ გაპრანჭულ ქალზე თქვა, კახპააო.

– მერე შენი რა საქმეა?

– აბა, ვისი საქმეა?

- შენ მიგაჩნია, რომ ეს შენი საქმეა?
- მე ვიცი, რომ ის ქალი პატიოსანი ქალია!
- მაინც საიდან იცი? – დამცინავად გაიღიმა გულიკომ.
- არ ვიცი, ისე მიხვდი!
- არ იცი, ისე მიხვდი?
- შენც, ალბათ, მე რომ მახლავხარ, ვილაცას კახპა გონიხარ.
- ჯერ ერთი, მე შენ არ გახლავარ, მეორეც, ეგ მე სულ არ მაწუხებს.
- შენ არ გაწუხებს, რას ფიქრობს ხალხი შენზე?
- არა! – თქვა გულიკომ.
- მე მაწუხებს!
- შენ მიხვდი, რომ ის ქალი პატიოსანია და ამიტომ მოდი ჩემთან? – მკითხა გულიკომ და ისევ დაცინვით გაიღიმა.
- არა, მე მივედი მასთან და ვუთხარი, რომ ის გაკრეჭილი მათხოვარია და მაიმუნი.
- მერე?
- მერე ჩვენ შევხვდით ერთმანეთს და ვიჩხუბეთ.
- ჩემგან რა გინდა ახლა? – მკითხა გულიკომ და წამოდგა.
- მე მინდა, რომ შენ ახლა ადგე და ჩვენ წავიდეთ თბილისში.
- რატომ?
- მე აღარ მინდა აქ ყოფნა.
- გეშინია?
- ხო, მეშინია! – ვთქვი მე.
- იმ ბიჭის გეშინია?
- არა, ჩემი თავის მეშინია!
- მე არსად არ წამოვალ, გადი ახლა, უნდა დავიძინო.
- არა, შენც უნდა ადგე და წამოხვიდე, მატარებელი თორმეტ საათზე გადის.
- მე არ წამოვალ! – თქვა გულიკომ ჯიუტად და დაჯდა.
- შენ თუ გიყვარვარ, ახლავე ადგები და წამოხვალ ჩემთან ერთად.
- არა! – თქვა გულიკომ.
- კარგი, მე დამნაშავე ვარ, მაპატიე, რაც მოხდა, ოღონდ ახლა ადექი და წამოდი თბილისში.
- მე არავისი არ მეშინია, არც იმისი, რომ ვინმე შემიყვარდება, ამიტომ არ წამოვალ! – თქვა გულიკომ.
- შენ გგონია, მე იმიტომ მივდივარ, რომ მეშინია, ღია არ შემიყვარდეს? – კკითხე გულიკოს.
- ჰო! – თქვა გულიკომ და თვალებში შემომხედა, გულიკო მართალი იყო, ველარაფერი ვუპასუხე, ისევ პაპიროსს მოუუკიდე და გავჩუმდი. დიდხანს ვიჯექით ასე. მერე მე ავდექი, გულიკო ადგილიდან არ განძრეულა.
- მაშინ მე მარტო წავალ! – ვთქვი მე.
- წადი! – თქვა გულიკომ, ისე რომ ჩემკენ არც გამოუხედავს.
- ჩემს ნომერში რომ შევედი, გურამს ეძინა. ფეხაკრეფით მივედი და საწოლის ქვეშიდან ჩემოდანი ფრთხილად გამოვათრიე. ტანზე გამოვიცვალე და ასევე ფეხაკრეფით გამოვედი გარეთ. ღერეფანში კედლის საათს შევხედე – თორმეტის ათი წუთი იყო. რესტორნიდან გულსამრევი მრავალჟამიერი ისმოდა. ფოიეში ჩავედი, ადმინისტრატორი თავის ჯიხურში იჯდა და თვლემდა.
- საშა! – ვთქვი მე წყნარად.
- ნომერი არ არის! – მოიფშვნიტა სახე ადმინისტრატორმა, მერე შემხედა და თვალები გადმოკაკლა.

- პასპორტი მომეცი!
- რას გავხარ? – მკითხა გაკვირვებულმა.
- სადგურზე მაგვიანდება, პასპორტი მომეცი, თუ ძმა ხარ! – ვთხოვე მე.
- ყველა მიდიხართ?
- მართო მე!
- იჩხუბეთ?
- არა!
- აბა, რა გჭირს?
- კაცო, შენ ექიმი ხარ თუ ადმინისტრატორი? პასპორტი მომეცი.
- ჩემს ტერიტორიაზე ექიმიც ვარ და ინჟინერიც!
- არ მაძლევ პასპორტს? – ადმინისტრატორმა კატალოგში მოძებნა ჩემი პასპორტი და გამომიწოდა.
- ფულს შენ გადაიხდი თუ შენი ძმაკაცი?
- ჩემი ძმაკაცი!
- მაინც რა მოგივიდა? – არ მომეშვა ადმინისტრატორი.
- ხეს დავეჯახე!
- გვერდი ვერ აუქციე?
- ვერა!
- ხშირად მოგდის მასე?
- ხშირად!
- კარგ ღროს გაატარებ, აბა, შენ, კაცმა ტყეში რომ შევიშვას!
- ნახვამდის!
- კარგად იყავი, კედელ-კედელ იარე, თუ ძმა ხარ, თორემ გზაში ისეთი გამწვანებაა, სადგურამდე სული არ ჩაგყვება! – მთხოვა ადმინისტრატორმა.
- ვეცდები, ბატონო! – დავპირდი მე.
- აბა, შენ იცი! – გამომიწოდა ხელი საშამ. – გუშინ რომ ლექსი დავწერე, ხომ არ გინდა წაგიკითხო? – მკითხა უცებ საშამ.
- გრძელია? – კკითხე მე და საათზე დავიხედე, მატარებლის გასვლას ოცი წუთი აკლდა.
- არა!
- თუ ძმა ხარ, არ დამაგვიანო! – ვთხოვე საშას.
- ა, ბატონო...

კარგი არის ზღვა შავი მღელვარების უამს,
 იგი თითქოს მოვრალია, თუმც ღვინოს არ სვამს.
 ყოველ წუთს, ყოველ დღეს და საღამოს უამს
 გაუმარჯოს სიყვარულით მობობოქრე ზღვას.
 ახლა როცა ღამეა და გარეთ წვიმა ცრის,
 მე ვდარაჯობ დღე და ღამე სასტუმრო ინტურისტს,
 გარეთ ქარი, გარეთ ქარი, გარეთ ქარი ქრის,
 ჩვენ ოთხნი ვართ – მე, ზღვა შავი, ბათუმი და ის...

- რას იტყვი? – დადარაჯებული ხმით მკითხა საშამ და თვალები მოწურა.
- გალაკტიონს გავს სადღაც, რაღაცაში, შე ეშმაკო! – ვუთხარი მე და თითი დავუქნიე.
- მერე ცუდია მაგი? – გაუხარდა საშას.
- ცუდი როგორაა, პირიქით, კარგია! – მხარზე დავკარი ხელი საშას.
- აბა, კარგი თუა, ნუ დამამადლი და თბილისში რომ ჩახვალ, „მნათობის“ რედაქტორს მიუტანე ჩემი სახელით, არ მოგერიდოს, ყოველ წელს აქ ისვენებს ჩემთან, „ინტურისტში“.
- მაგას როგორ დავამადლი.

– ჰონორარი „ინტურისტის“ მისამართით გამომიგზავნოს. ჰო, უთხარი, ფსევდონიმით დაბეჭდოს.

– რა ფსევდონიმით?

– იცის იმან.

– მაინც?

– „დელფინი!“

– სტავრიდა ან ბარაბულკა არ ავლობდა? – ვურჩიე მე.

– კაცო, შენ რასაც გეუბნებიან, ის გააკეთე! – მითხრა საშამ და ეჭვის თვალით შემხედა.

– შენ იცი, ნახვამდის! – გაუწოდე ხელი საშას.

– ნახვამდის! – მითხრა მან და ხელი მაგრად ჩამომართვა.

ლექსი ჯიბეში ჩავიდე და სასტუმროდან გამოვედი.

abibo

აბიბო თოდრია ჩვენს ქვედა სართულზე ცხოვრობს. იგი მამაჩემის მეგობარი იყო თურმე, ბავშვობაში კისერზეც კი მისვამდა ხოლმე და აჩუ, აჩუს ძანილით დამარბენინებდა. ეს, რა თქმა უნდა, მე არ მახსოვს, სამაგიეროდ, ძალიან კარგად მახსოვს, როდესაც სამხრეები შემოიღეს, აბიბო სადარბაზოში შემხვდა კიბეებზე, სამხრეებიანი კიტელი და ხრომის ჩექმები ეცვა. თითო ორნაზიან სამხრეზე, იქით-აქეთ, ორ-ორი ვარსკვლავი ეკეთა. – პოღპოღკოვნიკია,

– გავიფიქრე მე და გაზეთში გამოქვეყნებული სამხრეების ნიმუშები გამახსენდა.

მე კიბეზე ჩამოვრბოდი, ხელში პურის წიგნაკი მეჭირა.

– სად მიდიხარ? – მკითხა მან ღიმილით და სამხრეებზე დაიხედა.

– პურზე!

– გშია?

– ჯერ არა!

– საერთოდ, თუ გშია?

მე ვერ გავიგე, რა უნდოდა და მხრები ავიწურე.

– დედაშენის რა ისმის?

– არაფერი!

– მამაშენის?

– არაფერი!

– ყვითელი ფერი რატომ გაქვს, ავად ხომ არ ხარ?

– არა!

– არც ყოფილხარ?

– კი!

– რა გჭირდა?

– პლევრიტი!

– სულფიდინს სვამდი?

– არა!

– რატომ?

– ვერ ვიშოვე, ძვირია!

– მდა, კია ძვირი!.. ხომ სწავლობ?

– კი!

– როგორ სწავლობ?

- კარგად!
- შენ მაინც ივარგე, შენმა მშობლებმა შეირცხვინეს თავი და... – აბიბო წავიდა.

აბიბო ყოველთვის მხვდებოდა კიბეზე ან დილით ადრე, ან გვიან საღამოს და ყოველთვის მეკითხებოდა:

- როგორ ხარ, ბიჭო, თეიმურაზ?
- კარგად, აბიბო ბიძია!
- ხომ არ გშია, თუ მოგშივდეს, არ მომერიდო. დღეს ჭამე რამე?
- არა!
- რატომ მერე, უნდა ჭამო! სიცხე ხომ არ გაქვს, რაღაც თვალები გიპარპალებს!
- არა!
- ხომ სწავლობ?
- კი!
- კომკავშირში მიგიღეს?
- კი!
- აბა, შენ იცი!

და ასე ყოველთვის.

დღეა რომ დაბრუნდა, ერთი კვირის თავზე, აბიბო კიბეზე შემხვდა. იგი თავისი სახლის კარს აღებდა. მე რომ დამინახა, სახე გაუნათდა!

- ო, თეიმურაზს ვახლავარ, თეიმურაზს!
- ძია აბიბოს გაუმარჯოს!
- შემოდი, ბიჭო, ჩემთან, არ გრცხვინია, ამხელა კაცი გაიზარდე და ერთხელ არ შემოგიყვია ცხვირი ჩემს ქონში. აბა, შემოდი! – ვიდრე უარს ვიტყოდი, მხარზე ხელი დამარტყა და ოთახში შემიყვანა.

– დაჯექი! – მითხრა მან და რაღაც მძიმე ქსოვილგადაფარებულ მრგვალ მაგიდასთან დამსვა.

მე დაჯექი და ოთახის თვალიერება დავიწყე. აბიბო მეორე ოთახში გავიდა. ოთახში, რომელშიც მე ვიჯექი, კედელთან, შორაპნის სადგურში რომ უზარმაზარი ბუფეტი დგას, იმხელა შავი ბუფეტი იდგა, ვერცხლისა და ოქროს წყალში ამოვლებული ჭურჭლით სავსე. ბუფეტის თავზე ორი ვეებერთელა ბროლის ვაზა იდგა აქეთ-იქით. შუაში კიდეე ერთი, გემის ფორმის ბროლის ვაზა. სამივე ვაზა ხილით იყო სავსე და ისე შორს იდგა ჩემგან, რომ როგორც ნატურმორტს ისე აღვიქვამდი. ხელმარჯვნივ, მთელ კედელზე იმხელა ნოხი ეკიდა, იატაკსაც ჰფარავდა, ნოხზე უსაშველოდ დიდი ირმის რქები ეკიდა. ირმის რქებზე ათასი ჯურის იარაღი. ცოტა ქვევით, დიდი შავი ჩარჩოდან ვიღაც ულვაშებაპრეხილი, ფაფახიანი კრეტინი და სანდომიანი სახის ქალი მიმზერდნენ. მათი სურათი ვერცხლისვარაყიანი ხმლების ჯვარედინში იყო მომწყვდეული. ჩემს პირდაპირ საწერი მაგიდა იდგა, საწერ მაგიდაზე თეთრი მარმარილოს უხმარი საწერი მოწყობილობა იდო. მის გვერდით – თეთრივე მარმარილოს მსუქანი კაცის ბიუსტი. საწერი მაგიდის უკან წიგნებით გამოჭედილი კარადა, ჩემს უკან, შავი როიალი და როიალის თავზე თეთრი სპილოები. იქით ოთახში რა ხდებოდა, ეშმაკმა იცის, უცებ კარი გაიღო და ოთახში აბიბო შემოვიდა. მას ლურჯი და თეთრზოლიანი პიჟამა ეცვა, თავზე ზამშის ჩაჩი ეხურა, ფეხები ფოსტლებში გაეყარა და ორივე ხელში ყავით სავსე, სათითურისოდენა, ორი ფინჯანი ეკავა და ძალიან ჰგავდა გამოქცეულ კატორღელს. იგი მოვიდა, ყავა მრგვალ მაგიდაზე დადგა, საწერი მაგიდის უჯრიდან კონიაკი გამოიღო, ისიც მაგიდაზე დადგა, მერე ბუფეტის თავიდან ხილი გადმოიღო, ისიც მაგიდაზე დადგა და გვერდით მომიჯდა.

- რას იტყვი? – მკითხა მან.
- რა ვთქვა? – ვკითხე მე.
- ხომ ხარ მაგრად?

- ისე რა!
 - აბა, თითო გადავკრათ! – თქვა მან და დაასხა.
 - ჩვენ გადავკარით. მე ისევ ოთახის თვალიერება დავიწყე.
 - მამაჩემია! – თქვა მან და თავი სურათისკენ გაიქნია.
 - ძალიან გავხართ!
 - მამაა და, აბა, რა იქნება. დედაშენი ჩამოსულა, გავიგე! – მითხრა უცებ აბიბომ და თვალი თვალში გამიყარა.
 - კი, ერთი კვირაა უკვე! – ვუბასუნე მე და თვალი ავარიდე.
 - რაო, საწყალმა? – არ მომაცილა თვალი აბიბომ.
 - არაფერი!
 - არაფერს არ ყვება?
 - არაფერს! – ვთქვი მე და თავი გავიქნიე.
 - სულ არაფერს?
 - ცოტას რაღაცას!
 - მაინც?
 - გვიჭირდაო!
 - მერე?
 - მერე არაფერი!
 - მაინც?
 - არც კი ვიცი, რაზე ვიტანჯებოდიო.
 - არაო?
 - არაო!
 - მამაშენი ხომ არ შეხვედრია?
 - სად?
 - იქ!
 - არა.
 - ჩემზე ხომ არ უთქვამს რამე? – მკითხა აბიბომ და თვალები მოწურა.
 - თქვენზე რა უნდა ეთქვა?
 - ისე, არ ვუკითხივარ?
 - კი!
 - რაო? – თქვა აბიბომ და ჩემკენ გადმოიხარა.
 - როგორ გადარჩა ეგ საწყალიო!
 - აბა, აბა, – გადაიქნია თავი აბიბომ და ისევ დაასხა კონიაკი. – კიდევ რას ამბობს?
 - მეტს არაფერს, რა უნდა თქვას, მთელი დღე ზის და კითხულობს.
 - რას კითხულობს?
 - რაც შეხვედება!
 - აბა, ჩემზე სხვა არაფერი უკითხავს? – მკითხა ისევ დადარაჯებულად აბიბომ.
 - მეტი არაფერი. თქვენ რა, იცით რამე, აბიბო ბიძია? – ვკითხე ახლა მე.
 - მე რა უნდა ვიცოდე, ბიჭო?! – შეკრა წარბი აბიბომ.
 - რა ვიცი, ისე ჩამაცივდით, ჩემზე რა თქვა, რა თქვაო...
 - ჩაგაცივდი რას ქვია, ბიჭო, ისე გეკითხები, მეზობელმა მეზობელი არ უნდა მოიკითხოს?
 - ჰო, ამობრძანდით და ნახეთ, თუ რამე სათქმელი აქვს, თვითონ გეტყვით.
 - როდესაც მექნება საშუალება, ამოვალ.
 - წავალ ახლა მე, აბიბო ბიძია!
 - წადი!
- მე ავდექი და კარისკენ წამოვედი.

- ნახვამდის! – ვთქვი კართან.
- ნახვამდის! – თქვა აბიბომ. – მოიცა! – გამაჩერა უცებ. – დედაშენს ნურაფერს ეტყვი. ჩემთან რომ იყავი, იმასაც ნუ ეტყვი, ხომ იცი, მოიგონებს ძველ ამბებს და გული ეტკინება. გასაგებია? – ეს ბოლო სიტყვა კი არ მითხრა, მიბრძანა და თვალი თვალში გამიყარა. მე ჟრუანტელმა დამიარა ტანში.
- ახლა წადი! – თქვა მან და კონიაკი პირდაპირ ბოთლიდან მოსვა.
- მე კარი გავიხურე.

Tavera

- ადექი, შვილო, ვილაც კაცი გკითხულობს! – გამაღვიძა დედამ შუალამისას.
- გაკვირვებული ავდექი და შარვალი ჩავიცვი.
- ვინ არის, შემოვიდეს!
- არ შემოდის, ერთი წუთით თემოს სთხოვეთო. – თქვა დედამ და შეშინებული თვალეებით შემომხედა. მე გარეთ გავედი. სადარბაზოში ოთახთან შედარებით ბნელოდა. კარებში საშუალო ტანის, თვალეებზე კეპჩამოფხატული კაცი იდგა. ხელში პატარა ჩემოდანი ეჭირა.
- ვინ გნებავთ? – ვკითხე მე.
- თემო, ბოდიში, მეგონა, მარტო იყავი, გნახე და წავალ!.. თქვა უცნობმა. მისი ხმა საოცრად მეცნაურა, მაგრამ მაინც ვერ მივხვდი, ვინ იყო.
- ვერ მიცანი?
- უკაცრავად, ვერ გიცანით!
- უცნობმა ცალყბად გაიღიმა.
- ღმერთო, სად მინახავს ეს ღიმილი. როგორ გავს. მეცხრე კლასი... ვერა.. უკანა მერხი... დიდი დასვენება... კოჭი... ჯილა, თავერას ჯილა კოჭები... სიზი აღრანი... თავერას მტრედები... რამაზ კორსაველი, თავერა, თავერა, თავერა...
- თავერ!.. – ვიბლაველე მე და სკოლის დაკარგულ მეგობარს მოვეხვიე.
- თავერ, შენა ხარ, ბიჭო? შემოდი, თავერ, სადა ხარ, თავერ, შენა ხარ, ბიჭო?.. – თავერა თავს აკანტურებდა, უხერხულად იღიმებოდა, ოთახში შემოვათრიე და პირდაპირ ჩემს ლოგინზე დავსვი.
- დედა, რამე არა გაქვს? დედა ჩემი! – თავერა წამოდგა და თავი დაუკრა.
- დაჯექი, შვილო! – უთხრა დედამ და სამზარეულოში გავიდა.
- საიდან, თავერ, მოყვე, ახლა გაგანთავისუფლეს? – ვკითხე თავერას და პიჯაკის ღილებს გახსნა დაუწყე.
- შენ როგორ ხარ, თემო?
- ვარ, რა!
- გნახე და წავალ ახლა.
- გიჟი ხომ არა ხარ, სად უნდა წახვიდე! დედა, მოგაქვს რამე? – გავძახე დედას.
- თემო, წავალ და ხვალ გნახავ, შენთან დიდი საქმე მაქვს.
- რა საქმე, ახლა მითხარი.
- ოთახში დედა შემოვიდა, მაგიდაზე პური, ყველი და ხახვი დადო, – მერე მაგიდასთან დაჯდა.
- ჭამე, თავერ, გშია, ალბათ.
- გმადლობთ. – თქვა თავერამ და პატიჟი არ დაუწყია. იგი ჭამდა დინჯად, ენერგიულად და თავდაჭერილად, ეტყობოდა, ძალიან შიოდა და არ იმჩნევდა. მე არაფერს არ ვეკითხებოდი,

არც ის ამბობდა. ბოლოს ჭამა რომ დაამთავრა, პაპიროსი ამოიღო, მეც მომაწოდა. ერთად გაკაბოლეთ.

– თქვი სათქმელი – ვუთხარი მე.

– წავალ. – თქვა თავერამ.

დედა გაკვირვებული გვიმზერდა.

– ეს ჩემი სკოლის მეგობარია, დედა, რამაზ კორსაველი, არ გახსოვს? ზედმეტ სახელად თავერას რომ ვეძახდით...

დედამ გაიღიმა და თავი გაიქნია, არ მახსოვსო.

– თავერა კორსაველი როგორ არ გახსოვს, თავერა, მტრედები რომ ჰყავდა, მე რომ მაჩუქა, ორი საფოსტო მტრედი... პირველი კლასიდან ერთად ვსწავლობდით.

– არ მახსოვს, შვილო. – თქვა დედამ წყნარად. მერე წამოდგა და აივანზე გავიდა. – მე იქ დავწვები. შენ ჩემს ლოგინში დაწევი.

– მე წავალ, ქალბატონო! – თქვა თავერამ.

– იყავი, შვილო! – გაუღიმა დედამ. – ყველანი დავეტყვი.

დედა დაწვა. მე და თავერა ერთმანეთის პირდაპირ ვიჯექით. მე თავერას თვალს არ ვაცილებდი, ის კი დანის წვერით მაგიდაზე პურის ნაფხვენებს აგროვებდა, მერე შუაზე ყოფდა, ისევ აგროვებდა, ასე განუწყვეტლივ.

– თქვი, თავერ! – ვუთხარი მე და მოსასმენად მოვემზადე.

– მომბეზრდა, თემო, აღარ შემიძლია, 10 წელი ძალიან ბევრია...

მე საშინელმა ეჭვმა გამიელვა თავში.

– ექვსი წელი მეყო... კიდევ ოთხ წელიწადში სიცოცხლე მორჩება. არც მაგათი „პრავა“ მინდა, არც მაგათი „რამკები“, არც მაგათი კარგი ბიჭობა, მე ქურდი არა ვარ... მორჩა, ან ახლა უნდა დამიჯერონ, ან უნდა მოგკვდე, მეტი აღარ იქნება, მე ჩემი ბაზარი მოვრჩი...

– თავერ, შენ რა, გამოიპარე? – კკითხე მე და პასუხის მოლოდინში პირი გამიშრა.

– მე, გიჟო, გივია, ლამაზ ვახო და ირაჩა...

– როგორ?

– ზონაში სტუდენტური იდგა, გასაღები შიგ იყო. იდგა უშოფროდ, ნახევარი საათი, ერთი, ორი, მერე გიჟო რულზე დაჯდა, მე გვერდით, გივია, ლამაზ ვახო და ირაჩა ძარაზე დაწვინე. გიჟომ მოტორი ჩართო, ყურადღება არავინ მოგვაქცია, უკან დაიხია, მერე პირველი სიჩქარე, მეორე, ბოლომდე მისცა გაზი და პირდაპირ ჭიშკარს დაარტყა, ჭიშკარი შუაზე გაიხსნა და წავედით... ოთხივე კოშკიდან გვესროდნენ ავტომატებს... პარპრიზი მარილივით დაიფშვნა, ვიდრე აზრზე მოვიდოდნენ, გზაზე გავედით, მანქანა გზაზე დავავადეთ. ლამაზ ვახო და ირაჩა დაბრედილები იყვნენ. ლამაზ ვახოს თავის ქალა ჰქონდა ახდილი... – თავერა ადგა. – სხვადასხვა მხარეს წავედით, ეს სამი დღის წინ მოხდა... – თქვა მან და დანა ისე გადალუნა, ხელში ჩაატყდა. – ახლა მე მეძებენ. მეტი აღარ შემიძლია, კიდევ ოთხ წელს იქ ვერ გავძლებ, ან უნდა დამიჯერონ, ან მორჩა... – თავერა დაჯდა და ისე დალუბდა. მე ცივი ოფლი მოვიწმინდე შუბლიდან, ავდექი და ოთახში გავიარე.

– ახლა მეძებენ. მე შენთან ვარ, გნახე და წავალ, შენ მაინც იცოდე, იმიტომ არ გამოვქცეულვარ, იქ რომ დავბრუნდე ისევ... მეც შენსავით მინდა თბილ ლოგინში წოლა, სწავლა, მუშაობა... მეყო, ოთხ წელიწადში ცხოვრება გათავდება... ან უნდა მაპატიონ, დამიჯერონ, ან თავს მოვიკლავ და იქ აღარ წავალ...

– დაჯექი! – ვუთხარი მე. თავერა დაჯდა. – რამე უნდა მოვიფიქროთ! – ვთქვი მე და თვითონვე გამეცინა ჩემს ნათქვამზე. მე რა უნდა მოვიფიქრო-მეთქი.

– რა უნდა მოვიფიქროთ! – თითქოს მიხვდაო ჩემს ფიქრს თავერა, ცალყბად გაიღიმა.

თავერა ისევ პურის ნამცეცებს აგროვებდა ნეკით. მე გადატეხილი დანის ნაწილებს ვაერთებდი. დანა ისე ერთდებოდა, გადატეხილ ადგილს ვერ შეამჩნევდი. ხელს რომ ვუშვებდი, პირი მაგიდაზე ეცემოდა წკრიალით და მე მეორე ხელში მხოლოდ ტარი მრჩებოდა, დიდხანს

ვიჯექით ასე. ვერაფერი რომ ვერ მოვიფიქრე, თავერას შევხედე. იგი კვლავ თავჩალუნული იჯდა.

- დედა! – ვთქვი მე ჩუმად.
- ჰო, დედა! – მიპასუხა დედამ აივნიდან.
- გაიგონე?
- გავიგონე!
- ყველაფერი გაიგონე?
- ყველაფერი. – მე თავერას შევხედე, თავერას თავი არ აუწევია.
- რა ვქნათ, დედა?

დედა დადუმდა, ალბათ, ფიქრობდა, რა უნდა გვექნა. იგი დიდხანს ფიქრობდა. პასუხი რომ დააგვიანა, თავერამ თავი აწია, იგი იმედით იცქირებოდა იქითკენ, სადაც დედა იწვა და თვალები მოლოდინით ჰქონდა სავსე. პაპიროსი აიღო, ასანთს რომ უკიდებდა, შევატყვე, ხელები უკანკალებდა.

- ა, დედა?! – ველარ გავუძელი მოლოდინს.
 - ძალიან ძნელი საქმეა, შვილო... – თქვა ბოლოს დედამ.
 - მაინც რა ეშველება?
 - არ ვიცი, მე მგონი, ასეთი საქმის პატიება არ შეიძლება!
 - რატომ? – ვკითხე მე და თავერას შევხედე.
 - არ ვიცი, რატომ, მაგრამ არ შეიძლება.
 - კაცს თუ სწავლა უნდა, თუ ქურდობას თავს ანებებს, თუ მოსწყინდა ასეთი ცხოვრება...
 - ამას ყველა პატიმარი ამბობს, მაგრამ არ უჯერებენ, – თქვა დედამ წყნარად.
 - რატომ?
 - არ ვიცი, რატომ, ალბათ ყველას არ დაეჯერება!
 - თავერა ყველა არ არის, მე ვიცი, თავერა რასაც ამბობს, მართალია.
 - შენ რომ იცი, შენ არავინ გკითხავს! – მითხრა დედამ, შევატყვე, ვბრაზდებოდი.
 - როგორ არ მკითხავს, შენ ყველაფრის გემინია, არაფრის არ გჯერა, ყველაფერზე არას და არ ვიცის ამბობ. მე მივალ ყველასთან, ვთხოვ, აუუსნნი, შევეხვეწები, დავუმტკიცებ, რომ თავერასაგან კაცი გამოვა, სულაც ძია აბიბოსთან მივალ...
 - მიდი, შვილო! – თქვა დედამ წყნარად და ამის შემდეგ ხმა არ ამოუღია...
 - ნუ გემინია, თავერ, რამეს გავაკეთებთ, მოვიფიქრებთ, ხვალ დილით აბიბოსთან მივალ...
 - ვინ არის აბიბო? – მკითხა თავერამ.
 - აბიბო პოლპოლკოვნიკია!
 - დედაშენი მართალია, არაფერი გამოვა. ასჯერ მაინც დავწერე განცხადება, ყველაფერს ვწერდი შიგ, ან არ კითხულობენ, ან არ ჯერათ... – თქვა თავერამ.
 - დედაჩემმა რა იცის, შენ რა გინდა, მე მივალ, ვთხოვ, გინდა, ახლავე მივალ? გავალვიძებ, ვთხოვ... ბოლოს და ბოლოს, კაცია, გაიგებს. ან ჰოს იტყვის, ან არას, გინდა, შენც მიგიყვან?
 - ჩემი მისვლა არ შეიძლება.
 - მაშ, შენ ჩემთან იყავი, არსად წახვიდე!
 - ჩემი ქუჩაში გასვლა და მოკვლა ერთია... – გაიღიმა მწარედ თავერამ.
 - მე წავალ და ყველაფერს ვეტყვი, დედა, მე მივდივარ!
 - მაინც ნუ ეტყვი, სად არის! – დამაწია ხმა დედამ.
- კიბეზე ჩავედი. აბიბოს კარს რომ მივაღექი, ცოტა შევეყოყმანდი. იქნებ ხვალ აჯობებდა მისვლა, იქნებ სულაც არაფერი არ უნდა ვუთხრა ამ კაცს? იქნებ, იქნებ, მაგრამ მე სხვას არავის ვიცნობ, სხვა რა შემიძლია? ან თავერას სხვა რა გამოსავალი აქვს? თვითონ ამბობს: ქუჩაში მომკლავენო, თუ არ დამიჯერეს, თავს მოვიკლავო... სხვა გზა არც თავერას აქვს, არც მე.

ელექტროლილს თითი დავაჭირე გაბმულად. ცოტა ხანში შიგნიდან ფოსტლებისა და აბიბოს ხრინწიანი ხმა გაისმა:

- ვინ არის?!
- მე ვარ, ძია აბიბო, თემური!
- რა მოხდა?
- საქმე მაქვს, ძია აბიბო, გადაუდებელი! – ვთქვი მე.

ჯაჭვით დაბმული კარი ოდნავ გაიღო, აბიბომ ცხვირი გამოყო, გაკვირვებულმა ამათვალიერ-ჩამათვალიერა, ბოლოს მკითხა:

- მარტო ხარ?
- მარტო.

აბიბომ ჯაჭვი ახსნა და კარი გააღო.

- შემოდი!

მე შევედი.

- ძალიან დიდ ბოდიშს ვიხდი, ძია აბიბო, მაგრამ ისეთი საქმე მაქვს...

აბიბო საწერ მაგიდას მიუჯდა, მთავარი ნათურა ჩააქრო და მაგიდის ნათურა აანთო. მე სიბნელეში აღმოვჩნდი.

– დაჯექი! – თქვა აბიბომ და ნათურა პროექტორივით მომანათა თვალებში. მე თვალები დავხუჭე.

- ცოტა მიაბრუნეთ, თორემ ვერაფერს ვხედავ! – ვთხოვე აბიბოს.
- აბიბომ ნათურა მიაბრუნა, მე ახლოს მივედი მაგიდასთან და წინ დავუჯექი.
- რაშია საქმე? – მკითხა აბიბომ.

მე ისევ შევყოყმანდი, ვუთხრა, თუ არ ვუთხრა? იქნებ, არ ღირს?... არ უთხრა, არ უთხრა, არ უთხრა... – ჩაქუჩივით მცემდა საფეთქლებში ეს ორი სიტყვა... უთხარი, უთხარი, უთხარი... დაგადუგი გაჰქონდა გულს...

- დამუნჯდი? – მკითხა აბიბომ და სკამზე შეწრიალდა.

ვეტყვი, გადავწყვიტე მე და ნერწყვი გადავყლაპე.

- ძია აბიბო, ამ სამი დღის წინ, კოლონიიდან პატიმრები გაიქცნენ სტუდებეკერიით...

- ვიცი! – თქვა აბიბომ და თვალები შემომანათა.

ღმერთო, რა ლურჯი და გამჭვირვალე თვალები აქვს ამ კაცს, ისეთი გამჭვირვალე, მგონი, კეფა უჩანს. როგორ შეიძლება ამ თვალების პატრონს არ ენდო... – გავიფიქრე მე.

- ხუთნი გაიქცნენ: გივია, გიჟო, ლამაზ ვახო, ირაჩა და თავერა... რამაზ კორსაველი.

- ვიცი, მერე? – თქვა აბიბომ მოუთმენლად.
- იმ ხუთში ორი მოკლეს, ირაჩა და ლამაზ ვახო.

- ეგეც ვიცი!
- დარჩენილ სამში ერთ-ერთი ჩემი სკოლის მეგობარია.

- გვარი?
- კორსაველი!

- სახელი?

- რამაზი, თავერა.

- სად არის? – ისე მოულოდნელად მკითხა აბიბომ, რომ ენა დამება.

- სად არის?... ახლა არ ვიცი... დილით ვნახე, მერე... ახლა სად არის, არ ვიცი...

- არ იცი?

და მე მივხვდი, რომ ეს უკვე დაკითხვა იყო.

- ახლა სად არის, არ ვიცი! – როგორც იქნა, დავიწმინდე ხმა.

- მერე?

– ძია აბიბო, მე და თავერა ერთად ვსწავლობდით... თავერა ექვსი წელია ზის, მეტი აღარ შეუძლია, თავერამ თქვა, ექვსი წელია ასი განცხადება დავწერე, ან არავინ კითხულობს, ან

არ მიჯერებენო. მეტი აღარ შემიძლიაო, თავს ვანებებ ქურდობასო, სწავლა მინდაო. მშვიდი ცხოვრება მინდაო, პატრონი არ მყავს, ვისთან მივიდე, არ ვიციო, ან უნდა დამიჯერონ, ან თავს მოვიკლავო. კიდევ ოთხ წელს ვერ გავძლებ, სიცოცხლე გათავდებაო... ახლა ჩემს მეტი პატრონი არავინ ჰყავს. მე კიდევ თქვენს მეტს...

– შენს მეტი პატრონი არ ჰყავს? – მკითხა აბიბომ.

– არა!

– და დასახმარებლად შენთან მოვიდა?

– ჰო!

– და შენ – ჩემთან, შუალამეზე? – მკითხა აბიბომ.

მე აბიბოს მზერას ვერ გავუძელი და თვალები დავხარე.

– ახლა სად არის, არ იცი? – არ მომეშვა აბიბო.

– მე ვუთხარი თქვენზე, როგორი კარგი კაცი ხართ, თქვენ დაეხმარებით და რომ თქვენ დაუჯერებთ მას...

– თვითონ რატომ არ მოვიდა?

– ვერ გაბედა!

– მაპატიონო?

– დამიჯერონო, აღარ მინდა ქურდობა, ადამიანური ცხოვრება მინდაო.

– მინდაო?

– ძია აბიბო, თქვენ ჩემი თუ გჯერათ? – ვკითხე უცებ აბიბოს. აბიბო ეტყობა ასეთ კითხვას არ ელოდა და ოდნავ შეეყოყმანდა.

– ჩემი თუ გჯერათ, ძია აბიბო? – გავუმეორე კითხვა.

– გააჩნია რა?

– საერთოდ!

– საერთოდ? საერთოდ შენ კარგი ბიჭი ხარ და რატომ არ უნდა მჯეროდეს შენი?

– ჰოდა, თავერა ჩემზე კარგი ბიჭია, იგი ჩემთან რომ სწავლობდა, ფრიადოსანი იყო, ცხრა ქების სიგელი აქვს სახლში, ცხრა... ერთხელ შეცდა, არ უნდა აპატიონ? არ უნდა დაუჯერონ? ჩემი თუ გჯერათ, თავერასაც უნდა დაუჯეროთ... ძია აბიბო, ისე გააკეთეთ, ვითომ მე ვარ თავერა. თქვენ ყველა დაგუჯერებთ, ყველა პატივს გცემთ...

– ხვალ! – თქვა აბიბომ და შუქი ჩააქრო.

– რა ხვალ? – ვკითხე მე.

– ხვალ გავიგებ ყველაფერს, ხვალ სალამოს.

მე ვერ ვხედავდი აბიბოს სახეს. ოთახში საშინლად ბნელოდა.

– ხვალ მოვიდე, ძია აბიბო? – ვკითხე მე და ავდექი.

– ხვალ სალამოს! – აბიბომ ოთახის მთავარი შუქი აანთო. იგი ზურგით იდგა ჩემკენ, რომ შემოტრიალდა, სახე ისევ ისე მშვიდი და თვალები ისევ ისე ლურჯი და საოცრად გამჭვირვალე ჰქონდა.

– ხვალ! – თქვა მან და კარი გამიღო.

* * *

ბოლო ლექციაა. საქართველოს ისტორია, ცხრის ნახევარია, თხუთმეტ წუთში ლექციები დამთავრდება. თავერა ახლა ზის და მელოდება, აბიბო მოსული იქნება სამსახურიდან, ისიც მელოდება. დედა სამზარეულოშია, ფანჯარასთან ზის, საათსა და ქუჩას თვალს არ აცილებს, ის ყველაზე უფრო მელოდება...

კათედრაზე დგას პატარა ტანის პროფესორი. იგი ძალიან კარგად კითხულობს ლექციებს, ამიტომ მის ლექციაზე ტევა არ არის, აუდიტორია დულს და გადადულს.

... ვახტანგ გორგასალი გოლიათური აღნაგობის კაცი იყო, როგორც მემატთანე აღნიშნავს, „სიმაღლე მისი იყო ათორმეტი ბჭყალი კაცისა...“

მე და გურამი ერთად ვსწავდვართ. გურამი თვალს არ აცილებს ლექტორს, მაგრამ, ჩემი არ იყოს, ისიც სხვა რაღაცაზე ფიქრობს, ალბათ, თავერაზე. ამ დღით მოვუყევი ყველაფერს, სულელი ხარო, მითხრა. გულიკო ჩემს წინ მეოთხე მერხზე ზის. მისი წითელი თავი მზესავით ანთია ამდენ შავ თავებში. იგი დროდადრო იწერს ლექტორის ნალაპარაკებს...

„...მოიწვია დიდებულები ჭაბუკმა მეფემ და გაუმხილა თავისი განზრახვა, ალანთა ანუ ოვსთა და ხაზართა დალაშქერის შესახებ, რათა თავისი გატაცებული და მირანდუხტი გამოეხსნა...“

რაც ბათუმიდან დავბრუნდით, მე და გულიკო ერთმანეთს არ შევხვედრივართ. მას დედაკაცური სიამაყე ახრჩობდა. მე მამაკაცური თავმოყვარეობა. იგი ჩემს გატეხას ელოდა, მე მისას. გურამი ერთხანს დარბოდა ჩემსა და გულიკოს შორის შუამავლად. მერე თქვა, მეც მაქვს თავმოყვარეობა, და თავი დაგვანება.

თავერა ახლა ზის და მელოდება... დედა მელოდება, აბიბოც მელოდება...

აბიბომ უკვე ყველაფერი იცის...

„... დარიალის ხეობა ვიწრო იყო, ჯარი საომრად ვერსად გაიშლებოდა. ამიტომ მეომარმა მხარეებმა მოილაპარაკეს, ფალავნები გამოვიყვანოთ. გამოვიყვანეს ხაზარებმა ვინმე ახმანის ფალავანი თარხან, ხაზარი, ქართველებმა კი ფარსმან ფარუხნი... დაჰკრა თარხან ხაზარმა მახვილი ფარსმან ფარუხს და ცხენიანად შუაზე გააბო. დაღონდნენ ქართველები და მაშინ ამხედრდა ცხენზე ვახტანგ გორგასალი...“

– ხომ არ უთხარი, ჩემთან არისო? – მეასედ მეკითხება გურამი. მე უარყოფის ნიშნად თავს ვუქნევ. რა იქნება ახლა, რომ თავერა ჩვენთან ერთად იჯდეს უნივერსიტეტში? ისევ ის უნივერსიტეტი იქნება. ძია მოსე ისევ იდგება კარში და თავერასაც გაუსინჯავს სტუდბილეთს, რათა იგი უსტუდბილეთოდ არ შეძვრეს ლექციაზე და სხვისი წილი ცოდნა არ მოიპაროს. კლუბის გამგედ ისევ ვახტანგ მჭედლიშვილი იქნება და შეიძლება თავერა დრამწრეშიც ჩაწეროს. დრამწრე მესამე წელია „ოტელოს“ ამზადებს და ძალიან სჭირდება ხუჭუჭთმიანი და ბოხნმიანი სტუდენტები მავრის როლის შესასრულებლად.

„...იხილეს რა თარხან ხაზარი თავმოკვეთილი, შეკრთა ალანთა და ხაზართა ლაშქარი; მაშინ ოვსებმა გამოიყვანეს ბაყათარ ოსი გოლიათი, რომლის სიმძიმის ქვეშ ცხენი იხნიქებოდა. – გამოდი გამოდმა და შემებრძოლეო, გამოსძახა ბაყათარმა ვახტანგს, – მე მეფე ვარ, შენ კი მონა ხარ ჩემი, შენ გამოდიო. – გასძახა ჭაბუკმა მეფემ. გამოვალ, ოღონდ მდინარეში არ შემომივარდეო, ჩამოართვა ფიცი ბაყათარმა...“

თავერამ პაპიროსის წევა მერვე კლასში დაიწყო. მერვე კლასში ვიყავით, თავერამ რომან ჩარეჟიშვილის პიესაში ჰიტლერი რომ ითამაშა. პიესას „ბერლინის აღება“ ერქვა.

berlinis aReba

ისტორიული დრამა ერთ მოქმედებად და ორ სურათად. მოქმედი პირები:

ჰიტლერი – რამაზ კორსაველი

ჰებელსი – ვაჟა ჭანიშვილი

ჰერინგი – არჩილ ერგემლიძე

პაულიუსი – პავლე რატიანი

ევა ბრაუნი – ინოლა ტყემალაძე

წითელარმიელები:

ლეიტენანტი – თეიმურაზ ბარამიძე

I ჯარისკაცი – გურამ ჭიჭინაძე

II ჯარისკაცი – ნესტორ ჯაფარიძე

III ჯარისკაცი – ნოდარ მიქიაშვილი

ავტორი – რომან ჩარეიშვილი

დამდგმელი რეჟისორი – პიონერხელმძღვანელი ლილი უგულავა. რეპეტიციები მიმდინარეობს ყოველდღე 6-დან 9-მდე, მეთხუთმეტე სკოლის კლუბში.

პრემიერა 3 თებერვალს. დასწრება უფასო, მოსაწვევებით.

პიონერხელმძღვანელმა და რეჟისორმა ლილი უგულავამ როლები დაგვირიგა და მაგიდის თავში დაჯდა.

– რომან, დაიწყე კითხვა! – უთხრა მან ავტორს. ავტორმა სქელ ყდაში ჩასმული პიესა გაშალა, მუშტში ჩაიხველა და გაუბედავად დაიწყო.

„მოქმედება მიმდინარეობს ბერლინში, რაიხსტაგში. გრძელ მაგიდას უსხედან ჰებელსი, ჰერინგი, პაულიუსი, ევა ბრაუნი და ჰიტლერი, ოლონდ ჰიტლერი ფეხზე დგას. იგი ფრჩხილებს იჭამს, კეფას იფხანს, ეგზემა აქვს, და ყვირის გიჟივით. ხანდახან ისმის ბერლინის დაბომბვის ხმები.

ჰიტლერი – მე მიწასთან გავასწორებ რუსეთს, მე დავაჩოქებ სტალინს. ერთ კვირაში სტალინგრადი ჩემი იქნება!

ევა – შენი იქნება, გენაცვალე, შენი, ოლონდ ნუ ნერვიულობ! (ევა ლოყაზე უსვამს ხელს ადლოფს, ამშვიდებს და თვალებში შესცივინებს. ჰიტლერი, თავის მხრივ, კოცნის ევას ლოყაზე და ჯდება).

ჰებელსი – ჩემო ფიურერო! (დგება) ჩვენი ჯარები საეჭვოდ გაჩერდნენ სტალინგრადთან. საჭიროა მთელი ძალების მობილიზაცია, თორემ დამარცხება გარდუვალია. მე მეშინია, რომ...

ჰიტლერი – (წამოხტება, პირიდან ქაფი გადმოსდის. მაგიდაზე ხელს დაარტყამს) მშიშრებო, გეშინიათ? დაიკარგეთ აქედან! თქვენი ბურღა არ დავინახო რაიხსტაგში, მშიშრებო, ლაჩრებო, ცხვრებო, ცხვრები ხართ, ცხვრები!

ჰერინგი – (წამოხტება), მე არ ვარ ცხვარი, მე არ მეშინია!

ჰიტლერი – მოდი, ვაკოცო! (ჰერინგი მივა, ჰიტლერი გულში ჩაიკრავს, სანამ ჰიტლერი ჰერინგს გულში იკრავს, ევა ეუბნება ჰებელსს).

ევა – არ გრცხვენია, ჰებელს? ამას კიდევ ნერვების აშლა უნდა? ხომ ხედავ, გაგიჟებულია კაცი.

ჰებელსი – ბოდიში, ბატონო, მართლის თქმა თუ არ შეიძლება, გავჩუმდები (ჰებელსი ჩუმდება. ჰიტლერი ამასობაში ამთავრებს ჰერინგის კოცნას და ალტაცებით წამოიძახებს).

ჰიტლერი – შენ წახვალ სტალინგრადში, ჩემო მსუქანო და ერთგულო ჰერინგ.

ჰერინგი – (შეშინებული) მეე?

ჰიტლერი – შენ, აბა, მეე? (ჰერინგს ფერი წაუვა).

ჰერინგი – ძმაო ჰიტლერო, მე აქ ვჭირდები ჩემს ფიურერს. უწინამც დღე კი დამეღევა, ვიდრე შენ მიგატოვებ. სტალინგრადში წავა პაულიუსი. (პაულიუსს სახე მოექცევა).

ჰიტლერი – წახვალ?

პაულიუსი – წავალ, აბა, არ წავალ?! (ამოიკნავლებს).

ჰიტლერი – შენი ჭირიმე, შენი, რა მომეშვა გულზე?! (კოცნის ჯერ ევას, შემდეგ – პაულიუსს. შემდეგ იხსნის ორდენებს და გულზე ჰკიდებს პაულიუსს, პაულიუსი ტირის).

პაულიუსი – ჩემო ფიურერო, ეს არის ჩემს სიცოცხლეში ყველაზე ბედნიერი წუთები. მე წავალ სტალინგრადში, მე მოვსპობ კომუნისტებს, ცეცხლს მივცემ იქაურობას. ვეცდები, სტალინი ჩავიგდო ტყვედ. (ევა ალტაცებისაგან ტაშს შემოჰკრავს და წამოხტება).

ევა – (ჰიტლერს) შეიძლება, ვაკოცო პაულიუსს?

ჰიტლერი – მიდი! (ევა კოცნის პაულიუსს, პაულიუსი შეშინებული თვალებით უმზერს ჰიტლერს, არ იეჭვიანოს).

ჰიტლერი – მიდი, მიდი! (ამხნეებს პაულიუსს. პაულიუსი კოცნის ევას. ჰიტლერი თვალს არიდებს).

პაულიუსი – (კოცნას ამთავრებს) მე ვაჩვენებ კომუნისტებს, რა არის გერმანული იარაღი! (ისმის დაბომბვის ხმა, პაულიუსი მაგიდის ქვეშ მიძვრება. სროლა რომ მიწყდება, გამოდის). მე კართაგენივით გადავხნავ სტალინგრადს და თუ არ დავბრუნდი ცოცხალი ბრძოლის ველიდან, იცოდეთ, რომ ჩემი უკანასკნელი სიტყვები იქნება – ფიურერი! (ჯდება და ტირის).

ჰებელსი – ჩემო ფიურერო, მე ბოდიშს ვიხდი, წელან რომ უიმედობა გამოვთქვი, ახლა ისევ მომეცა იმედი და საჯაროდ ვაცხადებ შენს ერთგულებას, კომუნიზმის დღეები დათვლილია, სტალინი, დღეს თუ არა, ხვალ დავგნებდება, რუსეთი იქნება ჩვენი კოლონია. გაუმარჯოს გერმანიას!

ჰიტლერი – მოდი, შენც გაკოცო! (ჰებელსი მიდის. ისინი კოცნიან ერთმანეთს. ევა მაღალ ჭიქებში ასხამს ღვინოს).

ევა – ბატონებო, გაუმარჯოს გერმანიას, გაუმარჯოს ფიურერს! (ყველანი სვამენ და მღერაან მრავალყამიერს გერმანულად).

ჰიტლერი – ახლა წადით, მე და ევას გვეძინება! (ევა ამთქნარებს, ყველანი გადიან. ოთახში სინათლე ქრება).

ფარდა

პირველი მოქმედების პირველი სურათის დასასრული.

მეორე მოქმედება უმთავრესად ხმის და სინათლის ეფექტებზე იყო აგებული. მოქმედება მიმდინარეობდა ისევ ბერლინში, ოღონდ თავშესაფარში. ჩანდა ჰიტლერის აფორიაქებული კანცელარია და კარშენგრეული მისი ოთახი, უწესრიგოდ მიყრილმოყრილი ნივთები და ქაღალდები. სინათლე ინთებოდა და ქრებოდა, ინთებოდა და ქრებოდა. ოთხი მძლავრი ვენტილატორი ბუღს აყენებდა სცენაზე, კულისებში განუწყვეტლივ ისმოდა დოღზე ძლიერი დარტყმები, ბერლინი სულს დაფავდა. უცებ კანცელარიის კარში ვჩნდებოდი მე ჩემი ჯარისკაცებით, ავტომატები მომარჯვებული გვქონდა.

– ხელები ზევით, ჰიტლერო, ჰერინგო, ჰებელსო, რიბენტროპო და ქალბატონო ევა! – ვყვიროდი მე.

კანცელარიიდან ხმა არ ისმოდა. მაშინ მე შევდიოდი რაიხსკანცელარიაში იარაღმომარჯვებული და რას ხედავდა ჩემი თვალები: იატაკზე ეგდნენ ევა, ჰიტლერი და გერმანული ნაგაზი, იქვე ეგლო საწამლაჟიანი ბოთლი.

– თავი მოუწამლავთ ლაჩრებს! – ვამბობდი მე და ამაყად ვიცინოდი.

– თავი მოუწამლავთ! – ამბობდნენ ჩემი ჯარისკაცები ერთხმად და ისინიც იცინოდნენ.

– მეგობრებო! – ვიწყებდი მე მონოლოგს. – მტერი განადგურებულია საკუთარ ბუნავში. ბოროტსა სძლია კეთილმან, რიგითო ჭიჭინამე, გადაეცი ამხანაგ ჟუკოვს, რომ ომი დამთავრებულია. გურამი მხედრულ სალამს მაძლევდა და გადიოდა. ამით მთავრდებოდა სპექტაკლი.

გენერალურ რეპეტიციას პედაგოგთა და მშობელთა სამხატვრო საბჭო დაესწრო.

– დახურეთ კარი და არავინ გაუშვათ გარეთ! – ბრძანა დირექტორმა. კარი დახურეს. პირველად ინოლა ტყემალადის მამამ აიღო სიტყვა:

– პატივცემულო დირექტორო! – დაიწყო მან. – მე მეონი, ჩვენი ოჯახი არ ზრდის ცუდად ბავშვს, იგი დადის მუსიკაზე, ინგლისურზე, თქვენობით ელაპარაკება უფროსებს და სწავლობს ფრიალებზე, რით აიხსნება ის ფაქტი, რომ იგი გარყვნილი დედაკაცის, კაცობრიობის უსასტიკესი მტრის, კაციჭამია ჰიტლერის საყვარლის, ევა ბრაუნის როლს ასრულებს?

– ეს ხელოვნებაა, ბატონო! – თქვა პიონერხელმძღვანელმა.

– ეს არის გარყვნილება, სპექტაკლში სამჯერ კოცნიან მას: ორჯერ ჰიტლერი და ერთჯერ ჰებელსი. მე მიმყავს იგი ამ წრიდან და სკოლიდანაც. წამოდი, შვილო! – ევა წაიყვანეს.

არჩილ ერგემლიძის მშობელმა უხერხულობა გამოთქვა იმის გამო, რომ მისი, ძველი ბოლშევიკის შვილი, ჰერინგის როლს ასრულებს და მისი ტექსტი ძირითადად სტალინისა და კომუნისტების გინებაზე არის აგებული. ხომ არ აჯობებდა, რომ ჰერინგის როლი მე, თეიმურაზ ბარამიძეს, ტროცკისტის შვილს, შემესრულებინა, ხოლო საბჭოთა ოფიცრის როლი მის შვილს, არჩილ ერგემლიძეს, – ეს წინადადება დირექტორმა ჩაიწერა.

ვაჟა ჭანიშვილის დედამ კატეგორიულად დასვა საკითხი ჰებელსის კოჭლობის შესახებ და თქვა: – მე არ მინდა ხალხმა იფიქროს, რომ ჩემი შვილი კოჭლია!..

– ჰებელსი მართლა კოჭლი იყო, ქალბატონო! – აუხსნა რეჟისორმა.

– მაგას არა აქვს ჩემთვის არავითარი მნიშვნელობა! ნახევარმა თბილისმა არ იცის, რომ ჰებელსი კოჭლი იყო.

საბჭოს ერთ-ერთმა წევრმა ეჭვი გამოთქვა პიესის სიუჟეტის განვითარებაზე.

– სამაძულო ომის მძიმე დღეებიდან, – თქვა მან, – გამოტოვებულია მთელი რიგი ეპიზოდები, რაც მთავარია, ჰიტლერი გამოიყურება ძალიან ახალგაზრდად და ამიტომ აკლია დამაჯერებლობა. ესეც არ იყოს, ყურს ცოტა ეხამუშება, როდესაც ჰიტლერი და სხვები ქართულად ლაპარაკობენ. აჯობებდა, პირველი სურათი მთლიანად მოგვეხსნა! – დაასრულა მან.

– ჰიტლერი არც მე მომწონს! – თქვა დირექტორმა, – ჩარექიშვილო, – მიმართა მან უცებ გაფითრებულ ავტორს, – საიდან მოიტანეთ ტექსტი, რომელსაც ჰიტლერი ამბობს სიკვდილის წინ?

– ის ტექსტი, პატივცემულო მასწავლებლო, მე თვითონ მოვიგონე!

– რა უფლება გაქვს შენ, გამოიგონო ტექსტი, რომელიც არავის მოუსმენია, რა იცი შენ, რას აკეთებდა ჰიტლერი თავის კანცელარიაში?

ჩარექიშვილმა ვერ გაიხსენა, ვინ მოუყვა, რას აკეთებდა ჰიტლერი თავის კანცელარიაში და თავი ჩაქინდრა.

– პატივცემულო დირექტორო, როგორ შეიძლება ასე პედანტურად მიუდგეთ საკითხს, ბავშვები თავს ირთობენ, რალაცას წერენ, რალაცას თამაშობენ, ღმერთმა ხელი მოუმართოთ. – თქვა ნოდარ მიქიაშვილის დედამ.

– თქვენ რა გენადვლებათ, ქალბატონო, თქვენი შვილი წითელარმიელს თამაშობს, ჩემი კი მთელი სპექტაკლის განმავლობაში დედ-მამის სულს უტრიალებს ჩვენს მთავრობას! – წამოხტა ფეხზე პაულიუსის მამა.

– სირცხვილია, ამხანაგებო, ამაზე ლაპარაკი! როგორ შეიძლება, სერიოზულად მივიჩნიოთ ყოველივე ეს, ბოლოს და ბოლოს, მერვე კლასია. – გაიღიმა ერთ-ერთმა მასწავლებელმა.

და მაინც პრემიერა არ შედგა. პიონერხელმძღვანელს გამოეცხადა სასტიკი საყვედური ცუდი მუშაობისათვის, ხოლო რომან ჩარექიშვილს აეკრძალა სამაძულო ომის თემაზე პიესების წერა...

– აღარ ირეკება ეს ოხერი? უკვე ცხრას თხუთმეტი წუთი აკლია...

„...და გასტეხა ვახტანგმა ფიცი, შეუვარდა მდინარეში... ბაყათარი წყალმა წაიღო, მაშინ იბრუნეს პირი აღანებმა და ხაზარებმა...“

ზარი დაირეკა. მე ყველაზე ადრე გამოვვარდი აუდიტორიიდან, გურამი უკან მომდევდა. გიჟივით გავივრბინე უნივერსიტეტის ეზო, ქუჩა, სადარბაზო, კიბეები, პირველი, მეორე, მესამე, მეოთხე სართული... დედა გაფითრებული იდგა კარში.

– რა იყო, დედა?!

– წაიყვანეს! – თქვა მან.

რომ არ წავკცეულიყავი, იქვე კიბეზე ჩამოვჯექი და ჩემს უკან მომავალ გურამს მივაშტერდი. მერე რაღაცამ მიჩხვლიტა გულთან და სუნთქვა შემეკრა... რას იფიქრებს თავერა... ღმერთო, ეს რა მომივიდა, რას იფიქრებს თავერა... რას იფიქრებს თავერა, საფეთქლები ამეწვა და სახეზე სისხლი მომაწვა.

– არ არის? – მკითხა შეშინებულმა გურამმა.

– არა! – ვუთხარი მე და ავდექი.

– შემოდი, შვილო, სახლში. – მთხოვა დედამ.

– შემოდი! – მთხოვა გურამმაც. მაგრამ მე აღარაფერი მესმოდა, კიბეს დავეყვი ქვევით.

– არ ქნა, შვილო! – წინ გადამიდგა დედა... მე დედა ფრთხილად მოვიცილე და გზა განვაგრძე.

– თუ გიყვარვარ, არ ქნა, შვილო. – მეხვეწებოდა გაფითრებული დედა და გვერდით მომდევდა. მე აბიბოს კარს მივადექი და ზარი დავრეკე. კარი არავინ გააღო, მაშინ მუშტი დავარტყი კარს, ერთი, ორი, სამი, შიგნიდან ჩამიჩუმი არ ისმოდა. მე კარს წიხლი დავარტყი.

– გაგიჟდი?! – მომქაჩა გურამმა. მე გურამს ხელი ვკარი და კარებს ბეჭით დავვეჯახე.

– გამოდი, გამოდი, შე მათხოვარო, გამოდი, დამიჭირე, ვიცი, სახლში ხარ, გამოდი... სულ ერთია, ჩამოვიღებ კარს, გამოდი, შე დამპალო, გამოდი, ეგ არის შენი კაცობა!.. მათხოვარო, გამოდი, დამიჭირე, გამოდი, გამოდი!

– ნუ იზამ, შვილო, წამოდი სახლში... – მეხვეწებოდა დედა. ხმაურზე მეზობლები გამოცვივდნენ და გაკვირვებულები სეირს უყურებდნენ.

– გამოდი, გააღე კარი, სახეში შეგაფურთხო! – მე კარს მივაფურთხე და მუშტების ბრახუნი ავტყეხე, მერე ფეხები მომეკვეთა, კარებთან ჩავჯექი, თავი მუხლებში ჩავიდე და არაფრისათვის გალახული ბავშვივით ტირილი დავიწყე.

batoni Salva

თეიმურაზ ბარამიძე, მზე ამოდის და მზე ჩადის შენთვის უკვე ოცდაორი წელიწადია. იგი ისევე ამოდის და ჩადის შენთვის, როგორც სხვისთვის. „ვარდთა და ნეხეთა ვინათგან, მზე სწორად მოეფინების“. თეიმურაზ ბარამიძე, შენ იყავი უდარდელი ბიჭი, კეთილი ბიჭი, გიყვარდა მზე, ზღვა და გულიყო. უდარდელი იყავი იმიტომ, რომ არავინ გყავდა სადარდებელი, კეთილი იყავი იმიტომ, რომ არ იცოდი, რა იყო ბოროტი. გიყვარდა მზე იმიტომ, რომ მზე გათბობდა და არ გწვადა, გიყვარდა ზღვა იმიტომ, რომ ზღვა გაილერსებდა და არ გახრჩობდა, გიყვარდა გულიყო იმიტომ, რომ გენატრებოდა, უიმისობა არ შეგეძლო და მასაც უყვარდი. შენ გყავს მეგობარი გურამი, კაცი, რომელიც არასდროს გილალატებს ცხოვრებაში... ჰოდა, რა მოხდა, ბიჭო, ასეთი შენს ცხოვრებაში, წლები რომ გემატება და სადარდებელიც გემატება. რატომ გწვავს ახლა მზე ასე მწვავედ, რატომ გეშინია ზღვის, რატომ აღარ გენატრება გულიყო, რატომ გაურბი მასთან შეხვედრას, ისეთი რა მოხდა... საიდან, ბიჭო, ამდენი ეჭვი და დარდი, საიდან. ნეტავი კაცი ასე წლის იბადებოდეს და შემდეგ წლები აკლდებოდეს და წლებთან ერთად დარდიც, მერე მხედველობაც სმენაც, აზრიც, დედის საშოში რომ უგრძნობი და უდარდელია, ისე უდარდელი კვდებოდეს. კვალი? რა კვალი, კაცს გინდა წინ გივლია, გინდა უკან, კვალი კვალია. თეიმურაზ ბარამიძე, რაზე ფიქრობ. არ გინდა უკუღმა ნავალი კაცის კვალი დატოვო? მაშინ წინ იარე, ბიჭო. გეშინია? რისი გეშინია?

არაფრისაც არ მეშინია, ვინ გითხრა, რომ მეშინია? ვინ გითხრა, რომ მზე მწვავეს, ვინ მოგატყუა, რომ ზღვა მახრჩობს, ვინ გითხრა, რომ გულიყო არ მიყვარს? ვინ? ვინ გითხრა, რომ დარდი გემატება ყოველ წელს?

შენ, შენ მითხარი.

მე ვითხარი?

ჰო, შენ, თეიმურაზ ბარამიძემ.

შენ მითხარი, რომ ცხოვრების გეშინია... მაგრამ არ გითქვამს, რატომ. იქნებ იმიტომ, რომ შენ და დედაშენი ბევრ რამეში ვერ უგებთ ერთმანეთს? იმიტომ ხომ არა, რომ ღურსუნისთანა კაცი შეგხვდა ყავახანაში და თავისი ჩამქრალი გულის სარდაფში ჩაგახვდა. ან იმიტომ, რომ აბიბომ სულში ჩაგაფურთხა. იქნებ იმიტომ, რომ თავერასი არავის სჯერა. შეიძლება იმიტომაც, რომ დაკარგე გულიკო...

– გულიკო, რამდენი ხანია არ მინახიხარ, გულიკო!

– გამარჯობა, თემო!

– რა მოხდა, გულიკო, ჩვენს შორის ისეთი, რომ ასე გავცივდით ერთმანეთის მიმართ?

– არ ვიცი, თემო!

– მაინც?

– არ ვიცი.

– იქნებ ის პატარა, გაუგებარი შემთხვევა, ზღვაზე რომ მოხდა?

– არა მგონია, თემო, ალბათ, ეგ უბრალოდ მიზეზი იყო...

– მიზეზი?

– ჰო, მაშ რად აღარ მომინდა შემდეგ შენი ნახვა?..

– აკი ყოველდღე ვხედავთ ერთმანეთს ლექციებზე.

– კი მაგრამ, ხომ აღარ ვხვდებით?

– რატომ მერე, გულიკო?

– არ ვიცი, თემო, დედას გეფიცები, არ ვიცი.

– სხვა შეგიყვარდა ვინმე?

– არა, თემო, არავინ. ვფიცავ, არავინ. აღარ მენატრები, აღარ ვფიქრობ შენზე, აღარ მომწონხარ, უცნაური გახდი.

– რაში მეტყობა უცნაურობა?

– თუნდაც იმაში, რომ აღარ გიყვარვარ და ამდენს მელაპარაკები, თავსაც იტყუებ, მეც მატყუებ.

– რატომ ფიქრობ, გულიკო, რომ აღარ მიყვარხარ, ან რა მიზეზით?

– ალბათ, იმავე მიზეზით, რა მიზეზითაც მე აღარ მიყვარხარ.

– რა არის ეს მიზეზი?

– არ ვიცი, ამ მიზეზს მიზეზი არა აქვს. გამოტყედი, რომ შენც აღარ გიყვარვარ. შენ ხომ მართალი ბიჭი ხარ, ჰოდა, თქვი, ხომ აღარ გიყვარვარ?

– ისე აღარ მიყვარხარ, როგორც წინათ...

– აი, ხომ ხედავ, მე მიზეზს არ გეკითხები.

– მაშ, როგორ მოვიქცეთ, გულიკო?

– როგორც სხვები იქცევიან, დავივიწყოთ ყველაფერი...

– ყველაფრის დავიწყება არ შეიძლება, გულიკო...

– შეიძლება.

– როგორ?

– აი, მე აღარ მახსოვხარ შენ, მე აღარ მახსოვს, რა გქვია შენ.

– მე თემური მქვია!

– უკაცრავად, ვერ გაგინახნეთ, რა გვარი ბრძანდებით?

– თემურ ბარამიძე, თქვენთან ერთად ვსწავლობ, ეკონომიკის ფაკულტეტზე, IV კურსზე...

– არ ვიცი, არ შემხვედრიხართ, ალბათ, ლექციებზე არ დადინართ.

– როგორ არა, თქვენს უკან ვზივარ, მერე მერხზე, თქვენ გულიკო არ ხართ, ციბაძე? ლოტკინის გორაზე ცხოვრობთ!

- არა, თქვენ ვილაცაში გემლებით, ბოდიშს ვიხდი, მეჩქარება, მშვიდობით...
- მშვიდობით, გულიკო.

* * *

ამხანაგო ბარამიძე, მოგვაქციეთ, თუ შეიძლება, ყურადღება, მე მგონი, ფაკულტეტის კომკავშირის კრებაზე თქვენი საკითხი ირჩევა და არა ჩემი. – გააწკარუნა ზარი კრების თავმჯდომარემ.

კრება ოთხმოცდამეათე აუდიტორიაში მიმდინარეობდა. ორმოცდაათი სტუდენტის გარდა, კრებას ფაკულტეტის პარტბიუროს მდივანი, ბატონი დავითი, სამართლის ლექტორი, ბატონი გიორგი და ჩვენი ლიტერატურული წრის ხელმძღვანელი ბატონი შალვა ესწრებოდა. დღის წესრიგში ერთადერთი საკითხი იდგა, კერძოდ, „სტუდენტ ბარამიძის გამოხდომების შესახებ, რომელმაც მთვრალ მდგომარეობაში დებოში ატეხა სახლში, ფიზიკური შეურაცხყოფა მიაყენა მეზობლის კარს და სიტყვიერი შეურაცხყოფა მიაყენა პასუხისმგებელ მუშაკს, რომელსაც მათხოვარი უწოდა, მაშინ როდესაც უკანასკნელი მსგავს მოქმედებაში არასოდეს ყოფილა შემჩნეული“.

მე კედელთან მიდგომულ ცალკე მერხზე ვიჯექი ბრალდებულებით და, საკუთარ ფიქრებში წასულს, არც კი მომისმენია საბრალდებო დასკვნა, რომელსაც კომიტეტის მდივანი უშანგი ქონაკიძე კითხულობდა. ალბათ, ამიტომ მომცა შენიშვნა კრების თავმჯდომარემ.

– ამხანაგებო! – განაგრძო მდივანმა, – აღნიშნული შემთხვევა იმაზე ლაპარაკობს, რომ პოლიტიკურ-აღმზრდელობითი მუშაობა ჩვენს ფაკულტეტზე მოიკოჭლებს. მოიკოჭლებს კი არა, თუ შეიძლება ასე ითქვას, პირდაპირ ჩავარდნილია... და შემდეგ კომკავშირის კრებაზე ჩვენ გამოვიტანთ ამ საკითხს. გვეყო, ამხანაგებო! გვეყო ამდენი თავის მოჭრა. ვინ აცდნის ლექციებს? ბარამიძე და ჭიჭინაძე. ვის გამოყვა საშემოდგომო გამოცდები? ბარამიძეს და ჭიჭინაძეს. ვინ არ იხდის საწევროებს დროზე? ბარამიძე და ჭიჭინაძე.

– ძვირფას უშანგის შემოევლოს ჭიჭინაძის თავი, მე მგონი, ჩემი საკითხი არ ირჩევა დღეს... – წამოდგა ფეხზე გურამი.

– ამხანაგო ჭიჭინაძე, თქვენი რიგიც მოვა! – დაემუქრა უშანგი.

– ჰოდა, მაშინ ილაპარაკე ჩემზე, სანატრელო!

– ამხანაგო ჭიჭინაძე, თქვენ ნუ მასწავლით, მე როდის რა ვილაპარაკო! – თქვა უშანგიმ და თავმჯდომარეს გადახედა. თავმჯდომარემ ზარი დარეკა. გურამი დაჯდა.

– ამხანაგო ბარამიძე, უთხარი კრებას შენი ხულიგნობის მიზეზი. – მომმართა უშანგიმ.

– არაფერი არ მახსოვს, ძალიან მთვრალი ვიყავი! – ვთქვი მე.

– ესე იგი, თქვენ არ უარყოფთ, რომ მთვრალი იყავით? – მკითხა თავმჯდომარემ.

– დიას!

– ტყუილს ამბობს, მე ვიყავი იმ დროს იქ, თემო მთვრალი არ ყოფილა! – წამოდგა გურამი.

– ესე იგი, ჭიჭინაძე აღიარებს, რომ ხულიგნობას ფხიზელ მდგომარეობაში ჰქონდა ადგილი.

– მე არაფერს არ ვაღიარებ, მე ვამბობ, რომ თემო არ იყო მთვრალი.

– ამხანაგო ბარამიძე, რას იტყვით ჭიჭინაძის განცხადებაზე?

– აკი ვითხარით, არაფერი არ მახსოვს.

– რა განზრახვა გამოძრავებდათ, როდესაც ზემონსენებულ პასუხისმგებელ პირს, თქვენს მეზობელს, უმტვრევლით კარს და აგინებდით უშვერი სიტყვებით?

– ალბათ, ჰქონდა მიზეზი და აგინებდა. – თქვა გურამმა.

– რა მიზეზი გქონდათ, ბარამიძე?

- არ მახსოვს!
- იქნებ თქვენ გახსოვთ, ჭიჭინაძე, თუ თქვენც გალემილი ბრძანდებოდით?
- შენ თუ ძმა ხარ, წესიერად მელაპარაკე, თორემ თუ გადმოგიღე, იმდენს გირტყამ, იმ პასუხისმგებელმა პირმაც ვერ გიცნოს.
- ამხანაგო ჭიჭინაძე, თქვენს თავხელობას ჩვენ კრების ოქმში შევიტანთ!
- შეიტანეთ, სადაც გინდა, თუ ამხანაგი ხარ ჩვენი, ამხანაგურად გველაპარაკე. რაა, რომ დაგებობნებია ხმა ანგინიანი კაცივით, რა განზრახვა გამოძრავებდათ, როდესაც... – გასცინა ლაპარაკში გურამმა.
- ეს ოფიციალური კრებაა, ჭიჭინაძე, და ყველაფერს თავისი წესი აქვს! – შეიმშუშნა უშანგი.
- თუ ოფიციალური კრებაა, მოვიდეს ის პასუხისმგებელი პირი და დაესწროს კრებას.
- ეს თქვენ არ გეხებათ, ამხანაგო ჭიჭინაძე, კრების პრეზიდიუმმა იცის თავისი საქმე. – თქვა უშანგი და პრეზიდიუმს გადახედა. პრეზიდიუმმა თავი დაუქნია.
- თქვით, ბარამიძე, რაში იყო საქმე! – მომმართა ახლა მე.
- არ ვიტყვი.
- არა?
- ყოველ შემთხვევაში, შენ არ გეტყვი.
- კრებას უთხარი.
- კრებას ეს საკითხი არ უნდა აინტერესებდეს, ეს ჩვენი მეზობლური ამბებია.
- ესე იგი, თქვენ არ ემორჩილებით კრებას. იცით თქვენ რა გელით ამისთვის? თქვენ გაირიცხებით კომკავშირიდან.
- შენ შენი მიღებულები გარიცხე, მე საერთო კრებამ მიმიღო!
- გვეყო, ამხანაგებო, დროა ბოლო მოედოს უმსგავსოებას. ვინ ატენა დებოში მთვრალ მდგომარეობაში? ბარამიძემ. ვინ მიაყენა შეურაცხყოფა პასუხისმგებელ პირს? ბარამიძემ, – დაიწყო თავიდან უშანგი.
- ვინაა ეს პასუხისმგებელი პირი, გვაჩვენეთ ერთი, გვარი და სახელი არა აქვს, რა სჭირს ასეთი უხსენებელი?! – იკითხა აგრაფინა დანელიამ და მიამიტად მოავლო თვალი დარბაზს.
- თქვენი საქმე რაც არ არის, ნუ ეჩრებით, ამხანაგო დანელია! – დარეკა ზარი თავმჯდომარემ.
- ამხანაგო თავმჯდომარე, ჩვენი საქმე თუ არ არის, რაღას გვეძახდით? მაშინ ავდგებით და წავალთ, – ეწყინა აგრაფინას.
- თქვენ წახვალთ მაშინ, როდესაც ჩვენ გეტყვით. თქვენ ისიც გეყოფათ, აქ საყურეებით და პომადანასმული რომ მოსულხართ, სად გგონიათ თავი?
- ამხანაგო თავმჯდომარე, რა თქვენი საქმეა საყურეებით და პომადით ივლის აგრაფინა, თუ მურაბით მოთხუანული ტუჩებით? – იკითხა არჩილმა.
- ჩვენ კომუნიზმს ვაშენებთ თუ არა, ამხანაგო არჩილ? – ჰკითხა უცებ უშანგი.
- შენი არ ვიცი და, მე კი ვაშენებ. – თქვა არჩილმა.
- ესე იგი, მე არ ვაშენებ ხომ კომუნიზმს? – ისე გაუკვირდა უშანგს, თითქოს აგური გააგდებინეს ხელიდანო.
- არ ვიცი, ბატონო, მე სხვა ბრიგადაში ვმუშაობ. – აარიდა კითხვას თავი არჩილმა.
- და, საერთოდ, რა უფლება გაქვს შენ, გამოექომაგო ქალს, რომელსაც ორი თითის დადებით მოკლე კაბა აცვია და მუხლისთავეები უჩანს.
- აუდიტორიაში ჩოჩქოლი ატყდა, ყველამ აგრაფინასკენ გაიხედა. აგრაფინა ჭარხალივით გაწითლდა და თვალები ცრემლით ავესო.
- გადმოდით ისევ ჩემზე, ამხანაგო მომხსენებელო, აგრაფინას მოკლე კაბა შემდეგ კრებაზე გამოიტანეთ, ჭიჭინაძესთან ერთად! – შევახსენე თავი უშანგის.

– აი, ხომ ხედავთ, ამხანაგებო, კრებას მასხრად იგდებს, არც სცნობს თავს დამნაშავედ...
– გამოიშვირა ჩემკენ საჩვენებელი თითი უშანგიმ.

– კრებას შენ თვითონ იგდებ მასხრად, აქ სერიოზული საკითხი ირჩევა და შენ მოკლე კაბებზე და საყურეებზე ლაპარაკობ! – წამოხტა გურამი.

– ამხანაგო ჭიჭინაძე, ძალიან ცდებით, თუ გგონიათ, რომ მოკლე კაბა, საყურე და პომადო არ არის სერიოზული საკითხი. ეს ისევე სერიოზული საკითხია, როგორც... – უშანგიმ პაუზა გააკეთა, მაგრამ ვერ გაიხსენა...

– როგორც? – ჰკითხა გურამმა.

– როგორც... – კვლავ ვერ გაიხსენა უშანგიმ, – როგორც ყველაფერი და, გახსოვდეთ, რომ ჩვენ, მოკლევადიან, საყურეებიან და პომადიან ხალხს ვერ შევუშვებთ კომუნიზმში.

– კი, შენ თუ დაგაყენეს კართან! – თქვა არჩილმა.

– არც ვიწროშარვლიანებს... – შეაშინა უშანგიმ არჩილი.

აუდიტორიაში მორიდებული სიცილი გაისმა.

– ესე იგი, შენ იღებე კომუნიზმის კარში და მარტო ფართომარვლიანებს, თმაგაბურძენულ, დაუვარცხნელ, უპომადო, უსაყურეებო, გრძელკაბიან და პირდაუბანელ ხალხს შეუშვებ? – ჰკითხა უშანგის არჩილმა. აუდიტორიამ ისევ გაიცინა, თავმჯდომარემ ზარი დარეკა.

– ამხანაგო არჩილ, მერე გამოდი სიტყვით!

– მაგ პროვოკაციისათვის შენს საკითხს გამოვიტანთ შემდეგ კრებაზე! – გაზარდა მომავალი კრების დღის წესრიგი უშანგიმ.

– შეიტანე, შეიტანე, არ დაგავიწყდეს! – სთხოვა არჩილმა.

აუდიტორიაში თითქოს ქარმა დაბერაო, ხმამალალი ჩოჩქოლი ატყდა.

– როგორ, ჩვენ ლამაზად და კონტად სიარულის უფლება არ გვაქვს? – წამოხტა გაკაპასებული ლუბა.

– ამხანაგო ნოღია, თქვენც აგრაფინასნაირ სტუდენტთა რიცხვს მიეკუთვნებით, შემჩნეულია, რომ სისტემატურად იქნით წარბებს და ბეჭედი გიკეთიათ მარცხენა ხელის შუათითზე ლექციების მსვლელობის დროს. სხვათა შორის, ძალიან წითელი მანიკურის გიცხიათ, სირცხვილი თქვენი. თქვენს ადგილას, მე ხმას არ ამოვიღებდი! – დაარიგა ჭკუა უშანგიმ.

– ვინ არის შენი ამხანაგი, შე კრეტინო, მე გათხოვილი ვარ და მინდა ბეჭედს გავიკეთებ, მინდა, წარბებს ამოვიქნი და მინდა, სულ გადავიპარსავ თმებს, ვინ გკითხავს, შე უზრდელი! – იკივლა ლუბამ.

– ამხანაგო ნოღია, პიროვნების შეურაცხყოფისათვის თქვენ საკითხსაც გავიტან შემდეგ კრებაზე. – იბღავლა ახლა თავმჯდომარემ.

ლუბას ტირილი აუვარდა და მერხზე დაემხო. აუდიტორია გადაირია.

– ჩამოდი ძირს!

– შენ ვის ასწავლი ჭკუას!

– მოდი, თემო, ჩვენთან დაჯექი...

– პროფკავშირის ფული რომ შეჭამეთ შენ და ილომ, იმას მიხედე!

– ვინ თქვა ეს? – გალურჯდა უშანგი.

– მე ვთქვი! – თქვა ოთარ სანებლიძემ და ადგა.

– რა უფლებით?

– ვიცი!

– საიდან?

– თვითონ ილომ მითხრა! – უშანგის ყბა მოენგრა. დარბაზი აზრიალდა.

– მე ამ საკითხს ასე არ დავტოვებ, შემდეგ კრებაზე... – ვილაცამ დაუსტვინა აუდიტორიაში. უცებ ბატონი დავითი წამოდგა ფეხზე და სიტყვა ითხოვა. დარბაზი გაიტრუნა.

– ამხანაგებო! – დაიწყო მან. – ძალიან სამწუხაროა, რომ ასეთი სიტუაცია შეიქმნა. ეტყობა, კომკავშირის კომიტეტს არ მოუშადადებია, კიდევ მეტი, საერთოდ, არ შეუსწავლია ბარამიძის საკითხი და ისე გამოაქვს კრებაზე. ამხანაგო უშანგი, ასე არ შეიძლება, მე არ ვიცი, რამდენად მტყუანია ან მართალია ბარამიძე, მაგრამ ფაქტია, რომ აქ არ არის იოტისოდენა ურთიერთგაგება და პატივისცემა. რას იტყვით თქვენ, ბატონო გიორგი, ასეთ პირობებში თუ შეიძლება კრების ჩატარება? – ჰკითხა მან ჩვენს ლექტორს.

ბატონი გიორგი წამოდგა. მან საყვედურით სავსე თვალები მოავლო აუდიტორიას, მერე სინანულით დაიქნია თავი და სათვალე მოიძრო.

– მართალი გითხრათ, ჩვენ დისციპლინის მოყვარული და მკაცრი დისციპლინის მოყვარული ვართ... ალბათ, ეს იმით არის გაპირობებული, რომ ჩვენ, ჩვენი მეცნიერული მოღვაწეობის ხანგრძლივ პერიოდში, ხშირად გვიხდება სტუდენტებთან მჭიდრო კონტაქტში ყოფნა, ასე ვთქვათ, ურთიერთობრივი დამოკიდებულება და ამ ურთიერთობრივი დამოკიდებულების მრავალწლიანი ანალიზისა და გონებრივი, თუ შეიძლება ითქვას, ინტერპრეტაციის დღევანდელ ეტაპზე, მოვლენათა განვითარების, – ჩვენ ვგულისხმობთ კადრების შეფასებას, – რიტმიკაში, საშინელი არიტმია, ანუ დეპულსაცია შეიმჩნევა, კაზუსური, ასე ვთქვათ, მორალურ-ესთეტიკური ნორმატივების დარღვევის თვალსაზრისით. სიტყვა სტუდენტი, როგორც ცნება, აბსოლუტური გაბათილების, თუ შეიძლება ითქვას, მორალური ანულირების საშინელ პროცესს განიცდის. ვინ არის ხულიგანი? – სტუდენტი. ვინ არის ჯიბგირი? – სტუდენტი. ვინ არის უზრდელი? – სტუდენტი. სადაც კი შეიმჩნევა რამე დანაშაული ჩვენი სახელმწიფოს მეურნეობის რომელიმე დარგში, ვინ არის დანაშავე? – სტუდენტი, მე ათასობით სტუდენტი გამიზრდია, ამხანაგებო!..

– აკაკი წერეთლის „გამზრდელი“ თუ გაქვთ წაკითხული, გიორგი ბატონო? – ჰკითხა ბატონმა შალვამ. დარბაზში თავშეკავებული სიცილი გაისმა.

– მე მივხვდი თქვენს მინიშნებას, პატივცემულო შალვა, მაგრამ იცოდეთ, მე წამიკითხავს დიდრო, რუსო, ვოლტერი, მაკიაველი, ნაპოლეონისა და ბისმარკის მეძუარები. მე მაწუხებს ჩვენი ახალგაზრდობის ბედი და ამიტომ ვლაპარაკობ ასე მკაცრად. მე მომწონს ჩვენი დღევანდელი მომხსენებლის, მართალია, ცოტა თავშეუკავებელი, მაგრამ პრინციპულად სწორი გამოსვლა. მომავალი თაობა ჩვენი ერის იმედი უნდა იყოს. ვინ უნდა ჩაიბაროს ეს სიმწრითა და სისხლით აშენებული ქვეყანა. ამათმა? ვიწრო შარვლებსა და ცხვირწაგრძელებულ ფეხსაცმელებში გამოჭიმულმა თაობამ? წარბებგამოქნილმა, პომადით მოთხუნულმა და მოკლეკაბიანმა ქართველმა დედებმა?

– კაცო, ალექსანდრე მაკედონელი სულ შიშველი დადიოდა, მაგრამ მთელი მსოფლიო დაიპყრო. ამ დასაწვავ წარბებს კი თამარ მეფეც იქნიდა და ფერ-უმარილსაც იცხებდა თურმე. – თქვა ბატონმა შალვამ.

აუდიტორიაში ხარხარი ატყდა.

– ეს არ არის პოლემიკის ხერხი, ბატონო შალვა, მაცალეთ ლაპარაკი. თქვენ არ იცით, მე ახალგაზრდობაში, როდესაც ამ ქვეყანას ვაშენებდით, ცალ ხელში მაუზერი მეჭირა, მეორეში კი წიგნი, – გაცეცხლდა უცებ ბატონი გიორგი.

– ეგ არ ვიცოდი, ჩემო გიორგი, და ახლა რომ გაკვირდები, ორივე ხელში წიგნი გჭეროდა, უკეთესი იყო! – გაუღიმა ბატონმა შალვამ.

ბატონი გიორგი გაშრა.

– თქვენ იცავთ ამ ახალგაზრდობას, რომელსაც ზრდილობა არა აქვს, პატიოსნება, არ იცის დისციპლინა, უმცროსი, უფროსი. თქვენ იცით, რომ ამათმა ტოლმა სტუდენტმა გუშინ კაცი მოკლა კიროვის სახელობის ბაღში! თქვენ იცით, რომ ერთი კვირის წინ ამათმა ტოლმა ორმა სტუდენტმა მალაზია გაძარცვა! ამის ტოლმა სტუდენტმა, – მოათითა ჩემზე ბატონმა გიორგიმ, – ქალი გააუპატიურა კუკიის სასაფლაოზე და ამათმა ტოლმა სტუდენტმა გოგონამ უკანონო შვილი გააჩინა? – დაარტყა ხელი მაგიდაზე ბატონმა გიორგიმ.

– თქვენ იცით, ბატონო გიორგი, რომ ამისი ტოლი ბიჭი ამბრაზურას გადაეფარა მკერდით? თქვენ იცით, რომ ამის ტოლა გოგონა სახრჩობელაზე ავიდა? თქვენ იცით, რომ გუშინ ამის ტოლმა ვაჟმა თქვენი ტოლი კაცი ამოათრია მტკვრიდან? – არ იცით, არც გინდათ იცოდეთ და არც არის სავალდებულო, რომ თქვენ იცოდეთ!.. – წამოდგა ბატონი შალვა.

დარბაზში ტაშმა იგრიალა. ბატონმა შალვამ ხელით გვანიშნა, დაწყნარდითო და გააგრძელა:

– მე არ ვიცი, ამხანაგებო, რა ბრალი მიუძღვის ბარამიძეს. ეს ადვილი გასაგებია და, ალბათ, ამას დღეს თუ არა, ხვალ გამოარკვევს პარტბიურო, ან რექტორატი, რადგან ამხანაგ უშანგი ქოჩაკიძეს ამის უნარი არ აღმოაჩნდა, და თუ დასასჯელია ბარამიძე, დასჯის. მე ახლა სხვა რამე მაწუხებს, საიდან მოვიდა ეს ნიჰილიზმი ახალგაზრდობის მიმართ, ვინ მოგცა შენ უფლება, უშანგი, ასეთი ბრალდებით რომ მიმართავ აუდიტორიას და შენს ტოლებს, შენს ამხანაგებს, რა იცი შენ, რამდენი თითის დადებით მოკლე კაბა აცვია ამხანაგ დანელიას, ან ვინ გაზომა კაბების სიმოკლე რამდენი თითის დადება უნდა იყოს!

– წყალს რომ სვამდა სოკოდან, ბატონო შალვა, წაიხარა და მე დაუუნანხე შიშველი სხეული! – წამოხტა უშანგი.

– რას უყურებდი მერე, შე ოჯახაშენებულო, შენი შიშით დანელიამ წყალი ვერ უნდა დალიოს?

– ბატონო შალვა, ძალაუნებურად!..

– ვერ მოწყვიტე თვალი? – ჰკითხა ბატონმა შალვამ, დარბაზი სიცილით გადაიქცა.

– რა შენი საქმეა, ამხანაგო უშანგი, რაფერად აქვს შელებილი ფრჩხილები ლუბა ნოდიას. ვინ გკითხავს შენ არჩილის შარვლის სივიწროვეს, მაგის ერთი ლექსი მირჩვენია შენს თავს და შენს ფართო შარვალს.

– თქვენზე არ არის ეს ქვეყანა დამოკიდებული, ბატონო შალვა! – წამოიძახა უშანგი.

– არც შენზე, ჩემო უშანგი! ვინ დაგაყენა შენ კომუნიზმის კარიბჭესთან, ვინ დაგავალა კომუნიზმში შემავალი ხალხის შარვლისა და კაბის ზომის აღება! ეს კიდევ საკითხავია, შენ თუ შეგიშვეს შიგ. ვინ მოგცათ უფლება თქვენ, ბატონო გიორგი, გამოდიხართ აქ და თავზე ლაფს ასხამთ ჩვენს სასიქადულო ახალგაზრდობას! ვინ გკითხავთ თქვენ ამ ქვეყნის ჩაბარება-გადაბარებას! თქვენ ეს ქვეყანა საწყობი ხომ არ გგონიათ? ახალგაზრდობა მოვა თავის დროზე და მისით ჩაიბარებს თავის ქვეყანას. ახალგაზრდობა დაგვმარხავს ჩვენ და დაგვაწერს საფლავის ქვაზე სახელებსა და გვარებს.

– ბატონო შალვა, ეგ პროვოკაციაა! – იყვირა ბატონმა გიორგიმ. ბატონმა შალვამ ყურადღება არ მიაქცია და განაგრძო:

– ახალგაზრდობა ჩვენი იმედია, იაროს ახალგაზრდობამ ვიწრო და მოკლე კაბებში, ოღონდ იკითხოს წიგნი, უყვარდეს ერი, ქვეყანა, სამშობლო; ეკეთოთ საყურე გოგონებს, ეკეთოთ ბეჭდები, ოღონდ კარგი დედები იყვენ და სწამდეთ სიკეთე და პატიოსნება. იჩხუბოს ბარამიძემ, ოღონდ იჩხუბოს საქმისთვის. და ის, თუ ვიღაცამ კაცი მოკლა და ვიღაცამ მაღაზია გაქურდა, არ არის ეროვნული ტრაგედია, ეროვნული ტრაგედია ის არის, რომ ამის მეტი ვერაფერი დაინახო... – ბატონი შალვა დადუმდა, მას ხელები და ტუჩები უთრთოდა.

– მაპატიეთ! – თქვა მან ბოლოს და თავის ადგილზე დაჯდა.

– კრება დამთავრებულია! – თქვა ბატონმა დავითმა, ბატონი გიორგისა და უშანგის გარდა, აუდიტორიიდან არავინ გასულა.

* * *

რექტორის მოსაცდელში ვზივარ, პირველი საათისთვის დამიბარა. ჯერ თორმეტია, მაგრამ მაინც ვზივარ და ველოდები. ჩემს გარდა სხვა სტუდენტებიც არიან. შედიან და გამოდიან, შედიან და გამოდიან. ზოგი გახარებული გამოდის, ზოგი ატირებული. რექტორი მკაცრი კაცია, ძალიან მკაცრი. მართალი გითხრათ, ჯერ მასთან არავითარი საქმე არ მქონია, არც სიმკაცრე გამომიცდია მისი, არც სიკეთე, მაგრამ ამბობენ, მკაცრი და შიშისაგან გული მიმდის. ოთხი წელი ისე მაშინებდნენ ამ კაცით, როგორც დედა მაშინებდა მეზოვე მამედათი...

... გასაოცარია პირდაპირ, მამედას შვიდი შვილი ჰყავს და არც ერთს არ ეშინია მისი. მე კი ეზოში ჩასვლას ვერ ვბედავ მამედას შიშით, მერედა მართო მე? მთელი ეზოს ბავშვები მამედას დანახვაზე წივილ-კივილით ამორბიან კბეებზე. მამედა განცვიფრებული იცქირება აქეთ-იქით.

– დაგვიზაფრა ბავშვი ამ უმსგავსომ, სხვა სახლმმართველობაში ვერ გადაიყვანეს? – ამბობს დედა მართა.

– სსუულ მმაგვის ბრალია ჩნემი დათო რრომ ენა ბლუბლუბლუა... ალბათ, მაგან შშშეაშინა. – ამბობს პეტრე ბიძია და დათოს თავზე უსვამს ხელს.

საღამოს დედას ვუზივარ კალთაში. დედას უზარმაზარი მათლაფა უდგას მაგიდაზე და ბრინჯის ფაფით სავსე სუფრის კოვზს ბურღივით მიტრიალებს კბილებში.

– აბა, დიდი პირი გააღე, თორემ მამედას დავუძახებ, ტომარაში ჩავსვამს და... – მე შეშინებული ვალებ პირს.

– კიდევ ერთი, თორემ მამედას ვეტყვი და ხვალ გაგყიდის ბაზარში...

– აბა ერთიც, თორემ მამედა სანაგვე ყუთში ჩავსვამს.

– არ გადაგიყლაპავს? ახლავე დავუძახებ მამედას და მილიციაში წაგიყვანს, მამედ, მამედ, მოდი, მამედ, თემო არ ჭამს!!!

– ვჭამ, ვჭამ! – ვყვირი მე და კოვზს ვადამდე ვიჩრი ხახაში. მერე მთელი დამე მამედა მესიზმრება. მამედას მოაქვს დიდი ტომარა, მკუჭავს და მტენის მუშტით შიგ, ისე როგორც სიმინდის ქუჩენს, უკრავს თავს ტომარას და მივყავარ სადღაც. ტომარაში ბნელა, ძალიან ბნელა. მე ვირწევი მამედას ზურგზე, ვირწევი, როგორც ჰამაკში. მამედას დიდი ლაჯები აქვს, იგი რბილად მიალაჯებს. დიდხანს, დიდხანს მიდის მამედა, მერე უცებ ჩერდება, ტომარას ატრიალებს, ატრიალებს და ხელს უშვებს... მე ვვარდები დაბლა, ყურებში რაღაც მიწივის. მიშველეთ! მიშველეთ! კვივი მე, ტომარას თავი ეხსნება და მე ტომარიდან თავს ვყოფ. ჩემს ქვემოთ არის უზარმაზარი კლდე, კლდეზე ხე, ამ ხეზე თუ შევრჩი, კლდეზე დასკდომას გადავრჩები. თუ იმ კლდესაც ავცდი, უფრო ქვევით უზარმაზარი ზღვაა და იმ ზღვაში დავიხრჩობი... მიშველეთ! მიშველეთ! და მე ვვხეტქები აქაფებულ ტალღებს... აი, ახლა დავიხრჩობი, აი, ახლა, მაგრამ მე ვსუნთქავ, ზღვაში ვსუნთქავ. ზღვა არის ძალიან თბილი, ლურჯი და გამჭვირვალე, ზღვაში ყველაფერი ჩანს. მე ვსუნთქავ და ნელ-ნელა ვიძირები. დავდივარ ზღვის ფსკერზე, ვცურავ, ვტრიალებ, თავდაღმა ვეკიდები, ზურგზე ვწვები, მუცელზე ვწვები, ვსუნთქავ და ბუშტებს ვუშვებ მაღლა, მერე მე ვჯდები დიდ ხავსიან ქვაზე, ვიღებ უბიდან სალამურს და ვუკრავ სევდიან, ძალიან სევდიან სიმღერას:

სურამისა ციხეო, სურვილითა გნახეო,

ჩემი შვილი მანდ არის, კარგად შემინახეო!

ამ სიმღერას სურამში მღეროდა მოხუცი მათხოვარი. დედა ტიროდა. მეც ვტიროდი, მერე დედა მაძლევდა ხურდა ფულებს. მე ვუყრიდი იმ ხურდას მოხუც მომღერალს გაქონილ ქულში, და, როდესაც ახლოს მივდიოდი, მიკვირდა, თვითონ მოხუცი რომ არ ტიროდა.

მე ვუკრავ სალამურზე, ვუკრავ და ვუკრავ... მოდიან ოქროსფერი, ვერცხლისფერი, მწვანე, წითელი, ლურჯი, პატარა თევზები, ჩერდებიან ჩემს გარშემო მონუსხულებივით, კუდებს იქნევენ ოდნავ, სულ ოდნავ, ბუშტებს უშვებენ და ტირიან, ტირიან, მერე ისევ ბუშტებს უშვებენ და მეკითხებიან:

- რა გატირებს, პატარა ბიჭო?
 - ჩემო ოქროს თევზებო, ჩემო ვერცხლის თევზებო, ჩემო მწვანე თევზებო, ჩემო ლურჯო თევზებო... წადით და უთხარით ჩემს დედიკოს, რომ მე აქ ვარ, რომ არ დაემხრჩვალვარ, ვსუნთქავ წყალში და კარგად ვარ, ოღონდ დედა მენატრება, მოვიდეს და წამიყვანოს...
 - რა ჰქვია შენს დედას, ბიჭიკო? – მეკითხებიან თევზები.
 - ჩემს დედას ანიკო ჰქვია!
 - მერე როგორ მივაგნოთ შენს დედას?
 - ჩემი დედა ყველაზე კარგი, ყველაზე ტკბილი და ყველაზე ლამაზი დედაა მთელს ქვეყანაზე, როგორც კი შეხედავთ, იცნობთ... ჩემო ოქროს თევზებო, ჩემო ვერცხლის თევზებო...
 - კარგი, ბიჭიკო, წავალთ, ოღონდ ერთხელ კიდევ დაუკარი.
- მე ვუკრავ:

სურამისა ციხეო, სურვილითა გნახეო,
ჩემი შვილი მანდ არის, კარგად შემინახეო!

თევზები მიცურავენ, მიცურავენ, მიცურავენ... თანდათან ქრებიან და ისევ მარტო ვრჩები. მაინც ვუკრავ და ვტირი, ვუკრავ და ვტირი, მერე უცებ, ვხედავ, მოცურავს დედა ჩემსკენ გამოშვებული ხელებით, მოცურავს დედა ოქროს, ვერცხლის, წითელი, მწვანე, ლურჯი თევზების თანხლებით და იგი ყველაზე ლამაზი თევზია ამ თევზებს შორის.

- დეეედააა! – ვეძახი მე და მის შესახვედრად მივცურავ...
- დილით ვიღვიძებ. დედა მაცმევს, მაჭმევს და ეზოში მიშვებს სათამაშოდ. ეზოში დიდი აკაციის ხეა, მისი ტოტები ლამის ჩვენს ფანჯარაში შემოვიდეს, ფეხზე ვიხდი, თან მაღლა ვიყურები, დედამ არ დამინახოს, ავდივარ აკაციაზე, ვპუტავ ყვავილებს და უბეში ვიტენი, მერე ჩამოვდივარ, აგურის კედელზე მიშენებული ფიცრულის კუთხეში ვჯდები მამედას ცოცხის გვერდით და აკაციის ყვავილებით ვივსებ პირს. ტკბილია, როგორც თაფლი, აკაციის ყვავილი. ამას რომ დავამთავრებ, კიდევ დავკრეფ, ვფიქრობ მე და ისევ ვივსებ პირს.
- რას ყვები, ბიჭო, შენ ზულელი არი? – მესმის მამედას ხმა, ხელ-ფეხი მიცივდება., მინდა ვიბლავლო, მაგრამ პირი აკაციის ყვავილით მაქვს გამოტენილი.
- ახლავე გადაყარო, თორე სულ ყურები გაგითალო, ერთი პატარა ჟანჟველა შეხვდეს, მუცელი როგორც ბარაბანი გაგიბეროს, ახლავე გადმოყარო... – მამედა ხელს მავლებს ნიკაპში და პირს მიღებს, მე ხელისგულზე ვუყრი ნახევრად დაღეჭილ ყვავილებს.
- აი, აი, რა კარგი ბიჭი, რა სული საქმე აკეთებ. – თავს აქნევს მამედა.
- ტომარაში არ ჩამსვამ? – ვეკითხები მე შეშინებული.
- სად არის დომარა? – მეკითხება მამედა.
- სანაგვე ყუთში არ ჩამაგდებ? – ისევ ვეკითხები შეშინებული.
- სოთა ნაგავია, შენისთანა ოქრო ბიჭი სანაგვე არ ჩაუშოს? – იღიმება მამედა.
- მილიციელს არ დაუძახებ? – უნდობლად ვეკითხები.
- მილისია? მილისია დაუზახებ, თუ კიდე აკასია ჟამო! – მემუქრება მამედა.
- აღარ შეგჭამ, ძია მამედ! – ვპირდები მე.
- აი, საღოლ, საჟმელი უნდა, ბური და ყველი ჟამოს. – ამბობს მამედა, მერე მიდის თავის სარდაფთან, ცოლს ეძახის, რაღაცას ეუბნება ქურთულად, მამედას ცოლს შავი პური და ყველი მოაქვს, მამედა ართმევს და მე მადლევს.
- ჟამე, – მე ვართმევ შავ პურსა და ყველს, მამედას ძალი თვალეში შემციცინებს.
- ჟამე, თორე ზალლი წაიღებს! – მაფრთხილებს მამედა, ცოცხს იღებს და მიდის. მე მაღიანად ვილუკმები!
- თემური, რას ჭამ, ახლავე გადააგდე და ამოდი სახლში! – მეძახის დედა აივნდან.
- მოვდივარ! – ვეძახი მე და არ მივდივარ...

* * *

– ბარამიძე რომელია? – კითხულობს რექტორის კაბინეტიდან გამოსული მდივანი თინა.

– მე ვარ! – ვამბობ მე და ვდგები. თინა სიბეცისაგან ისედაც მოჭუტულ თვალებს უფრო ჭუტავს. მაკვირდება, მართლა ბარამიძე ვარ თუ არა და მერე ისე მეუბნება შებრძანდითო, თითქოს ერთი თვე მაინც ვეხვეწებოდი შემიშვიმეთქი. კარი ფრთხილად შევაღე და ზურგს უკან მივიხურე. დიდ საწერ მაგიდას ორნი უსხდნენ – ჩვენი ფაკულტეტის პარტიული კომიტეტის მდივანი და რექტორი. ასეთ დიდ, ნათელ და გაწყობილ კაბინეტში პირველად ვიყავი ჩემ სიცოცხლეში და არც რექტორი მენახა ადრე ასე ახლოს. მუხლებში სისუსტე ვიგრძენი, ხელისგულებში ოფლი გამოვიდა, ფეხი ვერ გადავდგი წინ.

რექტორი წამოდგა. იგი იყო ძალიან მაღალი, მელოტი, მის მკაცრ სახეს აბურღული, ვეება წარბები უფრო მკაცრ იერს აძლევდა.

– ეს არის ბარამიძე! – უთხრა ბატონმა დავითმა და გაიღიმა.

– დაჯექი! – მითხრა რექტორმა და ტყავის დიდ სავარძელზე მიმითითა. მე ადგილიდან არ დავძრულვარ.

– დაჯექი, ბარამიძე! – მითხრა ახლა ბატონმა დავითმა.

– არა უშავს, აქ ვიქნები! – ვუპასუხე მე და შევიშმუშნე.

– ბიჭო, არ გესმის შენა, მოდი და დაჯექი! – მითხრა რექტორმა. მე მაგიდასთან მივედი.

– გამარჯობათ!

– გაგიმარჯოს! – გამომიწოდა ხელი რექტორმა. მე ოფლიანი ხელი თემოზე შევიხოცე და ჩამოვართვი. რექტორს გაეღიმა.

– გლეხია! – უთხრა მან პარტკომს. მე დავჯექი, დაჯდა რექტორიც. დუმილი ჩამოვარდა, რექტორმა უზარმაზარი წითელი ფანქარი აიღო და ბლოკნოტში რაღაცის ხატვა დაიწყო.

– რა გქვია? – მკითხა უცბა.

– თეიმურაზი, – ვთქვი მე და ისევ ავდექი.

– იჯექი, იჯექი! – ხელით მანიშნა მან და ხატვა განაგრძო. პარტკომი გაზეთს ათვალიერებდა და ხმას არ იღებდა. ვგრძნობდი, რაღაცას მიპირებდნენ კომკავშირის საერთო კრებასთან დაკავშირებით, მაგრამ რას, ვერ ვხვდებოდი. ასე ვლუმდით დიდხანს სამივე. მე თანდათან ცუდად ვხდებოდი. გული გამიწვრილდა და დამელია, ადგომა მოვიწოდებე, მაგრამ ვერ ავდექი, პირი ისე გამიშრა, ენას ველარ ვაბრუნებდი. თვალი გავაყოლე კედლის საათის ვეებერთელა სპილენძის ქანქარას, მარჯვნივ, მარცხნივ, თვალები ამიჭრელდა, ისრები ერთმანეთში აირია, ალბათ, გავიდა ათი წუთი, თხუთმეტი, ერთი საათი თუ რამდენი? ნეტავ იმ წყლის დაღვევა შეიძლებოდეს, ვარდისფერ ქილაში რომ ასხია. ღმერთო, რა იქნება ახლა, რომ დაასხას რექტორმა წყალი ჭიქაში და მითხრას, დალიეო. რომ არ დამისხას, გავგიჟდები, გული შემიწუნდება და გავგიჟდები. რაც იქნება, იქნება, ავიღებ და დავისხამ, დავლევ, მერე რაც უნდა მიქნან, დავლევ და მორჩა... რომ მითხრან, არ შეიძლებაო? მეტის მოთმენა აღარ შემიძლია, ახლა ავდგები და დავისხამ წყალს, სულ გამოვწურავ ქილას. პირდაპირ ქილიდან დავლევ...

– პატივცემულო რექტორო! – წამოვდექი მე.

– გისმენ! – ასწია მან თავი.

– შეიძლება წყალი?

– მიირთვიო! – თქვა რექტორმა და ხატვა განაგრძო. მე წყალი დავასხი, დავლიე ერთი ჭიქა, მეორე...

– ცოტა ჩვენც დავკითხოვ! – თქვა რექტორმა. მე ჭიქა დავდგი და სული მოვითქვი.

– წყალი არ მოდის თქვენთან? – მკითხა მზრუნველი კომენდანტივით.

- კი, ბატონო! – ვთქვი მე.
- აბა, მოყვევი, როგორ იყო! – მითხრა უცებ და სასმენად მოემზადა.
- მე, ბატონო, არაფერ შუაში არ ვარ.
- იცი, რას გეკითხები? – მკითხა რექტორმა.

სახტად დავრჩი.

- კრების შესახებ მეკითხებით... – ვთქვი მე და პარტკომს შევხედე.
- კრების შესახებ დავითმა მითხრა. მაგაზე ცალკე მოგელაპარაკებით მთელ ფაკულტეტს. შენ ის მოყვევი, მეზობელს მთვრალი როგორ მიუვარდი. – თქვა რექტორმა და წარბები შეიკრა.

ახლა იგი კლდის ქიმზე შემჯდარ და გადასაფრენად მომზადებულ დიდ არწივს ჰგავდა. სულერთია, ამას ვერ მოვატყუებ, ჯობს, ყველაფერი მართალი ვუთხრა, ალბათ, იცის კიდევაც, რაკი დარეკა, ამასაც დაურეკავდა აბიბო... თუ გარიცხვა უნდათ ჩემი, ისედაც გამრიცხავენ, თუ არა და... ჯობს მართალი ვუთხრა, იქნებ დამიჯეროს, იქნებ გამიგოს და თუ გამიგო... არ შეიძლება ამ კაცმა რომ არ გამიგოს...

- პატივცემულო რექტორო, დედას გეფიცებით, მთვრალი არ ვყოფილვარ. – დავიწყე მე.
- ღვინოს არ სვამ? – მკითხა რექტორმა.
- კი, მაგრამ, მაშინ არ ვიყავი მთვრალი.
- ეგ უარესი შენთვის! – მითხრა რექტორმა. – ესე იგი, შეგნებულად მისულხარ!
- კი, შეგნებულად მივედი.
- რატომ?

– ერთი კვირის წინ კოლონიიდან, პატივცემულო რექტორო, პატიმრები გაიქცნენ, ორი მოკლეს, სამი გადარჩა. იმ სამში ერთ-ერთი ჩემი მეგობარი იყო, სკოლის მეგობარი. – მე ხმა ამიკანკალდა.

– ის მეგობარი ქურდი, შენი სახლიდან წაიყვანეს, ბარამიძე. – მითხრა რექტორმა და უფრო შეიკრა წარბი.

– დიახ, ჩემი სახლიდან. არავინ არ იცოდა, რომ ის ჩემთან იყო, ვიცოდით მარტო მე, დედამ და აბიბომ.

– აბიბო თოდრია უშიშროებაში მუშაობს, იგი პასუხისმგებელი პირია, იგი ვალდებული იყო! – შემაწყვეტინა რექტორმა. მე გული შემეკუპმა. გათავდა, არ უნდა მეთქვა, ვიფიქრე მე, სულერთია ვერაფერს გაიგებს. ან რა უნდა გაიგოს, როდესაც ამბობს, ვალდებული იყო; არაფერს აღარ ვეტყვი, მორჩა. მე დავდუმდი.

– მერე, თეიმურაზ? – მკითხა ბატონმა დავითმა. მე ვიჯექი თავჩალუნული და ხმას არ ვიღებდი., რექტორი ადგა, შუა ოთახში გამოვიდა და ბოლთისცემა დაიწყო, მერე ჩემთან მოვიდა და მითხრა:

– მომიყვი, ოღონდ ყველაფერი მართალი თქვი.

მე ხმა არ გავეცი.

– ბარამიძე, მე მელაპარაკენ შენზე ბატონი შალვა და დავითი. მე არ მინდა ისე მივიღო ზომები, ვიდრე ყველაფერს არ გავიგებ! – თქვა რექტორმა.

– თემო! ჩვენ შენ გენმარებით და შეგვიწყვე ხელი, – მთხოვა ბატონმა დავითმა.

– მე არავისი დახმარება არ მინდა, ყველაფერს მართალს ვიტყვი. თავვერა ექვსი წელია არ მინახავს, ახლა ციხიდან გამოიქცა და ჩემთან მოვიდა, აღარ უნდა ქურდობა, სწავლა უნდა, აბიბო უსინდისოა, ბინძური კაცია, მე მოვკლავ აბიბოს...

სული შემეხუთა და ავდექი. რექტორი და პარტკომი გაცეცხლები მიცქეროდნენ.

– დაჯექი და გაგვაგებინე, რაშია საქმე, – დამადლო მხარზე ხელი რექტორმა. მე დავჯექი.

– თავვერამ ათასი განცხადება დაწერა, მაპატიეთო, აღარ მინდა ქურდობაო, დავილალო, სწავლა მინდაო, მუშაობა მინდაო, ათასი წერილი დაწერა, არავინ წაიკითხა, არავინ დაუჯერა, არავინ ენდო, მაშინ გაიქცა. ჩემთან მოვიდა, მენდო, მთხოვა, დავხმარებოდი...

– მერე, თეიმურაზ? – მკითხა ბატონმა დავითმა.

– მერე, – დავიწყე მე, – მერე მე აბიბოს გარდა არავის ვიცნობდი. მივედი, დავუწოქე, ვთხოვე, დაუჯერეთ თავერას, თუ არ დაუჯერებთ, ისევ იქურდებს, დაილუპება ან თავს მოიკლავს-მეთქი. დავუწოქე, შევეხვეწე. დამპირდა და დააჭერინა... მერე მე მივეუვარდი აბიბოს, არ დამხვდა სახლში, ან იყო და კარი არ გამიღო, თუ პატიოსანი კაცია, რატომ არ გამიღო კარი... სულ ერთია, მოგკლავ აბიბოს... – ვთქვი მე და გავჩუმდი.

რექტორი დიდხანს იჯდა თავჩალუნული და ისევ რაღაცას ხატავდა. არა, კი არ ხატავდა, ფანქრის ჩქარი მოძრაობით ნახატს ამუქებდა.

– შენ გჯერა შენი თავერასი? – მკითხა უცებ რექტორმა და თვალი თვალში გამიყარა.

– მჯერა! – ვთქვი მე.

– სწავლა უნდა?

– სწავლა უნდა.

– რამდენი წელი დარჩა?

– ოთხი. ოთხ წელიწადში სიცოცხლე გათავდებაო...

– ოთხ წელიწადში სიცოცხლე არ გათავდება.

– თავერასათვის გათავდება, პატივცემულო რექტორო.

– რა გვარია შენი თავერა?

– კორსაველი თავერა, თავერა კი არა, რამაზი. თავერას სკოლაში ვეძახდით!

– რამაზ კორსაველი, რამაზ კორსაველი, – რატომღაც ორჯერ გაიმეორა რექტორმა. მერე იმავე ქალღმერთზე, რომელზეც რაღაცას ხატავდა, დაწერა – რამაზ კორსაველი.

– რომელ კურსზე ხარ? – მკითხა რექტორმა.

– მეოთხეზე, პატივცემულო რექტორო.

– როგორ სწავლობს? – ჰკითხა ახლა ბატონ დავითს.

– სწავლობს. – თქვა ბატონმა დავითმა და გაიღიმა.

– როგორი ბიჭია?

– აი ასეთი, როგორსაც ხედავთ.

– მეგობრები თუ უყვარს და თუ სჯერა მეგობრების, კარგია, მაგრამ ყველას ნდობა არ შეიძლება, ბიჭო. – მომიბრუნდა ახლა მე.

– თავერას ნდობა შეიძლება. – ვთქვი მე.

– შენს თავერას თუ სწავლა უნდა და კარგი ცხოვრება, ოთხ წელსაც მოითმენდა, ციხიდან გაქცევა დანაშაულია, იცი შენ ეს?

– ვიცი.

– წადი ახლა, შენს ჯგუფში დაჯექი, ჩხუბს და აყალმაყალს თავი დაანებე, კარგად ისწავლე, შენ საქმეს მიხედე, თავერა თვითონ მოუვლის თავის თავს.

რექტორი ადგა. მეც ავდექი. ადგა ბატონი დავითიც. რექტორის წინ დადებულ ფურცელს დავხედე. ზედ ლამაზი, ყურებპარტყუნა გულუბრყვილო ვირი ეხატა, წითელი, თავჩაქინდრული ვირი, სევდიანი თვალებით. ვირის ქვეშ წითელივე ფანქრით ეწერა – რამაზ კორსაველი (თავერა). სულ ბოლოს კი დიდი ასოებით გამოყვანილი იყო ჩემთვის გაუგებარი სამი ციფრი 2 – 33.

– ნახვამდის! – ვთქვი მე.

– ნახვამდის! – თქვა რექტორმა.

კარისკენ წამოვედი. ბატონი დავითი უკან გამომყვა.

– დავით, შენ დარჩი! – უთხრა რექტორმა. ბატონი დავითი დარჩა. მე კარი გავიხურე.

– როგორ გუნებაზეა? – მომვარდა ვიღაც სტუდენტი.

– არ შეხვიდე. მოგკლავს! – ვუთხარი მე და მოსაცდელიდან გამოვედი. ეზოში ჩავედი და მტირალა თუთის ძირას დადგმულ სკამზე დავჯექი.

* * *

უნივერსიტეტი შორიდან უზარმაზარ სკას ჰგავს. მის კართან განუწყვეტლივ ბზუიან ფუტკრები, მუშა და ზარმაცი ფუტკრები, ისინი განუწყვეტელ ნაკადად შედიან და გამოდიან, შედიან და გამოდიან მოჩუქურთმებულ კარში. ზუსტად ისევე, როგორც სკაში, კართან დგანან მკლავზე წითელლენტიანი დარაჯები, ისინი გულმოდგინედ უსინჯავენ უნივერსიტეტში შემავალ სტუდენტებს საბუთებს. ვისაც აქვს საბუთი, უშვებენ სკაში, ვისაც არა, უკან აბრუნებენ ზარმაცი ფუტკრებივით. არის ერთი აურზაური და ორომტრიალი. დღე და ღამე, დღე და ღამე. ლექტორებს, ისე, როგორც დედა ფუტკრებს, უფრო მოწიწებით ეპყრობიან; დარაჯები მათ გამოჩინაზე თავს მიწაზე ხრიან, ლექტორები თავის მხრივ ასევე მოწიწებით იხდიან ქუდებს და, როგორც სალოცავ ტაძარში, ისე თავშიშველი და წელში მოხრილი შედიან მათთვის ფართოდ გაღებულ კარში. საოცრად ჰგავს უნივერსიტეტი სკას თავისი ფიჭასავით ჩაწყობილი ბიბლიოთეკებით, აუდიტორიებით, მერხებითა და კათედრებით, კართან მდგარი დარაჯებითა და მოფუსფუსე სტუდენტებით. ჰგავს კი არა, უნივერსიტეტი, ალბათ, მართლაც სკაა, უზარმაზარი დევების სკა, დევების კი არა, ღმერთების, თაფლით გატენილი სკა და რა ბედნიერებაა, როდესაც იცი, რომ შენც ამ სკაში ცხოვრობ, როგორც ღმერთის სამსახურში მყოფი პატარა ფუტკარი.

galaktioni

გვერდით ვილაც მომიჯდა და მუხლზე ხელი დამადო. მივიხედე, გურამი იყო.

– რაო, თემო, რას ფიქრობ?

– არაფერს.

– მაინც?

– რექტორთან ვიყავი, აბიბოს და კრების გამო დამიბარა.

– გაიგო?

– ყველაფერი.

– მერე?

– ყველაფერი მოვუყევი... მართალი მოვუყევი.

– რა გითხრა?

– წადი, შენს საქმეს მიხედე, მეორეჯერ არ დაგემართოსო, თავერას გვარი და სახელი ჩაიწერა...

– რისთვის?

– არ ვიცი!

– წამო, სადმე დავჯდეთ, მომიყვები. – მე ავდექი.

„ინტურისტის“ ბაღში ყველა კუპე დაკავებული იყო. მე და გურამი აუზის გვერდით მაგიდას მივუსხედით და ვიდრე საჭმელს მოგვიტანდნენ, ლუდი მოვითხოვეთ. ოფიციალტმა ორი ბოთლი ცივი ლუდი მოიტანა. მე ჭიქის პირს მარილი მოვაყარე და ნელა მოვსვი. სასიამოვნო სიგრილემ დამიარა სხეულში. ჩვენს მარჯვნივ, კუთხეში, კაცი იჯდა, ჩვენკენ ზურგით, ძალიან განიერი, ოდნავ მოხრილი ბეჭები ჰქონდა. ღვინოს სვამდა. ძალიან ნაცნობი ტანი ჰქონდა, ძალიან. უცებ მან თევზზე ჩანგალი დააკაკუნა, ჩვენკენ მობრუნდა და ჩვენს ოფიციალტს მიმართა:

– ძამიკო, რამდენ ხანს უნდა გელოდო?

– მოვდივარ, შე კაცო, ფრთებს ხომ არ გამოვიხსამ, შენისთანა მილიონია და მე ერთი,—
წყენით უთხრა ოფიციალტმა და ჩვენი შეკვეთის მოლოდინში ფანქარი და ქალაღლი
მოიმარჯვა.

– გურამ, შეხედე. – ვუთხარი მე.

– ვის?

– გალაკტიონი! – გურამი სწრაფად შეტრიალდა. ახლა გალაკტიონი ისევე ზურგით იჯდა
ჩვენკენ.

– ჯერ იმას მიუტანე, – ვუთხარი მე.

– შეკვეთა მომეცი, შე კაცო, და იმას კი მივხედავ, ასე ზის მაგი ორი საათია და
მიჩინინებია იმ ერთ ბოთლ ღვინოს. – გაიკრიჭა ოფიციალტი. მე შევუკვეთე, რაც გვინდოდა
და ვთხოვე ოფიციალტს, გალაკტიონის მაგიდასთან მოეტანა.

– მივიდეთ, გურამ?

– არ ეწყინოს, ბიჭო.

– რატომ უნდა ეწყინოს, მივიდეთ და დაველაპარაკოთ.

– მივიდეთ, – გადაწყვიტა გურამმა და ადგა. თავზე რომ დავადექით, გალაკტიონმა
გაკვირვებით ამოგვხედა.

– შეიძლება, ბატონო გალაკტიონ, თქვენ მაგიდასთან დავსხდეთ? – გაუბედე მე.
გალაკტიონმა მაგიდებს მოავლო თვალი, ცარიელი მაგიდები რომ დაინახა, გაეცინა.

– მაგიდების მეტი რა არის, ძამიკო, ამ რესტორანში?

– ჩვენ თქვენთან გვინდა! – ისე სთხოვა გურამმა, გალაკტიონს კი არა, მე ამიჩუყდა
გული.

– დაბრძანდით, დაბრძანდით! – მიგვიპატიუა გალაკტიონმა. ჩვენ დავსხედით, უხერხული
სიჩუმე ჩამოვარდა.

– ვინ ხართ თქვენ, ყმაწვილებო? – დაარღვია სიჩუმე გალაკტიონმა.

– ჩვენ სტუდენტები ვართ, ბატონო გალაკტიონ. – ვუთხარი მე.

– სწავლობთ?

– დიას.

– კარგია, შესანიშნავია, უშესანიშნავესია! – თქვა გალაკტიონმა და ბოთლი აიღო ხელში.
უცებ აწრიალდა, რალაცის ძებნა დაიწყო, მერე წამოდგა, მეზობელი მაგიდიდან ორი ჭიქა
აიღო და მე და გურამს დაგვიდგა:

– ღვინოს ხომ სვამთ?

– კი! – თქვა გურამმა.

– მე მიცნობთ, არა? – გვკითხა და ღვინის დასხმა დაიწყო.

– თქვენ ვინ არ გიცნობთ, ბატონო გალაკტიონ! – უთხრა გურამმა.

– ოფიციალტი არ მიცნობს, ძამიკო, ერთი საათია მიყურებს და ვერ მიცნო! – გაიღიმა
გალაკტიონმა. ოფიციალტი მოვიდა, სამი ბოთლი ღვინო მოიტანა, ყველი, მშრალად
მოხარშული ხორცი და სალათი.

– შენ ვერ მიცნობ მე, ძამიკო? – ჰკითხა გალაკტიონმა.

– რავა ვერ გიცნობ, შე კაცო, სულ ჩვენთან არ დადიხარ? – გაუღიმა ოფიციალტმა.

– აბა, ვის ვგავარ თუ იცი?

– ვის გავხარ და მღვდელს. – გამოიცნო ოფიციალტმა და გალაკტიონს წვერზე შეხედა.

– სწორი ხარ, ძამიკო, მღვდელს ვგავარ. – ჩაიხითხითა გალაკტიონმა.

ოფიციალტი გაბრუნდა. გალაკტიონი ხითხითებდა.

– ხომ გითხარით, ვერ მიცნობს-მეთქი. – გვითხრა ბოლოს, ხითხითი რომ მოათავა. –
აბა, თქვენ თუ მიხვდებით, ვის ვგავარ? – მე ჟრუანტელმა დამიარა ტანში. რა ვუპასუხო
ახლა?

– დავგვინით, ბატონო გალაკტიონ? – ჰკითხა გურამმა მომაკვდავი კაცის ხმით.

– არა, ძამიკო, მართლა გეკითხებით.

– თქვენ არავის არ გავხართ, ბატონო გალაკტიონ, თქვენ ხართ გალაკტიონი, დიდი პოეტი გალაკტიონ ტაბიძე, სხვას ვის უნდა გავდეთ? – ვთქვი მე.

– გალაკტიონ ტაბიძე კი ვარ, მაგრამ ვის ვგავარ?

– გოეთეს! – თქვა გურამმა.

– არა! – გაიღიმა გალაკტიონმა.

– პუშკინს.

გალაკტიონმა თავი გაიქნია.

– მიცკევიჩს, ბაირონს, რემბოს...

– არა!

– რუსთაველს, ბოდლერს, ფირდოუსს...

– არა, ძამიკო, არა, აკაკის არ ვგავარ, წერეთელს? – თქვა მან და წვერზე ხელი ჩამოისვა.

– კი, როგორ არა, ძალიან გავხართ, ბატონო გალაკტიონ, ძალიან! – ვთქვი მე.

– აი, ხომ გითხარით! ყველა მეუბნება, აკაკის გავხარო, ოფიციალტმა კი ვერ მიცნო. გაუმარჯოს აკაკის! – თქვა გალაკტიონმა და ჭიქა გამოცალა, ჩვენც გამოვცალეთ.

გალაკტიონი ოდნავ მთვრალი იყო, საოცრად ღრმა, ჭკვიან და გაღიმებულ თვალებში ეშმაკური ნაპერწკალი ენთო. იგი ლაპარაკის ხასიათზე მოვიდა.

– თქვენ რას აკეთებთ, ძამიკოებო, ლექსებს არ წერთ?

– მე არა, ეს წერს! – თქვა გურამმა.

– მე აღარ ვწერ ლექსებს! – ვუთხარი მე.

– რატომ მერე, ძამიკო, ყველა წერს და შენ რა დააშავე, წერე, წერე, კარგია ლექსების წერა, – მითხრა და თავზე გადამისვა ხელი.

– თქვენ რომ ლექსებს წერთ, ისეთი ლექსების წერა კია კარგი, ბატონო გალაკტიონ. – ვთქვი მე.

– ცუდი ლექსის წერაც კარგია, არ არის სავალდებულო, ყველამ კარგი ლექსები წეროს.

– გაიცინა გალაკტიონმა და შევატყვე, უკვე ბურთივით გაგვიგდო მე და ჩემი გურამი. გურამს პირი ჰქონდა დაღებული. მინდოდა, ხელი ამეფარებინა, რამე სისულელე არ წამოსცდეს-მეთქი, მაგრამ ვერ მოვასწარი.

– როგორ წერთ ლექსებს, ბატონო გალაკტიონ? – წამოაყრანტალა მან და გამარჯვებული სახით გადმოხსედა.

გალაკტიონმა ისე ახედა გურამს, რომ გურამის საცოდაობით გული დამეთუთქა. მერე ისევ დაასხა ღვინო, პატარა ხორცის ნაჭერი გადაიღო და თევზის კიდეზე დადო. თვალები დახუჭა.

– მე ზღვა მიყვარს ძალიან. ზღვა და მზე. ყოველ ზაფხულს დავდივარ ზღვაზე. სახლი მაქვს სოხუმში. ხომ იცით? – გეკითხა მან და თვალები გაახილა. ჩვენ თავი დავუქნიეთ. გალაკტიონმა ისევ დახუჭა თვალები. – ყოველ ზაფხულს ჩავდივარ სოხუმში, ამოვთხრი დიდ ორძოს სილაში, ჩავწვები შიგ და ჩავიმარხები კისრამდე, აი, ასე. – მან გვაჩვენა, თუ როგორ აკეთებდა ამას. – მერე ვიზამ პირს მზისკენ და ვხუჭავ თვალებს, როგორც ახლა, ასე. ჯერ ბნელა, მერე ჩნდება რგოლები, წითელი, ყვითელი, ნარინჯისფერი. მერე ნათდება, ნათდება და მზე ჩამოდის თვალებში, დიდი, უდიდესი ნათელი მზე. მზე ატანს ქუთუთოებში, ძვალში, რბილში, სისხლში, მზე ყველაფერში ატანს, სამარეშიც ატანს მზე. მერე ციდან ეშვება თეთრი ანგელოსი, ლამაზი, თეთრი ანგელოსი, ეშვება ჩემს ყურთან და მკარნახობს ლექსებს... – გალაკტიონი დადუმდა. იგი დიდხანს იჯდა ასე თვალდახუჭული და მე მჯეროდა, რომ იგი ახლაც ხედავდა მის ყურთან დახრილ თეთრ ანგელოსს, რომელიც ყურში მზესავით უდიდეს და ნათელ ლექსებს კარნახობდა. მერე მან გაახილა თვალები და მე ხატზე დავიფიცებ, რომ მის თვალებში ორი უზარმაზარი თაკარა მზე დავინახე.

– ასეა, ძამიკოებო, – თქვა მან ძალიან სერიოზულად და ჭიქა ასწია, – გაუმარჯოს ანგელოსს. – თქვა და დალია.

– ბატონო გალაკტიონ, მართლა ანგელოსი გკარნახობთ? – ვკითხე მე გაუბედავად.

– კი, ძამიკო, ანგელოსი მკარნახობს, აბა, მე სად მცალია ლექსების საწერად, – დაისაწყლა თავი გალაკტიონმა.

– „ნიკორწმინდაც“ ანგელოსმა გიკარნახათ? – ჰკითხა გურამმა.

– „ნიკორწმინდაც“ ანგელოსმა მიკარნახა. – დააქნია თავი გალაკტიონმა.

ისევ დუმილი ჩამოვარდა.

– სად არის ჩვენი ოფიციალტი, აღარ მოდის? – აწრიალდა უცებ გალაკტიონი.

მე თეფშზე ჩანგალი დავაკაკუნე. რესტორნის მარცხენა კუთხეში დიდი ორომტრიალი იყო, ვიღაცეებს ოთხი მაგიდა შეეერთებინათ და მთელი რესტორნის ოფიციალტები მათ ემსახურებოდნენ. ჩვენი ოფიციალტიც იქ ტრიალებდა ჯარასავით.

– რას შვები, კაცო! – დავუქნე ხელი. რა ვქნაო, გაშალა ხელები და სამზარეულოსკენ გაიქცა.

– მოვა ახლავე, ბატონო გალაკტიონ! – დავამშვიდე მე.

– შორეული ქალის ეშხი მოვა, მაგრამ როდის... – თქვა გალაკტიონმა. ცოტა ხნის შემდეგ ოფიციალტი მოვიდა.

– სად ხარ, ძმაო, დავგზოცე შიმშილით! – გაუჯავრდა გურამი.

– შენთვის მეცალა, შე კაცო? ვერ ხედავ, ვინ გვესტუმრა? – გაუკვირდა ოფიციალტს.

– ვინ? – ჰკითხა გურამმა.

– ვინ და, მსოფლიო ჩემპიონი ჭიდაობაში.

– რა გვარია?

– რავა, პირველად გესმის ქიტუაშვილი გოგია, გაზეთებს არ კითხულობთ? – ახლა ოფიციალტი გაუჯავრდა გურამს. – ექიმებმა თქვეს, ორი სამწლიანი მოზერის ღონე აქვსო, – თქვა ოფიციალტმა და ისევ გავარდა. გაერთიანებული სუფრის თავში აღტაცებული ხალხის და ოფიციალტების ალყაში პატარათვალებიანი, ორი სამწლიანი მოზერის ღონის შარავანდელით მოსილი ქიტუაშვილი გოგია იჯდა და ძლიერი ყბებით მოხარული ბეჭის ძვალს ფშვნიდა.

– მე წავალ, ძამიკოებო, დიდი მადლობა, დიდი მადლობა, მშვიდობით, მშვიდობით, მშვიდობით. – გალაკტიონი წამოდგა.

– გაგაცილებთ, ბატონო გალაკტიონ! – წამოვცვივდით ჩვენც.

– არა, ბატონო, არა, რად მინდა გაცილება.

იგი წავიდა ნელი ნაბიჯით. ისე გაიარა ამ ღმერთკაცმა მთელი რესტორანი, არავის არ შეუმჩნევია. და მე ისევ შემეცოდა ღმერთი, კაცში ჩასახლებული ღმერთი, რომელიც ისე ახლობელია, ისე ჰგავს ადამიანს, ისე ხელშესახებია და ისე უბრალო, რომ არავის სჯერა მისი ღმერთობა. გალაკტიონმა გაიარა რესტორანი და ქუჩაში გავიდა.

გაერთიანებული მაგიდის მეორე თავში, უზარმაზარი თასით ხელში, ფეხზე იდგა თამადა და სვამდა კაცის სადღეგრძელოს, რომელმაც ჩვენი პატარა საქართველოს სახელი მსოფლიო ასპარეზზე გაიტანა, გააჯირითა, მთელ მსოფლიოს გააცნო ჩვენი თავი, რომლის ბეჭი ჯერ ნოხს არ შეხებია, რომელიც ორფუთიან გირს სამასჯერ წევს, მკლავზე იხვევს მაჯისსიმსხო რკინის მილს, მუხლზე იღუნავს რელსს და თავით ტეხს მუხის ფიცარს, რომელმაც მსოფლიოს რომელიღაც ქალაქში რვა მისნაირი მუტრუკი გააკრა მიწას, არც ერთი საჯარიმო ქულა არ მიუღია და ძლევაძმოსილი დაბრუნდა მშვიდობით მის მშობლიურ მიწაზე და, რომ მადლიერი ქართველი ხალხი უსურვებს მას ჯანმრთელობას, დიდხანს სიცოცხლეს და, რომ ჩვენი ერის დიდება არასოდეს არ შეერცხვინოს.

– ძმებო და მეგობრებო, – მიმართა თამადამ საზოგადოებას სიტყვის დასასრულს, – გოთხოვთ, ფეხზე ადგომით ვცეთ პატივი რაინდს, რომელმაც იმდენი რამ გააკეთა

საქართველოსთვის, ალბათ, თვითუღმა ჩვენთაგანმა ას-ასი წელი რომ იცოცხლოს, იმის ნახევარსაც ვერ გააკეთებს. – მთელი რესტორანი ფეხზე ადგა.

გურამმა ბოთლი აიღო და ფსკერით თეფშს დაარტყა, რაც ძალი და ღონე ჰქონდა. თეფში მარილივით დაიფშენა. ყველამ ჩვენკენ მოიხედა.

– რაშია საქმე? – მოვარდა ჩვენი ოფიციალტი.

– არაფერში, თეფში გამიტყდა, გვიანგარიში. – თქვა გურამმა.

– ას ორმოცდათექვსმეტი მანეთი თეფშიანად, – თქვა ოფიციალტმა. ფული მივეცი. ოფიციალტი ისევ ჩემპიონის სუფრისკენ გავარდა, ჩვენ გამოვედით. რომ გამოვედი, უკან მივიხედე, თამადა კისერზე ეკიდა ჩემპიონს და ყბებს ულოკავდა. ქაშუეთამდე უხმოდ მოვედით.

– კაცი თავის საქმეს აკეთებს, თანაც კარგ საქმეს, ჩემპიონია, ღმერთმა ხელი მოუმართოს, ნამდვილად მაღლობის ღირსია, რას ერჩი. – ვთქვი მე.

– არაფერს არ ვერჩი! – თქვა გურამმა და მწარედ გაიღიმა.

– ის კრეტინებია მოსაკლავი – ოფიციალტი და თამადა.

– ან იმ კრეტინებს რას ვერჩი. – აიწურა მხრები გურამმა და მკლავი მკლავში გამიყარა.

მთაწმინდის პლატოზე გაჩირაღდებული რესტორანი შარავანდედით ადგა საღამოს თბილისს თავზე.

kirovis baRi

ჰაიდპარკში არასოდეს ვყოფილვარ, მაგრამ არა მგონია, იქ იმდენ სენსაციურ, ანეკდოტურ, ფანტასტიკურ და გადასარევ ამბებს ყვებოდნენ, როგორც კიროვის პარკში.

მე, მაგალითად, პირველად აქ გავიგონე, რომ სპარსეთის პრემიერ-მინისტრი მოსადიკი აფერისტი იყო, რომ ჩერჩილი დღეში სამ ბოთლ კონიაკს სვამს, რომ ტრუმენმა მოწამლა რუზველტი, რომ ჰარიმანი 14 წლამდე ქუთაისის გიმნაზიაში სწავლობდა და ბორია პაიჭაძე ბასკებთან ოქროს ბუცებით თამაშობდა.

კიროვის პარკში ყოველდღე იხსნებიან და ინიშნებიან მინისტრები, დირექტორები, გამგეები, რედაქტორები და მილიციის უფროსებიც კი, არა მარტო საქართველოსა და საბჭოთა კავშირის, არამედ საზღვარგარეთისანიც. კიროვის პარკი დულს და გადადულს პენსიონერებით, ჯარისკაცებთან პაემანზე მოსული შინამოსამსახურეებით, ზაფხულში უაგარაკოდ დარჩენილი მოქალაქეებით, ბავშვიანი დედებით, შინაბერა დედაკაცებითა და მამაკაცებით, გასათხოვარი გოგონებით, საცოლო ვაჟკაცებით, ფეხბურთის გულშემატკივრებით, უბინაო სტუდენტებითა და საერთოდ, სტუდენტებით. კიროვის ბაღში ყველა კატეგორიის ხალხს თავისი კუთხე აქვს; მოჭადრაკეები ქვევით, მყუდრო ადგილას სხედან, დომინოსმოყვარულები – გადაჭრილ მორებით, ფეხბურთის გულშემატკივრები – წყლის სოკოსთან, პოლიტიკოსები – სასაუზმე-პავილიონთან, შეყვარებულები – სულ ქვევით, თუთებისა და მტირალა ტირიფების ჩრდილში, პენსიონერები – ელექტრობოძზე ჩამოკიდებული რეპროდუქტორის ქვეშ, ბავშვიანი ქალები – უწყლო შადრევანთან, და ასე შემდეგ.

და მაინც რით იზიდავს კიროვის ბაღი ამდენ ხალხს? ღმერთმანი, არ ვიცი. კიროვის ბაღი, როგორც ყველა კარგი ბაღი, წინათ სასაფლაო იყო. აქ არის დანიელ ჭონქაძის საფლავი. კიდევ რა? კიდევ ალპინისტთა კლუბი, კალათბურთის მოედანი, კინო. კიდევ? კიდევ თვითონ კიროვის ძეგლი და მეტი არაფერი.

პირადად მე კიროვის ბაღი იმით მიზიდავს, რომ იგი ახლოა ჩემს სახლთან და ვერის ბაზართან.

ბინდლება. მე ვზივარ გრძელ სკამზე, ნაძვის ძირში და ჩემს წინ მოსეირნე ხალხს ვაკვირდები. აი, ესენი შარშან გაცილებით ყოჩაღად გამოიყურებოდნენ. წელს კი, როგორ მოტეხილან, შემოვიდნენ ბაღში და მთელი საათია მოჩოჩავენ, ჯერაც ვერ მოაღწიეს ჩემამდე. ალბათ, გაისად სულ აღარ მოვლენ. მერე დადგება დრო და მეც ასე შემოვალ, მერე აღარ შემოვალ. კიროვის ბაღი წინათ სასაფლაო იყო. ვერის სასაფლაო უკვე დახურეს, აღარავის მარხავენ. ალბათ, ერთ-ორ წელიწადში ბაღად გადააკეთებენ... ვაკის სასაფლაოზე ტევა აღარ არის, იმასაც მალე დახურავენ. მერე ხალხი ვერის ბაღში დაიწყებს სიარულს და ჩემი ტოლა ბიჭები იტყვიან, – აქ წინათ სასაფლაო იყო, მე რომ მოკვდები, ალბათ, ვაკის სასაფლაოც ბაღი იქნება და ასე დაუსრულებლივ, ყველა სასაფლაო ბაღებად იქცევა, ლამაზ ბაღებად... სასაცილოა პირდაპირ. ვერის სასაფლაო რომ დახურეს და სასაფლაო ვაკეში გადაიტანეს, იმ ადგილს ბული ასდიოდა, ბალახი რა იყო, ისიც არ ხარობდა. მერე ვიღაცის სასთუმალს ტირიფი დაირგო, მერე თუთა, ნაძვი, ჭადარი, ფიჭვი... მოჭქონდათ წყალი შორიდან, ძალიან შორიდან, ბაგებიდან, მდინარე ვერიდან... ეზიდებოდნენ ზურგით, ვირებით, კასრებით, ქილებით, პეშეთაც კი, ყიდდნენ საცხოვრებელს, რომ არ გამხმარიყო ხეები... და ხეები იზრდებოდნენ, იზრდებოდნენ, ჩრდილავენდნენ საფლავეებს, აგრილებდნენ ჰაერს, შრიალებდნენ, შრიალებდნენ, ამშვიდებდნენ ჭირისუფალს და ისე ყველა ჩვენთაგანმა იხაროს, როგორც აქ ხეებმა იხარეს, მშვენიერი ბაღი გამოვა ვაკის სასაფლაოდან, მშვენიერი, როდესაც ამაზე ფიქრობ, გგონია, ცხოვრება ბოლოს და ბოლოს, სასაფლაოების ბაღებად გადაკეთების დაუსრულებელი პროცესია, მეტი არაფერი. სასაცილოა, ღმერთმანი.

- თემო, გამარჯობა!
- ქართლოსს გაუმარჯოს.
- ფეხბურთზე იყავი?
- არა! – ქართლოსი ჩემს გვერდით დაჯდა.
- რატომ?
- არ მიყვარს ფეხბურთი. – ვუთხარი მე,
- აბა, რა გიყვარს, ბიჭო – გაიღიმა ქართლოსმა.
- ფელამუში. – გაუღიძე მეც.
- წამოიღე ხოლმე ფეხბურთზე და იქ ჭამე. – მირჩია ქართლოსმა.
- ეგრე ვიზამ დღეიდან. – დავპირდი მე.
- შენ რომ ბასას თამაში გენახა დღეს, ჭკუას დაანთხევდი.
- რა ქნა ასეთი?

– მარღანიამ ბურთი ხელით გაუგორა ხოჭოს, ხოჭომ გრძელი პასი მისცა ავთოს, ავთომ დრიბლინგით წაიღო, ორი მცველი, ბასას რომ ედგა, უცებ მოსწყდა ადგილს და ავთოსკენ წამოვიდა... ბასა მარცხენა ფრთაზე გავარდა, ტყუილია, ეგ რომ უბურთოდ თამაშობს. ავთომ ჩართო მესამე სიჩქარე. ახლა წინ სამი კაცი ედგა, აჭამა ერთს, მეორეს და გრძელი პასი მისცა გაგნიძეს. მარჯვენა ფრთაზე გაგნიძემ ბურთი გააჩერა. ყველას ეგონა, ბასას მისცემსო, ისე შევარდა საჯარამოზე. ოთხმა კაცმა ჩაკეტა უცებ და ამ დროს გაგნიძემ ისევ ავთოს დაუბრუნა, ავთო ცარიელი იყო, მიიღო თუ არა, დაარტყა, ისეთი ცუცურმა ბურთი იყო, ღმერთი ვერ აიღებდა. ჭამა იაშინმა, მარჯვნივ გადახტა და ძელს შეასკდა, ბურთი მარცხნივ შეგორდა, ადგომა აღარ უნდოდა საწყალ იაშინს.

- ბასამ რაღა გააკეთა? – კვითხე მე. ქართლოსს სახე მოეწვრა.
- რა უნდა გელაპარაკო, კრეტინი ხარ! – მითხრა მან და ხელი ჩაიქნია.
- ბოლო-ბოლო ვინ მოიგო? – არ მოვეშვი მე.
- ილბალი არა გვაქვს, თავზე ვასხედით, იმათ მოიგეს: ოთხით ერთი.
- მაგრად გვითამაშია!

– არ გინახავს და რა უნდა გელაპარაკო. ნაღდი დირიჟორია ბასა, ნაღდი, სტრავენსკია. – აღტაცებით წამოიძახა ქართლოსმა და შეკრებილ ბიჭებს გადახედა.

- შენც კაცი გინახია და ელაპარაკები! – უთხრა ელგუჯამ ქართლოსს. ხელით გამწია და ჩემსა და ქართლოსს შორის ჩაჯდა. ბიჭებმა გაიცინეს.
- იმის დედა ვატირე, ვინც ფეხბურთზე თქვა, სპორტიაო, – თქვა ქართლოსმა.
- აბა, რა არის? – ვკითხე მე.
- ნაღდი ხელოვნებაა! – თქვა გოგიამ.
- მაშ, ბეთჰოვენი ვინლა არის? – ვკითხე მე.
- მორჩი, კაცო, თავის საქმეში ბასა ბეთჰოვენიც არის და კარუზოც.
- რომელ საქმეში?
- რომელში და სპორტში. – ცხვირი ცხვირზე მომადლო გოგიამ.
- ესე იგი, ფეხბურთი მაინც სპორტი ყოფილა! – დავიჭირე სიტყვაზე.
- სპორტი, შენ რომ ლექსებს წერ, ის არის! – მომიჭრა ქართლოსმა. კმაყოფილმა მსმენელებმა ტაში დაუკრეს. ჩემი ლექსების იმედი რომ მქონოდა, კამათს გავაგრძელებდი, მაგრამ ვერ ვენდე და გაჩუმება ვარჩიე.
- მოკეტე? – მკითხა ელგუჯამ.
- მოკეტე! – ვუთხარი მე და პირზე ხელი ავიფარე.
- მორჩა, ფეხბურთი ხელოვნებაა! – დაასკვნა გოგიამ და მხარზე ხელი დამარტყა.
- კი, ბატონო, ბასა ბეთჰოვენია, ავთო მოცარტია, გაგნიძე სერვანტესია, ხოჭოლავა ტოლსტოია, მარლანია მარკ ტვენის და კალოევი პუშკინი. კი, ბატონო...
- მიქელანჯელო არ გამომიტოვო, თუ ძმა ხარ! – მთხოვა ნოდარ დვალმა, რომელსაც ზედმეტ სახელად გაპონას ვეძახდით. ყველას გაგვეცინა.
- გაპონ, რამე ახალი ამბავი გეცოდინება! – სთხოვა გოგია დემეტრადემ.
- გუშინ ამერიკის ხმამ გადმოსცა, ესპანური ჭიანჭველის წვენს თმა ამოჰყავსო, – არ გააწბილა გაპონამ.
- ამის დედა ვატირე, ჩვენი რომ ჭიანჭველაც არ ვარგა! – გადაისვა მელოტ თავზე ხელი გოგიამ.
- რაშია საქმე? – იკითხა ახალმოსულმა კარლომ, რომელსაც თან პატარა, დიდთვალება, ცხვირგაბუშტული და ჭორფლიანი ბიჭი ახლდა.
- კარლოს გაუმარჯოს! ვისია ეგ ბიჭი? – ვკითხე მე.
- ჩემი დისშვილია.
- რა გქვია, ბიჭი?
- გია!
- ყოჩაღ!
- ლექსი იცი? – ჰკითხა ქართლოსმა.
- ვიცი!
- აბა, თქვი!
- არ მინდა! – უთხრა ბიჭმა და ბიძამისს სახელო დაქანა, წავიდეთო.
- დაჯექი, სად უნდა წავიდეთ! – წაარტყა თავში ხელი ბიძამ.
- ბავშვი დაჯდა.
- დღეს ექიმთან მყავდა! – თქვა კარლომ.
- ავად არის? – ვკითხე მე.
- ავად არა, მხეცივით არის!
- რაღად გყავდა ექიმთან?
- გვაგიჟებს, კაცო, ვუნდერკინდია, ნებისმიერ ციფრებს ყოფს, ამრავლებს, უმატებს და აკლებს...
- კარგი, თუ ძმა ხარ! – გაუკვირდა გაპონას.
- გია, სამჯერ სამი რამდენია? – ჰკითხა ბიძამისმა.
- ცხრა! – თქვა თვალის დაუნახამებლად ბავშვმა.

- ბიჭოს! – გაგვიკვირდა ჩვენ.
- თერთმეტს გამოვაკლოთ ორი?
- ცხრა!
- ხუთს მივუმატოთ ოთხი?
- ცხრა!
- 1712-ს გამოვაკლოთ 1703?
- ცხრა!
- ვაა!!! – აღმოგვხდა განცვიფრებისაგან. ბავშვი ღვთის კალთიდან ჩამოვარდნილივით იდგა ჩვენს წინ და შარავანდედილა აკლდა თავზე.
- ორი ათასს გამოვაკლოთ ათას ცხრაას ოთხმოცდათერთმეტი? – არ ეშვებოდა ბიძა.
- ცხრა! – არ იშლიდა ბავშვი.
- ვაა! – ვიძახდით ჩვენ.
- მოიცა, თუ ძმა ხარ, ახლა მე ვკითხავ! – თქვა გაპონამ.
- სხვის შეკითხვებს ვერ იტანს. – აარიდა თხოვნას თავი ბიძამ.
- ერთი მაგალითი და მორჩა! – არ დაინია უკან გაპონამ.
- წადი, ბიჭო, ითამაშე! – ისევ წამოჰკრა თავში ხელი ბიძამ.
- თავში ხელს ნუ ურტყამ, რამე არ მოუვიდეს! – შეეშინდა ქართლოსს.
- ორს მივუმატოთ ოთხი, რამდენია, ბიჭი? – არ აცალა წასვლა გაპონამ.
- ცხრა! – ააფახულა თვალები პატარა გენიოსმა. – ბიჭებს კვილი აუტყდათ. მე სკამიდან გადმოვვარდი.
- გასაგებია! – თქვა გაპონამ.
- ეს კი ყოფილა ექიმთან მისაყვანი! – თქვა ქართლოსმა.
- რამდენი წლის ხარ, ბიჭი? – ვკითხე მე, სული რომ მოვითქვი.
- ცხრა! – თქვა ბიჭმა და გაიქცა.
- დისშვილი ბიძას ასე დამსგავსებოდეს, არ მინახავს! – აუჩუყდა გული ელგუჯას.
- კრეტინო, მაგხელა რომ იყავი, ცხრამდე თვლა იცოდი? – გაიქანა ელგუჯაზე კარლო.
- მერე რაო, ექიმმა რა გითხრა? – ჰკითხა ქართლოსმა.
- მიხედეთ ბავშვსო!
- მიხედეთ, ღროზე მიხედეთ! – სთხოვა გოგია დემეტრაძემ.
- დამცინი? – იკითხა კარლომ.
- ჩემი დასაცინი რა გჭირს, მე რა მენაღვლება, მუსხელიშვილმა იკითხოს, ორ წელიწადში, ასე თუ იანგარიშა მაგან, უმუშევარს დატოვებს. – თქვა გოგიამ.
- ბიჭები ერთმანეთს შეასკვნენ. კარლომ ერთხანს გვიყურა, მერე შებრუნდა და იქით წავიდა, საითაც ბავშვი გაიქცა.
- გაყევი, თემო, თორემ მოკლავს ბავშვს! – მთხოვა ქართლოსმა. მე ავდექი.
- პავილიონისკენ გავიარე. კარლო და მისი დისშვილი აინშტაინი არსად ჩანდნენ. ერთ სკამთან შევეყვინდი. ორი მოხუცი ჭადრაკს თამაშობდა. დაფას დავაკვირდი. მელოტს, რომელიც თეთრებით თამაშობდა, სამ სვლაში შამათი ჰქონდა. შავებით მოთამაშე წითურ ძიას ხელი თავზე შემოედო და თვალებს ნაბავდა. ეტყობოდა, თეთრების სვლა იყო და არაფრად ეპიბნავებოდა სვლის გაკეთება. დიდხანს ვიდექი. თეთრები სვლას არ აპირებდნენ.
- მემღური? – ჰკითხა წითურმა.
- რაშია საქმე? – გაუკვირდა მელოტს.
- აღარ ითამაშებ?
- ჩემი თამაშია?
- აბა, ჩემი?
- ვერ თქვი მერე?
- თქმა არ შევლის მაგას, თამაში უნდა.

– ა, ბატონო, უდღელოფლოდ არ იქნება ჩვენი არსენას დაჭერა. – წაილიღინეს თეთრებმა და პაიკი წასწიეს წინ.

– ქიში! ერთი ქიშიც მოახსენა, თავად გახლავარ არსენა, – ღიღინით უპასუხეს შავებმა.

– ხელი არ გამიშვია! – დაიბრუნეს სვლა თეთრებმა.

– სხვა ითამაშე, ბატონო, – სთხოვეს შავებმა. თეთრებმა მხედარი ითამაშეს.

– ცხენი მასე არ დადის! – გაუსწორეს სვლა შავებმა.

– მაშინ არ ვთამაშობ! – თქვეს თეთრებმა და ისევ ის პაიკი წასწიეს.

– ქიში!

– ჩემი კი არა, შენი სვლა იყო! – დაიწყეს თეთრებმა ინტრიგა.

– კარგი, ბატონო, – არ აყვენ შავები.

– ითამაშე!

– ქიში!

– მეფე გასწიეთ და ქიშს ვერ გეტყვით. – ვასწავლე მე.

– გაიარე, ბიძია, შენი საქმე არ არის! – დამარიგა ჭკუა წითურმა.

მართლაცადა, რა ჩემი საქმე იყო. მაგრამ არსადაც არ გავიარე, იქვე დავჯექი. მოხუცებმა ახალი პარტია დაიწყეს. ვიდრე პირველ ტრადიციულ სვლებს აკეთებდნენ, კვლავ დავუწყე მოქალაქეებს თვალღებება. ჩემს პირდაპირ გვერდშექცევით ახალგაზრდა გოგონა იჯდა. მას ფეხი ფეხზე გადაედო, მარჯვენა მკლავით სკამის ზურგს დაყრდნობოდა. ისე იჯდა, მარცხენა ხელისგულზე გამლილ წიგნს ნათურის მკრთალი შუქი ეცემოდა. გულმოდგინედ კითხულობდა რალაცას. მზისგან დამწვარი ლამაზი ფეხები ჰქონდა, ოდნავ მოკლე კაბა ეცვა და მუხლისთავი უჩანდა. შავი თმა ლოყაზე ჰქონდა ჩამოშლილი და სახეს ვერ ვხედავდი.

– მორჩა, ნათამაშებია!

– ხელი არ გამიშვია!

– ნათამაშებია!

– გეუბნები, არ გამიშვია! – აყვირდნენ ჩემი მოხუცები.

გოგონამ სახე მოაბრუნა. მოაბრუნა და მე გული კინალამ ჩამწყდა მოულოდნელობისაგან. ჩემს წინ ღია იჯდა. მოხუცები რომ დაწყნარდნენ, კვლავ მიბრუნდა, ცოტა ხნის შემდეგ ისევ მოტრიალდა და დამაკვირდა სულ რალაც ორიოდ წამით, მერე თავი ჩალუნა, ალბათ, ფიქრობდა, სად მიწახავსო, ახლა ქვევლად გამოძხვდა, უცებ შებრუნდა და წიგნის კითხვა განაგრძო.

ღმერთო, ნუთუ ვერ მიცნო. თუ ვერ მიცნო, რატომ დამაკვირდა ასე, თუ მიცნო, წიგნის კითხვა რალად განაგრძო. მიცნო? ვერა, ვერა, ვერ მიცნო. იგი კითხულობდა გამლილ წიგნს ისევ ისე, როგორც წინათ, გვერდშექცევით, ლოყაზე თმაჩამოშლილი, კითხულობდა დიდხანს, ძალიან დიდხანს, მე საკუთარი გულის ბაგაბუვი მესმოდა. დავწყნარდები და მივალ, აი, ახლა, გული დამიწყნარდება და მივალ. აი, დამიწყნარდა... წამოდგომა დავაპირე. გულმა უარესად დამიწყო ცემა. თვალს არ ვაცილებ ღიას... ღია, ბათუმი, „ინტურისტი“, კაფე, გაკრეჭილი, გულიკო, ღია, ღია, გულიკო. ყველაფერი ერთმანეთში აირია. მე თვალს არ ვაცილებ. ღია წიგნს კითხულობს კიროვის ბაღში. ალბათ, ვერ მიცნო, ვერ მიცნო, ვერ მიცნო... და უცებ მივხვდი, რომ ღიამ მიცნო და რომ ღია წიგნს არ კითხულობდა. იგი არ კითხულობდა წიგნს, რადგან ამდენი ხანია ვუცქერ და არ გადაუფურცლავს. უნდა მივიდე, უნდა მივიდე, უნდა მივიდე... და მე მივედი.

– გამარჯობა, ღია! – ვთქვი მე და გვერდით სკამის კიდეზე ჩამოვჯექი ისე, რომ პირდაპირ სახეში მეცქირა. ღიამ თავი აიღო და ჩამოშლილი თმა გაისწორა.

– უკაცრავად... – დაიწყო მან. ალბათ, უნდოდა ეთქვა, ვერ გიცანითო.

– მე თემური ვარ, – შევაწყვეტინე სიტყვა, – თემური. ბათუმი გახსოვთ, შარშანწინ?

– მახსოვს. – თქვა ღიამ და წიგნი დახურა.

– ჰოდა, მე თემური ვარ. როგორ გაგახსენოთ თავი, აი ის, თქვენ რომ... ღამე რომ თქვენს ნომერთან მოვედი და...

– მახსოვს... – თქვა ლიამ და ისევ გაშალა წიგნი.

– როგორ ბრძანდებით, ლია? – ვკითხე მე, წიგნის კითხვა რომ არ დაეწყო.

– გმადლობთ, არა მიშავს.

– საოცარია პირდაპირ, რომ ჩამოვედი ბათუმიდან, სულ გეძებდით, გეძებდით და გეძებდით.

– მართლა? – თქვა ლიამ და გაიღიმა ისე, როგორც მატყუარებს უღიმიან.

– დედას გეფიცებით, გეძებდით, გეძებდით და ვერსად ვერ გიპოვეთ.

– ცუდად მეძებდით, ალბათ! – თქვა ლიამ და ისევ დახურა წიგნი.

– კარგად გეძებდით, დედას გეფიცებით, და მაინც ვერ გიპოვეთ. დღეს კი სულ არ გეძებდით და გიპოვეთ.

– რა მოხდა მერე? – მკითხა ლიამ.

– არაფერი, გამიხარდა!

– ძალიან სასიამოვნოა.

– თქვენ არ მეძებდით, ლია? – ვკითხე მე.

– არა.

– რატომ?

– იმიტომ, რომ არ დამკარგვინართ.

– მე კი გეძებდით...

– რა გინდათ, თემურ, ჩემგან? – მკითხა უცებ ლიამ და წამოდგა. ასეთ პასუხს არ ველოდი და ენა დამება.

– მე, არაფერი, ისე, ძველი ნაცნობი რომ გნახეთ, გამიხარდა...

– მეც გამიხარდა, მადლობელი ვარ ყურადღებისათვის, ნახვამდის... – ლია წასასვლელად მოემზადა.

– ლია, თქვენ რომ ახლა წახვიდეთ, მე გავვიჟღებო. – ვთქვი მე ისე გულწრფელად, რომ ლიას თვალები გაუფართოვდა.

– ლია, ძალიან გთხოვთ, თუ შეიძლება, ცოტა ხანს კიდევ დარჩით.

– გვიანაა უკვე. – თქვა ლიამ და შევატყვე, რომ ყოყმანობდა.

– ცოტა ხანს, სულ ცოტა ხანს, ლია...

ლია დაჯდა. დავეჯექი მეც. უამრავი, უამრავი დრო გავიდა დუმილში. მე ვიჯექი ლიას წინ, ვუმზერდი მის ლოყაზე ჩამოშლილ კუპრივით თმას, ტუჩებს, დიდრონ დახრილ წამწამებს, წიგნზე დაწყობილ თხელ და საოცრად გრძელ, სიფრიფანა თითებს, საკვს მკერდს, მესმოდა მისი ზომიერი სუნთქვა და ისე მომინდა უცებ მოვხვეოდი ამ ღამეზე, მიმზიდველ ქალს, როგორც უდაბნოში უწყლობით მომაკვდავ კაცს ენატრება წყაროზე დამნობა და სიკვდილამდე თუ დახრჩობამდე სმა. ფეხზე წამოვდექი, წამოდგა ლიაც. მან თვალი თვალში გამიყარა.

– წავიდეთ! – ვთქვი მე, რამე სისულელე რომ არ ჩამედინა.

ლია უხმოდ წავიდა, მე გვერდით გავყევი. გავედით კიროვის ბაღიდან, ვერის ბაზართან ლენინის ქუჩა გადავჭერით და ბელინსკის ქუჩას შევეუდექით.

– ლია, თუ შეიძლება, გაგაცილებთ! – ვუთხარი მე დუმილი რომ დამერღვია. ლიას გაეღიმა და გზა განაგრძო.

– მაშინ, ალბათ, ბევრი უსიამოვნება მოგაყენეთ! – განვაგრძე საუბარი.

– როდის?

– აი, იმ გაკრეჭილ ბიჭზე რომ გელაპარაკეთ!

– აეთოზე?

– არ მახსოვს, რა ერქვა.

– ის გოგონა ვინ იყო, თქვენ რომ გახლდათ ზღვაზე? – მკითხა უცებ ლიამ.

– ის გოგონა? ის გოგონა ისე, ჩვენი ამხანაგი, უნივერსიტეტის ამხანაგი.

– აკი ქმარია ჩემიო, ამბობდა?

– ხუმრობდა, ალბათ, არ მახსოვს, მართლა თქვა? – გავიკვირვე მე.

– არ გახსოვთ?

– არა. – ლია გაჩუმდა.

– ალბათ, ბევრი უსიამოვნება მოგაყენეთ მაშინ! – დავიწყე თავიდან.

– არა, თქვენ რომ წამოდით, მეორე დღეს მეც წამოვედი.

– ის გოგონა, გულიკო, ჩემი ცოლი არ არის, არც ყოფილა! – რატომღაც ვიმართლე თავი და თვითონვე შემრცხვა.

– კარგი გოგო იყო! – თქვა ლიამ.

– რა წიგნს კითხულობთ? – ბანზე ავუგდე სიტყვა, ლიამ წიგნი გამომიწოდა, „მარტოდმარტო კაციჭამიებს შორის“ წავიკითხე.

– ვიცი ეგ წიგნი, ბავშვობაში დედა მიკითხავდა ხმამაღლა. სიზმარივით მახსოვს – „ყველას ვეკითხებოდი, ახალი ზელანდიისაკენ მიმავალ გემზე მეზღვაური ხომ არ სჭირდებათ, იქ ჩემი ეშუ მელოდებაო“ – მგონი, ასე თავდებოდა. – ლიამ წიგნი გამომართვა და ბოლო ფურცელი გადაშალა.

– „იქ ჩემი ეშუ მელოდება“. – წაიკითხა მან – კი, ასე თავდება. – თქვა და გამიღიმა.

– ბელადს ემაი ჰქვია, არა?

– ემაი! – თავი დამიქნია ლიამ.

– დედა რომ წიგნებს მიკითხავდა ბავშვობაში, სულ ზეპირად მახსოვს. ნეტავი ლექციები მამახსოვრდებოდა ისე. – ვთქვი მე. ლიას გაეცინა.

ქართული პურის თორნესთან რომ ჩავიარეთ, ისეთი სურნელება მეცა, თავბრუ დამეხვა.

– აუჰ, რა სუნია! – აღმოხდა ლიას.

– ერთი წუთით, ლია! – ვთხოვე და თონეს ეზოდან შემოვუარე, კარი გადარაზული იყო შიგნიდან, დავაკაკუნე. ხმა არავინ გამცა, ხელმეორედ დავაკაკუნე, კარი ოღონა გაიღო და ვილაცამ ოფლიანი თავი გამოყო.

– პური მინდა, ძია! – ვუთხარი მე.

– არ არის პური! – თქვა მან და კარი ცხვირწინ მომიხურა. ისევ დავაკაკუნე. ისევ გაიღო კარი.

– რა გითხარი, შე კაცო, არ არი პური და რა გიყო?

– ერთი პური, ძია, ქუჩაში მშიერი კაცი მელოდება. – ვთხოვე მე.

– ცა და ქვეყანა მშიერია, შე კაცო, და ასე რომ ვარიგო პური, შენ არჩენ მერე ჩემ ცოლ-შვილს? – მკითხა მან.

– ნუ მეტყვი უარს, შენი ჭირიმე, მომეცი ერთი პური.

– ხუთი მანეთი გაქვს? – მკითხა მან.

– სამი მანეთი მაქვს!

– სამმანეთიან პურს არ ვაცნობთ ჩვენ!

– პატარა პური იქნება და ამოარჩიე.

– შენ ვინ ყოფილხარ, კაცო! – გაუკვირდა მეპურეს. მერე კარი გაიხურა. ერთ წუთში ისევ გაიღო კარი და მრგვალი, ლოყებდაბრაწული ცხელი პური მომაჩეჩა.

– ა, და წადი ახლა! – მე სამი მანეთი მივეცი და პური ჩამოვართვი.

– გმადლობთ, ბიძაჩემო! – ვთქვი მე.

– არაფრის, შე კაცო! – მითხრა მეპურემ.

მე გამოვბრუნდი. ქუჩაში გამოვედი, აკაციის ძირას, სადაც ლია დავტოვე, არავინ იდგა. გავიხედ-გამოვიხედე, ქუჩა ცარიელი იყო.

– ლია! – დავიძახე მე. ხმა არავინ გამცა, ზევით, ბელინსკის თითქმის ბოლოში, ვიღაც მიდიოდა. გამოვეკიდე, გულამოვარდნილი დავეწიე.

– ლია! – დავუძახე. მოიხედა. ლია არ იყო. არ იყო და მკერდში რაღაც ჩამწყდა, გული დამეწურა და ისე დამეწვა, თითქოს მღუღარე ჩამასხეს... გამეპარა, რაღა იპოვის ახლა მაგას. ნეტავ, რატომ გამეპარა... ალბათ, არ ესია მოვინა ჩემთან შეხვედრა. ცუდი ხომ არაფერი მითქვამს... ალბათ, არ უნდოდა ვინმეს მასთან ერთად დავენახე. არ უნდოდა, ალბათ... და ისევ ამეწვა გული. ფილაქანზე ჩამოვვჯექი და ცხელი თორნის პური გულზე მივიკარი...

– ღმერთო, ძლივს ვიპოვე და რა სულელურად დავკარგე...

– რა დაკარგე, როდის ვეძებდი, რომ დაკარგე.

– როგორ არ ვეძებდი, სულ ყოველთვის ვეძებდი, ორი წელია ვეძებდი...

– არც ერთი დღე არ გიძებნია.

– მაშ, რატომ გამიხარდა ასე მისი დანახვა?

– რა ვიცი, რატომ გაგიხარდა, მაგის დანახვა ვის არ გაუხარდება.

– ალბათ, ჩემსავით არავის, რა სულელურად დავკარგე?!

– კიდევ იპოვი, თუ მოინდომე.

– სად ვიპოვი, სად? – პურმა მკერდი გამითბო და რაღაც გაღღვა, გაღღვა და დარღვევაში საამოდ ჩამელვარა. პურს დამწვარი ყუა მოვტეხე და ღეჭვა დავუწყე.

– რა სულელურად დავკარგე მე იდიოტმა! სადღა ვიპოვნი ან როდის?

ავდექი და ლენინის ქუჩისკენ დავეშვი. რა ჯანდაბად მინდოდა ეს დასაწვავი პური, ნეტავი რა ოხრად მინდოდა. ვერის ბაზართან ჩაკედი, მელიქიშვილისა და ლენინის ქუჩის კუთხეში რამდენიმე მოქალაქე ტრამვაის ელოდა. ფეხით წასვლა დამეზარა და მეც დავველოდე ტრამვაის. გაჩერებაზე ორი მამაკაცი და ერთი, ასე ოცდაათი წლის ლამაზი, ჩასუქებული ქერა ქალი იდგა. ხელში მძიმე ჩანთა ეკავა. სახელოებგაცრეცილი კოსტუმში ეცვა, წარბები წვრილად ჰქონდა ამოქნილი და წამწამები აპრეხილი, სახეზე უმარული ეცხო. ოდნავ ვულგარული იერი ჰქონდა, ისე, ლამაზი იყო. გვერდით რომ მოვუდექი, ისე შემომხედა, როგორც ჯიბგირებს უყურებენ ფრთხილი მგზავრები. თავი უხერხულად ვიგრძენი და გვერდზე გავიხედე. მხოლოდ ახლა შევამჩნიე, რომ პური მკერდზე მქონდა მიკრული და უშნოდ ვიცოხნებოდი, ლუკმა სასწრაფოდ გადავყლაპე, პური ილღიაში ამოვიჩარე და ქალს გავხედე. ქალმა სიცილი ვერ შეიკავა და მიბრუნდა. მეც გამეცინა.

– გემრიელია? – მკითხა ქალმა.

– გადასარევია, ხომ არ მიირთმევთ? – ვკითხე ახლა მე და პურს ყუა მოვაგლიჯე.

– არა, გამაღობთ.

– შორს ცხოვრობთ? – ვკითხე ისევ.

– არც ისე.

– მეც ახლოს ვცხოვრობ.

– ერთი საათია ველოდები ტრამვაის და არ ჩანს, ამდენ ხანს ასჯერ მივიდოდი! – თქვა ქალმა.

– ფეხით ხომ არ წავსულიყავით? – გავთავხედდი მე.

– ეს ჩანთა რომ არა... – ტრაგიკული სახე მიიღო ქალმა და წარბები შეიჭმუნა.

– მე წამოგიდებთ!

– როგორ შეგაწუხოთ!

– რას ბრძანებთ!

– მომეცით!

– არა, რას ბრძანებთ! – დაიწყო ჩანთის ქაჩვა აქეთ- იქით. ბოლოს, როგორც იქნა, გამოვართვი, ჩანთა არც ისე მძიმე აღმოჩნდა.

კავშირის ქუჩის ბოლოში რკინის ჭიმქარში შევედით და ხელისგულისოდენა ეზოში აღმოვჩნდით. შუაგულ ეზოში მავთულით ყბაახვეული ონკანი თუხთუხებდა და

კავებზეყენებული, გარდიგარდმო გაბმული სარეცხის თოკები ქათქათა საცვლებითა და ზეწრებით იყო დახუნძლული. ქალმა გასაღები ამოიღო და პირდაპირ ეზოში გამომავალ თეთრფარდებიან და რკინებაკრულ კარს მიაღდა. კარი გაიღო, ქალი ოთახში შევიდა, სინათლე აანთო.

– შემოდი! – მითხრა მან. შევედი და ჩანთა პატარა შუშაბანდში ნავთქურის გვერდით დავდე.

– დაჯექი! – მითხრა მან და ტახტზე ვარდისფერი ბალიში გაასწორა.

დავჯექი.

ოთახი იყო პატარა, დაახლოებით თხუთმეტ-თექვსმეტი მეტრი. შიგ იდგა ნონგადაფარებული ტახტი, რომელზეც მე ვიჯექი, ერთი საწოლი მწვანე საბნით დახურული, მრგვალი მაგიდა, ოთხი სკამი, ერთი წიგნების კარადა და ერთიც ტანსაცმლის სარკისკარიანი კარადა. ეს იყო და ეს.

ქალმა კარადის კარი გააღო, ვარდისფერფოთლებიანი ხალათი გამოიღო, სარკესთან დადგა და მოურიდებლად დაიწყო კოსტუმისა და ქვედატანის გახდა. იგი იყო მკვრივი, ძლიერი, მარმარილოსავით თეთრი სხეული, მრგვალი მხრები და მაღალი მკერდი ჰქონდა. სუნთქვა შემეკრა. სახე ავარიდე. ხალათი გადაიცვა და მაგიდას მიუჯდა.

– ვჭამოთ რამე? – მკითხა მან.

პური, რომელიც ამ დრომდე ხელში მეკავა, მაგიდაზე დავდე. ქალი ადგა და შუშაბანდში გავიდა. იქიდან ცოტა ყველი, თევზის კონსერვი და ნახევარი ბოთლი არაყი გამოიტანა.

– მოდი! – თქვა მან.

მე ავდექი და მაგიდას მივუჯექი. ქალმა არაყი დაასხა.

– კარგად ვიყოთ, მაღლობელი ვარ, რომ მომაცილე. მე ლიდა მქვია. შენ? – მკითხა და ჭიქა ჭიქაზე მომიჯახუნა.

– მე თემური მქვია. კარგად იყავი, ჩვენს გაცნობას გაუმარჯოს!

– გაგვიმარჯოს! – დავლიეთ. – ეს ჩემი ქმარია, ომში დაიღუპა. – თქვა მან და კედელზე დაკიდებულ კაცის სურათისკენ გაიხედა. კედლიდან ახალგაზრდა უწვერულვამო ბიჭი იღიმებოდა.

– მე შვილი მეგონა! – ვთქვი და ჭიქა დავდგი.

– ქმარია. შენ რამდენი წლისა ხარ?

– ოცდაორის!

– ის ოცდასამის იყო! – თქვა ლიდამ და ისევ დაასხა, მეც დამისხა.

– მე წავალ! – ვთქვი და ავდექი.

– მოიცა, ეს ერთი ბოთლი დავლიოთ! – მითხრა მან. მე დავჯექი.

– ისევ ჩვენ გაგვიმარჯოს!

– გაგვიმარჯოს!

მესამეც დავასხით.

– გაგვიმარჯოს.

– შეიძლება, ლიდა, შენს გვერდით დავჯდე? – ვკითხე მე და შევატყვე, როგორ დაირწა ოთახი და ამეწვა საფეთქლები.

– შეიძლება! – თქვა ლიდამ, გაიღიმა და თვალები დახუჭა.

მე გვერდით მივუჯექი და ხელი კალთაზე დავადე. ლიდამ არაფერი თქვა. არც თვალები გაუღია, არც ღიმილი შეუწყვეტია, მხოლოდ ორივე ხელით საფეთქლები დაისრისა და ასე დარჩა. მაშინ ხელი მხარზე გადავხვიე და ჩემკენ მოვიზიდე. ჯერ ყურის ძირში, მერე ყელთან ვაკოცე და ასე დავრჩი. მას რაღაც, დღემდე ჩემთვის უცნობი, აუხსნელი, გაუგონარი და საოცარი სუნი ჰქონდა მიწის, მზის, სისხლის, ოფლის, ზღვის, პურის, ყველაფრის, ყველაფრის, ყველაფრის, რასაც ქვეყანაზე ბედნიერება და სიცოცხლე ჰქვია, ყველაფრის ერთად.

– ლიდა, გენაცვალე, დავრჩები შენთან, თუ შეიძლება, ლიდა... – ვჩურჩულედი და ვეკვროდი.

ლიდა ხმას არ იღებდა.

– ლიდა, დავრჩები, ჩემო საყვარელო ლიდა, ძვირფასო ლიდა. – ლიდა ჩემკენ მოტრიალდა, დიდხანს მიცქირა დიდრონი თვალებით, მერე უცებ ადგა, მეც ავდექი.

– დარჩი! – თქვა მან, ოთახი ისევ დაირწა, მერე დატრიალდა, დატრიალდა და ყველაფერი უკუღმა დაბრუნდა, ცოტა გონს რომ მოვედი, ოთახში ბნელოდა, ლიდა ლოგინში იწვა და ჩემკენ იცქირებოდა.

– მოდი! – თქვა მან. მე ადგილიდან არ ვიძროდი.

– მოდი ჩემთან! – გაიმეორა ლიდამ საიდანღაც, ზღაპრიდან, ექონარევი ხმით. – მოდი, მოდი, მოდი, – გუგუნებდა ზღაპრიდან მოსული ხმა ჩემს საფეთქლებსა და ყურებში და მე შევედი ზღაპარში...

* * *

ეს იყო ფიჭვის, არყის, წიფლის, მუხის, ნაძვისა და ბზის უზარმაზარი, დაბურული ტყე. ცაში ასული, მზემდის აზიდული, ზურმუხტში და ოქროში მოცურავე ტყე. მე ვიდექი შუა ტყეში ფეხშიშველი, ფეხისგულებს წიწვები მჩხვლეტდნენ, ხელებაწვდილი შეეყურებდი ფოთლებში ჩამომდნარ სხივებს და ველაპარაკებოდი ღმერთს.

– ეჭეჭე, ჰე, მაღალო ღმერთო, მაღალო ღმერთო!

მე ვსუნთქავდი ცას, ვბანაობდი სხივებში, ფესვებით გადგმული მიწაში ვიყავი ტყესავით მაღალი, ძლიერი და ბედნიერი.

– ეჭეჭე, ჰე, ღმერთო, მაღალო ღმერთო, გამაღლობთ, ღმერთო, ძლიერო ღმერთო...

მერე უცებ სხივები იქცნენ ცეცხლად, ავარდა ალი და ცეცხლი მოეკიდა ცას, ცეცხლი მოეკიდა ტყეს. მოეკიდა და გათავდა ჰაერი, ჰაერი გათავდა, ღმერთოოოო... მიშველე, ვიწვები... მე ვიდექი და ვიწვოდი ისე, როგორც ჩემს წინ მდგარი ფიჭვი და წიწვი ჩემს ფეხებქვეშ.

– ღმერთო მაღალო, მიშველეეე... მერე მე ვთხრიდი უზარმაზარ მუხებს, წიფლებს, არყის ხეებსა და ფიჭვებს, ვთხრიდი გარშემო ყველაფერს და ვამხობდი დეღამიწაზე, ვეძახდი ღმერთს, მაგრამ საშველი არ ჩანდა, და მე დავემხე მიწაზე ქვითინით. მაშინ ისმინა ღმერთმა ჩემი ვედრება... მოვიდა წვიმა, საოცრად თბილი და ალერსიანი წვიმა, მერე იმატა, იმატა, ჩაქრა ცეცხლი და დატრიალდა რძესავით სუფთა და ტკბილი ოხშივარი. მე ვეკვროდი სველ მიწას, როგორც სიცოცხლეს, ისიც მეკვროდა მასზე მინდობილს, და ჩვენ ერთად ვტიროდით – მე, ზეცა და მიწა... და მიწა მეჩურჩულებოდა მე, როგორც ცოცხალი:

– თემური, ჩემო სიხარულო, თემური, ჩემო მზეო, სიცოცხლე ჩემო...

.....

მერე ყველაფერი გახდა იასამნისფერი. მე ტუტემწოვარა დამკარგა დედამ ტყეში და მიპოვა ტუ მგელმა, დიდმა, ნაცრისფერმა მგელმა. იგი მოვიდა ჩემთან, დამყნოსა, თავი ასწია მაღლა და დაიფთუვლა. მოვიდნენ მგლის ლეკვები, იმათაც დამყნოსეს და დაიფთუვლეს. მერე რუხი მგელი მოუწვა ლეკვებს და ტუტე აჭამა. მე მშოიდა. მივცოცდი დედა მგელთან, მივწი-მოვწიე ლეკვები და სველი ტუტე ჩავიდე ჰირში. მგელმა ხმა არ ამოიღო, თვალები მინაბა და გაიტრუნა. მე ვღეჭავდი მგლის ტუტეს და მიკვირდა, რომ იგი არ იყო დედის რძესავით თბილი და გემრიელი. მგლის რძე შაბიანი და მლაშე იყო. მერე მე შევეჩვიე მგლის რძეს და ძალიან გემრიელი მეჩვენებოდა. როდესაც გავიზარდე, ტუ მგელს, ჩემს დედას, ჩემს და-ძმებთან ერთად, სანადიროდ დავყავდი. მე არ ვიცოდი რამდენი და-ძმა მყავდა, რადგან თვლა არ ვიცოდი, ისე კი ბევრნი იყვნენ... და როდესაც მე მათზე დიდი გავიზარდე და მათზე ძლიერი

გავხდი, მგლებმა მაუგლი შემარქვეს. მე არ ვიცოდი, რას ნიშნავდა მაუგლი, მაგრამ ვიცოდი, რომ მაუგლი ვიყავი მე და მეტი არავინ. მერე ვისწავლე მგლებით ყმუილი და მიყვარდა ძუ მგელი, როგორც ჩემი დედა. როდესაც სულ დიდი გავხდი და ტყიდან გამოსულმა, სოფელში დავინახე ჩემსავით ორ ფეხზე მოსიარულე ხალხი, მე მომინდა მათთან ყოფნა. მერე კიდევ ვნახე ადამიანები ტყეში. ისინი ისხდნენ ცეცხლის პირას. მე სულ ახლოს მივედი და დიდხანს ვუცქერდი მათ და რაც უფრო დიდხანს ვუცქერდი, მით უფრო მინდებოდა მათთან ყოფნა. მაგრამ მაშინ მისვლა ვერ გავბედე. მერე მივედი დედასთან და მოვუყევი ყველაფერი.

- დედა, მე დღეს სულ ახლოს ვნახე ადამიანები.
- მე ვიცოდი, მაუგლი, რომ დაგკარგავდი, ამას მაშინ მიხვდი პირველად, როდესაც შენ ცეცხლის არ შეგეშინდა. ჩვენ, მგლებს, ძალიან გვეშინია ცეცხლის.
- მე უნდა წავიდე, დედა, მათთან, ისინი ჩემი ხროვისანი არიან.
- ნუ წახვალ, შვილო, იყავი ჩვენთან...
- მე გული მათკენ უფრო მიმიწევს. უნდა წავიდე. – და მე ავდექი.
- ნუ წახვალ, ნუ, ნუ წახვალ, ნუ!.. – ყმუილით მომდევნენ დები და ძმები. – ნუ წახვალ, ნუუუ! – ღმუილით მომდევნა დედა, მაგრამ მე მაინც წავედი.

.....

– თემო, თემური, ადექი ახლა და წადი. წადი, თემური, თენდება, მეზობლებმა არ დავინახონ. – მალეიძებდა ლიდა. მე სწრაფად წამოვდექი და ჩავიცვი.

- შენ არ ადგები? – ვკითხე ლიდას.
- მე არა, დღეს ღამის ცვლაში ვარ. – თქვა ლიდამ.
- ღამის ცვლაში? სად მუშაობ? – ვკითხე მე.
- აბრეშუმის საქსოვ ფაბრიკაში.
- რას აკეთებ?
- კომბოსტოს ვამუშავებ, – გაიცინა ლიდამ.
- ლიდა, შეიძლება, შენთან ვიარო ხოლმე? – ვკითხე მე და საწოლზე ჩამოვჯექი.
- თუ მოგენატრები... ისე არ გირჩევ, არ ღირს, ვითომ სიზმარი იყო. – თქვა ლიდამ.
- კი მომენატრები! – გულწრფელად ვთქვი მე. ლიდას გაეცინა.
- ვნახოთ, მაგრამ არ გირჩევ, ჭამე ის დარჩენილი პური და წადი. – თქვა ლიდამ და მაგიდისკენ ხელი გაიშვირა.
- მაგ პურმა გუშინ ორი წლის დაკარგული და ძლივს ნაპოვნი გოგონა დამაკარგვინა. – ვთქვი მე და მაგიდას მივუჯექი. ბოთლში კიდევ იყო ცოტა არაყი.
- ვინ გოგონა? – დაინტერესდა ლიდა.
- ლია, ბათუმში გაეცინა, მხოლოდ ერთი დღე ვიცნობდი... მერე ორი წელი არ მენახა, კიროვის ბაღში ვნახე დღეს და... რომ მივაცილებდი, ბელინსკზე თონე რომ არის, ამ პურის საყიდლად შევედი. გამოვედი და აღარ დამხვდა.
- გაქრა? – გაეცინა ლიდას.
- გაქრა, გამეპარა! – ვთქვი მე. – ამ პურმა დამლუპა...
- აბა, მართალი ყოფილა „არა პურითა ხოლო“...
- რა თქვი?
- „ხოლო იესო მიუგო და პრქუა: წერილ არს, რამეთუ არა პურითა ხოლო ცხონდების კაცი, არამედ ყოვლითა სიტყვითა, რომელი გამოვალს პირისაგან ღმრთისა“. – წაიმღერა ლიდამ.
- ეგ სად წერია? – ვკითხე მე.
- სახარებაში.
- კიდევ რა წერია? – ვკითხე მე სხვათა შორის და არაყი დავისხი.

– კიდეც, – თქვა ლიდამ და თვალები დახუჭა. – ახლაც გავიხსენებ. კიდეც წერია: „ზოლო მე გეტყვით თქუნ, რამეთუ ყოველმან, რომელმან განუტევოს ცოლი თვისი თვინიერ სიტყვისა სიძვისა, მან ამრუშა იგი; და რომელმან განტევებული შეირთოს, მანცა იმრუშა“.

მე გაკვირვებული ვუგდებდი ყურს ლიდას. ლიდამ თვალები გაახილა და გაკვირვებული რომ დამინახა, გაეღიმა.

– არ წავიკითხავს სახარება? – მკითხა მან.

– არა! – ვუპასუხე მე.

– აი, მანდ დევს თაროზე, ქვევიდან მესამე წიგნი, ლურჯყდიანი. „ახალი ალთქუმაი“ აწერია. წაიკითხე, გამოგადგება. – მითხრა მან.

მე ავდექი, წიგნი თაროდან ავიღე და გადავშალე.

– სახლში წაიკითხე, ახლა კი წადი.

– გმადლობთ, ლიდა, რომ წავიკითხავ, მოგიტან. – ვთქვი მე.

– ნუ მომიტან, გქონდეს, მე ზეპირად ვიცი! – ისევ მივედი საწოლთან, დავიხარე და ლიდას ლოყაზე ვაკოცე.

– გმადლობთ, ლიდა!

– არაფრის!

– შენ კარგი ქალი ხარ, ლიდა, ძალიან კარგი ქალი!

– არ ვიცი, თემო, – აიჩენა მხრები ლიდამ.

– ნახვამდის!

– ნახვამდის!

ოთახიდან გამოვედი და კარი ფრთხილად გავიხსურე.

თბილისი რძისფერ ბურუსში ცურავდა. შორიდან ისმოდა დილის ტრამვაის ბორბლების ჭრიალი და ქარხნის საყვირების ბოხი, ხრინწიანი გადაძახილები. ქალაქი გაფერმკრთალებული ნათურებით ციმციმებდა, თვალებს იფშენებდა, იზმორებოდა და მტკვრის პირას დაფენილ ღამენათევ, უზარმაზარ ცხვრის ფარასავით იშლებოდა.

raisaTvis damiteveb me?

დედამ კარი გამიღო. მას მხრებზე თეთრი შალი ჰქონდა მოხვეული და გაფითრებული იყო.

– სად ხარ, შვილო, ამდენ ხანს, ჯავრით გავთავდი! – მითხრა მან და ოთახში შემომყვა.

– გურამთან ვიყავი! – ვიცრუე მე.

– მერე, არ უნდა გამაფრთხილო, შვილო? მით უმეტეს, ასეთ დროს.

– რა დროს, დედა? – ვკითხე მე გაკვირვებულმა.

– შენ არაფერი გაგიგია? – ჩემზე უფრო გაუკვირდა დედას.

– რა უნდა გამეგო?

– დავიღუპეთ, შვილო, სტალინს დამბლა დაეცა! – თქვა დედამ და ცოცხალ-მკვდარი მაგიდას მიუჯდა.

– გაგიჟდი, ქალო? – ვკითხე მე. ჟრუანტელმა დამიარა.

– გავეგიჟდი, შვილო, გავვეგიჟდი. რადიომ გადმოსცა, სტალინს სისხლი ჩაექცაო...

– მერე?

– მერე რა? ძალიან მძიმედ არისო, დავიღუპეთ, შვილო...

– რას ამბობ, დედა! – ვთქვი მე და საწვიმარი ჩავიცვი.

– ავად ვარ და ნუ დამტოვებ, არსად წახვიდე. ძალიან ავად ვარ, შვილო, ძალიან ავად. – დედას ადამიანის ფერი აღარ ეღო და თვალებზე ორი დიდი ცრემლი ეკიდა.

მე მინდოდა, მიემხვდარიყავი, რას განიცდიდა, რა აწუხებდა, რა სტკიოდა, რისი ეშინოდა, ან რას ტიროდა დედაჩემი, მაგრამ ვერ მივხვდი და, ალბათ, ჩემს სიცოცხლში ვერასოდეს ვერ მივხვდები და ვერ ავხსნი ამ სათნოებით სავსე პატარა, შეშინებული, შეძრწუნებული, ჭაღარა ქალის ცრემლების მიზეზს იმ მისთვის საშინელ დღეს.

– ნუ წახვალ ნურსად, შვილო, სახლში იყავი, ცუდად ვარ, შენს თავს გეფიცები. – ისევ მთხოვა დედამ და ძალით დამსვა სკამზე.

– რა მოგივიდა, დედა, წავალ, გურამს ვნახავ, უნივერსიტეტში შევივლი, ამბავს გავიგებ, მერე ისევ მოვალ, შენ დაწყნარდი, დაწეკი, დედა. მე წავალ და სულ მალე მოვალ. – მხრებზე ხელი მოვხვიე, ვაკოცე, მოვეფერე, – დედა თითქოს დაწყნარდა ცოტათი.

– წადი, ოღონდ მალე დაბრუნდი. – როგორც იქნა, დამრთო ნება. მე გარეთ გამოვედი, კარში დამეწია.

– შვილო!

– რა იყო, დედა?

– შენ ნუ იტყვი, შვილო!

– რას, დედა?

– ნუ იტყვი, შვილო, რომ სტალინს დამბლა დაეცა.

– რატომ, დედა, რადიომ თუ თქვა, ალბათ, მთელმა მსოფლიომ იცის.

– შენ ნუ იტყვი, შვილო, რადიომ თქვას, შენ მაინც ნუ იტყვი, თუ დედა გიყვარს. – მითხრა მან და ჩემი ხელი გულზე მიიკრა.

– კარგი, დედა! – ვუთხარი მე და კიბეზე კისრისტეხით დავეშვი.

* * *

სტუდენტები, ასპირანტები, ლექტორები, პროფესორები, დარაჯები, დამლაგებლები, პარტიულები, უპარტიოები, კომკავშირელები იდგნენ ქუდმოხდილი და მკლავებმოწყვეტილი. დაცარიელებული აუდიტორიები, კათედრები, ლაბორატორიები, დეკანატები, კაბინეტები, ბიბლიოთეკები და სამკითხველოები შავი ჭირით დამფრთხალი ხალხისგან მიტოვებულ ნასოფლარებსა და ნაქალაქარებს ჰგავდნენ.

იმ დღეს და იმ ღამეს, მერე კიდევ მთელ დღესა და მთელ ღამეს უნივერსიტეტი უზარმაზარ, თავმალალ, დამწუხრებულ და ზარჩამდგარ ტაძარს ჰგავდა, სადაც თავი მოეყარა უამრავ მუხლმოყრილ მლოცველს და კლუბის სცენაზე დასვენებულ რეპროდუქტორს თვალცრემლიანი, მუდართა და ვედრებით შესცქეროდა, რომელიც ყოველ ორ საათში, მზის დაბნელების შემზარავ პროცესს გადმოსცემდა.

* * *

შუალამისას უცნაური ხმაური შემომესმა. თავი წამოვწიე. დედა საწოლზე ტრიალებდა, კვნესოდა და რალაცას გაურკვეველს ამბობდა, წამოვვარდი და მის საწოლთან მივირბინე.

– დედა, რა მოხდა, დედა! – სიზმარში მეგონა.

– პერანგი, პერანგი! – თქვა მან და თვალები მომაშტერა.

– რა პერანგი, დედა!

– პერანგი, თეთრი პერანგი...

– რა გინდა, დედა!

– მოიტანე თეთრი პერანგი, ვკვდები...

– დედა! – ვიყვირე და შევანჯღღრიე.

– თავი, თავი მისკდება, შვილო, პერანგი მომიტანე, თეთრი, თეთრი პერანგი! – მე კარადას მივვარდი და თეთრი პერანგი მივუტანე.

– გადი! – თქვა დედამ. მე მივხვდი, პერანგის გამოცვლა უნდოდა და ოთახიდან გავიდი. მეზობლის კარს მივვარდი.

– ელიკო! ელიკო! – ხმა არავინ გამცა.

– ელიკოლო! – ვიყვირე მე და კარზე ბრახუნი დავიწყე. ისევ არავინ გამცა ხმა. ყველანი წასულები იყვნენ. ისევ შევევარდი ოთახში. დედა გულაღმა იწვა, ფართოდ გახელილი თვალებით ჭერს შესცქეროდა, მძიმედ სუნთქავდა და საფეთქლებზე ცრემლი ღვარად ჩამოსდიოდა.

– დედა!

– ამას... აღარაფერი... ეშველება... პერანგი... ჩამაცვი... თავს ვერ ვწევ! – თქვა მან ნაწყვეტ-ნაწყვეტად.

მე მივეხმარე და პერანგი გადავაცვი.

– ასე ჯობია, თეთრი პერანგი, გაზაფხულივით თეთრი პერანგი...

– რას ამბობ, დედა! – დედამ გაიღიმა.

– ერთი წუთი... წამი და გათავდება ყველაფერი... ნუ გეშინია, შვილო!..

– დედა, დედიკო, არ დამღუპო, ახლავე გავიქცევი და ექიმს მოვიყვან! – ავტირდი მე.

– არ დამტოვო! – გაიქნია თავი დედამ.

– რა გტკივა, დედა, რა გინდა, მითხარი, დედიკო!..

– ჩემო დილო ბიჭო, ჩემო ჭკვიანო ბიჭო, არაფერი არ უნდა დედაშენს, დედაშენს სიკვდილი უნდა შენს მკლავზე...

– ნუ ამბობ მაგას, დედა, არ დამღუპო, დედა, გესმის, არ დამღუპო, თორემ თავს მოვიკლავ!

– ვკვლები, დედა!

– ახლა კვლები?... ახლა, ძლივს რომ შეგეჩრვი, ძლივს რომ დაგიძახე დედა, ძლივს რომ გიპოვე, გაგიყოფი, დედა?!! – ავბლაღვლი მე და მის მკერდზე დავემხე.

– სინათლე ანთე, შვილო... – მთხრვა დედამ და თავზე ხელი გადამისვა. მე ავდექი და სინათლე ავანთე.

– იდექი მანდ. – მითხრა დედამ. მე კართან გავჩერდი. დედამ დიდხანს, ძალიან დიდხანს მიყურა. მერე თვალები დახუჭა. როდესაც გაახილა, მე ისევ კართან ვიდექი. დედამ თვალებით მანიშნა – მოდი ჩემთანო. მე ხელი ნაბიჯით წავვედი. დაჟინებით მიყურებდა, თვალს ახამხამებდა. მიუეახლოვდი, მის წინ მუხლებზე დავემხე და ორთავე ხელი ლოყებზე მოვკიდე, სახეზე ცეცხლი ეკიდებოდა.

– დედიკო, რა მოგდის, დედიკო! – ისევ ავტირდი მე. დედამ ისევ დახუჭა თვალები.

– გხედავ, როგორც ცხადში, ისე გხედავ, ასეთი წამყვები, ასეთი დამამახსოვრდები... მადლობელი ვარ შენი, ღმერთო, მადლობელი ვარ შენი, ღმერთო, მადლობელი... – უცებ ისევ აბორგდა.

– პერანგი, თეთრი პერანგი...

– აკი გაცვია, დედა...

– თემური, ჩემი თემური, პატარა ბიჭი...

– დედა, შენი ჭირიმე, დედა, არ დამღუპო, დედა, რა ვქნა მე მარტო, მითხარი... – ვტიროდი მე.

– რამხელა გაზრდილა, აუ, რამხელა ბიჭია, კაცია, ნამდვილი კაცი...

– დედა, არ გამაგიჟო, არ მოკვდე, არ გრცხვენია, დედა?!

– კარგად იყავი, შვილო, მზეც შენია, ზღვაც შენია, მთელი ქვეყანა შენია...

– დედა!

– ვინ ატირებს ჩემს პატარა თემურის, ვინ ატირებს... – დედამ ორთავე ხელი მომხვია ყელზე და კოცნა დამიწყო ძლიერად, ძლიერად, ძალიან ძლიერად, მერე სუსტად, უფრო სუსტად, სულ სუსტად, ბოლოს უბრალოდ შემახო ცხელი, თაკარა ტუჩები ლოყაზე და ასე დარჩა, ახლა ყურში მეჩურჩულებოდა...

– ერთი წუთიც... ერთი წამიც... ღმერთო... სად ხარ, ღმერთო... ოფლი გაქვს, დედა შემოგვევლოს, ბევრი ირბინე, შვილო!.. არ გაიხადო, არა... აღარ ჩახვიდე ეზოში... მე წავალ... აი, მივდივარ, ჩემს მოსვლამდე ბებიას დაუჯერე...

– დედა, არ წახვიდე, დედა, შენი ჭირიმე, დედა, გააღე თვალები, დედა, თვალები გააღე, გააღე, გააღე...

დედამ უარყოფის ნიშნად თავი გადააქნია, მერე ორთავე მკლავი დაუცურდა ჩემი ყელიდან და მოწყვეტით დაუცვივდა საწოლზე.

– დეეედააა!

– გამადლობთ, ღმერთო, გათავდა... – თქვა დედამ და ნიკაპი აუკანკალდა, მერე ორი დიდი კურცხალი გადმოუგორდა თვალებიდან და სუნთქვა შეწყვიტა.

.....

შუშაბანდში გავედი და ყველა ფანჯარა გავაღე. სუსხიანი ჰაერი შემოვარდა, ცრემლი შემაშრო და ლოყები შაბივით დამწვა. ვარაზის ხევში ნისლი იწვა, თბილისს ეძინა ალიონის ღრმა ძილით. აკაციის შიშველი ხეები ოდნავ ირხეოდნენ, მთაწმინდის მხარეს არც ერთ სანღში შუქი არ ენთო, ენთო მხოლოდ ერთ ადგილას, შორს, შორს, სემიონოვის დასახლებაში. ცა მოჭედილი იყო ვარსკვლავებით და ის პატარა ნათურა ამ ვეებერთელა ციდან ჩამოსულ ვილაცის ბედის ვარსკვლავს ჰგავდა. მე ვიდექი ძალიან დიდხანს და ვუცქერდი ამ სინათლეს. ვინ იცის, რატომ ანთია ამ უღროლ დროს ეს სინათლე, იქნებ, იქაც დახუჭა თვალი ვინმემ სამუდამოდ ან პირიქით, ახლა გაახილა... ან ქორწილია, დიდი და გადაბმული ქორწილი. და მე ისე მომინდა აქედან მეკვივდა იმ სინათლისათვის, გამეგო რა მოხდა, რისთვის ანთია იგი ამ უღროლ დროს, რისთვის ან ვისთვის, იქნებ სულაც არ არის სინათლე და ეს დედაჩემის ბედის ვარსკვლავია ციდან ფეხად ჩამოსული და დაემებს მას. უცებ შემეშინდა მარტოობის, სიცოცხლესავით მომინდა გათენება, მომინდა კივილი, რომ შემემძრა ცა და ქვეყანა, მეკვივლა, რათა გაეგო იმ ვარსკვლავს, რომ მე და დედა აქა ვართ, აქ. მაგრამ ის ბედის ვარსკვლავიც ჩაქრა.

თბილისში თენდებოდა.

მე ოთახში დაებრუნდი, დედას ზეწარი გადავაფარე და მაგიდას მივუჯექი. მაგიდაზე გუშინ მოტანილი სახარება იღო, სხვათა შორის გადავშალე და კითხვა დავიწყე:

„და მეცხრესა ოდენ ჟამსა ხმა-ყო იესო ხმითა დიდითა და თქუა: ელი, ელი! ლამა საბაქთანნი? ესე არს: ღმერთო ჩემო, ღმერთო ჩემო, რაისათვის დამიტევებ მე?“...

... და შემდეგ გავიდა ძალიან ბევრი, ძალიან ბევრი დრო. ვილაცამ კარზე დააკაკუნა, მერე ფრთხილად შემოვიდა, მოვიხედე, ოთახში გურამი იდგა.

– სტალინი გარდაიცვალა. – თქვა მან ჩურჩულით.

– რა თქვი? – ვკითხე მე.

– სტალინი გარდაიცვალა.

- გამარჯობა, ლია!
- საიდან მომაგენი?
- გეძებდი და მოგაგენი.
- შემოდი ოთახში.

მე შევედი და ოთახის კუთხეში დავჯექი. ლიამ ხალათის ზედა ღილი შეიკრა და ოთახის მეორე კუთხეში დაჯდა.

- როგორ ხარ, ლია? – ვკითხე მე.
- გმადლობთ, არა მიშავს. – თქვა ლიამ.
- სად გამეპარე, ლია, იმ დამით?
- არსად არ გავპარულვარ, გელოდე, გელოდე და წავედი... – ლიამ გაიღიმა.
- მერე?
- მერე რა? წავედი.
- მერე აღარ მელოდი?
- დღეს არა.
- აბა, როდის?
- არ ვიცი...
- საერთოდ კი მელოდი?

– კი! – ლიამ თავი დაღუნა. მე ტირილი მომინდა, რატომღაც.
 – ლია, მე ძალიან ბევრს გეძებდი, ძალიან ბევრს, დღე და ღამე გეძებდი.
 ლიამ მაგიდაზე დადგმულ ვაზას ნაქარგი ახადა, ვაზა სავსე იყო ატმითა და ლეღვით.

- მიირთვით, – თქვა მან და ისევ კუთხეში დაჯდა. ოთახში დუმილი ჩამოვარდა.
- არც კი ვიცი, როგორ მოვიქცე! – თქვა ლიამ ცოტა ხნის შემდეგ.
- არც მე! – ვთქვი და უხერხულობა რომ დამეფარა, პაპიროსი ამოვიღე.
- ლია, მე დედა მომიკვდა.
- ვიცი! – თქვა ლიამ და სულაც არ გამკვირვებია.

– არაფი არ გაქვს, ლია? – ვკითხე უცებ. ლია უხმოდ ადგა, კარადიდან ვარდისფრად შეფერადებული არაფი გამოიჭანა ბროლის სურით და წინ დამიდგა. მე ჭიქა გავაავსე, რაღაცის თქმა მინდოდა, მაგრამ ვერ მოვახერხე. და ისე, უხმოდ დავლიე. ლია თვალს არ მაცილებდა. მეორე ჭიქაც ასე დავლიე. მხოლოდ მესამე ჭიქის შემდეგ ამოვიღე ხმა.

– ლია, შენ მე არ მიცნობ. ალბათ, არც კი იცი, ვინ ვარ... არაფს რომ ვსვამ, ლოთი ხომ არ გგონივარ? პირველად ვსვამ ჩემს სიცოცხლეში არაფს მარტო. შენც ხომ არ დალევ? – ლიამ არაფი დაისხა და დალია.

– რა კარგი გოგო ხარ, ლია. – ვთქვი მე და ისევ დავისხი – შენ მე არ მიცნობ, ლია. მე კი გიცნობ, ხუთი თითით გიცნობ. – გავშალე ხელი და შევატყვე, როგორ მიკანკალებდა. – არ დაიჯერებ და ნუ დაიჯერებ. შენ გგონია, არ შეგხვედრივარ ორი წელია? ყოველდღე გხვდებოდი, გელაპარაკებოდი, გისმენდი, სად არ ვყოფილვარ შენთან ერთად... ათასჯერ მითქვამს შენთვის ის, რასაც ახლა გეუბნები... შენ კი სულ არ მიცნობ... – ვთქვი მე და დავლიე.

- გიცნობ, თემო. – თქვა ლიამ.
- რომ მიყვარხარ, ის თუ იცი? – ვკითხე მე და წამოვდექი.
- მაგის გარდა, ყველაფერი ვიცი. – თქვა ლიამ და ისიც წამოდგა. მე მივედი სულ ახლოს ლიასთან, უზარმაზარ ჭკვიან თვალებში ჩაეხედე და ათრთოლებული ხელი ლოყაზე ჩამოეუსვი.

- ნუ, ნუ მოხვალ ჩემთან, თემურ, ძალიან გთხოვ... – თქვა ლიამ და უკან დაიხია.
- ლია, ჩემო ლია, ხომ იცი, როგორ მიყვარხარ...
- ვიცი, თემურ, ოღონდ ახლა ნუ, ახლა ნუ მოხვალ... – მეუბნებოდა ლია და კედელს ეკვროდა. სულ ახლოს მივედი. მისი გულისცემა, მძიმე და ცხელი სუნთქვა მესმოდა.

- ღია, ჩემო კარგო ღია!.. - ვჩურჩულებდი მე.
- თემო, ოღონდ ახლა წადი, მარტო დამტოვე, თემურ, გემუდარები, ოღონდ ახლა წადი...
- ღიას თვალები ცრემლით ჰქონდა სავსე.
- ღია, ოღონდ ახლა ნუ გამაგდებ და მომკალი... - შევევედრე მე.
- კარგი, არ გაგაგდებ, ოღონდ ნუ მომეკარები, თემურ, ჩემო თემური, გემუდარები, თუ გიყვარვარ, ნუ მომეკარები...
- იგი იდგა ჩემს წინ როგორც სიყვარულის ქალღმერთი, როგორც უკვდავება და მთხოვდა მე, თემურ ბარამიძეს, სიყვარულისგან ჭკუაზე გადასულ კაცს, არ მიგკარებოდი. და მე ვერ გავბედე მისი მიკარება. უკან გამოვბრუნდი და ისევ ჩემს ადგილზე დავჯექი.
- დიდხანს ვიჯექი თავჩალუნული. მერე ღია მოვიდა ჩემთან და თავზე ხელი გადამისვა. მე მისი ცხელი ხელი ლოყაზე მივიხუტე და თვალები დავხუჭე. ღიამ ფრთხილად გამომართვა ხელი და ისევ თავზე გადამისვა.
- წადი ახლა, თემურ, ხვალ მოდი, ზეგ, როდესაც გინდა, მოდი... - წყნარად თქვა მან.
- ღია, წამოდი ჩემთან! - ვთხოვე მე.
- სად, თემურ?
- წამოდი, ჩაიცვი და წამოდი, ქალაქში ვიართ.
- გვიანაა ახლა, თემურ, სხვა დროს.
- არა, ახლა, ახლა, თუ გიყვარვარ, ახლა ჩაიცვი და წამოდი, წამოდი, ღია, რომ არ წამოხვიდე, თავს მოვიკლავ... წამოდი, რა! - ღია ცოტა ხანს ყოყმანობდა. შემდეგ ჩაიცვა და წამოვიდა.
- ნატურისთვალს გავდა, გაჩახახებულ ნატურისთვალს თბილისი იმ ღამით, მე კი მის გლახაკ პატრონს და რასაც ვნატრობდი, სულ ყველაფერს მისრულებდა დალოცვილი.

* * *

- ძია ართავაზს გაუმარჯოს!
- გაგიმარჯოს, ვინა ხარ?
- თემური!
- აბა, თემური?
- აღარ გახსოვარ, კაცო, ამ სამი წლის წინ ღამით რომ მოვედი შენთან?
- ვა, არ მახსოვს, აი!..
- დედა რომ დამიბრუნდა გადასახლებიდან, არ გახსოვს?
- მერე და, შე ბემურაზო, ეგრე უნდა დავიწყება?
- როგორ ხარ, ძია ართავაზ!
- რაღა როგორა ვარ, ვაგდივარ ძველი ჯიგარივით, თვალში სინათლეს ვკარგავ, ყურში სმენას, მუხლში ძალას...
- ნუ გეშინია, ძია ართავაზ, კარგად იქნები.
- შენ როგორ ხარ თავად, ეგ ჯანმრთელი ქალი ვინ არი?
- აი, მოგიყვანე სანახავად, ჩემი საცოლელა, ღია!
- დღისით ვერ მომიყვანე, დალოცვილო? ამ ღამით რა შევატყო, ისე კარგი ქალი ჩანს...
- შეხედე, ძია ართავაზ, რა ლამაზია!..
- კაცო, შენ საქმე მითხარი, ლამაზი ჩემი გასტრონომიც არის, შიგ რა ყრია რო?!
- არა, ძია ართავაზ, კარგი ქალია!
- ღმერთმა აგაშენოთ!

- გმადლობთ, ძია ართავაზ.
- დედა როგორა გყავს?
- დედა აღარა მყავს, ძია ართავაზ!
- ეგ რა თქვი, კაცო?!
- აღარა მყავს!
- ღმერთმა განუგეშოს!
- გმადლობთ!
- ძნელია უდებობა...
- ძალიან ძნელია, ძია ართავაზ.
- ეგ რა მითხარი, კაცო...
- ევრეა, ძია ართავაზ. ნახვამდის!
- ნუ დამივიწყებ, ბიჭო, ნამუსი არა გაქვს? ერთხელაც მოდი და კარგი ამბავი მითხარი.
- მოვალ, ძია ართავაზ, და გეტყვი.
- პაპიროსი არ გაქვს?
- როგორ არ მაქვს, აპა, პაპიროსი, ესეც ასანთი, გქონდეს, მე არ მინდა.
- გმადლობთ.
- კარგად იყავი.
- გაიხარეთ!

* * *

- გურამ! გურამ! გურამიიი!!!
- რამ გაგაგეჟა, ამ შუალამისას რა გაბლავლებს!
- ჩამოდი, რა გაჩვენო!
- ხვალ, ხვალ, მეძინება.
- ჩამოდი, სულერთია არ დაგაძინებ.
- უხ, შენი!..
- ჩამოდი!..

.....

- გაიცანი, ეს ლიაა.
- ვააა!!
- გამარჯობათ, გურამ!
- გამარჯობათ, ლია... როგორ ბრძანდებით?
- გმადლობთ, არა მიშავს. თქვენ?
- მე, ალბათ, გავეგიჟდები, საიდან?
- სახლიდან!
- ვაა!
- ახლა საით?
- სახლში!
- დედას გეფიცებით, გავეგიჟდები...
- ახლა წადი და დაიძინე.
- ახლა რა დამაძინებს, ბიჭო?!
- მაშ, იდექი და გვიყურე, ნახვამდის.
- მოიცათ, მოიცათ. ესე იგი...
- ჰო, მე და ლიას ერთმანეთი გვიყვარს!

- მართლა, ლია?
- ...
- ვააა!!!
- ნახვამდის!
- ხვალ გნახავთ?
- კი!
- ერთად?
- დღეიდან სულ ერთად.
- დედას გეფიცებით, გავეიჟდები.
- წავკვლით...

* * *

– მოვედი, ეს მე ვდგავარ შენი საფლავის ქვაზე, შენი სისხლი და ხორცი, ვდგავარ შენი საფლავის ქვაზე და არ მერიდება, რადგანაც მინდა მიგრძნო, მე ვტირი შენს საფლავზე და არ მრცხვენია, არც ლიასი და არც შენი, რადგანაც მინდა, რომ მიხვდეს ლია, რა იყავი შენ ჩემთვის და გახდეს იგი ამ საფლავის პატრონი და ჭირისუფალი, როგორც მე, რადგან იგი მე ვარ დღეიდან... ეს მე ვარ, შენი შვილი, რომელმაც იმ დიდი სიყვარულის საფასურად, ჩემი ხელით გავითხარე სამარე, ჩემი ხელით ჩაგასვენე შიგ და ჩემი ხელით დაგადე ეს დიდი ლოდი გულზე. ეს მე ვარ, შენი შვილი, რომელმაც ძლივს გიპოვე და ისე გიპოვე, რომ აღარასოდეს დაგკარგავ, რადგან ეს სასაფლაო არის ჩემი. ეს არის ლია, ნაწილი იმ დიდი სიცოცხლისა, რომელიც შენ დამიტოვე ქვეყანაზე. შენ კი იმდენი სიცოცხლე დამიტოვე, რომ მე მარტოს არ შემიძლია ამდენი სიცოცხლე. ამიტომ, არ გეწყინოს, რომ მე მივეცი მას ჩემი და შენი სიცოცხლის ნაწილი.

– ეს მე ვარ, შენი შვილი, შენი სისხლი და ხორცი. შუალამისას ვდგავარ საფლავებს შორის და არ მეშინია. არ მეშინია, რადგან ის, რისაც ყველაზე უფრო მეშინოდა, უკვე მოხდა. ეს იყო შენი სიკვდილი და, რადგან სიკვდილის არ მეშინია, აღარც სიცოცხლის მეშინია...

არც იმის მეშინია, რომ ამ სასაფლაოსაც, როგორც ყველას, ბაღად გადააკეთებენ, დიდ, ლამაზ ბაღად. შენს საფლავზე მე ცაცხვი დავრგე და ვახარებ. მერე მოვალთ მე და ლია ჩვენი ბავშვებით და შენ უკვე აღმოცენებული იქნები ვეებერთელა, უზარმაზარ სიმწვანედ, ჩრდილად და სივრცელად, ჩემი ბავშვები ითამაშებენ შენს სიმწვანეში, ჩრდილში, სივრცელში, იქნებ სახელებიც ამოგაჭრან გულზე და, ნუ გეწყინება. მერე, ალბათ, ჩემსა და ლიას საფლავებზეც იხარებს ცაცხვი, აღმოცენდება ვეებერთელა სიმწვანედ და ყველა ჩვენთაგანის საფლავი ხელმეორე სიცოცხლედ იქცევა ქვეყანაზე... და ყველა სასაფლაო ბაღად და უკვდავებად.

ეს მე ვდგავარ შენს საფლავთან, ბენდიერიც, უბედურიც, მტყუანიც, მართალიც, სუსტიც, ძლიერიც, ოღონდ შენზე ძლიერი, და ვიცი, შენ ეს გაგინარდება.

ეს მე ვარ, ამ შუალამისას შენს საფლავთან ქადაგად დავარდნილი და მაპატიე, თუ რამეს შენს საკადრისს არ ვამბობდე, დედა.

იგი გულაღმა ეგდო სადარბაზოში და სულს დაფავდა. მე დავინარე და თვალებში ჩავხედე. თვალები დაბინდული ჰქონდა. ზურგზე მოვიკიდე და მესამე სართულზე ავიყვანე, დავაწვინე კართან, ჯიბეები მოეუნხრიკე, გასაღები ვიპოვე, კარი გავაღე და მის სამუშაო ოთახში ნოხგადაფარებულ ტახტზე დავაწვინე, საკინძე გავუხსენი, ქამარი შევხსენი და ფეხზე გავხადე.

აბიბო იწვა ჩემს წინ და კვდებოდა. კვდებოდა კაცი, რომლის სიკვდილს ვნატრობდი, კაცი, რომელმაც სულში ჩამაფურთხა, მიწასთან გამასწორა, გამწირა და ამ კაცის სული ახლა ჩემს ხელში იყო. ახლა მე ამას მოვკლავ, თუმცა რა, თავისითაც კვდება, დავჯდები, ვუყურებ, ვიდრე არ მოკვდება, იქნებ წყალი უნდა, მე წყარო ვარ ახლა მისთვის, თუ ვარ, იცოდეს, რომ დამშრალი წყარო ვარ... იქნებ ხმა უნდა გაიგონოს კაცის და ჩემი ხმა ღმერთის წყალობა იქნება მისთვის, – თუ ასეა, იცოდეს, რომ მუნჯი ვარ... იქნებ რამის თქმა უნდა და ყურადღებას ითხოვს, იცოდეს, რომ ყრუ ვარ... იქნებ სინათლე უნდა და მე ვარ მისთვის მზე. – მაშინ იცოდეს, რომ არა ვარ, არა... იქნებ ჰაერი უნდა, და მე ვარ მისი მაცოცხლებელი ჰაერი, – არა, არა, დახშული სარკმელი ვარ მისთვის... ეს მე ვარ, სიკვდილი, თავზე რომ ვადგივარ და მე მოვკლავ მას, რომ თავისი სიკვდილით არ მოკვდეს და ეს უნდა იცოდეს აბიბომ. მე ხელები მიკანკალებდა, პირი გამშრალი მქონდა. ათასი ურო მირტყამდა საფეთქლებში და მეძახდა – მოკალი, მოკალი, მოკალი, ეს შენ ხარ მისი სიკვდილი და ეს უნდა იცოდეს მან.

– აბიბო! – ვთქვი მე ისეთი გამოცვლილი ხმით, თვითონვე შემეშინდა.

აბიბომ თვალები გაახილა და უაზროდ შემხედა.

– ეს მე ვარ, აბიბო! – ვუთხარი მე.

– მიშველე! – მთხოვა მან და თვალები დახუჭა.

– აი, ახლა ავდგები, ავდგები და... – დამბლა თუ არ დამეცემოდა, არ მეგონა. მაგრამ ავდექი, ტელეფონთან მივედი, 03 აკერიფე და სასწრაფო დახმარება გამოვიძახე.

– წყალი! – თქვა აბიბომ და გამშრალი ტუჩები გაილოკა. სამზარეულოში გავედი, ჭიქა წყლით ავაკესე და ტუჩებთან მივუტანე. ცოტა მოსვა, ხველება აუვარდა.

– ჰაერი, ჰაერი! – თქვა მან. სული რომ მოითქვა, ყველა ფანჯარა გავაღე, ოთახში გრილი ჰაერი შემოვარდა, და მხოლოდ ახლა ვიგრძენი, რომ ოთახი ნაფტალინისა და მტვრის სუნით იყო გაჟღენთილი.

– მიშველე! – თქვა მან ისევ და აბორგდა.

– ნუ გეშინია, გიშველი, ახლა ექიმი მოვა! – ვუთხარი მე და ტახტზე ჩამოვჯექი.

– მიშველე! – გაიმეორა მან.

კარზე დარეკეს. გავაღე. ოთახში ერთი ძალიან მსუქანი ქალი და გამხდარი კაცი შემოვიდნენ. მსუქანი ქალი ძლივს სუნთქავდა, გამხდარ კაცს წითელჯვრიანი ყუთი ეჭირა ხელში.

– სად არის ავადმყოფი? – მკითხა მსუქანმა.

– აი! – ვაჩვენე აბიბო.

– რა წინასწარი ზომები მიიღეთ?

– არაფერი, წყალი დავალევეინე და ფანჯრები გავაღე.

– წნევა რამდენი აქვს?

– არ ვიცი, ქალბატონო.

– წნევა! – ბრძანა მსუქანმა, გამხდარმა წნევის აპარატი გახსნა.

მსუქანმა ნაწლაგებივით ამოათრია ფონენდოსკოპი ჯიბიდან.

– 240! – თქვა მან. მერე თვალის ქუთუთოები ჩამოუქანა. რალაც შეკითხვები მისცა აბიბოს. აბიბო ხმას არ იღებდა.

– ინსულტია! – თქვა მსუქანმა.

– მაგნეზია ნოვოკაინით? – ჰკითხა გამხდარმა.

– დიაფლინიცი! – თქვა მსუქანმა. ნემსი გაუკეთეს.

– როგორ მოხდა? – მკითხა ახლა მე ექიმმა.

– სადარბაზოში ვიპოვე, უგონოდ ეგდო. ამოვიყვანე. მეტი არაფერი არ ვიცი.

– დროზე მოგისწრიათ, ნუ გეშინიათ, გადარჩება; ასეთებს ვარჩენთ?! – თქვა მან და ექთანს გადახედა.

– თქვენი ჭირიძე, ექიმო! – ვთხოვე მე.

– ცივი ტილო არ მოაცილოთ კეფაზე და შუბლზე, ყინული აჯობებს! – დამარიგა ექიმმა. მე გავედი სამზარეულოში, ღრმა თევზით წყალი შემოვიტანე, სასთუმალთან სკამზე დავუდგი აბიბოს და შიგ ტილო ჩავალბე, მერე გავწურე და თავზე დავადე.

– ნუ გეშინიათ! – დამამშვიდა ისევ ექიმმა. – თქვენ შვილი ხართ მისი?

– არა!

– ძმა ხართ?

– არა, ბატონო, მეზობელი ვარ.

– ახლა ამას სიმშვიდე უნდა, მეტი არაფერი, რაც საჭირო იყო, გავუკეთეთ, ტილო ხშირ-ხშირად უცვალეთ, დილით მოვალთ და ვინახულებთ, აბა, ყოჩაღად იყავით. – თქვა ექიმმა. წასვლის წინ მაჯა გაუსინჯა, კმაყოფილმა თავი დაიქნია.

– ნუ გეშინიათ, აგერ კარდიამინს გიტოვებთ კოფეინით, მაგრამ, მე მგონი, არ დასჭირდება. – კიდევ ერთხელ დამამშვიდა და წავიდნენ.

კარი დავხურე და ისევ აბიბოს სასთუმალს მიუჯექე. ალბათ, წამალმა იმოქმედა და ერთი საათის შემდეგ აბიბომ ცოტა მოიხედა. მან თავი მოაბრუნა ჩემკენ და დიდხანს, ძალიან დიდხანს მიყურა.

– რომელი ხარ? – მკითხა ბოლოს გაუბედავად.

– თემური ვარ!

– რა მოხდა, რა მჭირს?

– არაფერი, დაიძინე, ცოტა ცუდად იყავი, ახლა კარგად ხარ! – აბიბომ თვალები დახუჭა, მაგრამ არ დაუძინია, ეტყობა, რაღაცას იგონებდა და ვერც იგონებდა.

– თემური, შენ ხარ? – მკითხა ბოლოს.

– მე ვარ, ძია აბიბო, მე! – ვუთხარი და ტილო გამოვუცვალე.

– არ მოკვდები?

– არა, ექიმმა თქვა, არ მოკვდებაო.

– შენ?

– არ მოკვდები, ნუ გეშინია, დაიძინე.

– არ დამტოვო, ბიჭო!

– არა, ნუ გეშინია, დაიძინე. – აბიბომ თვალებში შემხედა, მერე, ალბათ, მენდო, თვალები დახუჭა და გვერდზე გადაბრუნდა...

დილის ექვს საათამდე აბიბოს სასთუმალს ვეჯექე და ტილოებს ვუცვლიდი, მას ეძინა მშფოთვარე ძილით. დროდადრო თვალს ახელდა. შეშინებული მიმხერდა, მერე ისევ ბურანში თუ ძილში მიდიოდა. მე თავიდან სიძულვილით ყელამდე სავსე, ჩემდა გასაოცრად, თანდათან დავიცალე, გული დამიწყნარდა, საფეთქლები აღარ მეწვოდა, ვეჯექე სასთუმალს და ვუცქერდი სიკვდილისაგან შეშინებულ და მუშტისხელად ქცეულ, მოტეხილ აბიბოს, მერე მთლიანად დავიცალე სიძულვილისაგან და ვიჯექე სრულიად ცარიელი, არაფერი გრძნობა არ მქონდა ამ კაცის მიმართ. ჩემს წინ იწვა არაფერი, ქვა, ხე, თუ კუნძი, არ ვიცი, უბრალოდ იწვა რაღაც, რასაც ვერ ვგრძნობდი, მხოლოდ ვხედავდი. მერე მოხდა საოცარი რამ... მე შემეცოდა ის, ჯერ როგორც უბრალოდ ავადმყოფი, მერე, როგორც მეზობელი, მერე, როგორც ახლო მეზობელი, ყურის მეზობელი, და ბოლოს, შემეშინდა კიდევაც, როდესაც შევატყვე, რომ ტირილი მომინდა. ხელი შუბლზე გადავუსვი და სასთუმალი გავუსწორე. მერე მე ავივსე

ყელამდე სიბრალულით ამ კაცის მიმართ, იმხელა სიბრალულით, რომ მისი ცქერა აღარ შემეძლო და ფეხზე ავდექი. თითქოს იგრძნო, აბიბო აწრიალდა.

- თემური, თემური.
- აქ ვარ.
- არ დამტოვო, ბიჭო, მომკალი, და ნუ დამტოვებ. – იგი ჩემკენ გადმოტრიალდა.
- არ დაგტოვებ, ძია აბიბო, ნუ გეშინია.
- მაპატიე, ბიჭო, თუ შეგიძლია!.. – მე ტილო დავადე თავზე, აბიბომ ჩემი ხელი დაიჭირა და კოცნა დაუწყო.
- რას შეები, ძია აბიბო! – ვუთხარი მე და ხელი წავართვი.
- მაპატიე, ბიჭო, მაპატიე! – მე ხმას არ ვიღებდი.
- მაშინ მომკალი, რატომ არ მკლავ, ბიჭო?
- მე მკვლეელი არა ვარ, ძია აბიბო! – აბიბო მიყურებდა თავისი გამჭვირვალე ლურჯი თვალებით, რომლებშიც დღეს პირველად დავინახე, და ეს რაღაც ცრემლი იყო – აბიბო ტიროდა.

* * *

დილით ექიმი მოვიდა, აბიბოს კვლავ ჩაეძინა და მე სახლში ავედი. ტანში რაღაც საოცარ სისუსტეს თუ სიმსუბუქეს ვგრძნობდი. რაღაც დიდი, მძიმე, აუტანლად მძიმე დავტოვე წუხნად აბიბოს ოთახში, თუ დამრჩა, იქნებ დავკარგე კიდევაც და მის ნაცვლად რაღაც საოცრად სუფთამ, გამჭვირვალემ, მსუბუქმა და თბილმა ამივსო სხეული, ეს უჩვეულო რაღაც ახლა ბანგივით მათრობდა.

... ავდიოდი ჩემი სართულის კიბეზე მოაჯირს დაყრდნობილი. ჩემი ოთახის კარი, როგორც ყოველთვის, ახლაც ღია იყო, კარს მივაწეე და – კინაღამ კივილი აღმომხდა, შუა ოთახში სამართებლით თავგადაპარსული და გაღიმებული თავერა იდგა.

- რამაზ, შენა ხარ?
- მე ვარ, თემო!
- ისევ გამოიპარე?
- არა, მაპატიეს!

მერე მე გამახსენდა რექტორის კაბინეტი. ქაღალდზე წითელი ფანქრით თავდახრილი რექტორი, ბატონი დავითი. გამახსენდა რექტორის მიერ დახატული ლამაზი, ყურებპარტყუნა გულუბრყვილო ვირი, წითელი, თავჩაქინდრული ვირი, სევდიანი თვალებით, ვირის ქვეშ წითელივე ფანქრით დაწერილი – რამაზ კორსაველი (თავერა), სულ ბოლოს დიდი ასოებით გამოყვანილი, ჩემთვის გაუგებარი სამი ციფრი 2–33. გამახსენდა... მეტი ვეღარ მოვითმინე. ყველაფერი ერთად მოვიდა, მოზღვავედა, გასკდა და ტირილი დავიწყე.

* * *

არავითარი ჟუჟუნა და შხაპუნა წვიმებით – ჭექა-ქუხილითა და თქემით მოვარდა მაისი თბილისში.

დღეს სამჯერ იწვიმა და სამჯერ გამოიდარა. ფანჯარა გავაღე. ოთახში აკაცის თეთრი ტოტი შემოვარდა, ერთ ხანს იქანავა და შემდეგ ლამაზი ქალის თეთრი ხელივით გაიტრუნა ჩემს სახესთან. მე მოკრძალებით ჩამოვართვი ხელის მტევანი აკაცის და ფრთხილად ვაკოცე. თეთრი აკაცია შემოვიდა ჩემს ოთახში, თან შემოიტანა უზომო სურნელი მიწის, ჰაერის, წვიმისა და მზის. პირველი, თეთრი აკაცია მოვიდა ჩემთან და მომილოცა დაბადების დღე –

14 მაისი. იგი ჩემთან ერთად გაიზარდა ამ ეზოში, იგი ჩემი ხნისაა და რა არის ამაში გასაკვირი, რომ უხარია ჩემი დაბადების დღე. დღეს ბევრი არავინ მოვა ჩემთან, მოვა გურამი, ერთ ბოთლ ღვინოს მოიტანს და თვითონვე დალევს, მოვა ლია, ლია პირველად მოვა ჩემს დაბადების დღეზე; მოვა, დაჯდება კუთხეში. მიყურებს, მიყურებს და რას იზამს, არ ვიცი, წავა თუ არ წავა. იქნებ არ წავიდეს. მე ვთხოვ და არ წავა. აკაცია კი, აკაცია ვერსად წავა, ძალიანაც რომ უნდოდეს, ვერსად წავა. იქნებ სულაც არავინ მოვიდეს, უბრალოდ, არავის გაახსენდეს ჩემი დაბადების დღე. მაშინ მე ჩამოვივლი ყველას, თვითონ, ჩემი ფეხით და ყველას, ყველას დავპატიუებ.

– ლია, გამარჯობა, დღეს ჩემი დაბადების დღეა, ხომ მოხვალ?

– გურამ, არ დაგავიწყდეს, ჩემი დაბადების დღეა, ბიჭო, დღეს!

– უკაცრავად, მოქალაქე, მართალია, თქვენ არ მიცნობთ, მაგრამ მე გიცნობთ. თითქმის ყოველდღე მხედებით ქუჩაში, თუ არ შეწუხდებით, მობრძანდით დღეს ჩემთან, დაბადების დღე მაქვს, 24 წლის გავხდი, ძალიან ვთხოვთ, ნუ დამზარდებით, აქვე ვცხოვრობ, აი, ამ სახლში, მეოთხე სართულზე, ხელმარცხნივ, კარი ღია იქნება...

– მაპატიეთ, ქალბატონო, უზრდელი არ გეგონოთ, უცნობ ქალს ქუჩაში რომ გაჩერებთ, მაგრამ ძალიან მინდა, ჩემს დაბადების დღეზე იყოთ დღეს. უხერხული თუ არ იქნება თქვენთვის, მობრძანდით, ძალიან გამიხარდება. თქვენ ისე გავხართ დედაჩემს...

– ძია ართავაზ, ნუ გეშინია, მაგ გასტრონომს არავინ წაიღებს, მალე გაგიშვებ, თითო ჭიქა შევსვით, ღამის სადღეგრძელო შევსვით, ღამისა, რომელიც თენდება...

– თავერ, შენც დაპატიუება გინდა? მოდი და ერთად გადავიხადოთ დაბადების დღე. სულაც ჩემთან დარჩი, აკრიფე შენი გულა-ნაბადი და მოდი, გესმის? არ მომატყუო, უეჭველად მოდი. ისეთი დაბადების დღე გადავიხადოთ, ჯერ რომ არავის გადაუხდია... მოდი, თუ ძმა ხარ...

– თბილისო, ჩემო თბილისო, შეკრიბე მთელი შენი ქუჩები და მოდით დღეს ჩემთან, რა მოხდა, ერთი საათით მოდით, ბოლოს და ბოლოს, თქვენი შვილი არა ვარ?.. თქვენს ქუჩებში და ჩიხებში არ ავიდგი ფეხი? ჰოდა, მოდით და დამლოცეთ, თქვე დალოცვილებო...

და ვიცი, რომ ყველა მოვა, ყველა და რაც არ უნდა პატარა იყოს ეს ოთახი, მაინც ყველა დაეტევა, ყველა თუ არ დაეტევა, რიგრიგობით შემოვლენ და მომილოცავენ. რა მოხდა მერე? ჩემს დალოცვას და დღეგრძელობას რა უნდა? არაფერი, სულ ორიოდ სიტყვა.

– გაგიმარჯოს, თემურ, ბედნიერად და ჯანმრთელად იყავი. შენს მეგობრებს გაუმარჯოს, ძმაცაცის იმედი და ძმობა ნუ მოგიშალოს, შენს მარჯვენას გაუმარჯოს, შენი ცხოვრების გზას გაუმარჯოს, შენს ფიქრს გაუმარჯოს, შენს ოცნებას, მამული გიცოცხლოს ღმერთმა და ოჯახი... გაგიმარჯოს, თემურ... მეტი მე არაფერი არ მინდა...